

ความรับผิดชอบแห่งของบริษัทข้อมูลเครดิตต่อการเปิดเผยข้อมูล
จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล

นางสาวชุธิดา สุภักคิตติมณีกุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CIVIL LIABILITIES OF ANY CREDIT DATA COMPANY DISCLOSES DATA
TO OTHER PERSON, CAUSING DAMAGE TO DATA SUBJECT

Miss Chutida Supukkitimaneekul

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตต่อการเปิดเผย
ข้อมูลจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล

โดย

นางสาวชุธิดา สุภักดิ์กิตติมณีกุล

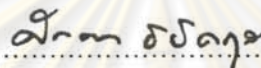
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์ภรณ์ ไสตถิพันธุ์

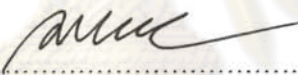
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีคณะนิติศาสตร์

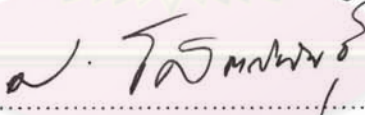
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ธนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์พิเศษ คัมภีร์ แก้วเจริญ)

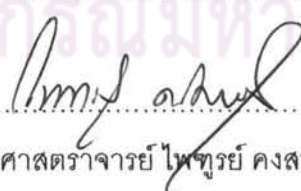
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์ภรณ์ ไสตถิพันธุ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ อรพรรณ พันธุ์พัฒนา)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

ชุธิดา สุภักดีตติมณีกุล : ความรับผิดทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตต่อการเปิดเผยข้อมูลจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล. (CIVIL LIABILITIES OF ANY CREDIT DATA COMPANY DISCLOSES DATA TO OTHER PERSON, CAUSING DAMAGE TO DATA SUBJECT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.ศรินทร์กรณ์ ไสตติพันธ์, 212 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาการปรับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตจนมีผลทำให้เจ้าของข้อมูลเกิดความเสียหายเพื่อทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างถูกต้อง เนื่องจากมีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการศึกษาแล้วพบว่า บทบัญญัติมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดที่มีความชัดเจนอยู่แล้ว โดยได้กำหนดให้เกิดหนี้ตามบทบัญญัติดังกล่าวซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากการงดเว้นกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ต้องแต่ไม่ใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่ปัญหาเกิดจากการปรับใช้บทบัญญัติการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการนำสืบพิสูจน์ค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว โดยจากการศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ.1970 ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งบทบัญญัตินี้ได้กำหนดลักษณะการกระทำความผิดไว้อย่างกว้าง ๆ เท่านั้น รวมทั้งยังกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ

ดังนั้น จึงควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ โดยเป็นค่าเสียหายดังต่อไปนี้ ได้แก่ ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง หรือในกรณีที่ไม่สามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ให้ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของข้อมูลเครดิตตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่การกระทำผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือมีเจตนาเกลี้ยกล่อมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายให้ศาลมีอำนาจสั่งบริษัทข้อมูลเครดิตจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากค่าเสียหายอื่น ๆ ที่ศาลกำหนดให้ไว้ได้

สาขาวิชา นิติศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต ชธิตา สุภักดีตติมณีกุล
ปีการศึกษา 2552 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อ. ไสตติพันธ์

4986233034 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : CIVIL LIABILITIES / ANY CREDIT DATA COMPANY

CHUTIDA SUPUKKITIMANEEKUL : CIVIL LIABILITIES OF ANY CREDIT DATA COMPANY
DISCLOSES DATA TO OTHER PERSON, CAUSING DAMAGE TO DATA SUBJECT.
THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SANUNKORN SOTTHIBANDHU,DR.JUR., 212 pp.

This study aims to propose the guidelines to adjust the law pertaining to civil liability of the Credit Bureau in case the data they have disclosed causes damage to the data subject and to ensure that the law is enforced efficiently according to other involved laws including the Credit Data Business Operation Act B.E.2545, the Personal Information and Privacy Protection Bill A.D. ...and the Civil and Commercial Code.

The finding points out that article 41 of the Credit Data Business Operation Act B.E.2545 has stipulated the liability clearly, creating a duty according to law that the credit bureau shall not violate the wrongful information disclosure to other persons or the disclosure of accurate data that is not in compatible with purposes provided of the law. However, the problem occurs from the use of provision to specify indemnity, which sometime obstructs the investigation for compensation occurred from the violation of the provision. This study is also compared with the Fair Credit Reporting Act A.D.1970 of the United States which specifies characteristics of offences more broadly and the criteria to designate the indemnity occurred from violation of the provision specifically.

Therefore, the provision concerning the indemnity specification should be added to the existing civil liability law, which should include the indemnities for damages that really occur. In case the compensation cannot be settled, the court is liable to specify the indemnity to the data subject as it deems appropriate, or in the case where the offence specified in the provision occurs by deliberation or the intention to persecute causing damage to the data subject, the court will have the authority to instruct the Credit Bureau to pay indemnity so that the penalty can increase appropriately from the existing indemnity that the court has specified.

Field of Study : LAWS Student's Signature Chutida Supukkitimaneekul
Academic Year : 2009 Advisor's Signature S. Sotthibandhu

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธ์ ที่ได้ให้ความเมตตากรุณาแก่ผู้เขียนเป็นอย่างมาก และได้สละเวลาอันมีค่าของท่านรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ข้อคิด คำแนะนำ ความช่วยเหลือในการเขียนวิทยานิพนธ์และยังคอยให้คำชี้แนะเกี่ยวกับประเด็นในวิทยานิพนธ์อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์พิเศษ คัมภีร์ แก้วเจริญ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์อรพรรณ พันธุ์พัฒนา และท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่กรุณาได้รับกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนให้ข้อท้วงติงอันเป็นประโยชน์อย่างมากแก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านวงศ์วิศ ดุลยนิติโกศล รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายของบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด และท่านพิเชษฐ ปึงเกียรติกุล ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการเครดิต (ปก) งานปฏิบัติการข้อมูลเครดิต ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ และให้ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้เนื้อหาของวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ คุณเจตพัฒน์ โพธิเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานกฎหมายพร้อมมูล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้โอกาส และให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้เขียนตลอดเสมอมา

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณณัชชา เพชรอินทร์ คุณจิตติมา แซ่เอี่ยม คุณภัทริยา เทพขจร คุณพรทิพย์ มณีโชติ คุณยสวดี นิลคูหา และคุณจรัสพันธ์ เลิศอุดมโชค พี่และเพื่อนที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด ตลอดจนผู้มีพระคุณอื่น ๆ ที่ผู้เขียนมิได้กล่าวนามในที่นี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาแก่มารดาที่ให้การอบรมสั่งสอน การศึกษาเล่าเรียน คอยดูแลเอาใจ และเป็นกำลังใจอันสำคัญอย่างยิ่งแก่ผู้เขียนเสมอมา อย่างไรก็ตามหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องด้วยประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.4 สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 ความเป็นมาและนิติสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูล เครดิต.....	9
2.1 ความนำ.....	9
2.2 ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	11
2.2.1 ความเป็นมาของบริษัทข้อมูลเครดิตในประเทศไทย.....	14
2.2.2 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. พ.ศ. 2545.....	19
2.2.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	21
2.2.3.1 เจ้าของข้อมูลเครดิต.....	22
2.2.3.2 บริษัทข้อมูลเครดิต.....	24
2.2.3.3 ผู้ควบคุมข้อมูล.....	32
2.2.3.4 ผู้ประมวลผลข้อมูล.....	33

	หน้า
2.2.3.5 สมาชิก.....	34
2.2.3.6 ผู้ใช้บริการ.....	40
2.2.4 ความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	41
บทที่ 3 ความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกิดจากธุรกิจข้อมูลเครดิตของประเทศไทย.....	53
3.1 ความนำ.....	53
3.2 ความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420....	55
3.2.1 การละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420.....	55
3.2.2 ลักษณะแห่งสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420..	65
3.3 ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545.....	72
3.3.1 ความหมายของข้อมูลเครดิต.....	72
3.3.2 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิต.....	76
3.3.3 ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูล เครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41.....	80
3.4 ความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	94
3.4.1 ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล.....	95
3.4.2 ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล.....	97
3.4.3 ความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 43.....	104
3.4.4 ความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. . มาตรา 44.....	111
3.5 เปรียบเทียบความรับผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.....	115
3.6 เปรียบเทียบความรับผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	118
บทที่ 4 ความรับผิดทางแพ่งที่เกิดจากธุรกิจข้อมูลเครดิตของประเศสหรัฐอเมริกา.....	123
4.1 ความนำ.....	123

4.2 พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	125
4.2.1 ลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	127
4.2.2 องค์การที่มีอำนาจกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	128
4.2.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	129
4.2.4 ลักษณะของข้อมูลเครดิตที่ถูกจัดเก็บ.....	131
4.2.5 ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลเครดิต.....	133
4.3 ความรับผิดชอบทางแพ่งพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	137
บทที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545.....	148
5.1 ความน่า.....	148
5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกาและพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545.....	162
5.2.1 ขอบเขตการบังคับใช้.....	162
5.2.2 ลักษณะทั่วไปของธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	164
5.2.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต.....	165
5.2.4 ลักษณะการเปิดเผยข้อมูลเครดิต.....	166
5.2.5 ความรับผิดชอบทางแพ่ง.....	167
5.2.5.1 บุคคลที่กระทำความผิด และบุคคลที่ต้องชดใช้ค่าเสียหาย.....	167
5.2.5.2 ลักษณะการกระทำความผิด.....	168
5.2.5.3 โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ.....	171
5.2.5.4 ความเสียหาย.....	173

	หน้า
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	176
6.1 บทสรุป.....	176
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	183
 รายการอ้างอิง.....	 185
ภาคผนวก.....	192
ภาคผนวก ก ตัวอย่างลักษณะของข้อมูลเครดิตที่อยู่ในฐานะข้อมูลของบริษัท ข้อมูลเครดิต.....	 193
ภาคผนวก ข แนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูลเครดิต.....	197
ภาคผนวก ค ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบและข้อกำหนดเพื่อประมวลผล ข้อมูล.....	 206
ภาคผนวก ง หนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูล.....	209
หนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลทางโทรสาร.....	210
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	212

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการ รายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	151
2	ตารางเปรียบเทียบความรับผิดชอบแห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ เครดิต พ.ศ. 2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูล เครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของ ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	157

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลาดการเงินของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ธุรกิจ และประชาชน จำเป็นต้องมีการตัดสินใจทางการเงินเพื่อการลงทุนประกอบธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งอาจมีความจำเป็นที่จะดำเนินการขอสินเชื่อเพื่อนำมาใช้ลงทุนหรือหมุนเวียนในธุรกิจ โดยต้องคำนึงถึงจำนวนเงินที่ขอสินเชื่อ ดอกเบี้ยที่จะแปรสภาพเป็นค่าใช้จ่ายการประกอบธุรกิจในอนาคต ตลอดจนรูปแบบของการขอสินเชื่อ ทั้งนี้สถาบันการเงินจะทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนในการให้สินเชื่อแก่หน่วยธุรกิจโดยการพิจารณาให้สินเชื่อจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการจ่ายชำระเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่สถาบันการเงิน แต่สถาบันการเงินจะประเมินความเสี่ยงการให้สินเชื่อจากวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อ ลักษณะของการประกอบธุรกิจ สภาพอุตสาหกรรม ความน่าเชื่อถือของธุรกิจ รวมทั้งผู้บริหารงานของหน่วยธุรกิจดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดอัตราดอกเบี้ยและหลักทรัพย์ที่สถาบันการเงินต้องยึดถือไว้เป็นหลักประกัน เนื่องจากลักษณะของธุรกิจสถาบันการเงินเป็นกิจการที่ระดมเงินจากประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ แล้วนำเงินดังกล่าวลงทุนในหน่วยธุรกิจต่าง ๆ จึงทำให้สถาบันการเงินต้องดำเนินธุรกิจอย่างระมัดระวัง เพราะหากสถาบันการเงินหนึ่งเกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินขึ้นมักไม่ยุติเฉพาะภายในสถาบันการเงินนั้น ๆ แต่จะส่งผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวม (Contagion Effects) จนก่อให้เกิดปัญหาสถาบันการเงินล้ม (Bank run)* เนื่องจากผู้ฝากเงินหรือเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินไม่มีความมั่นใจในความมั่นคงของสถาบันการเงินต่าง ๆ

*Bank run สามารถเกิดขึ้นได้จากปัญหาหลายลักษณะซึ่งการบริหารสภาพคล่องทางการเงินของธนาคารนับเป็นปัญหาหนึ่ง เมื่อธนาคารแห่งหนึ่งขาดสภาพคล่องจนไม่สามารถชำระหนี้ได้ จะทำให้ผู้ฝากของธนาคารนั้น ๆ เกิดความไม่มั่นใจต่อฐานะทางการเงินของธนาคารและระดมถอนเงินจากธนาคารแห่งนั้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังลูกค้าของธนาคารอื่นให้เกิดความแตกตื่น (Panic) และระดมถอนเงินจากธนาคารจนทำให้เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทั้งระบบและเกิดธนาคารล้มในที่สุด เช่น วิกฤติสถาบันการเงินในประเทศไทยที่เกิดขึ้นกับบริษัทเงินทุนฯ ทั้ง 56 แห่งในช่วงปี พ.ศ.2540 ถึง 2541

จึงทำการระดมถอนเงินฝากหรือเรียกชำระหนี้จากสถาบันการเงินจนก่อให้เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินอย่างกะทันหัน* ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม เช่น ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยช่วงปี 2540 อย่างไรก็ดีเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวในยุคที่ระบบเศรษฐกิจได้ใช้ระบบเครดิตมากกว่าระบบเงินสดเนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิ่งอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงส่งผลทำให้ข้อมูลเครดิตเข้ามามีส่วนสำคัญในการคาดการณ์เพื่อประกอบการวิเคราะห์สินเชื่อในแต่ละจุดของเวลาจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้นในอดีตและสะสมเรื่อยมาจนถึงจุดของเวลาที่การพยากรณ์นั้นได้เกิดขึ้น เนื่องจากข้อมูลใหม่ได้รับเข้ามาเรื่อย ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะส่งผลต่อการวิเคราะห์สินเชื่อแล้วต่อเนื่องไปยังการกำหนดเงื่อนไขสัญญา เมื่อมีการให้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ และสถาบันการเงินได้ใช้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้องในทันทีส่งผลให้กระบวนการพิจารณาสินเชื่อเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงจะเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม เพราะมีการกระจายแหล่งเงินทุนให้มีการหมุนเวียนในแต่ละภาคเศรษฐกิจนั่นเอง ดังนั้นข้อมูลเครดิตเป็นสาระสำคัญอย่างหนึ่งในการที่สถาบันการเงินจะใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์สินเชื่อ ซึ่งหากข้อมูลเครดิตที่ถูกนำมาใช้วิเคราะห์สินเชื่อเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องและมีความเป็นปัจจุบันมากที่สุด จะส่งผลให้สถาบันการเงินสามารถปล่อยสินเชื่อที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตขึ้นเพื่อเป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลทางการเงินประวัติการขอ และการชำระสินเชื่อของลูกค้าสถาบันการเงินทุกบัญชี ไม่ว่าจะเป็นบัญชีที่มีการชำระหนี้ที่ดี (positive information) และบัญชีที่มีการผิดนัดชำระหนี้ (negative information) ซึ่งลักษณะการจัดเก็บข้อมูลจะเป็นไปตามข้อเท็จจริงของลูกค้าแต่ละราย โดยสถาบันการเงินจะทำหน้าที่การนำส่งข้อมูลของแต่ละบัญชีในทุก ๆ เดือน และเมื่อลูกค้าทำการขอสินเชื่อประเภทต่าง ๆ สถาบันการเงินจะเข้าไปใช้บริการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตเพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิต ทั้งนี้จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเครดิตในการเปิดเผยข้อมูลแก่สถาบันการเงินก่อน และเพื่อให้สถาบันการเงินสามารถทราบพฤติกรรมการชำระสินเชื่อ และปริมาณสินเชื่อที่มีอยู่เมื่อเทียบกับรายได้ ดังนั้นหากลูกค้ามีประวัติการชำระที่ดีย่อมช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงสินเชื่อได้มากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันหากลูกค้ามีประวัติการผิดนัดชำระที่ย่อมส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสินเชื่อและการได้รับอนุมัติ

*ในทางการเงินนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงของระบบ (Systemic Risk)

สินเชื่อ แม้จากการสำรวจจะพบว่าร้อยละ 30 ของการปฏิเสธสินเชื่อเป็นผลมาจากประวัติรายงาน ข้อมูลเครดิต¹ แต่ข้อเท็จจริงของประวัติการชำระสินเชื่อจะเป็นเกราะป้องกันให้ประชาชนไม่มีหนี้สิน เกินกว่าความสามารถของการชำระหนี้ และเป็นการป้องกันการเกิดเป็นปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน จนอาจก่อให้เกิดเป็นปัญหาหนี้สินระดับประเทศได้ ซึ่งปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้นั้นเป็นผลมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจการขอและการใช้สินเชื่อ การวางแผนทางการเงิน ทักษะคิดเกี่ยวกับการรักษาวินัยทางการเงิน ปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ และ แนวความคิดของหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง จึงทำให้รัฐควรเข้ามามีบทบาทการให้ความรู้ การ ประชาสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ และการรณรงค์ให้ประชาชนรักษาวินัยทางการเงิน รวมทั้งการช่วย แก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชนเพื่อช่วยเหลือให้ประชาชนสามารถชำระหนี้ได้

ทั้งนี้เมื่อข้อมูลเครดิตเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์สินเชื่อประเภทต่าง ๆ ของสถาบัน การเงินเป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัวและชื่อเสียงทางธุรกิจที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญของไทยโดยไม่สามารถล่วงละเมิดได้ เว้นแต่มีบทบัญญัติกฎหมายให้อำนาจกระทำการ เช่นนั้นได้ กล่าวคือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่มีหลักเกณฑ์และขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลเครดิตอย่างชัดเจน เพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างสิทธิ ความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลกับประโยชน์ของระบบข้อมูลเครดิตจนส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ ของประเทศ นอกจากข้อมูลเครดิตที่ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาสินเชื่อแล้วปัจจุบันได้มีการจัดทำ คะแนนเครดิต (Credit Scoring) ซึ่งเป็นการใช้หลักทางสถิติในการประเมินความน่าจะเป็นในการ ชำระหนี้เพื่อให้พนักงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาสินเชื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการ วิเคราะห์สินเชื่อ โดยจะทำให้การวิเคราะห์สินเชื่อเป็นไปด้วยความแน่นอนและความมี ประสิทธิภาพมากขึ้นจึงส่งผลให้สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกเข้าใช้บริการฐานข้อมูลของบริษัท ข้อมูลเครดิตมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากข้อมูลของบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด* ว่ามีข้อมูล ของบุคคลธรรมดาที่ใช้บริการขอสินเชื่อประมาณ 46 ล้านบัญชีหรือประมาณ 13 ล้านคน และ

¹ คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ), “ผลกระทบของการ ดำเนินงานของบริษัทข้อมูลเครดิตต่อการให้สินเชื่อ,” รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการคลัง การ ธนาคารและสถาบันการเงิน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ตุลาคม 2550): 41.

* ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทั้งฉบับผู้เขียนขอใช้คำว่า “บริษัทข้อมูลเครดิต” แทน “บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด”

บัญชีที่มีสถานะเป็นลูกค้ำของสถาบันการเงินในช่วงปี 2550 มากกว่า 30 ล้านบัญชี โดยจะแบ่งประเภทสินเชื่อเป็นบัตรเครดิตประมาณ 11 ล้านบัญชี สินเชื่อบุคคลประมาณ 9 ล้านบัญชี สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ประมาณ 3.4 ล้านบัญชี สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยประมาณ 2.6 ล้านบัญชี สินเชื่อเงินเบิกเกินบัญชีประมาณ 2 ล้านบัญชี และสินเชื่อเช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าอุปกรณ์ประมาณ 1.5 ล้านบัญชี นอกจากนี้ยังมีข้อมูลของนิติบุคคลที่ใช้บริการขอสินเชื่อประมาณ 250,000 รายหรือประมาณ 3 ล้านบัญชี และบัญชีที่มีสถานะเป็นลูกค้ำของสถาบันการเงินในช่วงปีดังกล่าวมากกว่า 1.1 ล้านบัญชี โดยจะแบ่งประเภทสินเชื่อเป็นตั๋วเงินในประเทศประมาณ 3 แสนบัญชี ตั๋วเงินต่างประเทศค่าสินค้าเข้าและค่าสินค้าออกประมาณ 3.5 แสนบัญชี สินเชื่อเพื่อเตรียมการส่งออกประมาณ 1 แสนบัญชี และสินเชื่อรับซื้อลดตั๋วเงินประมาณ 75,000 บัญชี อย่างไรก็ตามการขอตรวจสอบข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลและสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตยังทำหน้าที่เป็นดัชนีสะท้อนสัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจได้ โดยจะเห็นได้จากการขอตรวจสอบข้อมูลเพื่อการอนุมัติสินเชื่อในช่วงเดือนมกราคม 2552 มีจำนวน 645,168 รายการ แต่ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2552 มีจำนวน 734,559 รายการ²

การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้น สถาบันการเงินต่าง ๆ ไม่มีข้อมูลทางการเงินของลูกค้ำที่ขอสินเชื่ออย่างเพียงพอจึงส่งผลให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นจนส่งผลให้เกิดปัญหาต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินและระบบสถาบันการเงินโดยรวม เพราะฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับฐานะทางการเงิน ประวัติการชำระหนี้ของลูกค้ำอย่างเพียงพอ และภาระหนี้สินที่มีอยู่กับสถาบันการเงินอื่นมากน้อยเพียงใด พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตที่มีความเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรม เนื่องจากธุรกิจข้อมูลเครดิต (Credit Bureau) มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่น ๆ โดยสมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้บริการสามารถเข้ามาใช้บริการขอตรวจสอบข้อมูลเครดิตของลูกค้ำที่ขอสินเชื่อ นอกจากนี้สมาชิกยังมีหน้าที่ต้องส่งข้อมูลของลูกค้ำของตนเข้าสู่ฐานข้อมูลของ

²บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, เครดิตบูโร เปิดแผนปี 2550 เน้นสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่องค์กร พร้อมรณรงค์คนไทยมีวินัยในการรักษาเครดิต [ออนไลน์], 5 เมษายน 2552. แหล่งที่มา http://www.ncb.co.th/NEW_20070426.htm.

บริษัทข้อมูลเครดิต เพื่อให้ข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันและความถูกต้องซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาให้สินเชื่อ ทั้งนี้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้มีบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตไม่ว่าจะในฐานะเจ้าของข้อมูล ผู้ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับธุรกิจข้อมูลเครดิต ซึ่งบุคคลตามพระราชบัญญัติดังกล่าวหมายถึง เจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูล สมาชิก หรือผู้ให้บริการ แต่ผู้ปฏิบัติการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลซึ่งก็คือ ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลโดยจะทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวม การบันทึก การจัดเก็บเรียบเรียง การเก็บรักษา การแก้ไขเพิ่มเติม การนำกลับมา การใช้ การเปิดเผย การพิมพ์ การทำให้เข้าถึง การลบ หรือการทำลายข้อมูล รวมถึงการจัดทำและเปิดเผยคะแนนเครดิต และรายงานเชิงสถิติแล้วบริษัทข้อมูลเครดิตจึงจะทำการควบคุมและประมวลผลข้อมูลเครดิตเพื่อให้สมาชิกหรือผู้ให้บริการอื่น ๆ เข้ามาใช้บริการตามสัญญาใช้บริการระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับสมาชิกนั้น ๆ เพราะฉะนั้นการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตต้องมีการกำกับดูแลบริษัทข้อมูลเครดิตจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต ธนาคารแห่งประเทศไทย และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามการเสนอแนะของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ อย่างไรก็ตามนอกจากการกำกับดูแลบริษัทข้อมูลเครดิตของหน่วยงานดังกล่าวแล้วยังได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องปรามให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งหากบริษัทข้อมูลเครดิตฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะก่อให้เกิดความรับผิดทางกฎหมายแก่บริษัทข้อมูลเครดิตโดยตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดความรับผิดทางกฎหมายไว้ 2 ประเภท คือ ความรับผิดทางแพ่ง (หมวด 7) และความรับผิดทางอาญา (หมวด 8) แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะความรับผิดทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตต่อการเปิดเผยข้อมูลจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล

จากการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีความเห็นของคณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรสรุปได้ว่า³ องค์ประกอบการกระทำผิดของบทบัญญัติมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุม

ข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่ไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก หรือผู้ให้บริการ หรือเจ้าของข้อมูลนั้น มีองค์ประกอบการกระทำผิดเช่นเดียวกับมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดให้บุคคลใดได้กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายและเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดจึงทำให้บุคคลที่กระทำผิดดังกล่าวต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามการบัญญัติมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เป็นความรับผิดทางแพ่งโดยเฉพาะ เพราะต้องการให้รองรับมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นโดยจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของข้อมูลเครดิตให้สามารถใช้สิทธิการฟ้องร้องเยียวยาความเสียหายได้ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 แต่การพิจารณาพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะก่อให้เกิดความยุ่งยากในด้านภาระการพิสูจน์แก่ผู้เสียหาย ซึ่งการที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวกำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นการโดยเฉพาะน่าจะส่งผลให้การเรียกร้องค่าเสียหายง่ายขึ้นหากพบว่าผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่มีหน้าที่ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อยอมทำให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่สมาชิก หรือผู้ให้บริการ หรือเจ้าของข้อมูล

ฉะนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพื่อความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์หนี้สัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต ความหมายของการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ความรับผิดตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกับมาตรา 43 และมาตรา 44 แห่งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิต

³คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ... (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, “บันทึกการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ..., ครั้งที่ 10/2543,” 5 กรกฎาคม 2543.

อย่างเป็นทางการ ค.ศ.1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการใช้กฎหมายให้มีความเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้นอันสามารถจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานิสัยสัมพันธของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต
2. เพื่อศึกษาลักษณะของความรับผิดชอบ และลักษณะของการจงใจหรือประมาทเลินเล่อตามความหมายของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41
3. เพื่อศึกษาการปรับใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากอาจเกิดปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบและการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล
4. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้กฎหมายให้มีความเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้นอันสามารถจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องความรับผิดทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตในการเปิดเผยข้อมูลจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล ซึ่งจะทำการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะความรับผิด การจงใจหรือประมาทเลินเล่อตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากกรณีละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในต่างประเทศ เพื่อนำแนวคิดและหลักกฎหมายดังกล่าวมาเป็นแนวทางการปรับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตจนมีผลทำให้เจ้าของข้อมูลเกิดความเสียหายนั้นสามารถบังคับใช้กฎหมายได้ถูกต้องต่อไป

1.4 สมมุติฐานของการวิจัย

การปรับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตจนมีผลทำให้เจ้าของข้อมูลเกิดความเสียหายมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ

จึงควรศึกษาว่ามีเนื้อหา ข้อแตกต่าง และความเกี่ยวข้องของกฎหมายดังกล่าวเพื่อการบังคับใช้กฎหมายได้ถูกต้อง

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการค้นคว้าและวิจัยเอกสาร(Documentary Research) โดยศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ กฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... Fair Credit Reporting Act 1970 เป็นต้น ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายของบริษัทข้อมูลเครดิต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงนิติสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต
2. เพื่อทราบถึงลักษณะของความรับผิด และลักษณะของการจงใจหรือประมาทเลินเล่อตามความหมายของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41
3. เพื่อทราบถึงการปรับใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากอาจเกิดปัญหาการกำหนดความรับผิดและการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล
4. เพื่อเป็นแนวทางการใช้กฎหมายอย่างเหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้นอันสามารถจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

บทที่ 2

ความเป็นมาและนิยามของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ กับธุรกิจข้อมูลเครดิต

ในบทนี้จะนำเสนอลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจข้อมูลเครดิต ความเป็นมาของบริษัทข้อมูลเครดิตในประเทศไทย ความเป็นมาของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจลักษณะเฉพาะของธุรกิจข้อมูลเครดิตซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตที่จะได้กล่าวในบทต่อไป

2.1 ความนำ

สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ซึ่งหากพิจารณาตามความหมายอย่างกว้าง ย่อมหมายถึงความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร (Information Privacy) ความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) ความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Communication Privacy) และความเป็นส่วนตัวในดินแดนหรืออาณาเขต (Territorial Privacy)¹ เนื่องจากพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศที่กำลังก้าวหน้าขึ้นในปัจจุบันทำให้การประมวลผลจัดเก็บ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญแก่ความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลมากยิ่งขึ้นตามพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เกียรติยศ ชื่อเสียงและค่าของความเป็นคน ย่อมมีความเท่าเทียมกันโดยไม่ควรมีการแบ่งชนชั้นในคุณค่าแห่งความเป็นคน แม้สถานะของบุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป โดยการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิส่วนบุคคล จึงได้รับการพัฒนาและมีการรับรองและคุ้มครองในระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ดังนั้นหลักการและกฎเกณฑ์

¹สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน, แนวทางการจัดทำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล(กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546), หน้า 18-19.

ในทางกฎหมายของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ จึงมีวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนมิให้ถูกล่วงละเมิดจากการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบ ไม่ว่าจะการใช้หรือเปิดเผยนั้นจะกระทำโดยองค์การของรัฐหรือเอกชนก็ตาม โดยทั่วไปแม้สิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิที่มีความสำคัญซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญ แต่สิทธิส่วนบุคคลย่อมไม่ใช่สิทธิสมบูรณ์ (Absolute right) เนื่องจากเป็นสิทธิที่อาจจะถูกจำกัดได้โดยเงื่อนไขของกฎหมาย ซึ่งเมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่าสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของบุคคลเป็นสิทธิที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายพิเศษ จึงทำให้การจำกัดหรือการแทรกแซงสิทธิของประชาชนในส่วนนี้เป็นไปได้ยากกว่ากรณีทั่วไปซึ่งเพียงแต่บทบัญญัติของกฎหมายทั่วไปย่อมไม่เพียงพอที่ให้รัฐหรือบุคคลใดเข้าไปแทรกแซงสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ ดังนั้นการแทรกแซงสิทธิส่วนบุคคลในกรณีดังกล่าวนอกจากจะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายแล้วในการใช้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าวต้องผูกพันอยู่กับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งด้วย²

นอกจากนี้องค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์กรสหประชาชาติ ได้ออกปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right) หรือองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development โดยเรียกสั้น ๆ ว่า OECD) ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาได้กำหนดแนวทางในการการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและการส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า “OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data” โดยมีหลักการดังต่อไปนี้ คือ³ หลักการรวบรวมข้อมูลอย่างจำกัด (Collection Limitation Principle) หลักคุณภาพของข้อมูล (Data Quality Principle) หลักการระบุวัตถุประสงค์ (Purpose Specification Principle) หลักการใช้ข้อมูลอย่างจำกัด (Use Limitation Principle) หลักการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Security Safeguard Principle) หลักการเปิดเผย (Openness Principle) หลักการมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล (Individual Participation Principle) และหลักความรับผิดชอบ (Accountability Principle) จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีหลักเกณฑ์พื้นฐานดังนี้ คือ

²วีระพงษ์ บึงไกร, “การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 10.

³Organisation for Economic Co-Operation and Development, OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data [Online], 16 January 2009. Available from http://www.oecd.org/document/18/0,3343,en_2649_34255_1815186_1_1_1_1,00.html

- (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นไปโดยความเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย
- (2) การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเท่านั้น
- (3) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น เหมาะสม และเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่เก็บ
- (4) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีความครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน
- (5) ความสามารถของเจ้าของข้อมูลในการเข้าตรวจสอบข้อมูล
- (6) กระบวนการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลในการจัดเก็บข้อมูล
- (7) การทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ครบกำหนดอายุการจัดเก็บข้อมูล

ในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่ธุรกิจแข่งขันกันด้วยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งหากธุรกิจใดได้รับข้อมูลข่าวสารถูกต้องและครบถ้วนย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าคู่แข่งทางธุรกิจเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจการให้สินเชื่อประเภทต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านข้อมูลเกี่ยวกับขอสินเชื่อมาเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาสินเชื่อ จึงจะทำให้การพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้มีส่วนช่วยลดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจ ประชาชน และเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการจับกุม รวบรวมน และเปิดเผยข้อมูลเครดิตในประเทศไทยเป็นไปโดยไม่มีมาตรการควบคุมอย่างเหมาะสมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลให้ถูกรุกฉ้อ โดยไม่สมควร จึงได้บัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตให้มีความเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรม รวมทั้งกำหนดมาตรการให้ความคุ้มครองประชาชนผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเพื่อเป็นการรักษาความสมดุลระหว่างสิทธิส่วนตัวของลูกค้ำกับประโยชน์ของระบบข้อมูลเครดิตให้เกิดความชอบธรรมและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น

2.2 ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

ในอดีตลักษณะการประกอบธุรกิจจะมีการย้ายถิ่นฐานหรือย้ายฐานการประกอบธุรกิจไปในท้องถิ่นใหม่ ๆ จึงทำให้ผู้ประกอบการต้องมีหนังสือแนะนำตัวหรือหนังสือแจ้งฐานะของตนที่นายธนาคารของตนหรือผู้ที่มีชื่อเสียงในทางธุรกิจเป็นผู้ออกหนังสือดังกล่าวให้เพื่อนำไปแสดงตนต่อผู้ที่จะประกอบธุรกิจด้วย ซึ่งหากผู้ประกอบการดังกล่าวได้มีเครดิตกับนายธนาคารของตนหรือผู้ที่มีชื่อเสียงในทางธุรกิจแล้วผู้ที่จะประกอบธุรกิจด้วยจะดำเนินการติดต่อกับบุคคลดังกล่าวเพื่อสอบถามฐานะทางการเงิน และวิธีดำเนินธุรกิจของผู้ขอกู้ยืมหรือขอเครดิต แต่เมื่อการประกอบ

ธุรกิจได้พัฒนาขึ้นและเป็นการค้าขายแบบไม่มีเงื่อนไข (Open Account) ผู้ประกอบธุรกิจจะทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์และวินัยในการชำระเงินของลูกค้า จึงก่อให้เกิด “สำนักงานแจ้งเครดิต” (Credit Bureau) ขึ้นซึ่งส่งผลให้บุคคลที่มีชื่อเสียงดีและมีตำแหน่งหน้าที่การงานสำคัญถูกร้องขอให้แจ้งฐานะทางการเงินและชื่อเสียงของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากการทำหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของเอกชนโดยได้รับค่าป่วยการตอบแทน⁴ แต่ยุคปัจจุบันเป็นสิ่งคมในยุคสารสนเทศซึ่งเทคโนโลยีเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีพลังมหาศาล มีความทันสมัยและความล้ำหน้าของเทคโนโลยีนั้นทำให้สิ่งคมเล็กลง จึงทำให้การดำรงอยู่ในสิ่งคมของบุคคลย่อมละเมิดต่อสิ่งคมโดยรวมเพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการละเมิดต่อความเป็นส่วนตัวในรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นอย่างมากมาย และการติดต่อสื่อสารนั้นย่อมเกี่ยวข้องกับข้อมูลสารสนเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลส่วนบุคคลอาจจะถูกเก็บรวบรวม แบ่งปัน หรือถูกขายต่อได้ ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นถือได้ว่าเป็นสินค้าที่มีมูลค่าในการก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้ข้อมูลนั้นโดยจะเห็นได้ชัดเจนจากข้อมูลทางการเงินของปัจเจกบุคคล ทั้งนี้หากบุคคลต้องการความสะดวกสบายในสิ่งคมยุคสารสนเทศและหากต้องการสิทธิที่จะพึงได้รับจากสิ่งคมย่อมต้องยอมแลกเปลี่ยนกับการสูญเสียในความเป็นส่วนตัว อาจกล่าวได้ว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นย่อมถูกจำกัดด้วยสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นแต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่จำกัดโดยจะต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างความปกติสุขของคนในสิ่งคม และความมั่นคงที่สิ่งคมส่วนรวมจะยอมรับได้ ดังนั้นต้องมีการผสมผสานหาความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และผลประโยชน์ของสาธารณชนโดยรวม จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันได้ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ สามารถเคลื่อนย้ายและเชื่อมโยงกันโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่อีกต่อไป จึงทำให้การประมวลผล จัดเก็บ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว อย่างไรก็ตามแม้พัฒนาทางด้านเทคโนโลยีดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลดี แต่หากข้อมูลถูกนำไปใช้โดยมิชอบย่อมอาจก่อให้เกิดผลเสียหายได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากข้อมูลส่วนบุคคลถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล หรือถูกนำไปใช้ในทางทุจริตเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล และเป็น การล่วงละเมิดต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการนำข้อมูลเครดิตไปใช้ควรเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและใช้ในทางสุจริต ย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งคม

⁴เมธี ดุลยจินดา, หลักการหาผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2519), หน้า 133.

ส่วนรวมไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดประโยชน์เฉพาะผู้ประกอบการเท่านั้น ดังนั้นรัฐควรมีแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศดังนี้ คือ⁵

(1) การเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจเจกบุคคลต้องมีข้อมูลอย่างเพียงพอและต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจนั้น ทั้งนี้เพื่อใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ในขั้นตอนก่อนการดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ต้องได้รับความยินยอมจากปัจเจกบุคคลก่อนจึงจะดำเนินการได้ ซึ่งการให้ความยินยอมนั้นอาจเป็นการแสดงได้โดยการกระทำของปัจเจกบุคคลดังกล่าว เช่น การสมัครเพื่อขอวงเงินสินเชื่อ การประกันภัย หรือการจ้างงาน

(2) ความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจเจกบุคคลนั้นควรได้รับการตรวจสอบก่อนนำเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล และไม่ว่าจะจัดเก็บในสถานที่ใดและเวลาใดข้อมูลนั้นควรมีความถูกต้องแม่นยำและมีความทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้บุคคลต้องสามารถเข้าถึงและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่มีอยู่ในแฟ้มข้อมูลได้ อย่างไรก็ตามหากมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูล เจ้าของข้อมูลสามารถบันทึกความเห็นที่แตกต่างไว้ในระบบฐานข้อมูล ซึ่งเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลนั้นย่อมสามารถเห็นบันทึกข้อความเห็นที่แตกต่างได้

(3) ความลับของข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจเจกบุคคลนั้นต้องมีระบบการรักษาความปลอดภัยของคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นหลักประกันแก่เจ้าของข้อมูลในการป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าถึงระบบฐานข้อมูลได้ โดยปราศจากการรับรู้หรือการอนุญาตของบุคคลที่มีอำนาจในการเข้าถึงระบบฐานข้อมูลเว้นแต่จะเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งจะเป็นมาตรการความปลอดภัยทางกายภาพ ทางเทคนิค และการบริหาร ทั้งนี้ในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ควรถูกเปิดเผยนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูล แต่หากจะเปิดเผยนอกเหนือวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูลควรบันทึกและเก็บรักษาถึงการเปิดเผยนั้น

ลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตนั้นตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2551⁶ ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ธุรกิจข้อมูลเครดิต” ไว้ว่าเป็นกิจการ

⁵น้ำเพชร ศรีวิจิตรโชค, “ข้อมูลเครดิต กับ สิทธิส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 67.

เกี่ยวกับการควบคุมหรือการประมวลผลข้อมูลเครดิตเพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นการประกอบธุรกิจบนพื้นฐานของความยุติธรรมและความเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่ได้รับการพิจารณาสินเชื่อ โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการรับฝากข้อมูลเครดิตสำหรับบุคคลธรรมดาและข้อมูลเครดิตของนิติบุคคล และต้องทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลการใช้ข้อมูลของสมาชิกให้เป็นไปตามสัญญาให้บริการระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิก ดังนั้นในระบบการเก็บรักษาข้อมูลเครดิตจึงต้องมีระบบต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ระบบตรวจสอบข้อมูล ระบบการแก้ไขข้อมูล ระบบบันทึกและรายงานผลข้อมูล และระบบทำลายข้อมูล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณภาพของข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ต่อระบบสถาบันการเงินของประเทศ

2.2.1 ความเป็นมาของบริษัทข้อมูลเครดิตในประเทศไทย

ในปี 2504 สมาคมธนาคารไทยได้เข้าปรึกษากับดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย) เรื่องความต้องการแหล่งกลางสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลของลูกค้าธนาคารพาณิชย์ โดยกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการภายใต้หน่วยงานหนึ่งชื่อว่า “งานทะเบียนเครดิตกลาง” มีหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลของลูกค้าที่ทำการขอสินเชื่อจากธนาคารตั้งแต่ 2 ธนาคารขึ้นไปซึ่งจะเปิดเผยต่อธนาคารพาณิชย์ที่เป็นเจ้าหนี้เท่านั้น โดยมีธนาคารพาณิชย์ และบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ให้ข้อมูลและใช้ข้อมูลเครดิต ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบการใช้ข้อสนเทศเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ การให้กู้ยืมและหรือการลงทุนของสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2535 ข้อ 6 กำหนดว่า “ข้อสนเทศซึ่งสมาชิกส่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยแจ้งให้สมาชิกทราบนั้น ให้ถือเป็นข้อความอันไม่พึงเปิดเผยและให้ใช้ประโยชน์ได้แต่เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาในการให้สินเชื่อ การให้กู้ยืมประกอบการพิจารณาในการให้สินเชื่อ การให้กู้ยืมและหรือการลงทุนของสมาชิกเท่านั้น” ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้ข้อมูลแพร่หลายเกินความจำเป็น อีกทั้งภายในสัญญากู้ยืมเงินของธนาคารพาณิชย์ได้มีข้อความว่า “ยินยอมให้ธนาคารเปิดเผยฐานะหนี้สินแก่ทะเบียนเครดิตกลาง” เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ป้องกันตนเองจากความผิดในการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า

ภายหลังจากนั้นได้มีการพัฒนาธุรกิจข้อมูลเครดิตมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

⁶“พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2551,” ราชกิจจานุเบกษา 125 (13 กุมภาพันธ์ 2551): 9-12.

- ปี พ.ศ.2518 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการประมวลผลข้อมูลทะเบียนเครดิตกลาง
- ปี พ.ศ.2519 ขยายวงเงินสินเชื่อที่ต้องรายงานจาก 5 แสนบาทเป็น 1 ล้านบาท
- ปี พ.ศ.2529 ขยายวงเงินสินเชื่อที่ต้องรายงานตั้งแต่ 3 ล้านบาทขึ้นไป
- ปี พ.ศ.2533 บริษัทเงินทุนเสนอให้รวบรวมข้อมูลทะเบียนเครดิตกลางของธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน และเงินทุนหลักทรัพย์เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งทะเบียนกลางของบริษัทเงินทุนได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 โดยมีรายงาน 6 ประเภทแยกตามประเภทของธุรกิจ และวงเงินสินเชื่อขั้นต่ำที่ต้องรายงานตั้งแต่ 2.5 แสนถึง 1 ล้านบาทขึ้นไป แต่ต่อมามีปีพ.ศ.2531 ได้ลดรายงานเหลือประเภทเดียวและขยายวงเงินสินเชื่อที่ต้องรายงานเป็นตั้งแต่ 1 ล้านบาทขึ้นไป
- ปีพ.ศ.2534 ขยายวงเงินสินเชื่อรายใหญ่จาก 3 ล้านบาทเป็น 5 ล้านบาทขึ้นไป
- ปีพ.ศ.2535 เริ่มรวบรวมข้อมูลสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์เข้าไว้ในทะเบียนเครดิตกลาง
- ปีพ.ศ.2537 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อให้และใช้ข้อมูลในทะเบียนเครดิตกลาง
- ปีพ.ศ.2538 รัฐบาลโดยกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้จัดทำแผนพัฒนาระบบการเงินขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิต (Credit Bureau) และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านศูนย์ข้อมูลเครดิตขึ้นมาซึ่งมีกรรมการผู้รับผิดชอบ คือ นายยุทธ วรฉัตรธาร นายณรงค์ ปัทมะเสวี และนายสุรพล ขวัญใจธัญญา รวมทั้งมีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากบริษัทเงินทุน ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และสมาคมประกันวินาศภัย ทั้งนี้เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมและดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิต
- ปีพ.ศ.2539 คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิต (Credit Bureau) ในรูปแบบบริษัทจำกัด โดยได้คัดเลือกบริษัท Equifax จากประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการทางด้านเทคนิค (Technical Partner) โดยได้กำหนดเงินลงทุนเบื้องต้นจำนวน 100 ล้านบาท ซึ่งช่วงปลายปีพ.ศ.2539 ได้มีการวางแผนที่จะลงนามร่วมทุนกับบริษัท Equifax เพื่อให้เข้ามาทำวิเคราะห์ข้อมูลในระบบสินเชื่อของสมาชิกและปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software Package) ให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานในประเทศไทย โดยบริษัท

ข้อมูลเครดิต (Credit Bureau) จะเริ่มให้บริการข้อมูลภายในไตรมาสสุดท้ายของปีพ.ศ.2540 แต่ในขณะนั้นได้เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทยส่งผลให้เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจโดยทั่วไป และสถาบันการเงินหลายแห่งถูกปิดกิจการอย่างถาวร จึงทำให้แผนงานการจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตหยุดชะงักลงชั่วคราว

- ปีพ.ศ.2541 กระทรวงการคลังยังคงมีนโยบายการจัดให้มีศูนย์ข้อมูลเครดิต (Credit Bureau) เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ และเพื่อลดภาระหนี้เสียของสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่และเร่งด่วนของสถาบันการเงินในประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ... นั้น กระทรวงการคลังได้ร่วมมือกับธนาคารอาคารสงเคราะห์จัดตั้งคณะทำงานขึ้นซึ่งเป็นการร่วมทุนกับบริษัท ศูนย์ประมวลผล จำกัด (PCC) โดยได้จดทะเบียนจัดตั้งในชื่อ “บริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด” (Thai Credit Bureau Company.,Ltd. : TCB) เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2542 ซึ่งมุ่งเน้นให้บริการเฉพาะข้อมูลสินเชื่อเพื่อการเคหะ ข้อมูลสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อบัตรเครดิต โดยเป็นการบริหารงานภายใต้การกำกับของกระทรวงการคลัง ซึ่งมีนายสมชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธานคณะกรรมการบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2542 ได้มีการเปิดรับสมัครสมาชิกโดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการเป็นสมาชิคนั้นจะต้องนำข้อมูลทางด้านเครดิตมาแลกเปลี่ยนกัน และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สมาชิกร่วมกันกำหนด โดยมีการเก็บค่าสมาชิกตั้งแต่เดือนเมษายน 2543 ในอัตราเดือนละ 50,000 บาท และค่าเข้าสืบค้นข้อมูลครั้งละ 12 บาท ซึ่งหากไม่พบข้อมูลจะคิดค่าบริการครั้งละ 4 บาท⁷ ทั้งนี้บริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัดได้ให้บริการเฉพาะสมาชิกเท่านั้น และในขณะเดียวกันธนาคารแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนสมาคมธนาคารไทยซึ่งมีสมาชิกเป็นธนาคารพาณิชย์ไทย 13 แห่งในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิตในชื่อว่า “บริษัท ระบบข้อมูลกลาง จำกัด” เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2542 ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของลูกค้าและข้อมูลทางการเงินให้แก่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิก โดยมีทุนจดทะเบียนเริ่มแรก 26 ล้านบาท ภายหลังจากนั้นบริษัท ระบบข้อมูลกลาง จำกัดได้ร่วมมือกับกลุ่ม CBOC (Credit Bureau Operation Consortium) ซึ่งประกอบไปด้วยบริษัท Dun & Bradstreet Inc. บริษัท Trans Union Inc. บริษัท Business On-line Inc. และบริษัท ศูนย์ประมวลผล จำกัด เพื่อพัฒนาการสืบค้นข้อมูลเครดิตให้มีความปลอดภัยสูงและพัฒนาศูนย์ข้อมูลเครดิตสู่ระบบสากล โดยได้เพิ่มทุนจดทะเบียนเป็น 156

⁷ฐานิศร เดชดำรง, วิกฤตการณ์เศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยและแนวทางแก้ไขปัญหา 2540-2542 : บทบาทและหน้าที่ขององค์กรเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน(กรุงเทพมหานคร: องค์กรเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน, 2545), หน้า 84.

ล้านบาทแล้วได้มีการเปลี่ยนชื่อบริษัทเป็นบริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด (Central Credit Information Services Co.,Ltd. : CCIS) ซึ่งในปีพ.ศ. 2543 ได้เปิดให้บริการสืบค้นข้อมูลเครดิตของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยมีการเก็บค่าสมาชิกในอัตราเดือนละ 50,000 บาท และคิดค่าสืบค้นข้อมูลครั้งละ 20 บาท โดยให้บริการข้อมูลลูกหนี้ที่ไม่มีการจัดชั้นที่มียอดคงค้างตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป และข้อมูลลูกหนี้ที่มีการจัดชั้นที่มียอดคงค้างตั้งแต่ 2 แสนบาทขึ้นไป⁸ ซึ่งในการขอสินเชื่อให้ผู้ขอสินเชื่อลงนามยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลแก่บริษัท ระบบข้อมูลกลาง จำกัด และยินยอมให้สถาบันการเงินนั้นใช้ข้อมูลจากบริษัท ระบบข้อมูลกลาง จำกัด ในการพิจารณาสินเชื่อ

ในปีพ.ศ.2543 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้สถาบันการเงินขอความยินยอมจากลูกค้าซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลเครดิตมอบให้แก่นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตที่สถาบันการเงินเป็นสมาชิก และให้นิติบุคคลนั้นสามารถเปิดเผยข้อมูลเครดิตแก่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกได้ โดยระบุไว้ในแบบรายการคำขอสินเชื่อ การขอเพิ่มวงเงินสินเชื่อ และการขอต่ออายุสินเชื่อ สัญญาให้กู้ยืมเงิน หรือสัญญาค้ำประกัน ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องนำข้อมูลเครดิตไปใช้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์การให้สินเชื่อ หรือการให้กู้ยืมเงินเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่นได้⁹ ในแผนแม่บททางการเงินที่กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งได้ร่วมกันจัดทำขึ้นและครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่ 1 มีนาคม 2538 ถึง 29 กุมภาพันธ์ 2543 ได้กำหนดนโยบายการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครดิตไว้อย่างชัดเจน จึงก่อให้เกิดศูนย์ข้อมูลเครดิต (Credit Bureau) ทั้งสองแห่งขึ้นโดยมีหน้าที่ให้บริการด้านข้อมูลแก่สมาชิกเท่านั้น

ภายหลังได้มีแนวความคิดริเริ่มในการรวมธุรกิจข้อมูลเครดิตโดยบริษัททั้งสองแห่งได้เล็งเห็นปัญหาของการให้บริการข้อมูลเครดิตว่า ในการให้บริการข้อมูลเครดิตโดยมีบริษัทผู้ให้บริการข้อมูลเครดิตสองแห่งทำให้เกิดความซ้ำซ้อนซึ่งส่งผลให้สมาชิกต้องดำเนินการจัดส่งค้นหา และตรวจสอบข้อมูลเครดิตลูกค้าจากบริษัทข้อมูลเครดิตทั้งสองแห่งทั้งที่ฐานข้อมูลลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นฐานข้อมูลลูกค้ากลุ่มเดียวกัน จึงก่อให้เกิดการเพิ่มปริมาณงาน และค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อนเกินจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้ระบบข้อมูลเครดิตของประเทศไทยสามารถเสริมสร้างเสถียรภาพระบบการเงินได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด ดังนั้นกระทรวงการคลังจึงได้สนับสนุนความคิดริเริ่มในการรวมกิจการระหว่างกันของบริษัทข้อมูลเครดิตทั้งสองแห่ง และได้

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85.

⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, “หนังสือเวียนที่ ธปท.สนส.(21)ว 1129/2543 เรื่องขอความร่วมมือในการขอความยินยอมจากลูกค้าเพื่อเปิดเผยข้อมูลเครดิตแก่นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต,” 10 พฤษภาคม 2543.

มอบหมายให้สำนักวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังทำการศึกษารูปแบบการรวมกิจการที่มีความเหมาะสมที่สุดเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม และจากการศึกษาของสำนักวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังพบว่ารูปแบบการรวมกิจการที่เหมาะสม คือ การรวมกิจการบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัดกับบริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด โดยให้กระทรวงการคลังร่วมถือหุ้นบางส่วน จึงก่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุดต่อระบบข้อมูลเครดิตของประเทศไทย ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความเป็นธรรม และช่วยลดต้นทุนค่าบริการ อีกทั้งยังเป็นกลไกหนึ่งในการช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพของระบบการเงิน และความสามารถในการแข่งขันของระบบการเงินในระยะยาว¹⁰ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2548 บริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด จึงได้รวมกิจการกับบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด โดยได้ดำเนินการซื้อหุ้นของบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัดทั้งหมด และได้จดทะเบียนเพิ่มทุนเป็น 250 ล้านบาทซึ่งได้เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น “บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด” ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2548 โดยมีสัดส่วนการถือหุ้นหลังการรวมกิจการดังนี้คือ

(1) ผู้ถือหุ้นกลุ่มบริษัทข้อมูลเครดิตกลางเดิมมีสัดส่วนการถือหุ้นเท่ากับ 49% ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ไทยถือหุ้นในอัตราส่วนเท่าๆ กันรวมเป็น 24.50% บริษัท Business Online จำกัด (มหาชน) บริษัท TransUnion Inc. ถือหุ้นรายละเอียด 12.25%

(2) ผู้ถือหุ้นกลุ่มบริษัทข้อมูลเครดิตไทยมีสัดส่วนการถือหุ้น 30% ได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ถือหุ้น 15% และบริษัท พีซีซี แคปปิตอล จำกัดถือหุ้น 15% โดยสถาบันการเงินของรัฐ ได้แก่ ธนาคารออมสิน บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ถือหุ้นในอัตราส่วน 9% 6% และ 6% ตามลำดับ

ภายหลังจากการรวมกิจการแล้วบริษัทข้อมูลเครดิตได้พัฒนาระบบการประมวลผลและการรายงานผลข้อมูลเครดิตให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งบริษัทข้อมูลเครดิตยังได้พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของข้อมูลให้มีความถูกต้องและทันสมัย โดยบริษัทข้อมูลเครดิตได้กำหนดเป้าหมายในการขอใบรับรองเกี่ยวกับระบบบริหารการจัดการความปลอดภัยด้านสารสนเทศ (Information Security Management System – ISMS) ตามมาตรฐานของ ISO 27001* เพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้าน

¹⁰กระทรวงการคลัง, “หนังสือฉบับที่ 63/2547 เรื่องการลงนามบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมกิจการระหว่างบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด กับบริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด,” 19 สิงหาคม 2547.

*มาตรฐาน ISO/IEC 27001 คือ ระบบมาตรฐานด้านความปลอดภัยของข้อมูลซึ่งเป็นมาตรฐานการจัดการข้อมูลที่มีความสำคัญ และมาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรที่มีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถือระหว่างประเทศ คือ ISO (The International Organization for Standardization) และ IEC (The International Electrotechnical Commission) การประยุกต์ใช้มาตรฐาน ISO/IEC 27001 จะช่วยให้กิจกรรมทางธุรกิจสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ช่วยป้องกันระบบข้อมูลสารสนเทศขององค์กรจากความเสี่ยงต่อภัยคุกคามต่างๆ เช่น การหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ การจารกรรม

การรักษาความปลอดภัยสารสนเทศให้ดียิ่งขึ้น จนกระทั่งในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2551 บริษัทข้อมูลเครดิตได้รับมอบ ISO/IEC ทางด้าน ISMS (Information Security Management System – ISMS) จาก Bureau Veritas Certification Limited¹¹ และยังได้รับรางวัล Thailand ICT Excellence Award 2008 สาขา Information Security Project ในโครงการ “การสร้างเสริมระบบความมั่นคงปลอดภัยแก่ระบบข้อมูลเครดิตในมาตรฐานสากล” (Enhance Information Security Management System in Credit Information)¹² แต่บริษัทข้อมูลเครดิตยังคงต้องมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตลอดจนบทบาทของบริษัทข้อมูลเครดิตให้มากยิ่งขึ้น และปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยต้องยึดถือหลักการในการปกป้องและรักษาความลับของข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนคำนึงถึงการดูแลและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน

2.2.2 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

วิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ได้เกิดวิกฤติระบบสถาบันการเงินโดยรวมของประเทศไทย ซึ่งในทางวิชาการว่า Contagion Effects จนนำไปสู่ปัญหาธนาคารล้ม (Bank run)* อันเนื่องมาจากผู้ฝากเงินหรือเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินไม่มีความมั่นใจต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินต่าง ๆ จนนำไปสู่ระดมถอนเงินฝากหรือเรียกชำระหนี้จากสถาบันการเงินจนทำให้เกิดปัญหาสภาพคล่อง อีกทั้งยังเกิดจากปัญหาการให้สินเชื่อโดยไม่มีแหล่งข้อมูลที่เพียงพอในการวิเคราะห์สินเชื่อว่าลูกค้าที่ขอสินเชื่อมีภาระหนี้สินอยู่กับสถาบันการเงินอื่นอีกหรือไม่ มากน้อย

ข้อมูลไว้จากคอมพิวเตอร์ การเจาะเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์และการโจมตีเข้าระบบ ฯลฯ นอกจากนี้ยังช่วยป้องกันกระบวนการทางธุรกิจจากความเสียหายที่เกิดภัยร้ายแรงต่าง ๆ เช่น แผ่นดินไหว वादภัย อัคคีภัย อุทกภัย ฯลฯ โดยโครงสร้างระบบ ISO/IEC27001 เป็นระบบพลวัต (Dynamic System) ซึ่งอ้างอิงรูปแบบ PDCA Model (Plan Do Check Action) เป็นโครงสร้างระบบการบริหารที่เป็นสากลที่ใช้กันทั่วโลก เพื่อความปลอดภัยสูงสุดของข้อมูล การที่บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด เลือกว่าจะจัดทำมาตรฐานความปลอดภัยนี้จะส่งผลให้ผู้ให้บริการของบริษัทที่มีความมั่นใจในระบบสารสนเทศของบริษัทมากยิ่งขึ้น

¹¹บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, พิธีได้รับมอบ ISO/IEC 27001:2005 [ออนไลน์], 5 เมษายน 2552. แหล่งที่มา http://www.ncb.co.th/NEW_20081121.htm

¹²บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, Thailand ICT Excellence Award 2008 [ออนไลน์], 5 เมษายน 2552. แหล่งที่มา http://www.ncb.co.th/NEW_20090122.htm

* Bank run สามารถเกิดขึ้นได้จากปัญหาหลายลักษณะซึ่งการบริหารสภาพคล่องทางการเงินของธนาคารนับเป็นปัญหาหนึ่ง เมื่อธนาคารแห่งหนึ่งขาดสภาพคล่องจนไม่สามารถชำระหนี้ได้ จะทำให้ผู้ฝากของธนาคารนั้น ๆ เกิดความไม่มั่นใจต่อฐานะทางการเงินของธนาคารและระดมถอนเงินจากธนาคารแห่งนั้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังลูกค้าของธนาคารอื่นให้เกิดความแตกตื่น (Panic) และระดมถอนเงินจากธนาคารจนทำให้เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทั้งระบบและเกิดธนาคารล้มในที่สุด เช่น วิกฤติสถาบันการเงินในประเทศไทยที่เกิดขึ้นกับบริษัทเงินทุนฯ ทั้ง 56 แห่งในช่วงปี พ.ศ.2540 ถึง 2541

เพียงใด จึงมีความจำเป็นให้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลูกค้าสินเชื่อกองสถาบันการเงิน เพื่อเป็นการเสริมความมั่นคงของระบบการเงินภายในประเทศ และป้องกันการเกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินในอนาคต ดังนั้นในปีพ.ศ.2541 กระทรวงการคลังได้ร่วมมือกับธนาคารแห่งประเทศไทยในการเสนอร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตโดยมีสาระสำคัญ 4 ประการ คือ¹³

- (1) การกำหนดขอบเขตการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต
- (2) การให้ความคุ้มครองลูกค้า
- (3) การให้ความคุ้มครองสมาชิกและบริษัทข้อมูลเครดิต
- (4) การกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน

ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแนวทางรองรับการดำเนินธุรกิจข้อมูลเครดิต รัฐบาลของ ฯพณฯ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร โดยคุณสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในขณะนั้น) และ ดร.โอฬาร ชัยประวัติ (ประธานคณะกรรมการ) ได้มีการผลักดันดำเนินการร่างกฎหมายอีกครั้งหนึ่งเพื่อรองรับการจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิต และเป็นกรอบการดำเนินธุรกิจที่ให้บริการข้อมูลเครดิต ซึ่งในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2541 ดร.พิสิฐ ลี้อาธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้สั่งการให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ดำเนินการจัดตั้งเครดิตบูโร (Credit Bureau) เฉพาะสินเชื่อด้านที่อยู่อาศัยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างธนาคารของรัฐ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดให้การดำเนินงานศูนย์ข้อมูลดังกล่าวเป็นกิจการงานของธนาคารอาคารสงเคราะห์เพิ่มเติม หลังจากนั้นกระทรวงการคลังได้มอบหมายให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นแกนนำในการจัดตั้งบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด ขึ้น และในขณะเดียวกันธนาคารแห่งประเทศไทยได้ร่วมมือกับสมาคมธนาคารไทยสนับสนุนให้สถาบันการเงินร่วมกันจัดตั้งบริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด ขึ้น

ในระหว่างการร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตขึ้น ทำให้ในการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขสาระสำคัญบางส่วนเพื่อให้รองรับกับข้อเท็จจริงที่บริษัทข้อมูลเครดิตได้จัดตั้งขึ้นแล้ว แต่อย่างไรก็ตามในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพิจารณากฎหมายตั้งแต่ขั้นที่กระทรวงการคลังร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ยกร่างซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาจนเข้าสู่

¹³ กระทรวงการคลัง, “หนังสือเลขที่ 0303/38189 เรื่องร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต,” 28 ธันวาคม 2541.

กระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองสภา จึงทำให้หลักการสำคัญบางประการได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปจากเจตนารมณ์เดิมในการร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ภายหลังจากคณะกรรมการร่วมของทั้งสองสภาได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตซึ่งพิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้วที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 9 ตุลาคม 2545 ทั้งนี้สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว จึงได้ส่งเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อนายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ.2545 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 120 วันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา กล่าวคือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2546 เป็นต้นไป

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้มีการส่งข้อมูลและการแจ้งข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลทราบเกี่ยวกับข้อมูลที่ส่งให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต และการขอรับคำยินยอมของเจ้าของข้อมูลในการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิก หรือผู้ใช้บริการ จะต้องจัดทำเป็นหนังสือและต้องดำเนินการภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งก่อให้เกิดภาระแก่บริษัทข้อมูลเครดิตและไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสามารถดำเนินการโดยวิธีการอื่นได้ และอัตราโทษทางอาญาในความผิดที่เกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวมีความรุนแรงเกินสมควร จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549¹⁴ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่การบังคับใช้ยิ่งขึ้น และภายหลังจากนั้นได้มีความเห็นให้บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถคำนวณคะแนนเครดิต และจัดทำรายงานเชิงสถิติ และให้แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตให้เหมาะสมตามสภาพการในปัจจุบันเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับบริการสินเชื่อสอดคล้องกับศักยภาพในการชำระหนี้ ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของระบบสถาบันการเงินและเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2551¹⁵

2.2.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

¹⁴พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549, ราชกิจจานุเบกษา 123 (23 กุมภาพันธ์ 2549): 1-5.

¹⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2551, ราชกิจจานุเบกษา 125 (13 กุมภาพันธ์ 2551): 9-12.

ลักษณะของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลและนิติบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน คือ เจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูล สมาชิก และผู้ใช้บริการ เนื่องจากทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการรับฝากข้อมูลเครดิตของบุคคลธรรมดาและข้อมูลเครดิตของนิติบุคคล และเป็นผู้ดูแลควบคุมการใช้ข้อมูลของสมาชิกให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตามสัญญาที่สมาชิกได้ให้ไว้แก่กัน ซึ่งการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลและนิติบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกัน

2.2.3.1 เจ้าของข้อมูลเครดิต

บุคคลที่มีความสำคัญบุคคลหนึ่งของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตย่อมหมายถึงเจ้าของข้อมูลเครดิต เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญที่นำมาใช้ในการประกอบกิจการเป็นรายงานข้อมูลที่แสดงข้อมูลภาพรวมด้านสินเชื่อทุกประเภทของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลซึ่งสถาบันการเงินผู้ครอบครองข้อมูลทางการเงินของลูกค้าของตนแล้วจัดส่งข้อมูลให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต เหมือนอย่างเช่นกับการประกอบธุรกิจเอกชนประเภทอื่น ๆ ย่อมต้องมีวัตถุประสงค์ที่นำมาใช้ในการประกอบการค้าซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทธุรกิจ โดยพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “เจ้าของข้อมูลเครดิต” ไว้ในมาตรา 3 ดังนี้ คือ

“เจ้าของข้อมูล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลใด ๆ ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูล หรือเป็นเจ้าของประวัติลูกค้าผู้ขอใช้บริการจากสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการขอสินเชื่อหรือบริการอื่นใด

จะเห็นได้ว่า เจ้าของข้อมูลตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวย่อมหมายถึงลูกค้าสถาบันการเงินไม่ว่าเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลใด ๆ ซึ่งเป็นเจ้าของประวัติสินเชื่อ หรือผู้ที่เป็นเจ้าของประวัติลูกค้าผู้ใช้บริการจากสถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็นการขอสินเชื่อหรือบริการอื่นใดทั้งนี้ เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลย่อมกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลไว้ ซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าของข้อมูล โดยเจ้าของข้อมูลมีสิทธิต่าง ๆ ดังต่อไปนี้¹⁶

- (1) สิทธิที่จะรู้ว่าบริษัทข้อมูลเครดิตเก็บรักษาข้อมูลใดของตน
- (2) สิทธิที่จะตรวจสอบข้อมูลของตน ซึ่งบริษัทข้อมูลเครดิตหรือสมาชิกต้องพิจารณาคำขอและตรวจสอบข้อมูลนั้นโดยเร็ว

¹⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 25.

(3) สิทธิที่จะขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งหากพบว่าข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลขอตรวจสอบหรือขอแก้ไขนั้นไม่ถูกต้องไม่ว่าด้วยเหตุใด บริษัทข้อมูลเครดิตหรือสมาชิกต้องแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องโดยเร็ว และต้องแจ้งข้อมูลที่แก้ไขให้แก่แหล่งข้อมูลสมาชิกหรือผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องต่อไปด้วย

(4) สิทธิที่จะได้แจ้งเมื่อทราบว่าข้อมูลของตนไม่ถูกต้อง ซึ่งหากเป็นกรณีที่ได้แจ้งความไม่ถูกต้องของข้อมูลแล้วเจ้าของข้อมูลไม่เห็นด้วยกับผลการตรวจสอบหรือแก้ไขของสมาชิก จึงทำให้เจ้าของข้อมูลสามารถขอให้บริษัทข้อมูลเครดิตบันทึกข้อโต้แย้งไว้ในระบบข้อมูลเครดิตได้ พร้อมทั้งสามารถนำเอกสารหรือหลักฐานประกอบของเจ้าของข้อมูลแนบไว้ในระบบข้อมูลเครดิตได้

(5) สิทธิที่จะได้รับแจ้งผลการตรวจสอบข้อมูลหรือแก้ไขข้อมูลของตน พร้อมเหตุผลให้เจ้าของข้อมูลทราบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

(6) สิทธิที่จะได้รับทราบเหตุแห่งการปฏิเสธคำขอสินเชื่อหรือบริการจากสถาบันการเงิน ในกรณีที่สถาบันการเงินใช้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตมาเป็นเหตุแห่งการปฏิเสธคำขอสินเชื่อหรือบริการ

(7) สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต* ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากเจ้าของข้อมูลที่ได้รับ ความเสียหาย ซึ่งเข้ามามีบทบาทในการวินิจฉัยชี้ขาดหากกรณีที่มีข้อโต้แย้งระหว่างเจ้าของข้อมูลกับบริษัทข้อมูลเครดิตเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูล หรือมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างสถาบันการเงิน สมาชิก หรือผู้ให้บริการ กับบริษัทข้อมูลเครดิตหรือกับเจ้าของข้อมูล ซึ่งไม่อาจหาข้อยุติได้¹⁷ โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการอุทธรณ์ข้อ

* คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต ประกอบด้วยผู้ว่าราชการนาแห่งประเทศไทย (ประธานกรรมการ) ปลัดกระทรวงการคลัง (รองประธานกรรมการ) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงยุติธรรม เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ เลขาธิการสมาคมธนาคารไทย รวมทั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองผู้บริโภค 2 คน ด้านการเงินการธนาคาร 1 คน ด้านคอมพิวเตอร์ 1 คน และผู้แทนผู้ประกอบการด้านธุรกิจภาคเอกชน 1 คน

¹⁷ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 27.

โต้แย้งดังต่อไปนี้คือ¹⁸ ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลเห็นว่าบริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก หรือผู้ใช้บริการ บันทึกรหัสข้อมูลได้แย้งไว้ไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงตามหลักฐานที่ปรากฏ เจ้าของข้อมูลสามารถยื่นอุทธรณ์ข้อโต้แย้งได้โดยต้องทำคำอุทธรณ์เป็นหนังสือระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องอุทธรณ์ เหตุผลที่เป็นข้อโต้แย้ง และข้อชี้แจงของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิก พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์ อีกทั้งให้แนบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องอุทธรณ์ไปพร้อมคำอุทธรณ์ด้วย และเมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเช่นนี้ บริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก หรือผู้ใช้บริการต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงสิทธิและวิธีการยื่นอุทธรณ์การบันทึกข้อโต้แย้งเป็นหนังสือหรือจดหมายลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาหรือสถานที่ติดต่อของเจ้าของข้อมูล ซึ่งเจ้าของข้อมูลต้องยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตส่งไปที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ 273 ถนนสามเสน เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 ภายใน 60 วันนับแต่วันที่เจ้าของข้อมูลได้รับแจ้งสิทธิจนถึงวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับคำอุทธรณ์ดังกล่าว

2.2.3.2 บริษัทข้อมูลเครดิต

การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อของสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งหากข้อมูลที่ถูกนำมาใช้วิเคราะห์นั้นไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินโดยรวม และย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ จึงมีความจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลกิจการเป็นพิเศษแตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่น ๆ ซึ่งในการกำกับดูแลกิจการใดเป็นพิเศษนั้น นักเศรษฐศาสตร์มักมีสมมติฐานว่ากิจการดังกล่าวไม่สามารถดำเนินงานได้ตามปกติ หรือกล่าวอีกนัยคือกลไกทางตลาดล้มเหลว (Market Failure) เกิดจากการมีอำนาจในการกำกับตลาด การผูกขาดจากปัจจัยภายนอก และความไม่เท่าเทียมของข้อมูลระหว่างผู้ที่อยู่ในตลาด จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการใช้อำนาจจากภายนอกเข้าไปกำกับกิจการนั้น เนื่องจากธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นกิจการที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาความล้มเหลวเนื่องจากความไม่เท่าเทียมของข้อมูลเป็นส่วนใหญ่¹⁹ อีกทั้งสถาบันการเงินเป็นองค์กรธุรกิจของเอกชนที่เข้ามาใช้ข้อมูลดังกล่าวมาพร้อมกับเป้าหมายในระดับมหภาคในการทำหน้าที่

¹⁸ “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ข้อโต้แย้งตามมาตรา 27,” ราชกิจจานุเบกษา 125 (24 มกราคม 2551): 32.

¹⁹ Xavier Friexas and Jean-Charles Rochet, Microeconomics of Banking(Massachusetts: The MIT Press, 1999), pp.257-258.

กระจายทรัพยากรทางการเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหากเกิดความล้มเหลวย่อมส่งผลกระทบต่อในภาพกว้างจึงมีเหตุผลในการกำกับดูแลกิจการอยู่ 3 ประการ คือ²⁰

(1) เพื่อปกป้องผู้ใช้บริการจากการใช้อำนาจผูกขาด ซึ่งการใช้อำนาจที่เสมือนอำนาจของภาคมหานชนในการระดมเงินและให้บริการระบบการชำระเงินของสถาบันการเงินนั้น อาจทำให้สถาบันการเงินมีอำนาจผูกขาดได้ ซึ่งหากบุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถควบคุมการเข้าสู่ระบบการชำระบัญชี (Clearing System) หรือระบบการชำระเงิน (Payment System) ได้ หรือสามารถควบคุมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินการระบบดังกล่าวไว้เพียงผู้เดียวย่อมแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะมีการก่อให้เกิดอำนาจผูกขาดในระบบสถาบันการเงินได้ จึงต้องมีการใช้มาตรการในการกำกับดูแลให้มีการเข้าถึงระบบและข้อมูลได้อย่างทั่วทั้งระบบ เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่อิสระและเป็นธรรม (Fair and Open Competition)

(2) เพื่อให้ลูกค้ารายย่อยได้รับความคุ้มครองจากความผิดพลาดของสถาบันการเงิน และการดำเนินงานอื่นไม่เหมาะสมของสถาบันการเงินนั้น ๆ เนื่องจากความล้มเหลวของสถาบันการเงินใดสถาบันการเงินหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของระบบโดยรวม อีกทั้งยังก่อให้เกิดความเสียหายให้กับลูกค้าแต่ละราย ซึ่งลูกค้าของสถาบันการเงินไม่มีความสามารถดูแลผลประโยชน์ของตนเองได้

(3) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของระบบ ซึ่งการกำกับดูแลกิจการต้องแยกให้เห็นความชัดเจนระหว่างการกำกับเพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน (Prudential Regulation) กับการกำกับเพื่อความมั่นคงของระบบ (Systemic Regulation) แม้ว่าการกำกับดังกล่าวจะมีแนวทางที่คล้ายคลึงกันก็ตาม ซึ่งการกำกับเพื่อความมั่นคงของระบบจะกระทำเพื่อความปลอดภัยและเพื่อให้ระบบเป็นที่ยอมรับ (Safety and soundness) จึงเป็นการกำกับวัตถุประสงค์โดยมุ่งไปที่การคุ้มครองระบบเป็นการเฉพาะ แต่ในขณะที่การกำกับเพื่อความมั่นคงมุ่งไปที่ความปลอดภัยของสถาบันการเงินและเพื่อให้สถาบันการเงินมีระบบเป็นที่ยอมรับ หรืออีกนัยหนึ่งคือการคุ้มครองผู้บริโภคจากความเสียหายที่เกิดจากสถาบันการเงินดำเนินการผิดพลาด

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้มีการกำกับการดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตไว้โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตสามารถออกประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม

²⁰Charles Goodhart, Philipp Hartmann, David Llewellyn, et al., *Financial Regulation Why,how,and where now?*(London: Bank of England, 1999), pp.4-9.

พระราชบัญญัติดังกล่าว หรือการออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล รวมถึงการกำหนดค่าธรรมเนียม และค่าดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของบริษัทข้อมูลเครดิตและบุคคลดังกล่าว หรือการสั่งให้บริษัทข้อมูลเครดิตยื่นรายงานเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะรวมถึงการสั่งทำคำสั่งแจ้งข้อความเพื่ออธิบายหรือขยายความรายงานดังกล่าว และการพิจารณาวินิจฉัยคำอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว²¹ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย²² และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว²³

อย่างไรก็ตามการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต* ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 จะกระทำได้อีกเมื่อได้จัดตั้งในรูปแบบของบริษัทอาจเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และยังคงปฏิบัติตามกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิต การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตที่รัฐมนตรีกระทรวงการคลังกำหนดไว้ กล่าวคือ²⁴ บริษัทที่จะประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตต้องมีทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาทโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตขึ้นใหม่ต้องยื่นคำขอรับความเห็นชอบการจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต** พร้อมเอกสารหลักฐานที่

²¹พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 30.

²²พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 36.

²³พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 37.

*พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 3 ได้กำหนดคณินยามคำว่า “ธุรกิจข้อมูลเครดิต” หมายความว่า กิจการเกี่ยวกับการควบคุมหรือการประมวลผลข้อมูลเครดิตเพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

²⁴“ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต,” ราชกิจจานุเบกษา 120 (30 เมษายน 2546): 5-10.

** คำขอรับความเห็นชอบในการจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีรายการอย่างน้อยดังต่อไปนี้

- (1) วัน เดือน ปี ที่ยื่นคำขอ
- (2) ชื่อของบริษัทที่จะจัดตั้ง สถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขา (ถ้ามี)
- (3) ชื่อและประวัติของผู้เริ่มก่อการหรือผู้เริ่มจัดตั้ง
- (4) โครงสร้างการถือหุ้นในบริษัทที่จะตั้งขึ้นใหม่ โดยระบุรายชื่อ สัญชาติ และจำนวนหุ้นของผู้ที่จะถือหุ้นในแต่ละราย รวมถึงร้อยละของจำนวนหุ้นที่จะถือดังกล่าวเทียบกับจำนวนหุ้นทั้งหมด
- (5) โครงสร้างของบริษัทที่จะจัดตั้ง
- (6) แผนงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต โดยต้องแสดงข้อมูลดังต่อไปนี้

ครบถ้วนผ่านสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และเมื่อสำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้พิจารณาคำขอ ดังกล่าวแล้วให้เสนอเรื่องต่อรัฐมนตรีกระทรวงการคลังพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ซึ่งหาก รัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้วผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังต้องแจ้งผลการพิจารณา เป็นหนังสือต่อผู้ยื่นคำขอภายใน 15 วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และผู้ยื่นคำขอ ดังกล่าวต้องยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทพร้อมกับหนังสือแจ้งผลการพิจารณาภายใน 30 วัน นับจากวันที่ในหนังสือแจ้งผลการพิจารณา แต่ถ้าผู้ยื่นคำขอดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติตามระยะเวลา ดังกล่าวได้ต้องยื่นคำร้องขอพร้อมแสดงเหตุผลและความจำเป็นต่อผู้อำนวยการสำนักงาน เศรษฐกิจการคลังก่อนสิ้นระยะเวลาดังกล่าวไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยผู้อำนวยการสำนักงาน เศรษฐกิจการคลังจะมีคำสั่งขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 30 วัน ซึ่งหากยังไม่สามารถดำเนินการ ภายในระยะเวลาดังกล่าวผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังต้องจำหน่ายคำขอนั้นเสีย ทั้งนี้ เมื่อผู้ได้รับความเห็นชอบการจัดตั้งบริษัทดำเนินการจดทะเบียนต่อกระทรวงพาณิชย์แล้วต้องยื่น คำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต* ต่อรัฐมนตรีกระทรวงการคลังผ่านสำนักงาน เศรษฐกิจการคลังภายใน 60 วันนับแต่วันที่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัท แต่หากผู้ยื่นขอรับใบอนุญาต ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตไม่สามารถดำเนินการตามระยะเวลาดังกล่าวต้องยื่นคำร้องขอพร้อมแสดง เหตุผลและความจำเป็นต่อผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังก่อนสิ้นระยะเวลาดังกล่าวไม่น้อย กว่า 15 วัน โดยผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังจะมีคำสั่งขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 30 วัน

-
- (ก) ความพร้อมของระบบงานในการปฏิบัติการหรือการให้บริการในการประกอบธุรกิจข้อมูล เครดิต
 - (ข) แผนอัตรากำลังบุคลากร
 - (ค) นโยบายในการบริหาร
 - (ง) มาตรการควบคุมภายในโดยให้ระบุถึงมาตรการป้องกันมิให้พนักงานหรือผู้แสวงหา ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่
- (7) รายชื่อ ตำแหน่ง ประวัติการศึกษาและประวัติการทำงานของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็น กรรมการและผู้บริหารของบริษัทที่จะจัดตั้ง

* การยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตต้องมีเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้

- (1) สำเนาใบสำคัญและหนังสือรับรองของนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- (2) สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท
- (3) สำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท
- (4) สำเนาข้อบังคับของบริษัท
- (5) สำเนานายทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท
- (6) หนังสือรับรองของนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทแสดงทุนจดทะเบียนของบริษัทจำกัดที่ยื่นคำขอจด ทะเบียน หรือหนังสือรับรองของนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัดแสดงทุนจด ทะเบียนและจำนวนหุ้นที่เรียกชำระแล้วของบริษัทมหาชนจำกัดที่ยื่นคำขอจดทะเบียนแล้วแต่กรณี

ซึ่งหากยังไม่สามารถดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าวย่อมถือว่าไม่ประสงค์ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต จึงทำให้ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังต้องจำหน่ายค่านั้นเสีย

อย่างไรก็ดีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งบริษัทและการขอรับใบอนุญาตไว้ เพราะการประกอบธุรกิจประเภทอื่นที่ไม่ใช่ธุรกิจข้อมูลเครดิตไม่สามารถใช้ค่านำหน้าชื่อ หรือค่าแสดงชื่อธุรกิจว่า “บริษัทข้อมูลเครดิต” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน²⁵ และบุคคลหรือนิติบุคคลใดที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการธุรกิจข้อมูลเครดิตไม่สามารถทำข้อตกลงหรือกระทำการใด ๆ อันมีผลเป็นการกีดกันหรือขัดขวางการให้ข้อมูลเครดิตแก่บริษัทข้อมูลเครดิตหรือการใช้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือทำให้เกิดการผูกขาดในการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต²⁶ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อควบคุมไม่ให้ผู้ใดสามารถดำเนินธุรกิจข้อมูลเครดิตได้อย่างเสรี²⁷ โดยการบริหารงานบริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่เกินกึ่งหนึ่งของทุนจดทะเบียนของบริษัทจำกัด หรือทุนชำระแล้วของบริษัทมหาชนจำกัดแล้วแต่กรณี ซึ่งกรรมการบริหารต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด และไม่สามารถมีข้อบังคับที่ให้อำนาจคนต่างด้าวในการเสนอแต่งตั้งกรรมการบริหารส่วนใหญ่หรือมีอำนาจในการบริหารจัดการนิติบุคคลนั้นด้วยวิธีการอื่นใด²⁸

นอกจากหลักเกณฑ์การจัดตั้งบริษัทและการขอรับใบอนุญาตข้างต้นแล้วบริษัทข้อมูลเครดิตยังต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต กล่าวคือ บริษัทข้อมูลเครดิตต้องทำการประมวลผลข้อมูลจากสมาชิกหรือแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้²⁹ ซึ่งหากเป็นข้อมูลชื่อบุคคลธรรมดา ที่อยู่ วันเดือนปีเกิด สถานภาพการสมรส เลขประจำตัวประชาชนต้องเป็นข้อมูลจากกระทรวงมหาดไทย หรือข้อมูลชื่อบุคคล ที่อยู่ และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรต้องเป็นข้อมูลจากกระทรวงการคลัง หรือข้อมูลบุคคลล้มละลายต้องเป็นข้อมูลจากกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรมและข้อมูลชื่อนิติบุคคล สถานที่ตั้ง เลขที่ทะเบียนการจัดตั้งนิติบุคคล วันเดือนปีที่จดทะเบียนต้องเป็นข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์³⁰ ซึ่งการประมวลผลข้อมูลดังกล่าว บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบจำแนกข้อมูลเป็นข้อเท็จจริงที่ไปถึงถึงตัวลูกค้าที่ขอสินเชื่อ

²⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 11.

²⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 15.

²⁷พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 9.

²⁸พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 7.

²⁹พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 16.

ประวัติการได้รับอนุมัติสินเชื่อ ประวัติการชำระสินเชื่อและการชำระราคาสินค้าหรือบริการโดยบัตรเครดิต และข้อมูลที่บ่งชี้ถึงตัวสมาชิกผู้ให้ข้อมูลหรือเจ้าของข้อมูล³¹ เพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัย อยู่เสมอและเมื่อบริษัทข้อมูลเครดิตตรวจสอบพบความไม่ทันสมัยจะต้องแจ้งต่อสมาชิกผู้ส่งข้อมูลดังกล่าวเพื่อดำเนินการแก้ไขโดยทันที ซึ่งบริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบการแก้ไขข้อมูลให้มีความถูกต้อง ทั้งนี้นอกจากการจัดให้มีระบบต่าง ๆ แล้วบริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีระบบรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันไม่ให้มีการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตและไม่ให้ผู้ไม่มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งระบบป้องกันไม่ให้ออกข้อมูลถูกแก้ไข ทำให้เสียหาย หรือ ถูกทำลายโดยไม่ชอบหรือโดยไม่รับอนุญาต อย่างไรก็ตามสมาชิกหรือผู้ใช้บริการต้องมีคอมพิวเตอร์ หรือ อุปกรณ์ หรือ เครื่องมือใด ๆ ทุกชนิดที่สามารถเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ว่าจะใช้สายหรือไร้สาย โดยจะต้องได้รับการออกแบบติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยและมีระบบเตือนภัย (Alert report) เพื่อป้องกันการดักหรือลักลอบดูหรือโจรกรรมข้อมูล หรือก่อความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดแก่ข้อมูล และ/หรือฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งต้องมีการทดสอบหรือใช้ระบบรักษาความปลอดภัยดังกล่าวตามกำหนดเวลาที่ชัดเจนและเคร่งครัด ทั้งนี้การเข้าถึง และ/หรือแก้ไขข้อมูลของสมาชิกหรือผู้ใช้บริการทุกครั้งโดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีการบันทึกการขอใช้ข้อมูลและการรายงานทุกครั้งต่อเมื่อมีผู้เข้าถึงข้อมูล เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการเข้าถึงข้อมูลได้ซึ่งการเรียกดูข้อมูลของสมาชิกหรือผู้ใช้บริการต้องมี “รหัสผู้ใช้งาน” (User ID) และ “รหัสผ่านเพื่อการใช้งาน” (Password) พร้อมทั้งวันที่เข้าถึงข้อมูล เพื่อป้องกันการเรียกดูข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือโดยบุคคลที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง ทั้งยังสามารถตรวจสอบได้เมื่อมีปัญหาและข้อโต้แย้งซึ่งกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลไม่น้อยกว่าสองปีนับแต่วันที่มีการบันทึกของการเข้าถึงและออกจากข้อมูลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบได้ ทั้งนี้หากเจ้าของข้อมูลต้องการตรวจสอบข้อมูลเครดิต บริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับเจ้าของข้อมูลที่ต้องการจะตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่มีอยู่ แต่หากเกิดกรณีที่มีข้อโต้แย้งที่ไม่อาจหาข้อยุติได้หรือมีการแก้ไขข้อมูลระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตต้องบันทึกข้อโต้แย้งพร้อมหลักฐานประกอบของเจ้าของข้อมูลไว้ในระบบข้อมูลของเจ้าของข้อมูลเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการตรวจสอบต่อไป และแจ้งข้อมูลที่แก้ไขให้แก่แหล่งข้อมูลสมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องด้วย แต่หากเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างสมาชิก

³⁰ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับบริษัทข้อมูลเครดิตในการประมวลผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้,” 28 กรกฎาคม 2546.

³¹ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบและข้อกำหนดเพื่อประมวลผลข้อมูล,” 26 ธันวาคม 2546.

หรือผู้ใช้บริการกับบริษัทข้อมูลเครดิต หรือระหว่างสมาชิกหรือผู้ใช้บริการกับเจ้าของข้อมูลและไม่สามารถหาข้อมูลได้ บริษัทข้อมูลเครดิตต้องบันทึกข้อโต้แย้งไว้ในระบบข้อมูลของเจ้าของข้อมูลนั้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการตรวจสอบต่อไป และแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบด้วย ทั้งนี้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความเห็นชอบในการทำการตรวจสอบระบบที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลทุกระบบ (System Audit) และออกรายงานยืนยันความถูกต้องครบถ้วนของทุกระบบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

อย่างไรก็ตาม ระบบฐานข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มี นั่นคือ ระบบฐานข้อมูลของทะเบียนหนังสือคำยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลไว้ซึ่งอาจจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารต้นฉบับโดยต้องเรียงลำดับชื่อหรือนามสกุลตามตัวอักษร วันที่ให้ความยินยอม และชื่อสมาชิกผู้รับใบให้คำยินยอม เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบคำยินยอมดังกล่าวจากการร้องขอจากเจ้าของข้อมูล หรือสมาชิก หรือผู้ใช้บริการ หรือศาล หรือพนักงานสอบสวน นอกจากระบบต่าง ๆ ที่บริษัทข้อมูลเครดิตปฏิบัติตามที่ได้กล่าวมาแล้ว บริษัทข้อมูลเครดิตต้องประมวลผลข้อมูลโดยมีรายการตามที่ตกลงกับสมาชิกแต่ต้องไม่มีข้อมูลอื่นเกินกว่าข้อมูลเครดิตของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ ทั้งนี้ไม่รวมถึงการให้สวัสดิการเงินกู้ยืมแก่พนักงาน อย่างไรก็ตามลักษณะหนึ่งของลูกหนี้ที่บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถประมวลผลข้อมูลได้ กล่าวคือ³² หนี้ที่สมาชิกตัดบัญชีเป็นหนี้สูญแล้วแต่ยังคงมีสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ หรือหนี้ที่ขาดอายุความฟ้องร้อง เว้นแต่หนี้ดังกล่าวได้ระงับสิ้นไปหรือศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้วยอมไม่สามารถประมวลผลได้ หรือหนี้ของลูกหนี้ที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งสมาชิกได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว หรือหนี้ที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลและไม่อาจหาข้อมูลได้ และหนี้ที่เจ้าของข้อมูลขอแก้ไขเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลแต่ยังไม่ได้รับคำชี้แจงจากสมาชิก ทั้งนี้ลักษณะหนึ่งของลูกหนี้ที่บริษัทข้อมูลเครดิตไม่สามารถประมวลผลข้อมูลต่อไปได้ กล่าวคือ³³ ข้อมูลคำพิพากษาของศาลให้เป็นบุคคลล้มละลายสามารถจัดเก็บข้อมูลในระบบเพื่อการประมวลผลข้อมูลได้ไม่เกิน 5 ปีนับจากวันที่ศาลพิพากษา หรือข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้รวมถึงวันที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ตามเกณฑ์ที่บริษัทข้อมูลเครดิตได้ตกลงไว้กับสมาชิกสามารถจัดเก็บข้อมูลในระบบเพื่อการประมวลผลข้อมูลได้ไม่เกิน 5 ปีนับจากวันที่บริษัทได้รับรายงานข้อมูล

³² คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “หนังสือที่ กคค.(ว) 69/2550 เรื่องซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งข้อมูลของสมาชิกและการประมวลผลข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต,” 30 ตุลาคม 2550.

³³ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องห้ามประมวลผลข้อมูลที่มีอายุเกินกว่าที่กำหนด,” 11 มกราคม 2549.

การผิณัดชำระหนี้จากสมาชิก และข้อมูลการผิณัดชำระสินเชือส่วนบุคคลหรือข้อมูลการผิณัดชำระสินเชือบัตรเครดิตสามารถจัดเก็บข้อมูลในระบบเพื่อการประมวลผลข้อมูลได้ไม่เกิน 3 ปีนับจากวันที่บริษัทได้รับรายงานข้อมูลการผิณัดชำระหนี้จากสมาชิก เพราะคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตกำหนดไว้ไม่ให้ประมวลผลข้อมูลที่มีอายุเกินกว่าที่กำหนดดังกล่าว จึงทำให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบหรือโปรแกรมที่มีขั้นตอนและระเบียบวิธีปฏิบัติการทำลายข้อมูลที่มีอายุเกินกว่าที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตกำหนดให้มีความชัดเจน

อย่างไรก็ดีแม้กฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินทำการส่งข้อมูลเครดิตให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตมาทำการประมวลผลข้อมูล แต่การเปิดเผยข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของตนแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชือและการออกบัตรเครดิตนั้นต้องเป็นภายใต้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลทุกครั้ง ที่บริษัทข้อมูลเครดิตจะทำการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งอาจกระทำได้โดยหนังสือหรือวิธีการอื่น ได้แก่ Web site หรือเครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือระบบตอบรับอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (interactive voice response: IVR) โดยเจ้าของข้อมูลสามารถเลือกวิธีการให้ความยินยอมได้ตามความสมัครใจ ซึ่งบริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งเจ้าของข้อมูลให้ทราบถึงวิธีการและเงื่อนไขของวิธีการให้ความยินยอมแต่ละวิธีที่เจ้าของข้อมูลเลือกใช้อย่างชัดเจน นอกจากนี้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องทำการตรวจสอบการให้ความยินยอมเป็นการกระทำโดยเจ้าของข้อมูลที่แท้จริงเพื่อป้องกันการให้ความยินยอมโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลและเพื่อใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงกับเจ้าของข้อมูลได้ อย่างไรก็ตามการขอความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชือและการออกบัตรเครดิตสามารถขอความยินยอมได้โดยบริษัทข้อมูลเครดิตสามารถขอให้เจ้าของข้อมูลไม่ต้องให้ความยินยอมใหม่ทุกครั้งหากเป็นกรณีที่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการนั้นประสงค์จะใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการทบทวนสินเชือ การต่ออายุสัญญาสินเชือและสัญญาบัตรเครดิต และการบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย แต่การให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ดังกล่าวบริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนให้ความยินยอมดังกล่าว ทั้งนี้หากเป็นความยินยอมของเจ้าของข้อมูลที่ได้ให้ไว้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตก่อนวันที่ 30 กันยายน 2550 โดยในความยินยอมดังกล่าวระบุไว้ว่า การเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตยอมทำให้บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการทบทวนสินเชือ การต่ออายุสัญญาสินเชือและสัญญาบัตรเครดิต และการบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลอีกครั้ง ซึ่งในการนี้บริษัทข้อมูลเครดิตได้แจ้งวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลดังกล่าวให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบแล้ว ทั้งนี้การแจ้ง

วัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลในการทบทวนสินเชื่อ การต่ออายุสัญญาสินเชื่อและสัญญาบัตรเครดิต และการบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยให้แก่เจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตอาจตกลงให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการเป็นผู้แจ้งวัตถุประสงค์แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมความยินยอมส่งให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตภายหลังได้ หรือเจ้าของข้อมูลอาจให้ความยินยอมดังกล่าวแก่บริษัทข้อมูลเครดิตโดยตรง เพื่อให้บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการต่อไป

2.2.3.3 ผู้ควบคุมข้อมูล

ธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นธุรกิจเอกชนประเภทหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเกี่ยวกับการควบคุม หรือการประมวลผลข้อมูล* เพื่อให้บริการแก่สมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต แต่การดำเนินการดังกล่าวของบริษัทข้อมูลเครดิตย่อมต้องมีผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้การควบคุม หรือการประมวลผลสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดฐานะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลอยู่ 2 ประเภท คือ ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล โดยในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ได้ให้บทนิยามของคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูล” หมายความว่า บุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือนิติบุคคลใดในภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานเดียวหรือร่วมกับหน่วยงานอื่นซึ่งทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประมวลผลข้อมูลหรือประมวลผลข้อมูลเอง จากคำนิยามดังกล่าวสามารถแยกประเภทของผู้ควบคุมข้อมูลได้ดังนี้³⁴

(1) คณะบุคคลหรือนิติบุคคลใดในภาคเอกชนรายใดรายหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประมวลผลข้อมูล หรือทำการประมวลผลข้อมูลด้วยตนเอง กล่าวคือ บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถว่าจ้างให้บริษัทเอกชนอื่นในการทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูล หรือบริษัทข้อมูลเครดิต ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลเอง เพราะฉะนั้นกรณีดังกล่าวบริษัทข้อมูลเครดิตย่อมอยู่ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูล

* พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 3 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “การประมวลผลข้อมูล” หมายความว่า การปฏิบัติการใด ๆ กับข้อมูลไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวม การบันทึก การจัดระเบียบเรียง การเก็บรักษา การแก้ไขเพิ่มเติม การนำกลับมา การใช้ การเปิดเผย การพิมพ์ การทำให้เข้าถึง การลบ หรือการทำลายข้อมูล รวมถึงการจัดทำและเปิดเผยคะแนนเครดิต และรายงานเชิงสถิติ

³⁴ สัมภาษณ์ วรงค์วิศ ดุลยนิติโกศล, รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (Executive Vice President), 15 มกราคม 2553.

(2) คณะบุคคลหรือนิติบุคคลใดในภาคเอกชนซึ่งร่วมกับหน่วยงานอื่นโดยทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประมวลผลข้อมูล หรือทำการประมวลผลข้อมูลร่วมกันเอง

(3) บุคคลธรรมดาทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประมวลผลข้อมูล หรือทำการประมวลผลข้อมูลด้วยตนเอง โดยอาจจะทำเองโดยลำพังหรืออาจเป็นพนักงานลูกจ้างของคณะบุคคลหรือนิติบุคคลตามข้อ (1) และ (2) หรือของบริษัทข้อมูลเครดิตก็ได้

แม้ตามบทนิยามของพระราชบัญญัติดังกล่าวจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่ามีคณะบุคคลหรือนิติบุคคลในภาคเอกชนอื่นนอกเหนือจากบริษัทข้อมูลเครดิตทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประมวลผลข้อมูล แต่หากพิจารณาบทบัญญัติอื่น ๆ ของพระราชบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นกิจการเกี่ยวกับการควบคุมหรือการประมวลผลข้อมูลเครดิตเพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการนั้น บริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยตนเอง³⁵ โดยเป็นผู้ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของลูกค้าสถาบันการเงินที่ได้จากสมาชิกและดำเนินการตรวจสอบยืนยันความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลก่อนที่จะทำการประมวลผลข้อมูลบันทึก เรียบเรียง จัดเก็บรักษาในฐานข้อมูล ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องมีความถูกต้อง (accurate) เชื่อถือได้ (reliable) ทันสมัย (up to date) ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล (accessible) และง่ายต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหาของข้อมูล (easy to understand) เพื่อให้สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกรับไปใช้เพื่อช่วยในการตัดสินใจและสนับสนุน (data support) ในการพิจารณาลิขสิทธิ์

อย่างไรก็ตามผู้ควบคุมข้อมูลย่อมมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กล่าวคือ ผู้ควบคุมข้อมูลต้องไม่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลห้ามจัดเก็บ³⁶ ของบุคคลธรรมดาเกี่ยวกับลักษณะพิการทางร่างกาย ลักษณะทางพันธุกรรม ข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณาตีอาญา และข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด และต้องไม่ดำเนินการควบคุมหรือประมวลผลข้อมูลภายนอกราชอาณาจักร³⁷ รวมทั้งต้องไม่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลที่มีอายุของข้อมูลเกินกว่าที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด³⁸

2.2.3.4 ผู้ประมวลผลข้อมูล

³⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 16.

³⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 10.

³⁷พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 12.

³⁸พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 13.

นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลในหัวข้อก่อนแล้วยังมีผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตสามารถดำเนินการต่อไปได้ บุคคลนั้นก็คือผู้ประมวลผลข้อมูลซึ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “ผู้ประมวลผลข้อมูล” หมายความว่าผู้ควบคุมข้อมูลหรือบุคคลใด ๆ ซึ่งทำการประมวลผลข้อมูลในนามของผู้ควบคุมข้อมูลหรือบริษัทข้อมูลเครดิต โดยสามารถแยกประเภทของผู้ประมวลผลข้อมูลไว้ดังนี้ คือ³⁹

- (1) ผู้ควบคุมข้อมูล ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลประมวลผลข้อมูลเอง
- (2) บุคคลใด ๆ ซึ่งทำการประมวลผลข้อมูลในนามของผู้ควบคุมข้อมูล
- (3) บริษัทข้อมูลเครดิต

อย่างไรก็ตามผู้ประมวลผลข้อมูลย่อมมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว กล่าวคือ ผู้ประมวลผลข้อมูลต้องไม่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลห้ามจัดเก็บ⁴⁰ของบุคคลธรรมดาเกี่ยวกับลักษณะพิการทางร่างกาย ลักษณะทางพันธุกรรม ข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณาคดีอาญา และข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด และต้องไม่ดำเนินการควบคุมหรือประมวลผลข้อมูลภายนอกราชอาณาจักร⁴¹ รวมทั้งต้องไม่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลที่มีอายุของข้อมูลเกินกว่าที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด⁴²

2.2.3.5 สมาชิก

นอกจากผู้ปฏิบัติงานที่เป็นบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลแล้วยังมีบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้บริการของบริษัทข้อมูลเครดิต กล่าวคือ สมาชิกและผู้ใช้บริการ โดยในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาเกี่ยวกับสมาชิกซึ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “สมาชิก” หมายความว่าสถาบันการเงินที่บริษัทข้อมูลเครดิตรับเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งสถาบันการเงินที่จะเป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูล

³⁹ สัมภาษณ์ วงศ์วิศ ดุลยนิติโกศล, รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (Executive Vice President), 15 มกราคม 2553.

⁴⁰ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 10.

⁴¹ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 12.

⁴² พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 13.

เครดิตได้ต้องเป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามคำว่า “สถาบันการเงิน” นั้นมีกฎหมายหลายฉบับให้บทนิยามคำว่า “สถาบันการเงิน” ไว้ เช่น

พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “สถาบันการเงิน” หมายความว่าถึงธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และนิติบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “สถาบันการเงิน” หมายความว่าถึงธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “สถาบันการเงิน” หมายความว่าถึงนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหรือดำเนินกิจการในราชอาณาจักร ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทประกันวินาศภัย บริษัทประกันชีวิต นิติบุคคลที่ให้บริการบัตรเครดิต นิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการทางการเงิน และนิติบุคคลอื่นที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

จะเห็นได้ว่า บทนิยามคำว่า “สถาบันการเงิน” ย่อมมีความหมายแตกต่างกันในแต่ละฉบับขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของกฎหมายแต่ละฉบับนั่นเอง ซึ่งความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ย่อมเป็นไปเพื่อการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินมีข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและประวัติการชำระหนี้ของลูกค้าอย่างเพียงพอ เพราะหากการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินมีข้อมูลดังกล่าวไม่เพียงพอจะส่งผลให้เกิดปัญหาความมั่นคงแก่สถาบันการเงินจนอาจส่งผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวมได้ ซึ่งสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกต้องส่งข้อมูลทางการเงินที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลของตนให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต และมีมาตรการคุ้มครองและให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลสามารถตรวจสอบและขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องของตนได้ ดังนั้นบริษัทข้อมูลเครดิตจะสามารถรับสถาบันการเงินเข้าเป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตได้ต้องเป็นสถาบันการเงินตามความหมายของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เพราะหากไม่ได้เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายฉบับนี้ย่อมทำให้บริษัทข้อมูลเครดิตไม่สามารถรับเข้าเป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตได้ ซึ่งการเป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตจะต้องมีการทำสัญญาให้บริการระหว่างสถาบันการเงินกับบริษัทข้อมูลเครดิต อีกทั้งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ยังได้เปิดช่องให้นิติบุคคลอื่นที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติสามารถเข้าเป็นสมาชิก

กับบริษัทข้อมูลเครดิตได้หากมีประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตให้นิติบุคคลใดเป็นสถาบันการเงินตามความหมายนี้ ได้แก่ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเช่าซื้อ และ/หรือธุรกิจลิสซิ่ง⁴³ บริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์⁴⁴ การเคหะแห่งชาติ⁴⁵ นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นทางการค้าปกติ^{46*} นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจนายหน้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นทางการค้าปกติ⁴⁷ และนิติบุคคลผู้ประกอบการแพ็คเกจอริงเป็นทางการค้าปกติ⁴⁸ เป็นต้น

แม้สมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตจะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเครดิตเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงินได้ แต่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตยังมีหน้าที่ที่ต้องส่งข้อมูลของลูกค้าของตนให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งการดำเนินการส่งข้อมูลดังกล่าวจะมีฝ่ายต่าง ๆ ของสถาบันการเงินเป็นผู้ดำเนินการ เช่น ฝ่ายคอมพิวเตอร์ ฝ่ายจัดการข้อมูลเครดิต หรือฝ่ายบริหารข้อมูลเครดิต เป็นต้น โดยเป็นไปตามโครงสร้างองค์การของสถาบันการเงินนั้น⁴⁹ แล้วเมื่อส่งข้อมูลดังกล่าวให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตยังคงต้องแจ้งให้ลูกค้าของตนทราบเกี่ยวกับข้อมูล

⁴³ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้ธุรกิจเช่าซื้อ และธุรกิจลิสซิ่ง เป็นสถาบันการเงิน,” 28 กรกฎาคม 2546.

⁴⁴ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ เป็นสถาบันการเงิน,” 20 มกราคม 2547.

⁴⁵ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้การเคหะแห่งชาติ เป็นสถาบันการเงิน,” 5 เมษายน 2547.

⁴⁶ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นทางการค้าปกติ เป็นสถาบันการเงิน,” 1 เมษายน 2548.

* ทั้งนี้ สินเชื่อส่วนบุคคลตามประกาศนี้ หมายถึง สินเชื่อที่ให้แก่บุคคลธรรมดา ดังต่อไปนี้

- (1) สินเชื่อที่ให้โดยมิได้ระบุวัตถุประสงค์ หรือ
- (2) สินเชื่อที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ไม่รวมสินเชื่อเพื่อซื้อสินค้าจากกิจการของตนเอง หรือ
- (3) สินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและลิสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลมิได้จำหน่ายเป็นทางการค้าปกติ

⁴⁷ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้ธุรกิจนายหน้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นทางการค้าปกติ เป็นสถาบันการเงิน,” 11 มกราคม 2549.

⁴⁸ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้ธุรกิจแพ็คเกจอริงเป็นสินเชื่อ และให้นิติบุคคลผู้ประกอบการแพ็คเกจอริงเป็นสถาบันการเงิน, ราชกิจจานุเบกษา 126 (13 กุมภาพันธ์ 2552): 47.

⁴⁹ สัมภาษณ์ พิเชษฐ ปึงเกียรติกุล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการเครดิต (ปค) งานปฏิบัติการข้อมูลเครดิต, 17 ธันวาคม 2552.

ของลูกค้าที่ถูกจัดส่งเป็นหนังสือทางไปรษณีย์ หรือแจ้งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่ตกลงกับลูกค้า* ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ส่งข้อมูลให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต แต่หากเกิดกรณีที่สมาชิกไม่อาจแจ้งให้ลูกค้าทราบเกี่ยวกับข้อมูลของลูกค้าที่ถูกจัดส่งให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตได้ภายใน 30 วันนับแต่วันส่งข้อมูลให้บริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิกต้องขอขยายระยะเวลาเป็นหนังสือชี้แจงเหตุผลหรือแสดงสาเหตุประกอบคำขอขยายระยะเวลาอย่างชัดเจนต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตซึ่งสามารถขอขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 15 วัน โดยต้องยื่นคำขอเพื่อพิจารณาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วันทำการก่อนครบกำหนดวันที่ต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบ และมีผลเป็นการอนุญาตเมื่อพ้นกำหนด 3 วันทำการนับแต่วันที่ยื่นหนังสือดังกล่าว เว้นแต่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตจะแจ้งผลการพิจารณาเป็นอย่างอื่น แต่หากเกิดกรณีที่สมาชิกไม่สามารถยื่นคำขอขยายระยะเวลาต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตได้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวอันเนื่องจากเหตุสุดวิสัย สมาชิกต้องแจ้งให้แก่ประธานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตทราบถึงเหตุสุดวิสัยดังกล่าวโดยทันที และรายงานวิธีการแก้ไขให้คืบคลำภายใน 7 วันนับแต่วันที่เกิดเหตุสุดวิสัยดังกล่าว⁵⁰ อย่างไรก็ตามหากลูกค้าของสถาบันการเงินยังคงบัญชีเงินเชื่ออยู่ สถาบันการเงินนั้น ๆ ย่อมมีหน้าที่ต้องส่งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับของประวัติการชำระสินเชื่อ และประวัติการชำระราคาสินค้าหรือบริการโดยบัตรเครดิตของลูกค้าให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต โดยสมาชิกต้องแจ้งให้ลูกค้าของตนทราบเกี่ยวกับการส่งข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งอาจแจ้งทุกครั้งที่มีการส่งข้อมูลหรือรวบรวมแจ้งคราวเดียวกัน แต่ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดว่า สมาชิกส่งข้อมูลของลูกค้าในปีบัญชีใดให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตย่อมต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบภายในปีบัญชีนั้น หรือไม่เกินกว่า 30 วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี⁵¹

เมื่อการประมวลผลข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นข้อมูลที่ถูกจัดส่งโดยสมาชิก ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลที่ถูกจัดส่งย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทสินเชื่อ กล่าวคือ สินเชื่อทั่วไปต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับเงินต้นและดอกเบี้ยซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่สมาชิกอาจเรียกได้แต่ไม่รวมถึงค่าปรับ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงหนี้ ค่าต่อสัญญา หรือค่าใช้จ่ายอื่นไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร หากเป็นสินเชื่อบัตรเครดิตต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเงินต้น และดอกเบี้ยในหนี้ค้างชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผินัดชำระหนี้ หรือค่าปรับ

* ทั้งนี้ สมาชิกต้องให้ลูกค้าเป็นผู้เลือกวิธีการแจ้ง และต้องให้เป็นไปตามความสมัครใจของลูกค้า ในกรณีที่สมาชิกไม่สามารถดำเนินการตามวิธีการที่ลูกค้าเลือกได้ ให้ใช้วิธีแจ้งเป็นหนังสือทางไปรษณีย์ โดยสมาชิกต้องชี้แจงให้ลูกค้าทราบถึงวิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับวิธีการแจ้งข้อมูลแต่ละประเภทที่ลูกค้าเลือกอย่างชัดเจน และสมาชิกต้องจัดทำทะเบียนบันทึกการแจ้งให้ลูกค้าทราบดังกล่าว และจัดเก็บทะเบียนไว้ ณ ที่ทำการของสมาชิกเพื่อเป็นหลักฐานการแจ้ง

⁵⁰ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับสมาชิกในการแจ้งการส่งข้อมูลให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตให้ลูกค้าทราบ, ราชกิจจานุเบกษา 125 (24 มกราคม 2551): 33-34.

⁵¹เรื่องเดียวกัน.

ในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด หรือค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมอื่นใดแต่ต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หากเป็นสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเงินต้น และดอกเบี้ย หรือค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมอื่นใดแต่ต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด และหากเป็นสินเชื่อประเภทเช่าซื้อและให้เช่าแบบลิสซิ่งต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ลูกค้าต้องจ่ายในแต่ละงวดตามสัญญาเท่านั้นแต่ไม่รวมถึงค่าบริการ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ ค่าต่อสัญญา หรือค่าใช้จ่ายอื่นไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร ทั้งนี้การส่งข้อมูลของสมาชิกจะต้องหยุดการส่งข้อมูลหากเข้ากรณีเหล่านี้ กล่าวคือ หากเป็นกรณีศาลพิพากษายกฟ้อง และคดีถึงที่สุดอันเนื่องมาจากคดีขาดอายุความต้องหยุดส่งข้อมูลและรายงานนับแต่วันที่ศาลพิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุด หากเป็นกรณีศาลพิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดอันเนื่องมาจากพิสูจน์ได้ว่าลูกหนี้มีหนี้จริงต้องหยุดส่งข้อมูลนับแต่วันที่ศาลพิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดและต้องแก้ไขข้อมูลและรายงานหนี้ย้อนหลังนับแต่วันที่เริ่มส่งข้อมูลและรายงานภาระหนี้ และต้องแจ้งให้บริษัทข้อมูลเครดิตแก้ไขข้อมูลหนี้ดังกล่าวให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุด และหากเป็นหนี้ของลูกหนี้ที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแต่สมาชิกมิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ต้องหยุดส่งข้อมูลและรายงานนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ เว้นแต่สมาชิกที่เป็นเจ้าหนี้อาจมีหลักประกันที่มีได้ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้ยังคงต้องส่งข้อมูลให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตต่อไป

หน้าที่สำคัญของสมาชิกที่ต้องปฏิบัติต่อเจ้าของข้อมูลเครดิตและบริษัทข้อมูลเครดิตต้องส่งข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งหากพบความไม่ถูกต้องจะต้องแก้ไขและจัดส่งข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตทุกแห่งที่รับข้อมูลจากตนทราบ หากมีการผิดนัดชำระหนี้จะต้องรายงานให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตทราบวันเดือนปีที่เริ่มมีการผิดนัดชำระหนี้ และต้องแจ้งให้ลูกค้าของตนทราบถึงการส่งข้อมูลนั้นโดยไม่เลือกปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามหากสมาชิกได้รับรายงานจากบริษัทข้อมูลเครดิตว่าเจ้าของข้อมูลเห็นว่าข้อมูลของตนมีอยู่นั้นไม่ถูกต้อง สมาชิกจะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามคำขอแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับคำขอแก้ไขจากเจ้าของข้อมูล ซึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าวหากเจ้าของข้อมูลส่งข้อมูลเพิ่มเติมบริษัทข้อมูลเครดิตสามารถขยายระยะเวลาเพื่อพิจารณาได้อีกไม่เกินครั้งละ 30 วันนับแต่ได้รับข้อมูลครั้งสุดท้าย โดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดเก็บข้อมูลคำขอแก้ไขนั้นไว้ในระบบข้อมูลของเจ้าของข้อมูล⁵² อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่มีการโต้แย้งข้อมูลระหว่างสมาชิกและเจ้าของข้อมูลและไม่อาจหาข้อยุติได้ สมาชิกต้องแจ้งความคืบหน้าและชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับข้อโต้แย้งจากเจ้าของข้อมูลแล้วจึงรายงานบริษัทข้อมูลเครดิตภายใน 20 วัน

⁵²พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 19.

นับแต่วันที่ได้รับข้อโต้แย้งจากเจ้าของข้อมูลเพื่อบันทึกเป็นข้อโต้แย้งในระบบข้อมูลของเจ้าของข้อมูล โดยจัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงของข้อโต้แย้งเพื่อประกอบการบันทึกให้ครบถ้วน และแนบเอกสารหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบเกี่ยวกับรายละเอียดที่สมาชิก รายงานบริษัทข้อมูลเครดิต รวมถึงการแจ้งสิทธิและวิธีการยื่นอุทธรณ์การบันทึกข้อโต้แย้ง ซึ่งต้องแจ้งเป็นหนังสือหรือจดหมายลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนาหรือสถานที่ติดต่อของเจ้าของข้อมูลภายใน 30 วันนับแต่วันที่รายงานบริษัทข้อมูลเครดิต ภายหลังจากที่สมาชิกได้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้ว บริษัทข้อมูลเครดิตต้องบันทึกสรุปข้อโต้แย้งภายใน 10 วันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากสมาชิก ผู้ใช้บริการ หรือเจ้าของข้อมูลซึ่งต้องแสดงบันทึกสรุปข้อโต้แย้งในระบบข้อมูลของเจ้าของข้อมูล โดยต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อย ได้แก่ ประเด็นโต้แย้ง เหตุผลที่เป็นข้อโต้แย้ง วันที่บันทึกข้อโต้แย้ง และต้องแสดงบันทึกสรุปข้อโต้แย้งให้เห็นโดยง่าย⁵³

อย่างไรก็ดีสมาชิก หรือผู้ให้บริการปฏิเสธการให้สินเชื่อ หรือการดำเนินการอื่นใดที่ก่อให้เกิดการขึ้นค่าบริการแก่ลูกค้าซึ่งเป็นเหตุมาจากการได้รับรู้ข้อมูลของลูกค้านั้นจากฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต จะต้องแสดงเหตุผลการปฏิเสธการให้สินเชื่อ หรือการขึ้นค่าบริการ และแหล่งที่มาของข้อมูลให้แก่ลูกค้ารายนั้นทราบเป็นหนังสือ ซึ่งจะทำให้ลูกค้าที่เป็นเจ้าของข้อมูลสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวของตนได้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับค่าปฏิเสธการขอสินเชื่อหรือการดำเนินการอื่นใดโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และหากผลการตรวจสอบของเจ้าของข้อมูลพบว่าข้อมูลดังกล่าวไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงย่อมสามารถยื่นคำขอพร้อมแสดงหลักฐานประกอบเพื่อให้สมาชิก หรือผู้ให้บริการพิจารณาประกอบการให้สินเชื่อ หรือการดำเนินการอื่นใดอีกครั้งหนึ่งก็ได้⁵⁴

จากฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตที่เป็นข้อมูลทางการเงินของบุคคลต่าง ๆ นั้น เกี่ยวข้องกับสิทธิความเป็นส่วนตัว จึงทำให้การให้บริการบริษัทข้อมูลเครดิตของสมาชิกต้องมีระเบียบปฏิบัติเพื่อรักษาความลับของข้อมูล กล่าวคือ สมาชิกจะไม่เปิดเผยข้อมูลรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านในการใช้งานให้บุคคลอื่นทราบซึ่งต้องทำลายเอกสารที่ใช้แจ้งรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านในการใช้งานด้วย โดยต้องทราบเกี่ยวกับวิธีการกำหนดรหัสอย่างปลอดภัย มีการเปลี่ยนรหัสผ่านในการใช้งานเป็นประจำ หากสมาชิกพบว่าข้อมูลรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านในการใช้งานเกิดปัญหาต้องแจ้งปัญหาให้บริษัทข้อมูลเครดิตทราบทันที และต้องรู้จักการรักษาความปลอดภัยเครื่องคอมพิวเตอร์ของ

⁵³“ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการบันทึกข้อโต้แย้งระหว่างสมาชิก และเจ้าของข้อมูล,” ราชกิจจานุเบกษา 125 (24 มกราคม 2551): 31.

⁵⁴พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 28.

ตนเอง เช่น การติดตั้งและใช้งานโปรแกรมป้องกันไวรัสที่มีการปรับปรุงฐานข้อมูลไวรัสให้ทันสมัยและใช้บริการกรองไวรัสทางอินเทอร์เน็ตที่เชื่อถือได้ การควบคุมการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัว การเข้าและออกจากระบบให้บริการอย่างถูกต้อง การไม่ละทิ้งเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ในระหว่างการเข้าถึงฐานข้อมูล และออกจากระบบให้บริการอย่างถูกต้องเมื่อเสร็จสิ้นการใช้บริการ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับระบบการรักษาความปลอดภัยของบริษัทข้อมูลเครดิต การหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐานหรือมาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ และการหลีกเลี่ยงการติดตั้ง ดาวนโหลด หรือใช้ซอฟต์แวร์จากแหล่งที่ไม่รู้จักหรือไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ เนื่องจากระบบของสมาชิกอาจได้รับโปรแกรมไวรัสหรือโปรแกรมอื่น ๆ ที่ผู้บุกรุกสามารถใช้ในการลักลอบเข้าถึงติดมาด้วย

2.2.3.6 ผู้ให้บริการ

นอกจากสมาชิกที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงในหัวข้อก่อนนี้แล้วยังมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต นั่นคือผู้ให้บริการของบริษัทข้อมูลเครดิตซึ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ผู้ให้บริการ” หมายความว่าสมาชิก หรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการอันชอบด้วยกฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติ จะเห็นได้ว่าบุคคลที่จะอยู่ในฐานะผู้ให้บริการของบริษัทข้อมูลเครดิตมี 2 ประเภท คือ

(1) สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทประกันวินาศภัย บริษัทประกันชีวิต นิติบุคคลที่ให้บริการบัตรเครดิต นิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการทางการเงิน และนิติบุคคลอื่นที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตประกาศกำหนด จึงอาจกล่าวได้ว่าสถาบันการเงินตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว นอกจากจะเป็นสมาชิกที่มีหน้าที่ส่งรายงานข้อมูลลูกค้าของตนตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว อย่างไรก็ดีสมาชิกจะอยู่ในฐานะผู้ให้บริการต่อเมื่อสมาชิกเข้าทำการสืบค้นรายงานข้อมูลเครดิตของลูกค้าที่ขอสินเชื่อซึ่งลูกค้าได้ให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตต่อบริษัทข้อมูลเครดิตแล้ว

(2) นิติบุคคลที่ประกอบกิจการอันชอบด้วยกฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติ เช่น ร้านค้าผู้ขายสินค้าแบบบริการผ่อนชำระ หรือห้างสรรพสินค้าที่มีการออกบัตรเครดิตให้ลูกค้า หรือผู้ให้บริการโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันบริษัทข้อมูลเครดิตยังมิได้เปิดให้ผู้ให้บริการประเภทนี้เข้าใช้บริการสืบค้นรายงานข้อมูลเครดิต

อย่างไรก็ดีหากเป็นผู้ให้บริการประเภทเดียวกันย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลจากบริษัทข้อมูลเครดิตอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งการใช้ข้อมูลนั้นต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิตเท่านั้น และไม่สามารถเปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อื่นที่ไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูลด้วย

2.2.4 ความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

บริษัทข้อมูลเครดิต (Credit bureau) เป็นธุรกิจให้บริการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสินเชื่อของลูกค้าทั้งข้อมูลด้านบวกและด้านลบ (Full File Information / Both Negative and Positive) เพื่อให้บริการแก่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกหรือผู้ให้บริการ ดังนั้นการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นการประกอบธุรกิจโดยภาคเอกชน และมีลักษณะเกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน คือ เจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูล สมาชิก และผู้ให้บริการซึ่งผู้เขียนได้อธิบายมาบ้างแล้ว โดยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตย่อมมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นคือ

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของข้อมูลกับบริษัทข้อมูลเครดิต

บริษัทข้อมูลเครดิตจะสามารถเปิดเผยข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของตนแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิตนั้นบริษัทข้อมูลเครดิตต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนทุกครั้งโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือโดยวิธีการอื่น ได้แก่ Web site เครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือระบบตอบรับอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (interactive voice response : IVR) ซึ่งวิธีการให้ความยินยอมดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามความสมัครใจของเจ้าของข้อมูลเท่านั้น โดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบวิธีการและเงื่อนไขของวิธีการให้ความยินยอมแต่ละวิธีที่เจ้าของข้อมูลเลือกใช้อย่างชัดเจน ทั้งนี้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องตรวจสอบการได้รับความยินยอมนั้นต้องกระทำโดยเจ้าของข้อมูลที่แท้จริงเพื่อป้องกันการให้ความยินยอมโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลและเพื่อใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงกับเจ้าของข้อมูลได้ แต่อย่างไรก็ตามเจ้าของข้อมูลสามารถให้ความยินยอมไว้เป็นอย่างอื่นได้ หากบริษัทข้อมูลเครดิตขอให้เจ้าของข้อมูลไม่ต้องให้ความยินยอมใหม่ทุกครั้งถ้าเป็นกรณีที่สมาชิกหรือผู้ให้บริการนั้นประสงค์จะใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้ คือ การทบทวนสินเชื่อ การต่ออายุสัญญาสินเชื่อและสัญญาบัตรเครดิต และการบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยรายละเอียดสำคัญในหนังสือให้ความยินยอมที่เจ้าของข้อมูลทำให้ไว้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตมีดังนี้ คือ “ข้าพเจ้าตกลงยินยอมให้บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (บริษัท) เปิดเผยหรือให้ข้อมูลเครดิตของข้าพเจ้าแก่ธนาคาร/บริษัท.....ซึ่งเป็นสมาชิกหรือ

ผู้ให้บริการของบริษัท เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ การออกบัตรเครดิต ตามคำขอสินเชื่อ/ ขอลบัตรเครดิตของข้าพเจ้าที่ให้ไว้กับธนาคาร รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการทบทวนสินเชื่อ ต่ออายุ สัญญาสินเชื่อ/บัตรเครดิต การบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย และให้ถือว่าคู่ฉบับ และบรรดาสำเนา ภาพถ่าย ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือโทรสารที่ทำสำเนา ขึ้นจากหนังสือให้ความยินยอมฉบับนี้ โดยการ ถ่ายสำเนา ถ่ายภาพหรือบันทึกไว้ไม่ว่าในรูปแบบ ใดๆ เป็นหลักฐานในการให้ความยินยอมของข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน” ซึ่งเจ้าของข้อมูลต้องลงลายมือ ชื่อไว้ในหนังสือให้ความยินยอมดังกล่าวพร้อมกับลายมือชื่อของพยาน

อย่างไรก็ตามการได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนที่จะทำการเปิดเผยข้อมูล ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นคุณมนตรี กัจกรกิจการ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การกำหนดให้ความยินยอมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการที่จะดำเนินการทางธุรกิจ ข้อมูลเครดิตให้สามารถดำเนินการได้จึงเป็นผลทำให้มีการสร้างรูปแบบของข้อตกลง หรือสัญญาที่จะเป็นการผูกมัดคู่สัญญาให้ต้องยินยอมให้มีการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของตนได้อย่างกว้างขวาง ดังเช่นตัวอย่างข้อความในสัญญามาตรฐาน หรือสัญญาสำเร็จรูปที่จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม แก่ตัวเจ้าของข้อมูลเอง เพราะในเบื้องต้นตัวเจ้าของข้อมูลเข้าไปขอใช้บริการจากสถาบันการเงิน ถือได้ว่าเจ้าของข้อมูลนั้นมีอำนาจการต่อรองที่ต่ำกว่าสถาบันการเงิน จึงจำยอมต้องแสดงเจตนา ให้ความยินยอมให้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างกว้างขวางตามที่มีการกำหนดไว้ในสัญญามาตรฐาน หรือสัญญาสำเร็จรูปที่สถาบันการเงินได้ทำขึ้นมาเพื่อก่อให้เกิดความสะดวกและจำกัดความ รับผิดชอบ⁵⁵ แต่มีข้อสงสัยกันว่า “การให้ความยินยอมจะถือว่าเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม หรือไม่” โดยมีนัยกฎหมายให้ความเห็นไว้แตกต่างกันออกไป 3 ฝ่ายคือ

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่า การให้ความยินยอมเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม

โดยท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์ เห็นว่า ความยินยอมตามกฎหมายอาญามีใช้ความ ยินยอมที่ทำให้เกิดหนี้ เพราะฉะนั้นถ้าให้ความยินยอมแล้วจะบอกเลิกเสียเมื่อใดก็ได้ ไม่ใช่ให้ความ ยินยอมแล้วจะต้องผูกมัดโดยความยินยอมนั้นตลอดไป กรณีต่างกับกฎหมายแพ่งคือถ้าเป็นความ ยินยอมตามกฎหมายแพ่งแล้ว ย่อมก่อให้เกิดหนี้ที่ผูกพันจะบอกเลิกตามอำเภอใจไม่ได้⁵⁶

⁵⁵มนตรี กัจกรกิจการ, “การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต: รูปแบบกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 123-124.

⁵⁶จิตติ ติงศภัทย์, “ความยินยอมไม่ทำให้เป็นความผิด,” วารสารกฎหมาย 1,3 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2520):

และท่านอาจารย์ดร.รองพล เจริญพันธ์ เห็นว่า ความยินยอมในทางกฎหมายจะออกมาในรูปของนิติกรรมไม่ยอมรับผิดทางละเมิดซึ่งเรียกกันว่า Exemption Clause ความยินยอมอาจแสดงออกมาโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ความยินยอมนั่นเอง⁵⁷

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า การให้ความยินยอมไม่เป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม

โดยท่านศาสตราจารย์ไพจิตร บุญญพันธุ์ เห็นว่า ความยินยอมหาใช่นิติกรรมไม่ แต่เป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว และไม่ผูกพันผู้ให้ความยินยอมว่าต้องให้ความยินยอมอยู่เช่นนั้นตลอดไป ความยินยอมไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแต่อย่างใดจึงอาจเป็นความยินยอมด้วยวาจาก็ได้ หนึ่งความยินยอมนั้นอาจจะยกเลิกเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้เพราะบุคคลที่แสดงเจตนายอมไม่ผูกพันตามที่แสดงเจตนาตลอดไปอาจเปลี่ยนใจบังคับตามสิทธิของตนได้⁵⁸

และท่านอาจารย์รองศาสตราจารย์ ดร. ศนันทภรณ์ ไสตติพันธ์ เห็นว่า ความยินยอมเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว คือ ฝ่ายผู้ให้ความยินยอมต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ความยินยอมจึงเป็นแสดงเจตนาที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา แต่ความยินยอมไม่เป็นนิติกรรมเพราะมิได้ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์หรือเกิดสิทธิหน้าที่ระหว่างผู้ให้ความยินยอมและผู้ได้รับความยินยอมแต่อย่างใด ความยินยอมส่งผลเพียงการที่ผู้ให้ความยินยอมสละประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองอันส่งผลให้เขาไม่อาจอ้างหรือเรียกความคุ้มครองจากกฎหมายได้อีก แต่ความยินยอมมิได้ก่อให้เกิดสิทธิใด ๆ ต่อผู้ได้รับความยินยอมประกอบกับความยินยอมมิได้เกิดบนหลักอิสระในทางแพ่งที่ผู้ยินยอมอยากจะยินยอมให้คนอื่นทำให้ตนเสียหายอย่างไรก็ได้ เพราะความยินยอมให้ผู้อื่นก่อความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เป็นความยินยอมที่ไม่อาจกระทำได้อำนาจใจ⁵⁹

ฝ่ายที่สาม เห็นว่า การให้ความยินยอมเป็นทั้งการแสดงเจตนาทำนิติกรรม และไม่เป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁷ รองพล เจริญพันธ์, “การใช้หลัก Volenti non fit injuria เป็นข้ออ้างไม่ยอมรับผิดในคดีละเมิด,” วารสารนิติศาสตร์ (ธันวาคม 2520): 88.

⁵⁸ ไพจิตร บุญญพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด และหลักกฎหมายลักษณะละเมิดเรื่องข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), หน้า 24-26.

⁵⁹ ศนันทภรณ์ ไสตติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรรู้ได้ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 122.

โดยท่านอาจารย์ประจักษ์ พุทธิสมบัติ เห็นว่า การให้ความยินยอมอาจเกิดจากนิติกรรมสัญญาได้⁶⁰

และท่านศาสตราจารย์ศักดิ์ สมองชาติ เห็นว่า การให้ความยินยอมอาจเกิดจากนิติกรรมสัญญาได้ เช่น การกระทำตามนิติกรรมสัญญาที่ผู้ถูกระทำยินยอมให้กระทำยอมไม่เป็นละเมิด แม้สัญญานั้นเป็นโมฆะหรือใช้บังคับไม่ได้ ความยินยอมนั้นยังทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นละเมิด⁶¹

ทั้งนี้เนื่องจากหากการให้ความยินยอมเป็นการแสดงเจตนาจะทำให้การให้ความยินยอมย่อมต้องนำบทบัญญัติบรรพ 2 ลักษณะ 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับจึงอาจทำให้ความยินยอมนั้นเป็นโมฆะหรือโมฆียะได้ แต่หากการให้ความยินยอมมิใช่การแสดงเจตนาทำนิติกรรมย่อมไม่ต้องพิจารณาความสามารถของผู้ให้ความยินยอมก็ได้

เมื่อศึกษาความเห็นของนักกฎหมายหลายท่านดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะพบว่า การได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนที่จะทำการเปิดเผยข้อมูลตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ซึ่งการกำหนดให้ความยินยอมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการที่จะดำเนินการทางธุรกิจข้อมูลเครดิตให้สามารถดำเนินการได้นั้น หนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลไม่ได้เป็นสัญญามาตรฐาน หรือสัญญาสำเร็จรูป เพราะลักษณะของหนังสือให้ความยินยอมดังกล่าวไม่ได้เป็นการยินยอมทำข้อตกลงระหว่างสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตกับเจ้าของข้อมูลเครดิต แต่เป็นเพียงการแสดงความยินยอมเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวของเจ้าของข้อมูลเครดิตต่อบริษัทข้อมูลเครดิตเท่านั้น จึงไม่ได้ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์หรือสิทธิหน้าที่ระหว่างเจ้าของข้อมูลเครดิตและบริษัทข้อมูลเครดิตแต่อย่างใด เนื่องจากหนังสือให้ความยินยอมดังกล่าวเป็นเรื่องที่เจ้าของข้อมูลเครดิตสละประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลเครดิตอันส่งผลให้เจ้าของข้อมูลเครดิตไม่อาจอ้างความคุ้มครองจากกฎหมายได้อีก

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของข้อมูลเครดิตกับสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต

⁶⁰ประจักษ์ พุทธิสมบัติ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง (กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2536), หน้า 23.

⁶¹ศักดิ์ สมองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดชอบละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2551), หน้า 61.

การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินสามารถจัดแบ่งสินเชื่อออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการควบคุม การปฏิบัติทางบัญชีที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ด้านบริหาร รวมทั้งการรายงานต่าง ๆ ให้แก่ภายในหน่วยธุรกิจเอง หรือการรายงานให้แก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยการจัดแบ่งประเภทสินเชื่อของสถาบันการเงินจะสามารถได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดประเภทตามลักษณะของตราสารหรือสัญญา ตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน ตามประเภทของหลักประกัน ตามกำหนดชำระคืน และตามสภาพทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายการบริหารสินเชื่อของแต่ละสถาบันการเงิน เนื่องจากนโยบายการลงทุนของสถาบันการเงินโดยทั่วไปจะยึดนโยบาย Defensive Policy หรือ Very Conservative Investment Policy เป็นนโยบายป้องกันหรือเข้มงวดการลงทุนซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการลดความเสี่ยงภัยให้น้อยลงที่สุด (Minimizing Risk) ไม่ว่าจะเป็นการขาดทุนจากความเสี่ยงภัยทางการเงิน (Financial Risk) และการขาดทุนอันอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่คาดการณ์ไม่ได้ อื่น ๆ จึงทำให้การพิจารณาให้สินเชื่อของสถาบันการเงินจะต้องเป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อรักษาความต้องการทางด้านเสถียรภาพของเงินทุน (Need for Stability of Principle) และความต้องการเกี่ยวกับเสถียรภาพของรายได้ (Need for Stability Investment Income) โดยการพิจารณาการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินจะต้องพิจารณาเป็นรายบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของลูกค้ำ ซึ่งสถาบันการเงินต้องทราบรายละเอียดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะของผู้ขอสินเชื่อ ความสามารถในการชำระหนี้ ลักษณะนิสัยของผู้ขอสินเชื่อ ภาวะของตลาด รวมถึงโครงการหรือวัตถุประสงค์ของการใช้เงินของผู้ขอสินเชื่อว่าจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการดำเนินธุรกิจให้ได้กำไรจริงหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะได้รับชำระหนี้คืนครบถ้วนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนดชำระตามสัญญาอันเป็นการลดความเสี่ยงภัยที่จะเกิดจากหนี้สูญ

อย่างไรก็ดีความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของข้อมูลเครดิตกับสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติดังกล่าวแตกต่างตามประเภทของสัญญาที่เจ้าของข้อมูลกับสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต โดยอาจเป็นสัญญากู้ยืมเงิน สัญญาให้ยืมหลักทรัพย์ สัญญาให้เช่าซื้อ สัญญาค้ำประกัน สัญญารับอ่าวัล สัญญารับรองตัวเงิน สัญญาซื้อลดหรือรับช่วงซื้อลดตัวเงิน สัญญาเล็ดเตอร์ออฟเครดิต สัญญาสินเชื่อส่วนบุคคล * สัญญาแพ็คเกจจริง ** สัญญาบัตรเครดิต เป็น

* ตามประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นทางการค้าปกติเป็นสถาบันการเงินได้กำหนดให้สินเชื่อส่วนบุคคลตามประกาศนี้ หมายถึง สินเชื่อที่ให้แก่บุคคลธรรมดาดังต่อไปนี้

- 1) สินเชื่อที่ให้โดยมิได้ระบุวัตถุประสงค์

ต้น ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามความหมายของคำว่า “สินเชื่อ” และคำว่า “บัตรเครดิต” เนื่องจากตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดวัตถุประสงค์ของการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิตเท่านั้น จึงทำให้ผู้ขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินต้องทำสัญญาตามประเภทสินเชื่อนั้น ๆ ซึ่งสถาบันการเงินจะเป็นผู้จัดเตรียมสัญญาต่าง ๆ เอาไว้

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของข้อมูลเครดิตกับผู้ใช้บริการ

ผู้ใช้บริการของบริษัทข้อมูลเครดิตซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ประกอบกิจการอันชอบด้วยกฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทางการค้ำปกตินั้น รายได้หลักของกิจการประเภทเหล่านี้มักมาจากการให้สินเชื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นแหล่งจัดสรรเงินให้แก่ธุรกิจอุตสาหกรรม เกษตรกร ในรูปของการให้สินเชื่อประเภทต่าง ๆ ตามความต้องการอันเหมาะสมของตลาดการเงินเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตต่อไป โดยในการให้สินเชื่อนั้นจัดแบ่งสินเชื่อออกเป็นประเภทต่าง ๆ หลายรูปแบบ เช่น การจัดประเภทตามลักษณะของตราสารหรือสัญญา ตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน ตามประเภทของหลักประกัน ตามกำหนดชำระคืน และตามสภาพทางภูมิศาสตร์ ซึ่งการจัดแบ่งประเภทสินเชื่อเป็นไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายการบริหารสินเชื่อของแต่ละนิติบุคคลที่ประกอบกิจการอันชอบด้วยกฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทางการค้ำปกตินั้น ซึ่งการให้สินเชื่อของนิติบุคคลที่ประกอบกิจการอันชอบด้วยกฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทางการค้ำปกตินั้นจำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเป็นรายบุคคลโดยต้องทราบรายละเอียดและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะของผู้ขอสินเชื่อ รวมทั้งความสามารถในการชำระหนี้ ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะได้รับชำระหนี้คืนครบจำนวนพร้อมดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนดชำระตามสัญญาอันเป็นการลดความเสี่ยงภัยที่จะเกิดจากหนี้สูญ

- 2) สินเชื่อที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ไม่รวมถึงสินเชื่อเพื่อซื้อสินค้าจากกิจการของตนเอง หรือ
- 3) สินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและสิทธิในสินค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลมิได้จำหน่ายเป็นทางการค้ำปกติ

* ตามประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องกำหนดให้ธุรกรรมแฟกต์เตอร์เป็นสินเชื่อ และให้นิติบุคคลผู้ประกอบการแฟกต์เตอร์เป็นสถาบันการเงินได้กำหนดว่า “ธุรกรรมแฟกต์เตอร์” หมายความว่า การที่ผู้ขายหรือผู้ให้บริการตกลงโอน หรือจะโอนสิทธิได้รับชำระหรือที่จะได้รับชำระหนี้ทางการค้าที่ตนมีสิทธิจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้ใช้บริการให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือหลายคน และบุคคลนั้นยินยอมชำระราคาเป็นเงินตามที่ตกลงให้แก่ผู้ขายสินค้าหรือผู้ใช้บริการ โดยจะบังคับสิทธิเรียกร้องในหนี้ดังกล่าวแก่ผู้ซื้อสินค้า หรือผู้ใช้บริการเพื่อการชำระหนี้ได้ และให้หมายความรวมถึงการโอนสิทธิในการได้รับชำระหรือจะได้รับชำระหนี้ทางการค้าในทอดต่อ ๆ ไป

อย่างไรก็ดีความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของข้อมูลกับผู้ใช้บริการอาจเป็นสัญญากู้ยืมเงิน สัญญาเช่าซื้อ เป็นต้น ซึ่งผู้ขอสินเชื่อได้ดำเนินการขออนุมัติวงเงินสินเชื่อไว้โดยผู้ขอสินเชื่อจะต้องทำนิติกรรมสัญญาเกี่ยวข้องกับประเภทของสินเชื่อตามที่ผู้ให้สินเชื่อนั้นเตรียมสัญญาไว้ ซึ่งในปัจจุบัน บริษัทข้อมูลเครดิตไม่ได้ให้บริการข้อมูลแก่ผู้ใช้บริการอื่นนอกจากสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต

(4) ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับผู้ควบคุมข้อมูล

ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นผู้ควบคุมข้อมูล หมายความว่า บริษัทข้อมูลเครดิต นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทน และพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตและของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทน เนื่องจากการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นกิจการเกี่ยวกับการควบคุมหรือการประมวลผลข้อมูลเครดิตเพื่อให้บริการข้อมูลแก่สมาชิก หรือผู้ใช้บริการ ซึ่งการประมวลผลข้อมูลนั้นบริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยตนเองโดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของลูกค้าสถาบันการเงินที่ได้จากสมาชิกและดำเนินการตรวจสอบยืนยันความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลก่อนจะทำการประมวลผลข้อมูล การบันทึก การเรียบเรียง และการจัดเก็บรักษาในฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต แต่การประมวลผลข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตกฎหมายยังเปิดโอกาสให้บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถมอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนได้

จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับผู้ควบคุมข้อมูลสามารถแยกได้ดังนี้ คือ

- 1) นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนนั้นเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของ* โดยเป็นสัญญาที่มีบริษัทข้อมูลเครดิต (ผู้ว่าจ้าง) ตกลงให้นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทน (ผู้รับจ้าง) ทำการประมวลผลข้อมูลของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีบัญชีสินเชื่ออยู่กับสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตจึงนำข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้วส่งให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งสัญญาดังกล่าวต้องมีการระบุการดำเนินการให้มีระบบและข้อกำหนดตามที่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และตาม

*ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 587 บัญญัติว่า “อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจ้าง ตกลงรับจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น”

ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบ และข้อกำหนดเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วย

2) พนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะนายจ้างกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน* ซึ่งสัญญาดังกล่าวต้องมีข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และตามประกาศต่าง ๆ ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูล

3) พนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนนั้นมีความสัมพันธ์กับนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสัญญาดังกล่าวต้องมีข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และตามประกาศต่าง ๆ ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูล แต่ผู้ควบคุมข้อมูลกลุ่มนี้ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทข้อมูลเครดิตโดยตรงแต่อย่างใด

(5) ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับผู้ประมวลผลข้อมูล

ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นผู้ประมวลผลข้อมูลหมายความว่า บริษัทข้อมูลเครดิต นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทน และพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตและของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทน เนื่องจากการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตซึ่งเป็นกิจการเกี่ยวกับการควบคุมหรือการประมวลผลข้อมูลเครดิตเพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ ซึ่งในการประมวลผลข้อมูลนั้นบริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยตนเองโดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของลูกค้าสถาบันการเงินที่ได้จากสมาชิกและต้องดำเนินการตรวจสอบยืนยันความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลก่อนที่จะทำการประมวลผลข้อมูล การบันทึก การเรียบเรียง และการจัดเก็บรักษาในฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต แต่การประมวลผลข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตกฎหมายยังเปิดโอกาสให้บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถมอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนได้

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 585 บัญญัติว่า "อันว่าจ้างแรงงานนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าลูกจ้าง ตกลงทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้"

จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับผู้ประมวลผลข้อมูลสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1) นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่สัญญาดังกล่าวต้องมีการระบุงการดำเนินการให้มีระบบและข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และตามประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบและข้อกำหนดเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วย

2) พนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะนายจ้างกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ยังได้มีข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และตามประกาศต่าง ๆ ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูล

3) พนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนนั้นมีความสัมพันธ์กับนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ผู้ประมวลผลข้อมูลกลุ่มนี้ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทข้อมูลเครดิตโดยตรงแต่อย่างใด

ดังนั้นหากเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิต และพนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลนอกจากอยู่ในบังคับของสัญญาจ้างแรงงานแล้วยังอยู่ในบังคับของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งลูกจ้างมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายดังกล่าว เช่น สิทธิเกี่ยวกับวัน เวลาทำงาน ค่าล่วงเวลา สิทธิหยุดงานในวันหยุดต่าง ๆ สิทธิในการลา เป็นต้น⁶² แต่หากเป็นนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผล

⁶²ไพฑูริย์ เอกจริยกร, คำอธิบาย จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 143-144.

ข้อมูลแทนไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องอยู่ในบังคับตามสัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน⁶³

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต

การประมวลผลของบริษัทข้อมูลเครดิตและการส่งข้อมูลของสมาชิกเกี่ยวกับสถานะบัญชีของลูกค้าที่ขอสินเชื่อต้องมีมาตรฐานและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวสามารถแสดงสถานะทางการเงินของลูกค้าที่ขอสินเชื่อได้อย่างถูกต้องและชัดเจนอันจะเป็นการคุ้มครองมิให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล และจะทำให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการให้บริการข้อมูลเครดิตแก่สมาชิกนั้นจะต้องมีระบบป้องกันภัยคุกคามจากผู้บุกรุกในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความเสียหายต่อระบบการให้บริการได้ เช่น การลักลอบเข้าถึงเครือข่ายภายใน การโจมตีระบบการให้บริการเพื่อให้ระบบทำงานไม่ได้หรือให้เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ การปลอมแปลงข้อมูล หรือการโจมตีระบบให้บริการโดยไวรัสคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งบริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีกระบวนการรักษาความปลอดภัยที่ดีและเลือกใช้เทคโนโลยีสำหรับการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากเกิดภัยคุกคามจะสามารถควบคุมความเสียหายและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องให้ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิก เช่น วิธีการใช้บริการอย่างปลอดภัย ข้อมูลทางเทคนิคหรือวิธีการรักษาความปลอดภัยเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการใช้ในการเข้าถึงข้อมูล รวมถึงการให้สมาชิกระมัดระวังการใช้หรือดาวน์โหลดซอฟต์แวร์จากแหล่งที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือน่าสงสัยเนื่องจากอาจมีโปรแกรมของผู้บุกรุกแฝงมาด้วย โดยการให้ข้อมูลและคำแนะนำดังกล่าวควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเปิดเผยไว้บน website ของบริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งสมาชิกสามารถเรียกดูได้โดยสะดวก และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก บริษัทข้อมูลเครดิตอาจจัดให้มี Help Desk เพื่อทำหน้าที่ตอบปัญหาและให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่สมาชิกในการใช้บริการข้อมูลเครดิตด้วย นอกจากนี้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีการฝึกอบรมสมาชิกหรือผู้ใช้บริการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการรักษาความปลอดภัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก รวมทั้งระบบการรักษาความปลอดภัยของบริษัทข้อมูลเครดิตที่สมาชิกควรทราบ ซึ่งเป็นการสร้างความรู้และความมั่นใจในการใช้บริการข้อมูลเครดิตให้แก่สมาชิกได้

จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับสมาชิกเป็นความสัมพันธ์ภายใต้สัญญาให้บริการระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับสถาบันการเงินนั้น ๆ ซึ่งจะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการระบบภายในองค์กรของสมาชิก โดยบริษัทข้อมูลเครดิตมีหน้าที่ทำ

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 144.

การประมวลผลข้อมูลจากสมาชิก หรือจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้⁶⁴ เพื่อให้บริการข้อมูลแก่สมาชิก หรือผู้ให้บริการต่อไป ทั้งนี้สมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กล่าวคือ⁶⁵ สมาชิกต้องส่งรายงานข้อมูลของลูกค้าให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตโดย ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งหากสมาชิกทราบว่าข้อมูลที่จัดส่งให้แก่บริษัท ข้อมูลเครดิตมีความไม่ถูกต้องจะต้องดำเนินการแก้ไขและจัดส่งข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่บริษัทข้อมูล เครดิต แต่หากมีการโต้แย้งความถูกต้องระหว่างสมาชิกกับเจ้าของข้อมูลเครดิตโดยไม่สามารถหา ข้อยุติได้ จึงทำให้สมาชิกต้องรายงานบริษัทข้อมูลเครดิตให้ดำเนินการบันทึกข้อโต้แย้งดังกล่าวไว้ ในระบบฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต ทั้งนี้เมื่อมีการผิदनัดชำระหนี้ระหว่างสมาชิกกับเจ้าของ ข้อมูลจะต้องรายงานข้อมูลการผิदनัดชำระหนี้ดังกล่าวให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตทราบวันเดือนปีที่ เริ่มมีการผิदनัดชำระหนี้

(7) ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับผู้ให้บริการ

โดยทั่วไปผู้มีสิทธิใช้บริการข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิตได้มีบุคคล 2 ประเภท กล่าวคือ สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต และนิติบุคคลที่ประกอบกิจการอัน ชอบด้วยกฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติ* ซึ่งนิติบุคคลที่ประกอบกิจการอันชอบด้วย กฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทางการค้าปกติดังกล่าวไม่ได้มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการประกอบ ธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ที่จะต้องส่งรายงานข้อมูลของลูกค้าให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตเหมือน สมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตแต่อย่างใด

แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของ บริษัทข้อมูลเครดิต และนิติบุคคลที่ประกอบกิจการอันชอบด้วยกฎหมายโดยให้สินเชื่อเป็นทาง การค้าปกติย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลจากบริษัทข้อมูลเครดิตอย่างเท่าเทียมกับผู้ให้บริการประเภท เดียวกัน ซึ่งการใช้ข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตร เครดิตเท่านั้น อีกทั้งการได้รับข้อมูลของผู้ให้บริการจะต้องไม่ทำการเปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลแก่ ผู้อื่นที่ไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูลโดยผู้ให้บริการดังกล่าวต้องเก็บรักษาข้อมูลที่ได้รับมาไว้เป็นความลับในที่ ปลดออกเพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นได้รับรู้ข้อมูลนั้น

นอกจากความสัมพันธ์ของบุคคลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังมีบุคคลและคณะบุคคลที่ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตตามที่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.

⁶⁴พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 16.

⁶⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 18-19.

*ในปัจจุบันบริษัทข้อมูลเครดิตยังไม่ได้เปิดให้บริการแก่ผู้ให้บริการประเภทดังกล่าว

2545 กำหนดไว้ ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตซึ่งเป็นคณะบุคคลที่มีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต⁶⁶ และธนาคารแห่งประเทศไทยเข้ามามีอำนาจและหน้าที่ต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้⁶⁷ รวมทั้งยังมีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแต่งตั้งตามการเสนอแนะของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตให้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้⁶⁸ จากการศึกษาความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งหลายดังกล่าวข้างต้นจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเรื่องความรับผิดที่จะได้กล่าวในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 30.

⁶⁷พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 36.

⁶⁸พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 37.

บทที่ 3

ความรับผิดทางแพ่งที่เกิดจากรุกรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทย

หลังจากได้ศึกษาความเป็นมาของบริษัทข้อมูลเครดิตในประเทศไทย ความเป็นมาของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตแล้ว ในบทนี้จะกล่าวถึงความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจความรับผิดทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิต

3.1 ความนำ

ความรับผิดทางกฎหมายเป็นการถูกลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อมีผู้กระทำความผิดอาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท เช่น ความรับผิดตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ความรับผิดตามกฎหมายปกครอง ความรับผิดทางอาญา* ความรับผิดทางแพ่ง** เป็นต้น โดยลักษณะต่างๆ ของความรับผิดทางแพ่ง (Civil Responsabilit ) นั้นมีอยู่ 5 ลักษณะ ได้แก่ ความรับผิดในลักษณะสัญญา ความรับผิดในลักษณะละเมิด ความรับผิดในลักษณะจัดการงานนอกสั่ง ความรับผิดในลักษณะลาภมิควรได้ และความรับผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ¹ ซึ่งการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตมีลักษณะแตกต่างจากการประกอบธุรกิจทั่วไปและการกระทำการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลได้ จึงทำให้บทนี้ผู้เขียนจะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ความรับผิดทางอาญา หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการอันเป็นความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำความผิด และบุคคลนั้นต้องถูกลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

** ความรับผิดทางแพ่ง หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกบังคับให้ชดเชยค่าเสียหาย หรือค่าสินไหมทดแทนต่อเมื่อตนกระทำให้ผู้อื่นเสียหาย

¹ วารี นาสกุล, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ (กรุงเทพมหานคร: วิบูลย์กิจการการพิมพ์, 2544), หน้า 7-8.

ทำการศึกษาดูเฉพาะความรับผิดชอบในลักษณะละเมิด และความรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะเท่านั้น

ความรับผิดทางละเมิดเกิดมาจากแนวความคิดทางศีลธรรมที่ว่าผู้ใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นผู้นั้นต้องชดใช้ค่าเสียหาย ดังที่ อริสโตเติล นักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงชาวกรีก กล่าวไว้ว่า “ความชอบธรรมมีอยู่ 2 ประการ คือ ความชอบธรรมในการจัดสรรแบ่งปัน (justitia distribution) และความชอบธรรมในทางชดเชย (justitia commutative) หมายถึง การแบ่งปันส่วนทรัพย์สิน ชื่อเสียง เกียรติยศ ตำแหน่งและผลประโยชน์ หรือความสุขอื่นระหว่างสมาชิกในสังคม และเมื่อจัดแบ่งสรรกันเรียบร้อยแล้วย่อมรู้ว่าส่วนใดเป็นของบุคคลใด ซึ่งหากมีผู้ใดกระทำทำให้ของผู้อื่นเสียหาย ก็ต้องชดใช้ให้ดีขึ้นเช่นเดิมตามความยุติธรรม²

หากพิจารณากฎหมายลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะพบว่า ทฤษฎีมูลเหตุความรับผิดในทางละเมิดนี้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

(1) ความรับผิดที่ต้องการความผิด (subjective responsibility)³ เป็นกรณีที่ผู้กระทำ จะมีความรับผิดเพื่อละเมิดได้ต่อเมื่อมีความผิด (fault) ของผู้กระทำ ความผิดโดยต้องมีความจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งหากประกอบกับองค์ประกอบความผิดละเมิดอื่น ๆ แล้ว ย่อมก่อให้เกิดความรับผิดของผู้กระทำผิดนั้น

(2) ความรับผิดที่ไม่ต้องการความผิด (objective responsibility)⁴ เป็นกรณีที่ผู้กระทำ จะมีความรับผิดเพื่อละเมิดได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่ากระทำความผิดดังกล่าวเป็นไปโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อ หรือเรียกความรับผิดประเภทนี้อีกอย่างหนึ่งว่า ความรับผิดตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

อย่างไรก็ตามจากการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรในการ พิจารณาร่างพระบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ... ซึ่งมีความเห็นว่า บทบัญญัติความ รับผิดทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเข้าองค์ประกอบของประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แต่ต้องบัญญัติให้มีความรับผิดทางแพ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ รองรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เขียน

²วิชา มหาคณ, หลักกฎหมายละเมิด ศึกษาจากคำพิพากษาฎีกา(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสวงสุทธิการ พิมพ์, 2523), หน้า 9.

³ศันท์ภรณ์ ไสตติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานออกสั่ง ลามมิควรรได้(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 51.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

จะทำการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 พระบัญญัติการประกอบธุรกิจ ข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลเช่นกันโดยจะอธิบายในหัวข้อต่อ ๆ ไป

3.2 ความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

บทบัญญัติมาตราดังกล่าวเป็นหลักกฎหมายละเมิดทั่วไปซึ่งเป็นหลักความรับผิดในการกระทำของตนเองที่อยู่บนพื้นฐานของความผิด (Liability based on fault) โดยมีองค์ประกอบของความรับผิดเพื่อละเมิดอยู่ 2 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบทางการกระทำ และองค์ประกอบทางจิตใจโดยเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่จะแยกความรับผิดเพื่อละเมิดธรรมดา (Ordinary Liability) ออกจากความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) เพราะความรับผิดเด็ดขาดไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบทางจิตใจโดยบุคคลที่ต้องรับผิดไม่จำเป็นต้องกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ⁵

3.2.1 การละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นการกระทำที่จัดอยู่ในประเภท “นิติเหตุ” โดยเป็นการกระทำที่ไม่ได้มุ่งหวังในการเคลื่อนไหวสิทธิและไม่ประสงค์หรือเจตนาจะก่อให้เกิดผลใด ๆ ในทางกฎหมาย แต่เมื่อกฎหมายกำหนดสิทธิและหน้าที่ความรับผิดต่อกันไว้ไม่ให้บุคคลอื่นมาล่วงละเมิดได้ ซึ่งหากมีการล่วงสิทธิผิดหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้มีต่อบุคคลอื่นย่อมก่อให้เกิดสิทธิการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากความมุ่งหมายของกฎหมายละเมิดอยู่ที่การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนคนใดคนหนึ่งซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด จึงต้องทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุดเสมือนไม่เคยมีการละเมิดเกิดขึ้น โดยกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการละเมิด ดังนั้นหลักเกณฑ์สำคัญของการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดเพื่อละเมิดอยู่ที่ความเสียหายอันเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดหรือ

⁵ดรพร ปิงสุทวิวงศ์, “ความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), หน้า 22.

การกระทำโดยไม่มีอำนาจ จึงอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ละเมิดต้องเป็นการกระทำผิดกฎหมายและเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ถ้ามีการกระทำผิดแต่ไม่เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นแต่การกระทำนั้นไม่ผิดกฎหมายย่อมไม่เป็นละเมิด

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้เขียนจะอธิบายหลักเกณฑ์การกระทำละเมิดโดยสามารถแยกพิจารณาองค์ประกอบ มาตราดังกล่าวได้ดังนี้

(1) ผู้กระทำ

ผู้กระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดตามมาตราดังกล่าวต้องเป็นการกระทำของมนุษย์เท่านั้น โดยอาจเป็นบุคคลธรรมดาไม่ว่าผู้เยาว์ บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว คนวิกลจริต คนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ คนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ รวมทั้งบุคคลที่ต้องรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น หรือความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินหรือสิ่งของด้วย และผู้กระทำอาจเป็นนิติบุคคลที่อาจก่อความเสียหายให้กับบุคคลอื่นด้วยการกระทำละเมิดได้โดยการกระทำนั้นเป็นการกระทำผ่านผู้แทนของนิติบุคคล ซึ่งผู้แทนนั้นได้กระทำละเมิดภายในกรอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลย่อมเปรียบเสมือนนิติบุคคลกระทำละเมิดเอง⁶

แต่ผู้กระทำดังกล่าวไม่ได้รวมถึงการกระทำของสัตว์เนื่องจากสัตว์อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้แต่ไม่สามารถก่อการกระทำละเมิดได้ จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายให้เจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรักษาไว้แทนเจ้าของเป็นผู้รับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายในความเสียหายอย่างใด ๆ ที่เกิดจากสัตว์⁷

(2) มีการกระทำต่อบุคคลอื่น

การกระทำตามความหมายของบทบัญญัตินี้เป็นการเคลื่อนไหวยุติยานโดยผู้สำนึกในการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นการกระทำภายใต้บังคับของจิตใจ ซึ่งหากเป็นการเคลื่อนไหวเหล่านี้ไม่เป็นการกระทำตามกฎหมาย เช่น การเคลื่อนไหวนิวเวลาหลับ ละเมอหรือเวลาที่รู้สึกตัวอย่างอื่น เช่น เวลาป่วยสติไม่สติ วิกลจริต เด็กเล็กที่ไม่รู้เดียงสา การสะดุ้งผวาโดยสัญชาตญาณ⁸ นอกจากนั้นการ

⁶ ศันสน์ภรณ์ โสถิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดกรงานออกสั่ง ลามมิควรรได้, หน้า 54.

⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433.

⁸ จิตติ ติงศภทิพย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452 (พระนคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526), หน้า 177.

กระทำยังรวมถึงการงดเว้นกระทำการ โดยเป็นการกระทำอย่างหนึ่งที่ไม่ใช่การเคลื่อนไหวกาย และต้องเป็นการงดเว้นการกระทำในกรณีที่ต้องมีการป้องกันผลเสียหายไม่ให้เกิดขึ้นนั้นเป็นหน้าที่ที่จะต้องป้องกันผลเสียหายดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 59 วรรค 5 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งอาจเกิดจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หน้าที่ตามสัญญา หรือหน้าที่ที่เกิดจากความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณี⁹

(3) โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

ความรับผิดเพื่อละเมิดนอกจากผู้กระทำความผิดจะต้องมีองค์ประกอบทางการกระทำแล้วยังต้องพิจารณาองค์ประกอบทางจิตใจของการกระทำละเมิดด้วย นั่นคือการกระทำโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่อซึ่งเป็นหลักสำคัญที่จะแยกความรับผิดในทางละเมิดธรรมดา (Ordinary Liability) ออกจากความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability)

การกระทำโดยจงใจเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวแต่ไม่ได้มุ่งหมายต่อผลเสียหายอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง¹⁰ กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำประสงค์ให้เกิดความเสียหายจากการกระทำโดยจงใจแล้วแม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะแตกต่างจากความประสงค์ของผู้กระทำเป็นปัญหาในเรื่องค่าเสียหายที่ต้องพิจารณากันต่อไป แต่เมื่อเทียบเคียงคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายแพ่งกับคำว่า “เจตนา” ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 2 ที่กล่าวว่ากระทำโดยเจตนา ได้แก่การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันกับผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเห็นผลของการกระทำนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า จงใจทางแพ่งในเรื่องละเมิดมีลักษณะกว้างกว่าเจตนาในทางอาญา เพราะเจตนาในทางอาญาเป็นเจตนาเฉพาะเรื่องและเป็นเจตนาชั่วร้าย แต่จงใจทางแพ่งนั้นสามารถใช้ได้ทุกเรื่องและเพียงรู้ว่าทำให้คนอื่นเสียหายก็พอแล้วไม่ถึงขนาดที่จะต้องเป็นเจตนาชั่วร้าย เจตนาในทางอาญาจึงเป็นจงใจในทางแพ่งเสมอ แต่จงใจในทางแพ่งอาจมิใช่เจตนาในทางอาญา¹¹

อย่างไรก็ตาม เหตุสำคัญของความรับผิดเพื่อละเมิดอีกประการหนึ่ง คือ การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” เอาไว้ ซึ่งนักกฎหมายส่วนใหญ่อธิบายความหมายของคำว่าประมาท

⁹ สุขุม ศุภนิธย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2550), หน้า 13.

¹⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452, หน้า 178-179.

¹¹ ศันนัทภรณ์ โสคติพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกอร์ได้, หน้า 61-62.

เดินเลื้อยทางแพ่งนั้นโดยเทียบเคียงความหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 4 ที่บัญญัติไว้ว่า การกระทำโดยประมาท ได้แก่การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย* และพฤติการณ์** และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้อย่างเพียงพอไม่¹² ดังนั้นความรับผิดเพื่อละเมิดโดยประมาทเดินเลื้อยตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึง การกระทำหรืองดเว้นการกระทำโดยไม่จงใจ ซึ่งบุคคลที่มีความระมัดระวังและมีสภาพภายนอกเช่นเดียวกับผู้ก่อความเสียหายนั้นจะไม่กระทำการดังกล่าว¹³ โดยสามารถแยกพิจารณาระดับความระมัดระวังได้ 2 ระดับ ได้แก่

1) ระดับวิสัยของคนธรรมดาสามัญที่มีได้ประกอบวิชาชีพ โดยแยกพิจารณาตามอายุ เพศ การศึกษาและการอบรม ประสบการณ์ชีวิต และอื่น ๆ เพราะตามวิสัยแล้วเด็กย่อมจะใช้ความระมัดระวังได้อย่างเด็กจะให้เด็กใช้ความระมัดระวังอย่างผู้ใหญ่คงเป็นไปไม่ได้ การวินิจฉัยว่าผู้กระทำใช้ความระมัดระวังตามวิสัยหรือไม่ จะต้องนำเอาบุคคลที่มีอายุ เพศ การศึกษาและการอบรม ประสบการณ์ชีวิต และอื่น ๆ เทาเทียบกับจำเลยทุกประการ

2) ระดับวิสัยของบุคคลที่มีวิชาชีพสำหรับบุคคลที่ประกอบวิชาชีพนั้น ได้แก่ แพทย์ วิศวกร คนขับรถโดยสารประจำทาง เป็นต้น ย่อมต้องใช้ความระมัดระวังอันเป็นวิสัยที่บุคคลที่มีวิชาชีพนั้นจะพึงใช้ปกติอันเป็นความระมัดระวังที่สูงกว่าระดับวิสัยของคนธรรมดาสามัญ โดยการพิจารณาว่าปกติผู้ที่มีวิชาชีพนั้น ๆ สามารถใช้ความระมัดระวังได้เพียงใด เช่น บุคคลธรรมดาอย่าเผลอใช้ความระมัดระวังอย่างบุคคลธรรมดาจะให้ใช้ความระมัดระวังอย่างวิศวกรธรรมดาไม่ได้ และในขณะเดียวกันวิศวกรธรรมดาอย่าเผลอใช้ความระมัดระวังเช่นวิศวกรธรรมดาจะให้ใช้ความระมัดระวังอย่างวิศวกรผู้เชี่ยวชาญคงไม่ได้

อาจกล่าวได้ว่า ระดับความระมัดระวังในความรับผิดทางละเมิดนั้นจะต้องสมมุติขึ้นเปรียบเทียบเป็นมาตรฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดโดยเป็นการเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตามฐานะในสังคมเช่นเดียวกับผู้ก่อความเสียหาย จึงทำให้

*วิสัย หมายถึง ลักษณะสภาพภายในของผู้กระทำ

**พฤติการณ์ หมายถึง ข้อเท็จจริงประกอบกรกระทำ หรือสภาพภายนอกของผู้กระทำ เช่น สภาพรถ แสงสว่าง ความพลุกพล่านของการจราจร เป็นต้น

¹²ธนงศักดิ์ วิเศษจรณา, “ความรับผิดเพื่อละเมิดตามมาตรา 420: ศึกษากรณีความรับผิดเพื่อละเมิดโดยประมาทเดินเลื้อยอย่างร้ายแรง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 59-60.

¹³จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด(กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 108.

ความระมัดระวังแตกต่างกันไปตามพฤติการณ์แห่งตัวบุคคล เช่น ความระมัดระวังของผู้เยาว์อาจน้อยกว่าความระมัดระวังของบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือความระมัดระวังของบุคคลที่มีฝีมือ ความชำนาญย่อมต้องมีมากกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งนี้มาตรฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำความเสียหายนั้นย่อมมีความแตกต่างกับมาตรฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดตามสัญญาจึงใช้มาตรฐานของวิญญูชน¹⁴

(4) โดยผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ดี แม้การกระทำของบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลจะเป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่อแล้ว แต่หากการกระทำดังกล่าวไม่ได้เป็นความผิดตามกฎหมายย่อมไม่เป็นความรับผิดเพื่อละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องพิจารณาคำว่า “โดยผิดกฎหมาย” ในมาตราดังกล่าวซึ่งมีความหมายแต่เพียงว่า “มิชอบด้วยกฎหมาย” (unlawful) เพราะฉะนั้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดฐานละเมิดไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งว่าการกระทำใดถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายดังเช่นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ที่ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าการกระทำใดเป็นความผิด จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายลักษณะละเมิดเป็นการบัญญัติในลักษณะกว้าง ๆ ทำให้ข้อเท็จจริงที่ก่อความเสียหายตามมาตราดังกล่าวสามารถมีได้มากมาย¹⁵ ซึ่งหากเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งดังเช่นที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา การกระทำนั้นย่อมเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายในตัวเองอยู่แล้ว

ดังนั้นคำว่า “โดยผิดกฎหมาย” หมายถึง การกระทำโดยไม่มีอำนาจ หรือไม่มีสิทธิหรือกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหากเป็นการกระทำโดยมีสิทธิตามกฎหมาย หรือการใช้สิทธิตามสัญญา หรือโดยอาศัยอำนาจตามคำพิพากษา แม้จะเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นย่อมไม่เป็นผิดกฎหมาย เช่น สิทธิของบิดามารดาที่จะทำโทษบุตรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน ครูบาอาจารย์ที่จะทำโทษศิษย์ เจ้าพนักงานมีอำนาจจับผู้ต้องหาวินิจฉัยการกระทำความผิด การประหารชีวิตนักโทษ เป็นต้น

(5) มีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่น ๆ

ความรับผิดเพื่อละเมิดจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น และเป็นความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองและบุคคลอื่น ๆ ในสังคมต้องให้

¹⁴จิตติ ติงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452, หน้า 180.

¹⁵ศันนท์ภรณ์ โสคติพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลภามิศวรได้, หน้า 68..

ความเคารพที่อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สิทธิเด็ดขาด” อันได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิในร่างกาย สิทธิในอนามย์ สิทธิในเสรีภาพ สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด¹⁶ ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้ว แต่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้กำหนดลักษณะแห่งสิทธิไว้อย่างชัดเจนเหมือนกรณีอื่น ๆ จึงต้องมีการพิจารณาคำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” กล่าวคือ เป็นคำที่มีความหมายอย่างกว้างซึ่งหมายความถึงการทำให้เกิดเสียหายต่อสิทธิทั้งหลายที่กฎหมายให้ความรับรองและความคุ้มครองโดยไม่จำกัดแต่เฉพาะสิทธิที่เป็นทรัพย์สินหรือสิทธิเด็ดขาดเท่านั้น แต่รวมถึงการทำให้เกิดเสียหายต่อสิทธิตามสัญญาที่เป็นบุคคลสิทธิด้วย¹⁷ จึงอาจกล่าวได้ว่าบรรดาสิทธิที่กฎหมายคุ้มครองไม่ว่าจะเป็นสิทธิในทางทรัพย์สินซึ่งเป็นความเสียหายในทางวัตถุ หรือความเสียหายที่เป็นตัวเงิน หรือความเสียหายแก่สิทธินอกจากทรัพย์สิน (หรือที่เรียกว่า “สิทธินอกกองทรัพย์สิน”) หรือความเสียหายทางจิตใจ (หรือที่เรียกว่า “ความเสียหายทางศีลธรรม”) ซึ่งเป็นความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ความเสียหายในเกียรติยศ ชื่อเสียง สถานภาพส่วนตัวหรือในครอบครัว เป็นต้น¹⁸ อย่างไรก็ตามเมื่อมีผู้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิเหล่านี้ย่อมเป็นละเมิด ตัวอย่างเช่น สิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ สิทธิครอบครองในสังหาริมทรัพย์ สิทธิที่จะใช้ประโยชน์ในสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สิทธิในข้อจำกัดสิทธิแห่งเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ สิทธิในชื่อบุคคล สิทธิในสัมปทานต่าง ๆ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองมิให้ใครล่วงละเมิดทางอาญา สิทธิตามสัญญา สิทธิตามกฎหมายครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในชื่อเสียงเกียรติคุณ สิทธิในทางทำมาหาได้ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาลักษณะแห่งสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหัวข้อต่อ ๆ ไป

(6) มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

จากการศึกษาการกระทำที่ครบองค์ประกอบทางการกระทำและองค์ประกอบทางจิตใจจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามย์ เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายใหม่ทดแทนต่อเมื่อการกระทำนั้นมีความสัมพันธ์กับผลความเสียหายดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่าการกำหนดความรับผิดชอบของผู้กระทำละเมิดต้องใช้หลักการของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ว่าผู้กระทำต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดต่อเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเป็นผลจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด ซึ่งหากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ผลจากการกระทำของผู้กระทำ

¹⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 80-86.

¹⁷สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด, หน้า 34.

¹⁸นพรัตน์ สนั่นพานิชกุล, “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามบทบัญญัติมาตรา 420: ศึกษาในแง่ประวัติศาสตร์และหลักกฎหมายเปรียบเทียบ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), หน้า 78.

ละเมิดย่อมถือว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของผู้กระทำละเมิดและผลความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย ผู้กระทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น¹⁹ ซึ่งกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีใด ๆ ที่จะนำไปใช้พิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเป็นผลมาจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดหรือไม่ จึงต้องทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิดของประเทศไทย โดยนักกฎหมายไทยได้แบ่งแยกทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลออกเป็น 2 ทฤษฎี คือ

1) ทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีความเท่าเทียมกันแห่งเหตุ (Doctrine of equivalence of condition) จะต้องพิจารณาว่าหากไม่มีการกระทำอันใดอันหนึ่งผลเสียหายย่อมจะไม่เกิดขึ้น ซึ่งผลเสียหายอันหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากเหตุหลาย ๆ ประการประกอบกัน แต่หากการกระทำของผู้กระทำละเมิดเป็นเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เกิดผลเสียหายขึ้นแล้ว ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่ามีเหตุอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วย เพราะหากไม่มีเหตุหลายประการรวมเข้าด้วยกันแล้ว ผลเสียหายย่อมจะไม่เกิดขึ้นเช่นนั้น²⁰ ทั้งนี้หลักแห่งทฤษฎีเงื่อนไขสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

1.1) ความเสียหายต้องเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด

²¹ เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดของตน โดยการวินิจฉัยว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดหรือไม่ ต้องตั้งคำถามว่าหากไม่มีการกระทำละเมิดแล้วผลเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนั้นจะเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งหากตอบว่าหากไม่มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นแล้ว ผลเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจะไม่เกิดขึ้นเช่นนี้ถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดจึงทำให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 438-439/2512 จำเลยเป็นหัวหน้าส่วนราชการแผนกสรรพากรประจำอำเภอมีตำแหน่งสมุห์บัญชีโท มีหน้าที่รับผิดชอบในเงินภาษีอากรตลอดจนตรวจนับเงินสดและเช็คที่มีผู้นำมาชำระค่าภาษีอากรทุกวัน หากจำเลยไม่ปล่อยปลละเลยและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ได้บังคับบัญชาโดยใกล้ชิด และถ้าไม่ปลีกตัวออกจากการเป็นกรรมการถือกุญแจเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ตามระเบียบของกรมสรรพากร จำเลยอื่นก็

¹⁹ศักดิ์ สอนงชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิดและความรับผิดทางละเมิด(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), หน้า 73.

²⁰จิตติ ดิงศภักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452, หน้า 212.

²¹ชัยภัทร นิศาณณวิวงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), หน้า 7.

จะไม่มีโอกาสยกเอาเงินภาษีอากรของโจทก์ไปได้ ดังนี้จำเลยต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยอื่นชดใช้เงินให้แก่โจทก์

แต่ในทางกลับกันหากไม่มีการกระทำของผู้กระทำละเมิดแล้วความเสียหายยังคงเกิดขึ้นเช่นนี้ถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดจึงทำให้ผู้กระทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 22/2511 ภารโรงในกองยานพาหนะได้ปลอมใบเบิกเงินค่าแรงของคนงานในกองยานพาหนะโดยปลอมชื่อคนงานและปลอมลายมือชื่อเจ้าหน้าที่กองยานพาหนะที่จะต้องลงชื่อในใบสำคัญนั้นแล้วเอาไปแสดงต่อแผนกบัญชีเพื่อขอรับเงิน เจ้าหน้าที่แผนกบัญชีไม่ได้ตรวจสอบดูความถูกต้องกลับเสนอหัวหน้าแผนกลงชื่อแล้วส่งไปแผนกเงินเพื่อจ่ายเงิน แผนกเงินได้จ่ายเงินโดยผิดระเบียบ กล่าวคือ ไม่ได้จ่ายให้แก่คนงานเป็นรายคนไปกลับจ่ายให้แก่ภารโรงผู้นั้นทั้งหมดแล้วส่งใบสำคัญคือแผนกบัญชี แผนกบัญชีได้คัดบัญชีใบสำคัญที่จ่ายเงินไปแล้วส่งไปกองยานพาหนะซึ่งจำเลยเป็นเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อรับรองความถูกต้อง การทุจริตครั้งนี้สำเร็จลงได้เพราะการกระทำโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่แผนกบัญชีและแผนกการเงิน การทุจริตสำเร็จไปก่อนที่จำเลยจะรับรองความถูกต้องของใบสำคัญนั้นเพราะฉะนั้นถึงแม้จำเลยจะตรวจพบรายการจ่ายเงินอันเนื่องจากการทุจริตหรือกระทำโดยบกพร่องประการใดก็ตาม ก็ไม่อาจยับยั้งการจ่ายเงินของแผนกการเงินได้เพราะได้จ่ายเงินไปแล้ว ความเสียหายที่โจทก์ได้รับหาใช่ผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยไม่ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยได้กระทำละเมิดต่อโจทก์

1.2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุ โดยปกติความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดเพียงเหตุเดียวหรือผู้กระทำละเมิดเพียงคนเดียวแต่อาจเกิดจากการกระทำละเมิดหลายการกระทำของผู้กระทำละเมิดหลายคน ซึ่งผลจากการกระทำมารวมกันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับผู้เสียหาย หรือเกิดจากการกระทำละเมิดรวมกับเหตุอื่นที่ไม่ใช่การกระทำละเมิดแล้วเกิดความเสียหายขึ้นก็ได้ ดังนั้นหากว่าเป็นกรณีที่มีผู้กระทำละเมิดหลายคนและผลจากการกระทำละเมิดของแต่ละคนสามารถรวมกันก่อให้เกิดความเสียหายได้แล้ว ผู้กระทำละเมิดแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งการรับผิดชอบในผลเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ต้องคำนึงถึงการกระทำของผู้กระทำละเมิดอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายด้วยเหมือนกัน เนื่องจากหากไม่มีการกระทำของผู้กระทำละเมิดคนใดคนหนึ่งเกิดขึ้นแล้วผลเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับย่อมจะไม่เกิดขึ้น จึงถือว่าการกระทำของผู้กระทำละเมิดแต่ละคนมีน้ำหนักเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเท่า ๆ กันไม่ว่าผู้กระทำละเมิดคนใดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั่นเอง²² เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1789-1790/2518 วันเกิดเหตุได้มีควันไฟอันเกิดจากไฟไหม้เศษ

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

ปอในปอของโรงงานกระสอบของจำเลยซึ่งอยู่ห่างถนนพหลโยธินตรงที่เกิดเหตุประมาณ 20 เมตรแล้ว กลุ่มควันไฟดังกล่าวถูกลมพัดลอยไปครอบคลุมผิวจราจรบนถนนพหลโยธินบริเวณที่เกิดเหตุเป็นเหตุให้รถยนต์ที่ขับมาถึงที่เกิดเหตุพอดีต่างไม่สามารถมองเห็นทางข้างหน้าได้ จึงเกิดชนกันขึ้นรถโจทก์ถูกรถคันอื่นชนทำยารถแล้วรถโจทก์ได้ไปชนระบวรทุก 10 ล้อ รถโจทก์เสียหายทั้งคัน โจทก์ทั้งสองได้รับบาดเจ็บสาหัส โจทก์นำสืบฟังได้ว่าที่ปอของโรงงานของจำเลยได้มีการเผาเศษปออันเป็นกิจการของจำเลยโดยเป็นหน้าที่ ห. ซึ่งเป็นคนงานของโรงงานกระสอบของจำเลยและเป็นผู้ควบคุมดูแลคนงานของ ณ. ซึ่งเป็นคู่สัญญาเก็บปอฝอยกับโรงงานกระสอบของจำเลยอีก 7-8 คนทำการเผาเศษปอที่เหลือจากการคัดเลือกปอฝอยแล้วเป็นประจำตลอดมา ทั้งปรากฏก่อนเหตุคดีนี้กลุ่มควันไฟอันเกิดจากการเผาเศษปอของจำเลยดังกล่าวได้เคยถูกลมพัดพาไปครอบคลุมบริเวณที่เกิดเหตุคดีนี้เป็นเหตุให้รถยนต์เกิดชนกันมาแล้ว 2-3 ครั้งแต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้จัดการวางมาตรการป้องกันแต่อย่างใดคงปล่อยให้ปลิวปลละละเลยให้เหตุการณ์คงเป็นอยู่เช่นเดิมจนกระทั่งได้เกิดเหตุคดีนี้ขึ้นอีก ดังนั้นพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นไม่เป็นเหตุสุดวิสัยดังจำเลยอ้างแต่เป็นเพราะจำเลยประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้โจทก์ทั้งสองได้รับความเสียหาย จำเลยต้องรับผิดชอบ

อย่างไรก็ดีทฤษฎีเงื่อนไขส่งผลดีต่อผู้เสียหายที่จะได้รับการชดเชยในความเสียหายอย่างเต็มจำนวนความเสียหาย แม้ว่าเกิดกรณีที่มีผู้กระทำละเมิดหลายคนยังสามารถเรียกมูลค่าแห่งความเสียหายจากผู้กระทำทุกคนที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ แต่ทั้งนี้การนำทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้จะทำให้เกิดปัญหาว่าผู้กระทำความเสียหายจะต้องรับผิดชอบมากเกินไปกว่าที่ควรจะเป็นได้ จึงต้องนำทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2) ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม (Doctrine of adequate causality) หรือทฤษฎีผลธรรมดา จะต้องพิจารณาว่าหากเกิดความเสียหายที่เป็นผลจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดนั้นเป็นผลเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติจึงจะทำให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบ แต่ถ้าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เป็นผลตามปกติที่อาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของผู้กระทำละเมิดย่อมทำให้ผู้กระทำละเมิดไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น²³ ทั้งนี้ทฤษฎีดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

2.1) ผลธรรมดาที่ตามปกติแล้วอาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของผู้กระทำละเมิด ซึ่งผลเช่นไรเป็นผลธรรมดาที่เกิดจากการกระทำละเมิดต้องพิจารณาจากความรู้ความชำนาญของมนุษย์โดยผลอาจจะเกิดจากการกระทำของผู้กระทำละเมิดหรือไม่ และต้องพิจารณาตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นบุคคลในฐานะเช่นผู้เสียหายควรทราบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ ดังนั้นหากบุคคลในฐานะเช่นผู้เสียหายควรทราบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วยอมเป็นผล

²³ สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด, หน้า 53.

ธรรมดาที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด แต่หากบุคคลในฐานะเช่นผู้เสียหายไม่อาจทราบหรือคาดหมายในความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วย่อมไม่ใช่ผลธรรมดาที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด ผู้กระทำละเมิดจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น²⁴

2.2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุ ซึ่งหากความเสียหายที่เกิดขึ้นและความเสียหายเกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุ จะต้องพิจารณาว่าบรรดาเหตุที่ก่อให้เกิดผลเสียหายขึ้นนั้นเหตุใดเป็นผลธรรมดาจากการกระทำของผู้กระทำเหตุนั้นจึงต้องรับผิดชอบ แต่หากเหตุใดไม่ใช่ผลธรรมดาจากการกระทำของผู้กระทำเหตุนั้นจึงไม่ต้องรับผิดชอบ²⁵

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในคดีละเมิดไม่ว่าจะเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายนั้น ศาลไทยที่พิจารณาคดีแพ่งได้ใช้ทฤษฎีเงื่อนไขในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล แต่เพื่อแก้ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบให้แก่ผู้เสียหายโดยไม่มีขอบเขตเนื่องจากผลเสียหายหนึ่งอาจเกิดจากเหตุหลายประการซึ่งทฤษฎีดังกล่าวไม่ได้คำนึงว่าอะไรจะเป็นเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายสุดท้ายขึ้น ทั้งนี้หากพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติไว้ว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงชดใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด” จะเห็นได้ว่าสามารถทำให้ทฤษฎีเงื่อนไขผ่อนคลายลงได้โดยจะวินิจฉัยให้ไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าความผิดที่ได้กระทำไว้ เพราะศาลจะเข้ามามีบทบาทในการพิจารณากำหนดขอบเขตแห่งความรับผิดชอบเพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนั้นหากมีการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้นภายหลังจากการกระทำอันแรกได้สิ้นสุดลง (หรือที่เรียกว่า “เหตุแทรกแซง”) ซึ่งศาลที่พิจารณาคดีแพ่งในประเทศไทยจะใช้ทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หากเหตุแทรกแซงมีน้ำหนักพอที่จะทำให้เกิดผลเสียหายสุดท้ายขึ้นและผู้กระทำคนแรกอาจคาดหมายได้จะเกิดเหตุแทรกแซงเช่นนี้ผู้กระทำคนแรกต้องรับผิดชอบ แต่หากเหตุแทรกแซงนั้นผู้กระทำคนแรกไม่สามารถคาดหมายได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำอันแรกกับผลสุดท้ายแยกออกจากกัน จึงทำให้ผู้กระทำคนแรกต้องรับผิดชอบเพียงเท่าที่ตนเองก่อขึ้นเท่านั้น²⁶ ทั้งนี้บทบัญญัติมาตรา 438 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดแนวทางให้ศาลไทยกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยอาศัยข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบประกอบกับดุลพินิจของศาลในอันที่จะกำหนดความรับผิดชอบของจำเลยผู้กระทำละเมิดตามหลักพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด โดยโจทก์มีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงอันเป็นที่มาแห่งการกระทำละเมิดและความเสียหายที่โจทก์ได้รับแล้วศาลมีบทบาทในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนได้ ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของศาลในฐานะที่เป็นผู้รับฟังข้อเท็จจริง

²⁴ ชัยภัทร นิคมฉวีวงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), หน้า 14.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

²⁶ สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด, หน้า 56-57.

ตามพยานหลักฐานของโจทก์และกำหนดว่าโจทก์ควรจะได้รับบาดเจ็บหรือพิการใช้มากน้อยเพียงใด และ ยังกำหนดว่าโจทก์สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้อย่างไรด้วย²⁷

จากการศึกษาองค์ประกอบทางการกระทำ องค์ประกอบทางจิตใจ และ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแล้ว ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น ซึ่งบทบัญญัติมาตราดังกล่าวได้กำหนดให้ความเสียหายต้องเป็น ความเสียหายต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่บุคคลเพื่อให้การตีความ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและความเป็นธรรมของสังคม ผู้เขียนจะอธิบายถึงสิทธิอย่าง หนึ่งอย่างใดที่กฎหมายให้ความคุ้มครองดังนี้

3.2.2 ลักษณะแห่งสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

สิทธิของบุคคลอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ สิทธิทางการเมือง (Political rights)* และสิทธิที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง (Civil rights) เป็นสิทธิที่บุคคลมีในฐานะเป็นพลเมืองอาจ เป็นสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ อาจแบ่งเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชน (Public rights) และสิทธิตามกฎหมายแพ่ง²⁸ แต่สิทธิ** ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พหุณยที่อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สิทธิเด็ดขาด” ซึ่งมาตราดังกล่าวได้กำหนดไว้ดังนี้²⁹

(1) สิทธิในชีวิต เป็นสิทธิที่ทุกคนในสังคมต้องเคารพที่จะไม่ทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ ความตาย รวมถึงผู้ที่มีสิทธิในชีวิตของบุคคลอื่นด้วย กล่าวคือ ครอบครัวของบุคคลต่าง ๆ สามารถ เป็นบุคคลที่เสียหายได้

²⁷ สุขุม ศุภนิธย์, “คำสินไหมทดแทนในมาตรา 438: สิทธิของผู้เสียหายและอำนาจตามกฎหมายของศาล,” ใน *ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ติงศกัทธิย์, วีระพงษ์ บุญโญภาส, บรรณารักษ์การ(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2537),* หน้า 80.

* สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร และสิทธิในการเลือกผู้แทนราษฎร เป็นต้น

²⁸ ไสภณ รัตนกร, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป*(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), หน้า 4-5.

** คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487 สิทธิ ได้แก่ ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่แต่ประโยชน์จะเป็นสิทธิหรือไม่ก็ไม่ต้อง แล้วแต่ว่าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพหรือไม่ ถ้าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพประโยชน์นั้นก็เป็นสิทธิ กล่าวคือ ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามกฎหมาย ในกฎหมายมีบทลงโทษการกระทำความผิดไว้ในกฎหมายอาญา ฉะนั้นจึงต้องถือว่ากฎหมายเรา รับรองว่า บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้ใครมาด่าและให้ความคุ้มครองไว้สำหรับการนั้น ฉะนั้นที่จำเลยด่าโจทก์จึงเป็นการทำให้เสียหายต่อสิทธิของโจทก์เป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ตามมาตรา 420

²⁹ ศันนัทภรณ์ ไสตติพันธ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวไรด์,* หน้า 74-78.

(2) สิทธิในร่างกาย เป็นสิทธิที่จะไม่บุคคลอื่นกระทำการให้บาดเจ็บต่อเนื้อตัวร่างกายไม่ว่าจะเล็กน้อยหรือถึงขั้นทุพพลภาพ

(3) สิทธิในอนามัย เป็นสิทธิที่บุคคลควรมีสุขภาพที่สมบูรณ์โดยมีบุคคลอื่นทำให้เขาเสียหายต่อสุขภาพแม้ผู้เสียหายจะไม่มีบาดแผลบนเนื้อตัวร่างกายเลยก็ตาม หรือการทำให้เดือดร้อนที่จะอยู่อย่างสงบ เช่น กลิ่น เสียงควั่น ความกระเทือน น้ำเน่า ฝุ่น เป็นต้น

(4) สิทธิในเสรีภาพ เป็นสิทธิที่จะไม่บุคคลอื่นกระทำการข่มขืนให้กระทำการใด หรือไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใดอันทำให้ขาดเสรีภาพในการเคลื่อนไหว

(5) สิทธิในทรัพย์สิน หมายถึงทรัพย์สินเป็นสิทธิเด็ดขาดที่บุคคลอื่น ๆ มีหน้าที่ต้องเคารพต่อผู้ทรงสิทธิโดยเป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินเฉพาะในกรณีที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น นั่นคือ

1) กรรมสิทธิ์ เป็นสิทธิในความเป็นเจ้าของที่ผู้เป็นเจ้าของมีอำนาจเหนือทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2) ทรัพย์สินในการได้ใช้ทรัพย์สิน เป็นสิทธิในความเป็นเจ้าของที่ผู้เป็นเจ้าของมีอำนาจใช้ทรัพย์สินของตนที่มีกรรมสิทธิ์ เช่น สิทธิอาศัย สิทธิเก็บกิน สิทธิเหนือพื้นดิน และภาระจำยอม

3) ทรัพย์สินในการประกัน เป็นสิทธิในความเป็นเจ้าของที่ผู้เป็นเจ้าของมีอำนาจใช้ทรัพย์สินของตนเป็นประกัน เช่น จำน่า จำนอง

(6) สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด หรือสิทธิอื่น ๆ เป็นความเสียหายแก่สิทธิที่อยู่นอกเหนือจากความเสียหายต่อสิทธิในชีวิต สิทธิในร่างกาย สิทธิในอนามัย สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในทรัพย์สิน ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้าง อาจกล่าวได้ว่าบรรดาสิทธิที่กฎหมายคุ้มครองไม่ว่าจะเป็นสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นนอกเหนือจากทรัพย์สิน เช่น สิทธิในการได้ใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่ประชาชนมีสิทธิ

ใช้ร่วมกัน สิทธิในชื่อ สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า สิทธิในความเป็นส่วนตัว หรือสิทธิอื่น ๆ* เป็นต้น

อย่างไรก็ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจนก่อให้เกิดความรับผิดเพื่อละเมิดนั้นต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ กล่าวคือ ต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอนซึ่งอาจเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงินและมีใช้เป็นตัวเงิน และต้องเป็นความเสียหายตามกฎหมาย รวมทั้งต้องเป็นความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอื่น เนื่องจากกฎหมายประสงค์จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนคนใดคนหนึ่งให้ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะเจาะจง จึงต้องทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมซึ่งหากทำให้คืนสู่สภาพเดิมไม่ได้ต้องพยายามทำให้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด โดยค่าเสียหายดังกล่าวต้องสามารถพิสูจน์ได้มิใช่เพียงแต่กล่าวอ้างขึ้นซึ่งอาจเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ หรือความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจได้แน่นอนแต่สามารถกำหนดให้ได้ และอาจเป็นความเสียหายในปัจจุบัน หรืออาจเป็นความเสียหายในอนาคตก็ได้

ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นการกระทำของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นได้สามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณี คือ ความรับผิดเพื่อละเมิดที่เกิดจาก

* คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3489/2538 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันมีหนังสือบอกกล่าวเลิกสัญญากู้เงินเกินบัญชีให้โจทก์ชำระหนี้และบอกกล่าวบังคับจำนอง โดยอ้างว่าโจทก์เป็นหนี้ค้างชำระแก่จำเลยทั้งสองทั้ง ๆ ที่โจทก์ไม่เคยมีหนี้สัมพันธ์กับจำเลยทั้งสองจนหนังสือพิมพ์รายวันลงข่าวเป็นเหตุให้โจทก์และครอบครัวได้รับความเดือดร้อนโดยโจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียงและถูกผู้ไม่รู้ชื่อเท็จจริงดูหมิ่นขาดความเชื่อถือในสังคมและเพื่อนฝูงในวงราชการ หากเป็นความจริงย่อมเป็นละเมิดถือว่าโจทก์ถูกจำเลยที่ 1 ได้แย่งสิทธิแล้วโดยไม่จำเป็นที่โจทก์ต้องถูกจำเลยที่ 1 ฟ้องร้องก่อน โจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้จำเลยทั้งสองชดเชยค่าเสียหายแก่โจทก์ตามฟ้องเมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 1 เห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นไม่ถูกต้องและไม่อาจพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีตามคำขอในอุทธรณ์ได้โดยไม่ต้องสืบพยานก็ย่อมมีอำนาจพิพากษาให้ศาลชั้นต้นรับฟ้องของโจทก์ไว้ดำเนินการต่อไปได้โดยโจทก์หากจำต้องมีคำขอให้รับคำฟ้องไว้พิจารณาต่อไปไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6040/2551 การที่จำเลยที่ 2 ฟ้องเรียกให้โจทก์ชำระค่าบริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ โดยอ้างว่าโจทก์เป็นผู้เช่าหมายเลขโทรศัพท์จากจำเลยที่ 1 แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ขอเช่าใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่หมายเลขดังกล่าวใช้ชื่อว่า ร. ยื่นคำขอเช่าใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้บัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านที่มีการปลอมแก้ไขชื่อจาก น. เป็น ร. ซึ่งเป็นคนละคนกับโจทก์ ก่อนฟ้องคดีจำเลยที่ 2 สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้เช่าใช้บริการหมายเลขโทรศัพท์ดังกล่าวได้ แต่จำเลยที่ 2 ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบตามสมควรกลับฟ้องโจทก์ให้รับผิดใช้ค่าบริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศอันเป็นการประมาทเลินเล่อหรือไม่ใยดีต่อผลแห่งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่โจทก์ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ทำละเมิดต่อโจทก์แล้ว จำเลยที่ 2 จึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์เพื่อการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

การกระทำของตนเอง และความรับผิดชอบเพื่อละเมิดที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น* ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลข้อมูลตามที่ได้เขียนได้อธิบายในหัวข้อความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตแล้วนั้นผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลข้อมูลย่อมสามารถกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นจนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ เนื่องจากฐานะของผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลข้อมูลสามารถแยกพิจารณาความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของบุคคลดังกล่าวได้ดังนี้

(1) กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลข้อมูลนั้นมีนิติสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตโดยสัญญาจ้างแรงงานตามมาตรา 575 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นหากพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตกระทำละเมิดตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 420 กล่าวคือ ลูกจ้างได้กระทำหรืองดเว้นกระทำการโดยผิดกฎหมายและเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่นโดยความเสียหายดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการกระทำของลูกจ้าง จึงทำให้ลูกจ้างต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย แต่หากการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นจากการทำงานของลูกจ้างอยู่ในทางการที่จ้าง ก็จะทำให้นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบการกระทำละเมิดของลูกจ้างตามมาตรา 425 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** ในลักษณะลูกหนี้ร่วมซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากนายจ้างได้โดยตรงทั้งหมด เพราะฉะนั้นหากการกระทำละเมิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นบริษัทข้อมูลเครดิตอาจต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อบริษัทข้อมูลเครดิตชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้วย่อมสามารถไล่เบี้ยหรือเรียกคืนค่าสินไหมทดแทนที่จ่ายให้แก่ผู้เสียหายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิต

* ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดที่เกิดจากการกระทำของตนเอง โดยตามหลักปกติที่ว่า “ใครกระทำความผิด คนนั้นเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบ คนอื่นไม่เกี่ยว” ได้แก่ กรณีบุคคลกระทำละเมิดตามมาตรา 420 กรณีผู้ว่าจ้างทำของตามมาตรา 425 และกรณีนิติบุคคลรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของผู้แทนนิติบุคคลตามมาตรา 76

ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นเป็นกรณีที่บุคคลไม่ได้กระทำละเมิดต้องร่วมรับผิดชอบ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของหลักที่ว่า “ใครกระทำความผิด คนนั้นเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบ คนอื่นไม่เกี่ยว” จึงต้องมีกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น ได้แก่ กรณีนายจ้างรับผิดชอบเพราะการกระทำละเมิดของลูกจ้างตามมาตรา 425 กรณีตัวการรับผิดชอบเพราะการกระทำละเมิดของตัวเองตามมาตรา 427 กรณีบิดามารดาหรือผู้อนุบาลรับผิดชอบเพราะการกระทำละเมิดของผู้เยาว์หรือคนที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา 429 และกรณีครูบาอาจารย์ หรือนายจ้าง หรือบุคคลอื่นซึ่งรับผิดชอบดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถในทางข้อเท็จจริงรับผิดชอบเพราะการกระทำละเมิดของคนที่ไม่สามารถดูแลหรือผู้อยู่ในความดูแลของตนตามข้อเท็จจริงตามมาตรา 430

** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 บัญญัติว่า “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างกระทำไปในทางการที่จ้างนั้น”

ได้* เนื่องจากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ได้เป็นผู้กระทำละเมิดแต่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ลักษณะละเมิดที่มุ่งหมายจะเยียวยาผู้เสียหายให้อยู่ในสถานะเสมือนความเสียหายมิได้เกิดขึ้น ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้³⁰

(2) กรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลข้อมูลนั้นมีความสัมพันธ์กับนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังนั้นหากพนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตกระทำละเมิดตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 420 จึงทำให้ลูกจ้างต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย แต่หากการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นจากการทำงานของลูกจ้างให้นายจ้างตามนิติสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างโดยนายจ้างเป็นเจ้าของงานและรับผลของงานนั้น จึงทำให้นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของลูกจ้างตามมาตรา 425 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* ในลักษณะลูกหนี้ร่วม ซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากนายจ้างได้โดยตรงและทั้งหมด เพราะฉะนั้นหากการกระทำละเมิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น และเมื่อนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้วย่อมสามารถไล่เบี้ยหรือเรียกคืนค่าสินไหมทดแทนที่จ่ายให้แก่ผู้เสียหายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตได้ตามมาตรา 426 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ได้เป็นผู้กระทำละเมิดแต่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายลักษณะละเมิดที่มุ่งหมายจะเยียวยาผู้เสียหายให้อยู่ในสถานะเสมือนความเสียหายมิได้เกิดขึ้น ทั้งนี้การกระทำละเมิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตแม้นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหาย แต่บริษัทข้อมูล

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 426 บัญญัติว่า “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น”

³⁰ ศันท์ภรณ์ ไสตทิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรรู้ได้, หน้า 137.

** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 บัญญัติว่า “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างกระทำไปในทางการที่จ้างนั้น”

เครดิตไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูล
เครดิตแต่อย่างใด

อนึ่งการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิต และ
พนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ว่าจะปฏิบัติโดยจงใจ
ก็ดี หรือประมาทเลินเล่อก็ดี หรือโดยไม่สุจริตก็ดี หรือเป็นการปฏิบัติฝ่าฝืนคำสั่งของนายจ้างก็ดี ซึ่ง
หากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นย่อมถือว่าเป็นการกระทำละเมิดใน
ทางการที่จ้าง ทั้งนี้ นายจ้างต้องรับผิดชอบในผลเสียหายดังกล่าวโดยไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบต่อ
บุคคลภายนอกได้แม้ว่า นายจ้างได้ควบคุมการปฏิบัติงานของลูกจ้างอย่างรอบคอบแล้ว ส่วนการ
ปฏิบัติของลูกจ้างโดยจงใจก็ดี หรือประมาทเลินเล่อก็ดี หรือโดยไม่สุจริตก็ดี หรือเป็นการปฏิบัติฝ่า
ฝืนคำสั่งของนายจ้างก็ดี เป็นเรื่องระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างตนเองโดยนายจ้างสามารถไล่ออกไม่
ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าหรือให้ค่าสินไหมทดแทนก็ได้*

(3) กรณีนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้
ประมวลผลข้อมูลแทนไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลข้อมูลนั้นมีความสัมพันธ์กับ
บริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของ ดังนั้นหากนิติบุคคลที่ได้รับ
มอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตกระทำละเมิดตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 420 แม้ความเสียหาย
ที่เกิดขึ้นระหว่างที่ผู้รับจ้างจัดทำกรงานให้ผู้ว่าจ้าง จึงทำให้ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม
ทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเอง โดยผู้ว่าจ้างไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ผู้รับจ้างได้ก่อขึ้น
แก่บุคคลภายนอกในระหว่างทำกรงานที่ว่าจ้าง แต่หากผู้ว่าจ้างเป็นผู้ผิดเพราะการงานที่สั่งทำ หรือ
คำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือการเลือกหาผู้รับจ้าง จึงจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 428 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์มิใช่เป็นความรับผิดชอบตามมาตรา 420 เพราะฉะนั้นหากการกระทำละเมิดของนิติบุคคลที่
ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจาก
บริษัทข้อมูลเครดิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเอง แต่หากบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นผู้ผิดเพราะ
การงานที่สั่งทำ หรือคำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือการเลือกหาผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 428** และเมื่อ

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 583 บัญญัติว่า “ถ้าลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วย
กฎหมายก็ดี หรือละเลยไม่นำพาต่อคำสั่งเช่นว่านั้นเป็นอาชญากรรมก็ดี ละทิ้งการงานก็ดี กระทำความผิดอย่างร้ายแรงก็ดี หรือ
ทำประการอื่นอันไม่สมแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริตก็ดี ท่านว่านายจ้างจะไล่ออกโดยมิพัก
ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าหรือให้สินไหมทดแทนก็ได้”

** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 428 บัญญัติว่า “ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหาย
อันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกในระหว่างทำกรงานที่ว่าจ้าง เว้นแต่ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ผิดในส่วนกรงานที่
สั่งให้ทำ หรือในคำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง”

บริษัทข้อมูลเครดิตฯ ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้วย่อมไม่สามารถได้เบี้ยหรือเรียกคืนค่าสินไหมทดแทนที่จ่ายให้แก่ผู้เสียหายจากนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตได้ เพราะเป็นเรื่องที่กฎหมายสันนิษฐานว่าความเสียหายเกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้างเอง

อย่างไรก็ดีเมื่อวิวัฒนาการทางสังคมและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สิทธิของบุคคลที่มีกฎหมายให้ความรับรองและความคุ้มครองย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกล่วงละเมิดจากพัฒนาการทางสังคมและเทคโนโลยีโดยสังคมในยุคปัจจุบันสิ่งหนึ่งซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันนั้นคือ “ข้อมูลส่วนบุคคล” ซึ่งกฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของประชาชนที่ไม่สามารถล่วงละเมิดได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลไปใช้ประโยชน์ หรือเผยแพร่จนทำให้เกิดความเสียหาย แต่ข้อมูลเครดิตที่มีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถบ่งชี้ความเป็นตัวตนของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และประวัติสินเชื่อของบุคคลดังกล่าวถือได้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะสิทธิในความเป็นส่วนตัวจึงทำให้บุคคลอื่นไม่สามารถล่วงละเมิดได้ แต่เพื่อประโยชน์ของการมีข้อมูลทางการเงินที่เพียงพอในการใช้วิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิต จึงมีพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ให้อำนาจแก่บริษัทข้อมูลเครดิตเปิดเผยข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่จะประสงค์ใช้ข้อมูล รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่กฎหมายให้อำนาจในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตไว้เป็นการเฉพาะ อาจกล่าวได้ว่าเมื่อข้อมูลเครดิตเป็นสิทธิส่วนบุคคลอย่างหนึ่งจึงอยู่ในความหมายของคำว่า “สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง” ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นหากมีการกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นการผิดต่อกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้เจ้าของข้อมูลเครดิตเกิดความเสียหายขึ้นย่อมสามารถก่อให้เกิดความรับผิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้เช่นกัน

หลังจากศึกษามาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นบทบัญญัติกฎหมายละเมิดทั่วไปแล้ว ผู้เขียนจะทำการศึกษาพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เป็นกฎหมายเฉพาะโดยตรงเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตและการขอรับใบอนุญาตการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต สิทธิและหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก และผู้ใช้บริการ การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล การกำกับดูแลบริษัทข้อมูลเครดิต การพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต ความรับผิดทางแพ่งรวมถึงบทกำหนดโทษ ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะบทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

3.3 ความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

นโยบายการประกอบธุรกิจของบริษัทข้อมูลเครดิตมีวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคและสถาบันการเงินสามารถนำข้อมูลเครดิตไปใช้ในการพิจารณาสินเชื่อ บริษัทข้อมูลเครดิตจึงกำหนดปรัชญาและคำขวัญการดำเนินธุรกิจในลักษณะมองประโยชน์ภายนอก (outward-looking) ว่า “Fair Credit Reporting for Fair Opportunities” (ข้อมูลเครดิตเพื่อสิทธิสินเชื่อ)³¹ จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อมูลเครดิต (Credit Information) เป็นหัวใจของการประกอบธุรกิจประเภทดังกล่าวเนื่องจากข้อมูลเครดิตในฐานะข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยให้ผู้บริโภคและภาคธุรกิจต่าง ๆ ได้มีโอกาสรับการพิจารณาสินเชื่อจากสถาบันการเงินโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการกระทำของบริษัทข้อมูลเครดิตในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตมิได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือเป็นการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น ผู้เขียนจึงจะทำการศึกษาลักษณะข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไปเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจลักษณะของข้อมูลเครดิตที่บริษัทข้อมูลเครดิตทำการประมวลผลข้อมูลและเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3.3.1 ความหมายของข้อมูลเครดิต

ข้อมูลเครดิตเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากข้อมูลทั่วไปซึ่งสามารถพิจารณาได้จากความหมายของคำว่า “ข้อมูลเครดิต” โดยอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

(1) คำว่า “ข้อมูล” หมายความว่า ข้อเท็จจริง หรือสิ่งที่ถือหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้เป็นหลักฐานหาความจริงหรือการคำนวณ โดยเป็นข้อความแห่งเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือที่เป็นอยู่จริงเพื่อจะต้องวินิจฉัยว่าเท็จหรือจริง ดังนั้นข้อมูลจึงไม่นับเป็นวัตถุรูปร่าง สำหรับตัวอักษร ภาพ แผนผัง และตราสารเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ถ่ายทอดความหมายของข้อมูลออกจากแผ่นบันทึกข้อมูลโดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์มีรูปร่างของข้อมูล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5161/2547) โดยวิชาการทางคอมพิวเตอร์ให้ความหมายไว้ว่า “ข้อมูล” หมายถึง ข้อเท็จจริง หรือข้อความที่ผู้ใช้นี้ให้ความสนใจเพื่อใช้สำหรับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ หรือข้อมูลเชิงคุณภาพก็ได้ แต่เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ใช้งานต้องการให้มีการประมวลผลในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้รับสารสนเทศ และหมายความรวมถึงข่าวสารที่ยังไม่ได้มีการประมวลผล เช่น เหตุการณ์

³¹ สัมมา คีตสิน, “บริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด (Central Credit Information Services Co., Ltd.)” ใน สถานการณ์สินเชื่อที่อยู่อาศัยปี 2544 และแนวโน้มปี 2545, สรวุฒิ ดังกาพล, บรรณาธิการ(กรุงเทพมหานคร: สมาคมสินเชื่อที่อยู่อาศัย, 2545), หน้า 57.

หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เราสนใจและรวมทั้งวัตถุที่ประกอบกันเป็นข่าวสาร³² ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2551 ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงของข้อมูลเครดิตหรือคะแนนเครดิต ไม่ว่าจะการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้³³

(2) คำว่า “เครดิต” มาจากคำลาตินว่า “เครโด” (Credo) จากคำสันสกฤตว่า “เครด” โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายไว้ว่า การแลกเปลี่ยนสิ่งของที่มีอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งของที่จะมีในอนาคต การแลกเปลี่ยนในอนาคต การโอน การใช้ทรัพยากรเป็นการชั่วคราว และการอนุญาตให้ใช้ทุนของผู้อื่น ซึ่งเครดิตอาจเป็นความเชื่อมั่นของผู้เป็นเจ้าของหนี้ที่มีต่อลูกหนี้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการชำระหนี้³⁴ แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ให้ความหมายไว้เหมือนเช่นคำว่า “ข้อมูล”

อย่างไรก็ตามการใช้เครดิตย่อมเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจเนื่องจากการสร้างอำนาจซื้อให้แก่บุคคลที่ได้รับเครดิตล่วงหน้าซึ่งผู้ให้เครดิตจะได้รับผลประโยชน์จากดอกเบี้ย แต่การใช้เครดิตของบุคคลต้องเป็นการใช้อย่างระมัดระวังเพราะหากเครดิตถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง หรือการใช้เครดิตไม่ได้ถูกพิจารณาให้รอบคอบย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ เช่น ผู้บริโภคใช้เครดิตในการซื้อสินค้าและบริการมากเกินไปจนไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ที่เกิดจากสินค้าและบริการเหล่านั้นได้ตามระยะเวลาที่กำหนด หรือผู้ค้าปลีกให้เครดิตกับลูกค้าซื้อสินค้ามากเกินไปจนไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าสินค้าให้กับผู้ค้าส่งได้

เมื่อพิจารณาคำว่า “ข้อมูล” และคำว่า “เครดิต” แล้วอาจกำหนดขอบเขตของคำว่า “ข้อมูลเครดิต” หมายถึง ข้อมูลทางการเงินและประวัติของลูกค้าที่สถาบันการเงินจำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้สินเชื่อ ให้กู้ยืมเงิน ให้เช่าซื้อ ค่าประกัน รับอ่าวัล หรือรับรองตัวเงิน³⁵ แต่เมื่อมีการ

³² รชัย จิตต์พานิชย์, ระพีพรรณ พิริยะกุล และอุดม ไยเจริญ, คอมพิวเตอร์เบื้องต้น(กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน จำกัด, 2528), หน้า 1.

³³ “พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2551,” ราชกิจจานุเบกษา 125 (13 กุมภาพันธ์ 2551): 9.

³⁴ สุนทรี่ สุนทรภาพรพล, การบริหารเครดิต “credit management”(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527), หน้า 3.

³⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย, การเปิดเผยข้อมูลเครดิตลูกค้าแก่นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต [ออนไลน์], 18 ธันวาคม 2551. แหล่งที่มา [http://www.bot.or.th/Thai/PressAnd Speeches/ Press/ News2543/n6143t.pdf](http://www.bot.or.th/Thai/PressAnd%20Speeches/Press/News2543/n6143t.pdf)

บัญญัติพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545³⁶ แล้วจึงจะสามารถเข้าใจลักษณะของการจัดเก็บข้อมูลเครดิตซึ่งประกอบด้วยข้อมูลหลัก ๆ อยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้า และคุณสมบัติของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ และส่วนประวัติการขอ การได้รับอนุมัติสินเชื่อ และการชำระสินเชื่อของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ รวมถึงประวัติการชำระราคาสินค้าหรือบริการโดยบัตรเครดิต

อาจกล่าวโดยสรุปว่า ข้อมูลเครดิตที่ถูกจัดเก็บเป็นข้อมูลของบุคคล 2 ประเภทดังต่อไปนี้คือ

(1) รายงานข้อมูลเครดิตบุคคลธรรมดา (Consumer Credit Report)³⁷ เป็นรายงานข้อมูลที่แสดงข้อมูลภาพรวมด้านสินเชื่อทุกประเภทของบุคคลธรรมดาที่มีต่อสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งประกอบด้วยชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีเกิด สถานภาพ การสมรส อาชีพ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหนังสือเดินทาง และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร โดยบริษัทข้อมูลเครดิตจะทำการประมวลผลข้อมูลด้วยซอฟต์แวร์มาตรฐานสากลของบริษัท Trans Union International

(2) รายงานข้อมูลเครดิตนิติบุคคล (Commercial Credit Report)³⁸ เป็นรายงานที่แสดงข้อมูลภาพรวมด้านสินเชื่อทุกประเภทของนิติบุคคล และบุคคลธรรมดาที่ขอสินเชื่อเพื่อการพาณิชย์ที่มีต่อสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต ซึ่งประกอบด้วยชื่อ สถานที่ตั้ง เลขที่ทะเบียนการจัดตั้งนิติบุคคล หรือเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร โดยบริษัทข้อมูลเครดิตจะทำการประมวลผลข้อมูลด้วยซอฟต์แวร์มาตรฐานโลกของบริษัท Dun & Bradstreet

ระบบฐานข้อมูลของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในต่างประเทศสามารถแบ่งประเภทการจัดเก็บข้อมูลเครดิตออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภท Negative or Blacklist จะดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเครดิตเฉพาะประวัติการชำระหนี้ที่มียอดค้างชำระ และประเภท Full file information หรือ Both negative and positive จะดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเครดิตที่มีประวัติการชำระหนี้ที่ดี

³⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545,” ราชกิจจานุเบกษา 119 (13 พฤศจิกายน 2545): 2.

³⁷บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, รายงานข้อมูลเครดิตบุคคลธรรมดา (Consumer Credit Report) [ออนไลน์], 18 ธันวาคม 2551. แหล่งที่มา http://www.ncb.co.th/pro_consumer.htm

³⁸เรื่องเดียวกัน.

และประวัติการชำระหนี้ที่มียอดค้างชำระ³⁹ โดยบริษัทข้อมูลเครดิตในประเทศไทยได้จัดระบบการ จัดเก็บข้อมูลเครดิตที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่⁴⁰

(1) Positive Data เป็นข้อมูลที่ไม่มียอดค้างชำระ (Overdue Mouth) เกินกว่า 3 เดือนภายในระยะเวลา 12 เดือนย้อนหลังของประวัติการชำระหนี้ (Overdue Mouth History) กรณีวงเงินเบิกเกินบัญชีจะดูว่าการชำระตามวงเงินหรือตามสัญญา (Delinquent Status) จะต้อง ไม่ผิดสัญญาเกินกว่า 3 งวดภายในระยะเวลา 12 เดือนย้อนหลังของประวัติการใช้จ่ายเงิน (Delinquent Status History)

(2) Negative Data เป็นข้อมูลที่มียอดค้างชำระ(Overdue Mouth) เกินกว่า 3 เดือนขึ้นไปภายในระยะเวลา 12 เดือนย้อนหลังของประวัติการชำระหนี้ (Overdue Mouth History) กรณีวงเงินเบิกเกินบัญชีจะดูว่าการชำระตามวงเงินหรือตามสัญญา (Delinquent Status) ต้องผิดสัญญาเกินกว่า 3 งวดภายในระยะเวลา 12 เดือนย้อนหลังของประวัติการใช้จ่ายเงิน (Delinquent Status History) เป็นกรณีบัญชีที่ถูกยกเลิกการให้บริการโดยสมาชิก

อย่างไรก็ตามบริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดเก็บข้อมูลเครดิตภายใต้ขอบเขตการจัดเก็บ การ ควบคุม หรือการประมวลผลข้อมูลไว้ดังนี้ คือ

(1) บริษัทข้อมูลเครดิตไม่สามารถทำการจัดเก็บข้อมูลที่น่าหวาดกลัว⁴¹ ซึ่งเป็นข้อมูล ของบุคคลธรรมดาที่ไม่เกี่ยวกับการรับบริการ การขอสินเชื่อ หรือที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกหรืออาจ ก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน เช่น ลักษณะ พิการทางร่างกาย ลักษณะทางพันธุกรรม ข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณา คดีอาญา และข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด รวมถึงข้อมูลบัญชีเงินฝาก ข้อมูล เกี่ยวกับรายได้ และข้อมูลการชำระค่าบริการสาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ เป็นต้น

(2) บริษัทข้อมูลเครดิตไม่สามารถทำการควบคุม หรือประมวลผลข้อมูลภายนอก ราชอาณาจักร⁴²

³⁹ สัมภาษณ์ วังศวีริศ ดุลยนิติโกศล, รองประธานฝ่ายกฎหมายบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (Executive Vice President), 15 มกราคม 2553.

⁴⁰ น้ำเพชร ศรีวิจิตรโชค, “ข้อมูลเครดิต กับ สิทธิส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 88-89.

⁴¹ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 10.

⁴² พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 12.

(3) บริษัทข้อมูลเครดิตไม่สามารถดำเนินการประมวลผลข้อมูลต่อไปนี้ กล่าวคือ ข้อมูลคำพิพากษาของศาลให้เป็นบุคคลล้มละลาย สามารถจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบได้ไม่เกิน 5 ปี นับจากวันที่ศาลพิพากษา หากเป็นข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้รวมถึงวันที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ตามเกณฑ์ที่บริษัทข้อมูลเครดิตได้ตกลงไว้กับสมาชิกสามารถจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบได้ไม่เกิน 5 ปี นับจากวันที่บริษัทได้รับรายงานข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้จากสมาชิก และข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้เชื้อส่วนบุคคลหรือข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้เชื้อบัตรเครดิตสามารถจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบได้ไม่เกิน 3 ปี นับจากวันที่บริษัทได้รับรายงานข้อมูลการผิดนัดชำระหนี้จากสมาชิก⁴³

หลังจากที่ทำการศึกษาลักษณะของข้อมูลเครดิตแล้วยังต้องทำการศึกษาขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไป เพราะการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับ การเปิดเผยข้อมูลเครดิต และเพื่อให้เกิดความเข้าใจลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

3.3.2 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิต

โดยหลักความเป็นส่วนตัวของบุคคลย่อมไม่สามารถให้บุคคลอื่นมาท้าวล่วงได้แต่ในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้นส่งผลทำให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวได้หลายรูปแบบซึ่งการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลรูปแบบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเปิดเผยข้อมูลโดยไม่มีอำนาจ และเนื่องจากการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วเปิดเผยให้แก่บุคคลอื่น จึงทำให้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตต้องกำหนดแนวทางการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลนั้นต้องเป็นกระทำเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์การให้สินเชื่อ และการออกบัตรเครดิต⁴⁴ ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนทุกครั้งโดยการได้รับความยินยอมอาจเป็นหนังสือ หรือโดยวิธีการอื่น ได้แก่ Web site โทรสาร เครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือระบบตอบรับอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (Interactive Voice Response: IVR) แต่ในปัจจุบันบริษัทข้อมูลเครดิตยอมรับวิธีการปฏิบัติในการได้รับความยินยอมเฉพาะความยินยอมที่ทำเป็นหนังสือ และความยินยอมที่ทำผ่านทางโทรสารเท่านั้น เนื่องจากวิธีการอื่น ๆ ตามที่กล่าวมานั้นไม่อาจจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบตัวตนของเจ้าของข้อมูล เพื่อป้องกันการให้ความยินยอม

⁴³ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, “ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องห้ามประมวลผลข้อมูลที่มีอายุข้อมูลเกินกว่าที่กำหนด,” 11 มกราคม 2549.

⁴⁴ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคหนึ่ง.

โดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลและสามารถใช้เป็นหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงกับเจ้าของข้อมูลได้ ทั้งนี้วิธีการให้ความยินยอมดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามความสมัครใจของเจ้าของข้อมูลเท่านั้น และบริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงวิธีการและเงื่อนไขของวิธีการให้ความยินยอมแต่ละวิธีที่ลูกค้าเลือกใช้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่บริษัทข้อมูลเครดิตจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนทุกครั้งนั้น เจ้าของข้อมูลสามารถให้ความยินยอมไว้เป็นอย่างอื่นได้ซึ่งบริษัทข้อมูลเครดิตอาจขอให้เจ้าของข้อมูลไม่ต้องให้ความยินยอมใหม่ทุกครั้งหากเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการทบทวนสินเชื่อ การต่ออายุสัญญาสินเชื่อและสัญญาบัตรเครดิต และการบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องระบุนการให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ดังกล่าวไว้เพื่อให้เจ้าของข้อมูลทราบข้อความนั้นก่อนให้ความยินยอมแก่บริษัทข้อมูลเครดิต แต่หากเป็นความยินยอมของเจ้าของข้อมูลที่มอบไว้ให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิตก่อนวันที่ 30 กันยายน 2550 ซึ่งหากความยินยอมดังกล่าวได้ระบุไว้ว่า การเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลอีกแต่บริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูลดังกล่าวให้เจ้าของข้อมูลทราบด้วย ทั้งนี้การดำเนินการขอความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการนั้น เจ้าของข้อมูลสามารถให้ความยินยอมแก่บริษัทข้อมูลเครดิตโดยตรงหรือมอบให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการเป็นผู้รับความยินยอมนั้นแทนบริษัทข้อมูลเครดิตก็ได้ และเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการอำนวยความสะดวกหรือเครดิต บริษัทข้อมูลเครดิตอาจตกลงให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการแจ้งให้บริษัทข้อมูลเครดิตทราบการให้ความยินยอมด้วยหนังสือ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใดที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้าก่อนส่งหลักฐานการให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลให้บริษัทข้อมูลเครดิตในภายหลังก็ได้

จะเห็นได้ว่า หัวใจสำคัญของการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตนั้นขึ้นอยู่กับหนังสือให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูล โดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตเรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเพื่อการเปิดเผยข้อมูล จึงจะสามารถดำเนินการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลเครดิตแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลได้

แต่อย่างไรก็ตามบริษัทข้อมูลเครดิตสามารถเปิดเผยหรือให้ข้อมูลได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลก่อน หากเป็นกรณีดังต่อไปนี้คือ⁴⁵

(1) กรณีที่มีคำสั่งศาลหรือหมายศาลขอข้อมูล หรือข้อมูลนั้นมีความเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(2) กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6)^{*} เพื่อนำไปใช้ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงิน^{**} โดยต้องเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสอบสวนคดีดังกล่าว เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งการทำหนังสือขอข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นการลงนามโดยผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีสังกัดอยู่

(3) กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(4) กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

⁴⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสอง.

^{*}ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวน” หมายความว่าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

^{**}ความผิดอาญาที่เกี่ยวกับธุรกิจทางการเงินเป็นความผิดอาญาเกี่ยวกับการกระทำตามกฎหมายดังต่อไปนี้ คือ กฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ กฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ประมวลรัษฎากร กฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต กฎหมายว่าด้วยเงินตรา กฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร

(5) กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

แม้บริษัทข้อมูลเครดิตสามารถเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่ผู้ที่ประสงค์จะใช้ข้อมูล ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ข้างต้นนั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลก่อนก็ตาม แต่บริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งเป็นหนังสือแก่เจ้าของข้อมูลทราบภายใน 30 วันนับแต่วันเปิดเผยข้อมูลหรือให้ข้อมูล และหากเป็นข้อมูลโดยรวมของสถาบันการเงินแห่งหนึ่งแห่งใดต้องแจ้งให้แก่สถาบันการเงินนั้นทราบด้วย⁴⁶ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลที่อาจได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล อีกทั้งการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลให้แก่บริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ยังต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตอีกด้วย

ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลจึงกำหนดให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสองนั้นต้องใช้ข้อมูลไปเพื่อประโยชน์เฉพาะแต่การนั้นแล้วยังต้องเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับในที่ปลอดภัยเพื่อมิให้ผู้อื่นได้รับรู้ข้อมูลนั้น⁴⁷ ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนเปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลอื่นย่อมมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีถึง 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁸

หลังจากศึกษาลักษณะของข้อมูลเครดิตและขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิตแล้ว ซึ่งเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ในหัวข้อต่อไปผู้เขียนจะทำการศึกษาบทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อทำ

⁴⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสี่.

⁴⁷พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 23.

⁴⁸พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 53.

ให้เกิดความเข้าใจถึงผู้กระทำความผิด ลักษณะของการกระทำ และบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.3.3 ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41

แม้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้คำจำกัดความว่า “หนี้” หมายความว่าอย่างไร แต่ท่านศาสตราจารย์ ดร.จีต เศรษฐสุบุตร ได้ให้คำนิยามของคำว่า “หนี้” ไว้ว่า หนี้เป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ซึ่งฝ่ายหนึ่งต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ฝ่ายที่ต้องกระทำการนั้นเรียกว่าลูกหนี้ ส่วนฝ่ายที่ได้รับผลจากการกระทำนั้นเรียกว่าเจ้าหนี้ ส่วนการกระทำนั้นแยกออกเป็น 3 ชนิด คือ 1.กระทำการอย่างที่เขาใจกัน 2.กระทำการละเว้นการกระทำ และ 3.กระทำการไอนทรีย์สัน⁴⁹ ทั้งนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 2 ถึง 5 และทางตำราได้แบ่งมูลแห่งหนี้ออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ นิติกรรมสัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรรได้ และบทบัญญัติแห่งกฎหมาย⁵⁰ จะเห็นได้ว่าความรับผิดเพื่อละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาข้างต้นนั้นเป็นมูลแห่งหนี้อย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นนิติเหตุอย่างหนึ่งเหมือนกับการจัดการงานนอกสั่ง และลากมิควรรได้ โดยมีลักษณะแตกต่างจากนิติกรรมสัญญาตรงที่ว่า สัญญาเป็นมูลแห่งหนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนละเมิดนั้นเป็นมูลแห่งหนี้ที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้มูลแห่งหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาจเกิดจากสถานะของบุคคล เช่น บิดามารดาต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร หรือสามีภริยามีหน้าที่ต้องอุปการะซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาจเกิดจากกฎหมายบัญญัติให้เกิดความผูกพันในลักษณะที่เป็นหนี้ต่อกันไว้โดยตรงก็ได้ เช่น หนี้ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร หรือการเสียค่าธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น⁵¹ อาจกล่าวได้ว่า มูลหนี้ซึ่งหมายความว่าถึง นิติกรรมสัญญา นิติเหตุ ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรรได้ และบทบัญญัติของกฎหมายนั้น เจ้าหนี้สามารถเรียกร้องเอาจากลูกหนี้ได้ตามมาตรา 194 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* ซึ่งอาจเป็นการกระทำในเชิงบวก (Positive Act) เช่น การกระทำบางอย่าง การชำระ

⁴⁹จีต เศรษฐสุบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้(กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 19.

⁵⁰ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้(กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2551), หน้า 37.

⁵¹อรพรรณ พันธ์พัฒนา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2550), หน้า 18.

*ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 บัญญัติว่า “ ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระหนี้ด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมิได้”

เงิน การโอนทรัพย์สิน หรืออาจเป็นการกระทำในเชิงลบ (Negative Act) เช่น การงดเว้นการกระทำ การบางอย่างก็ได้ โดยเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “วัตถุแห่งหนี้”⁵² ทั้งนี้เมื่อเจ้าหนี้มีอำนาจหรือสิทธิ เรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้แล้วลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้ตรงตามสิทธิของเจ้าหนี้ กล่าวคือ ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้ตรงตามวัตถุแห่งหนี้ซึ่งอาจเป็นการกระทำ งดเว้นการกระทำ หรือโอน ทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างประกอบกันก็ได้ และลูกหนี้ต้องชำระหนี้โดยตรงตาม ความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้⁵³

จากการศึกษามาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไป เกี่ยวกับความรับผิดเพื่อละเมิดแล้ว ผู้เขียนจะทำการศึกษาความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติ การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ซึ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้บริษัทข้อมูล เครดิตหรือผู้ซึ่งได้มอบหมายให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนมีหน้าที่ต้องจัดให้มีระบบจำแนกข้อมูล ที่เก็บรักษาไว้ ระบบการแก้ไขข้อมูลให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และทันสมัยอยู่เสมอ ระบบรักษา ความลับและความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และมีให้ ผู้ไม่มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล รวมทั้งระบบป้องกันมิให้ข้อมูลถูกแก้ไขทำให้เสียหายหรือถูกทำลายโดยไม่ ชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น⁵⁴ จึงอาจกล่าวได้ว่าความรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ก่อให้เกิดหนี้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งหากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ด้วยการ เปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงมีความรับผิด เนื่องจากบริษัทข้อมูลเครดิตมีหน้าที่เปิดเผยหรือให้ข้อมูล แก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลต้องได้รับความยินยอมในการเปิดเผยหรือให้ข้อมูล ดังกล่าวจากเจ้าของข้อมูล และมีหน้าที่หลักในการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการ วิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิตตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

เพราะฉะนั้นผู้เขียนจะทำการศึกษาความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบ ธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41 บัญญัติว่า “บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือ ผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผย ข้อมูลที่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้จนเป็นเหตุให้เกิด ความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่า สินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

⁵² อรรถพรพน พันธ์พัฒนา, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้, หน้า 19.

⁵³ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 98.

⁵⁴ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 17.

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจความรับผิดชอบทางแพ่งตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนจะอธิบายหลักเกณฑ์การกระทำความผิดโดยสามารถแยกพิจารณาองค์ประกอบดังนี้

(1) ผู้กระทำ

คำว่า “ผู้ใด” ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวหมายความว่าบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่า คำว่า “ผู้ใด” หมายความว่า

1) บริษัทข้อมูลเครดิต หรือ

การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต* ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 จะกระทำต่อเมื่อได้จัดตั้งในรูปแบบของบริษัทอาจเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และยังต้องปฏิบัติตามกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิต การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตที่รัฐมนตรีกระทรวงการคลังกำหนดไว้ แต่ในปัจจุบันบริษัทข้อมูลเครดิตของประเทศไทยมีเพียง บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (NCB) เท่านั้นซึ่งเกิดจากการรวมกิจการระหว่างบริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด กับบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด

2) ผู้ควบคุมข้อมูล หรือ

ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้ให้บทนิยามของคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูล” หมายความว่าถึงบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือนิติบุคคลใดในภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานเดียวหรือร่วมกับหน่วยงานอื่นซึ่งทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประมวลผลข้อมูลหรือประมวลผลข้อมูลเอง แต่ในทางปฏิบัติสามารถแยกผู้ควบคุมข้อมูลได้ดังนี้ คือ

2.1) นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนนั้นเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างโดยสัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

*พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 3 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ธุรกิจข้อมูลเครดิต” หมายความว่า กิจการเกี่ยวกับการควบคุมหรือการประมวลผลข้อมูลเครดิตเพื่อให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการ

2.2) พนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะนายจ้างกับลูกจ้างโดยสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2.3) พนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนนั้นมีความสัมพันธ์กับนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3) ผู้ประมวลผลข้อมูล

ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้บทนิยามของคำว่า “ผู้ประมวลผลข้อมูล” หมายความว่าผู้ควบคุมข้อมูลหรือบุคคลใด ๆ ซึ่งทำการประมวลผลข้อมูลในนามของผู้ควบคุมข้อมูลหรือบริษัทข้อมูลเครดิต แต่ในทางปฏิบัติสามารถแยกผู้ประมวลผลข้อมูลได้ดังนี้ คือ

3.1) นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3.2) พนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นความสัมพันธ์กับบริษัทข้อมูลเครดิตในฐานะนายจ้างกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3.3) พนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนนั้นมีความสัมพันธ์กับนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตให้เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลแทนในฐานะผู้ว่าจ้างกับผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คำว่า “ผู้ใด” ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกระทำการอันฝ่าฝืนมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้นั้นต้องเป็นบุคคลดังนี้ คือ บริษัทข้อมูลเครดิต หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิต พนักงานเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิต นิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ว่าจะในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูล เพราะตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมุ่งหมายให้มีการควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจึงไม่มีการอนุญาตบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอื่นใดที่ไม่ใช่บริษัทข้อมูลเครดิตดำเนินการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต และโดยธรรมชาติของการประกอบธุรกิจข้อมูล

เครดิตไม่เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าสู่ระบบข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตได้ ซึ่งเป็นผลมาจากระบบรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตและไม่ให้ผู้ไม่มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งระบบป้องกันไม่ให้ข้อมูลถูกแก้ไข ทำให้เสียหาย หรือ ถูกทำลายโดยไม่ชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้บุคคลทั้งสามประเภทข้างต้นจะกระทำการอันก่อให้เกิดความรับผิดได้ต้องเป็นการกระทำตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

(2) มีการกระทำต่อบุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้

เนื่องจากความรับผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นหนึ่งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างหนึ่งโดยเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตเอาไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทข้อมูลเครดิตมีหน้าที่ที่ต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 โดยสามารถแยกหน้าที่ที่บริษัทข้อมูลเครดิตมีต่อเจ้าของข้อมูลดังนี้

1) กลุ่มบุคคลที่ต้องได้รับหนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตจากเจ้าของข้อมูล

ก. สมาชิก

ข. ผู้ใช้บริการ

ทั้งนี้ต้องเปิดเผยหรือให้ข้อมูลให้แก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์การให้สินเชื่อ และการออกบัตรเครดิตของสมาชิกหรือผู้ให้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลเท่านั้น⁵⁵

2) กลุ่มบุคคลที่ไม่ต้องได้รับหนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตจากเจ้าของข้อมูลหากเข้ากรณีดังต่อไปนี้ คือ⁵⁶

ก. กรณีที่มีคำสั่งศาลหรือหมายศาลขอข้อมูล หรือข้อมูลนั้นมีความเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

⁵⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคหนึ่ง.

⁵⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสอง.

ข. กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากพนักงานสอบสวนเพื่อนำไปใช้ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงินโดยต้องเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสอบสวนคดีดังกล่าว ซึ่งการทำหนังสือขอข้อมูลดังกล่าวต้องเป็นการลงนามโดยผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีสังกัดอยู่

ค. กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยกรณี

ง. กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากบริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตด้วย

จ. กรณีที่มีหนังสือขอข้อมูลจากบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตด้วย

ทั้งนี้การเปิดเผยหรือให้ข้อมูลดังกล่าวแม้จะไม่ต้องได้รับหนังสือให้ความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนกระทำการเปิดเผยก็ตาม แต่บริษัทข้อมูลเครดิตก็ยังคงมีหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบภายใน 30 วันนับแต่วันเปิดเผยหรือให้ข้อมูล และหากข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลโดยรวมของสถาบันการเงินใด บริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งให้แก่สถาบันการเงินนั้นทราบด้วย⁵⁷

จากการศึกษาหน้าที่ของบริษัทข้อมูลเครดิตที่มีต่อเจ้าของข้อมูลเครดิตในการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่บุคคลใดตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ข้างต้นแล้ว บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลต้องไม่กระทำการดังต่อไปนี้คือ

1) การกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

⁵⁷พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสี่.

คำว่า “เปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง” หมายถึง ข้อมูลของเจ้าของข้อมูลของบริษัท ข้อมูลเครดิตกระทำการเปิดเผยออกสู่บุคคลภายนอกนั้นเป็นข้อมูลที่มีความไม่ถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริง ซึ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะโต้แย้งความไม่ถูกต้องของข้อมูล หรือสิทธิที่จะขอแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง⁵⁸ ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องอาจเกิดได้จาก 2 กรณีดังต่อไปนี้คือ

ก. โดยหลักเมื่อเจ้าของข้อมูลตรวจสอบพบว่าข้อมูลของตนที่มีอยู่กับบริษัท ข้อมูลเครดิตมีความไม่ถูกต้องแล้วทำการโต้แย้งต่อบริษัทข้อมูลเครดิตไว้แล้ว บริษัทข้อมูลเครดิตต้องดำเนินการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวซึ่งหากพบความไม่ถูกต้องไม่ว่าด้วยเหตุผลใดจะต้องดำเนินการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องโดยเร็ว และบริษัทข้อมูลเครดิตต้องแจ้งข้อมูลที่แก้ไขให้แก่แหล่งข้อมูลสมาชิกเพื่อนำไปแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องต่อไปด้วย⁵⁹ เพราะฉะนั้นหากบริษัทข้อมูลเครดิตได้รับคำขอจากเจ้าของข้อมูลว่า ข้อมูลของตนที่มีอยู่กับบริษัทข้อมูลเครดิตมีความไม่ถูกต้องแล้วไม่ดำเนินการตรวจสอบ หรือดำเนินการตรวจสอบแล้วพบว่าข้อมูลดังกล่าวมีความไม่ถูกต้องจริงแล้วไม่ดำเนินการแก้ไขข้อมูลในฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตให้มีความถูกต้อง

ข. โดยหลักเมื่อเจ้าของข้อมูลตรวจสอบพบว่าข้อมูลของตนที่มีอยู่กับบริษัท ข้อมูลเครดิตมีความไม่ถูกต้องและไม่อาจหาข้อยุติได้ บริษัทข้อมูลเครดิตต้องบันทึกข้อโต้แย้งของเจ้าของข้อมูลพร้อมพยานหลักฐานไว้ในระบบฐานข้อมูลของเจ้าของข้อมูลนั้น ซึ่งบริษัทข้อมูลเครดิตต้องระบุข้อโต้แย้งของเจ้าของข้อมูลไว้ในการจัดทำรายงานข้อมูลเพื่อให้บริการแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการ⁶⁰ เพราะฉะนั้นหากระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับเจ้าของข้อมูลไม่สามารถหาข้อยุติเรื่องความถูกต้องของข้อมูลได้แล้ว บริษัทข้อมูลเครดิตไม่ดำเนินการบันทึกข้อโต้แย้งของเจ้าของข้อมูลพร้อมพยานหลักฐานไว้ในระบบฐานข้อมูลของเจ้าของข้อมูลนั้นเพื่อให้บริการแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการ

นอกจากองค์ประกอบทางการกระทำที่อธิบายข้างต้นแล้วยังต้องรวมถึงการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่นด้วย ซึ่งคำว่า “ผู้อื่น” หมายความว่า บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลใด ๆ นอกเหนือจากสมาชิก ผู้ให้บริการ ศาล พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย นิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วย

⁵⁸พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 25 (3)(4).

⁵⁹พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 26.

⁶⁰พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง.

บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ เพราะวัตถุประสงค์การเปิดเผยหรือให้ข้อมูลตามพระราชบัญญัติดังกล่าวย่อมมีเฉพาะบุคคลดังกล่าว อีกทั้งหากพระราชบัญญัติดังกล่าวต้องการให้เป็นถ้อยคำที่มีความหมายพิเศษแตกต่างจากความหมายที่เข้าใจกันอยู่ตามธรรมดาทั่วไปย่อมจะต้องมีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในบทนิยามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หรือกำหนดไว้ในบทบัญญัติอื่น ๆ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

2) การกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

คำว่า “เปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง” หมายถึง ข้อมูลของเจ้าของข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตกระทำการเปิดเผยออกสู่บุคคลภายนอกนั้นเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องตรงตามข้อเท็จจริงอย่างไรก็ตามคงไม่มีปัญหาว่าข้อมูลอะไรเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง แต่องค์ประกอบทางการกระทำในส่วนนี้ยังต้องรวมถึงการกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วย ซึ่งคำว่า “มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว” หมายถึง การกระทำการเปิดเผยภายนอกกรอบวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ก. การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ การออกบัตรเครดิต⁶¹ การทบทวนสินเชื่อ การต่ออายุสัญญาสินเชื่อและสัญญาบัตรเครดิต และการบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย⁶²

ข. การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่ศาลที่มีคำสั่งศาลหรือตามหมายศาลหรือเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ⁶³

ค. การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่พนักงานสอบสวนตามประมวลวิธีพิจารณาความกฎหมายอาญา มาตรา 2 (6) โดยทำหนังสือที่มีการลงนามจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีสังกัดอยู่

⁶¹พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคหนึ่ง.

⁶²“ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเพื่อการเปิดเผยข้อมูล,” ราชกิจจานุเบกษา 124 (29 กันยายน 2550): 24-25.

⁶³พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสอง (1).

ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงินซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีดังกล่าว⁶⁴

ง. การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่มีหนังสือจากหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น⁶⁵

จ. การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่บรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ที่มีหนังสือจากนิติบุคคลดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี⁶⁶

ฉ. การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่มีหนังสือจากนิติบุคคลดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี⁶⁷

อย่างไรก็ดี การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ไม่ว่าจะเป็นผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลย่อมปฏิบัติงานในนามของบริษัทข้อมูลเครดิต ดังนั้นหากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ บริษัทข้อมูลเครดิตกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดความรับผิดทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

(3) โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

⁶⁴พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสอง (2).

⁶⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสอง (3).

⁶⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสอง (4).

⁶⁷พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20 วรรคสอง (5).

นอกจากการกระทำของบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล ครอบคลุมประกอบทางการกระทำดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดให้ต้องมีองค์ประกอบทางจิตใจประกอบกับการกระทำดังกล่าวดังต่อไปนี้

การกระทำโดยจงใจเป็นการกระทำที่ผู้กระทำมีความสำนึกในการกระทำของตนไม่ต้อถึงกับเป็นการกระทำโดยเจตนาจะไม่ชำระหนี้โดยตรง ทำนองเดียวกับจงใจในลักษณะละเมิด หากจำเป็นต้องถึงเจตนาจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกละเมิดไม่⁶⁸ โดยเมื่อผู้กระทำประสงค์ให้เกิดความเสียหายจากการกระทำโดยจงใจแล้วแม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะแตกต่างจากความประสงค์ของผู้กระทำเป็นปัญหาในเรื่องค่าเสียหายที่ต้องพิจารณากันต่อไป ตัวอย่างเช่น

บริษัทข้อมูลเครดิตได้รับคำขอจากนาย ก. ว่า ข้อมูลของตนที่มีอยู่กับบริษัทข้อมูลเครดิต มีความไม่ถูกต้องแล้วไม่ดำเนินการตรวจสอบ หรือดำเนินการตรวจสอบแล้วพบว่าข้อมูลดังกล่าวมีความไม่ถูกต้องจริง โดยบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ดำเนินการแก้ไขข้อมูลในฐานข้อมูลให้มีความถูกต้องแล้วบริษัทข้อมูลเครดิตทำการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้แก่ นาย ข.

บริษัทข้อมูลเครดิตกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นาย ก. ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลวิธีพิจารณาความกฎหมายอาญา มาตรา 2 (6) โดยทำหนังสือที่มีการลงนามจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีสังกัดอยู่มอบให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต โดยเป็นการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการสอบสวนความผิดอาญาทั่วไป ซึ่งเจ้าพนักงานดังกล่าวเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีนั้น

นอกจากการกระทำโดยจงใจแล้วยังรวมถึงการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หมายถึงการที่ผู้กระทำละเว้นหรือไม่ได้ใช้ความรอบคอบระมัดระวังในการกระทำตามระดับซึ่งบุคคลในพฤติการณ์ เช่นนั้นควรจะพึงมี กฎหมายกำหนดระดับของการใช้ความรอบคอบระมัดระวังไว้ต่างกันมีทั้งในระดับที่เป็นการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงซึ่งถือเสมือนเป็นการกระทำโดยจงใจ และระดับซึ่งไม่ร้ายแรงแต่เป็นการที่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชน หรือไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างที่เคยทำในกิจการของตนเอง หรือไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างผู้มีวิชาชีพหรือผู้ประกอบการวิชาชีพ⁶⁹ ตัวอย่างเช่น นาย ก. ได้แย้งความไม่ถูกต้องของข้อมูลในฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแต่ไม่สามารถหาข้อยุติเรื่องความถูกต้องของข้อมูลได้แล้ว บริษัทข้อมูลเครดิตไม่ได้ดำเนินการบันทึกข้อโต้แย้งของเจ้าของข้อมูลพร้อมพยานหลักฐานไว้ในระบบฐานข้อมูลของเจ้าของข้อมูลนั้น ซึ่งบริษัท

⁶⁸โสภณ รัตนาร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 100.

⁶⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.

ข้อมูลเครดิตยังคงเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและยังไม่ได้ดำเนินการบันทึกข้อโต้แย้งของนาย ก. ไว้ในระบบฐานข้อมูลเพื่อให้บริการแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

อาจกล่าวได้ว่าบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพประเภทหนึ่งจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์พิเศษแตกต่างหรือสูงกว่าคนธรรมดาทั่วไป เมื่อการประกอบวิชาชีพเป็นวิสัยอย่างหนึ่งจึงทำให้การพิจารณาระดับแห่งความระมัดระวังไม่ได้เทียบเคียงกับบุคคลธรรมดาแต่ต้องสมมติเทียบกับบุคคลที่มีวิชาชีพเช่นเดียวกันกับผู้กระทำว่าในวิสัยและพฤติการณ์เช่นนั้นควรใช้ความระมัดระวังมากน้อยเพียงใด และส่วนมาตรฐานแห่งความระมัดระวังของผู้กระทำเป็นผู้มีวิชาชีพนั้น ศาลไทยใช้มาตรฐานแห่งวิญญูชนที่ประกอบวิชาชีพต้องอาศัยความชำนาญเป็นเกณฑ์วินิจฉัย⁷⁰

(4) มีความเสียหาย

เมื่อบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลได้กระทำการโดยจงใจ หรือโดยประมาทเลินเล่อในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มีใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิก ผู้ใช้บริการ หรือเจ้าของข้อมูลด้วย ซึ่งหากเจ้าของข้อมูลไม่ได้เสียหายจากการกระทำดังกล่าวย่อมไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยเป็นไปตามหลักที่ว่า ค่าเสียหายมีเพื่อชดใช้ความเสียหาย (damages are compensary) หรือการชดใช้ค่าเสียหายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิทธิหรือประโยชน์ของเจ้าหนี้จะมีการชดใช้ค่าเสียหายต่อเมื่อสิทธิหรือประโยชน์ของเจ้าหนี้ได้รับความเสียหายแล้วซึ่งสิทธิและประโยชน์ของเจ้าหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองก็คือสิ่งที่จะได้รับจากการชำระหนี้ของลูกหนี้ตามสัญญา หรือชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง⁷¹ ทั้งนี้คำว่า “ความเสียหาย” หมายถึง ความสูญเสีย หรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิ หรือชื่อเสียงของบุคคล ความเสียหายมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องของเงินทองเท่านั้นแต่รวมถึงความเสียหายในทางอื่น ๆ ด้วย⁷² โดยความเสียหายสามารถมีได้ดังนี้ คือ การขาดทุน การขาดกำไร ความสูญเสียที่คาดหวัง ความสูญเสียที่เชื่อถือ ความเสียหายเพราะการชำระหนี้ล่าช้า หรือการไม่ชำระหนี้ หรือการชำระหนี้บกพร่อง ความเสียหายทางวัตถุ ความ

⁷⁰คดีขนาด เกียรติกั้ววาฬไกล, “ความรับผิดชอบละเมิดของผู้ประกอบวิชาชีพ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 73-74.

⁷¹โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 160-161.

⁷²เรื่องเดียวกัน, หน้า 162.

เสียหายทางจิตใจ ความเสียหายในอดีต และความเสียหายในอนาคต⁷³ ซึ่งความเสียหายที่เป็นรากฐานของการที่จะกำหนดค่าเสียหายที่ผู้เสียหายจะได้รับชดใช้ต่อไป ทั้งนี้ค่าเสียหายเป็นเรื่องการชดใช้เป็นเงินให้แก่ผู้เสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งต้องเป็นเงินเท่านั้น⁷⁴ จึงอาจกล่าวได้ว่าความเสียหายดังกล่าวอาจเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณมูลค่าในทางเศรษฐกิจได้ หรือความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณมูลค่าในทางเศรษฐกิจได้แน่นอนแต่ต้องเป็นความเสียหายที่สามารถกำหนดให้ได้ และอาจเป็นความเสียหายในปัจจุบัน หรืออาจเป็นความเสียหายในอนาคต

ตัวอย่างเช่น บริษัทข้อมูลเครดิตกระทำการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ข. ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยบริษัทข้อมูลเครดิตรู้ว่าข้อมูลดังกล่าวมีความไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงเนื่องจากบริษัท ข. ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลได้โต้แย้งความถูกต้อง และบริษัทข้อมูลเครดิตได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากแหล่งข้อมูลที่ได้มาแล้วยังคงเปิดเผยข้อมูลที่มีความไม่ถูกต้องให้แก่บุคคลภายนอกซึ่งบุคคลภายนอกได้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณชนจนเป็นเหตุให้ราคาหุ้นของบริษัท ข. ตกลงจากเดิมอย่างมาก

(5) บุคคลที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

คำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” หมายความว่า การชดใช้แก่ผู้เสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นทุกอย่างไม่ใช่เฉพาะแต่การชดใช้เป็นเงิน จึงอาจกล่าวได้ว่าค่าสินไหมทดแทนมีความหมายที่กว้างกว่าเสียหาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ค่าเสียหายเป็นส่วนหนึ่งของค่าสินไหมทดแทน⁷⁵ โดยการชดใช้ค่าเสียหายมีหลักสำคัญว่า ค่าเสียหายเพื่อชดใช้ความเสียหาย และการชดใช้ค่าเสียหายย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของเจ้านั้นนั้นคือตามสัญญา หรือชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง⁷⁶ ดังนั้นเมื่อการกระทำของบริษัท ข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตต้องทำการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ กล่าวคือ บริษัทข้อมูลเครดิตต้องห้ามกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งหากบริษัทข้อมูล

⁷³เรื่องเดียวกัน, หน้า 164-168.

⁷⁴ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, หน้า 153.

⁷⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 153.

⁷⁶โสภณ รัตนากร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 161.

เครดิตกระทำการฝ่าฝืนดังกล่าวแล้วจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล จึงทำให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำฝ่าฝืนดังกล่าว

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ไม่ได้มีบทบัญญัติการกำหนดค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลไว้โดยเฉพาะเหมือนพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ.2545* จึงทำให้ต้องกลับไปใช้หลักตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** เนื่องจากความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เป็นหนี้ที่เกิดจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างหนึ่ง ดังนั้นเมื่อบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลกระทำการฝ่าฝืนโดยการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ต้องแต่มีไซ้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลนั้นถือได้ว่าเป็นความเสียหายที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้การเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้สามารถแยกออกได้ 2 ประการ คือ

1) ค่าเสียหายปกติเป็นค่าเสียหายตามมาตรา 222 วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดว่า เป็นค่าเสียหายเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ กล่าวคือ เป็นค่าเสียหายซึ่งเป็นผลธรรมดา หรือผลโดยตรงจากการไม่

*พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ.2545 มาตรา 13 บัญญัติว่า “ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเมื่อมีการฟ้องคดีตามมาตรา 8 (2) ศาลมีอำนาจกำหนดตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) นอกจากการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเฉพาะในความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าคืนผลประโยชน์ที่ได้จากหรือเนื่องจากการละเมิดโดยคิดรวมเข้าไปในค่าสินไหมทดแทนได้

(2) ในกรณีที่ไม้อาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนตาม (1) ได้ ให้ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ ผู้ควบคุมความลับทางการค้าตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

(3) ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือมีเจตนาถั่นแถั่น เป็นเหตุให้ความลับทางการค้าดังกล่าวสิ้นสภาพการเป็นความลับทางการค้าให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนดตาม (1) หรือ (2) ได้ แต่ต้องไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนตาม (1) หรือ (2)”

**ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 บัญญัติว่า “การเรียกค่าเสียหายนั้นได้แก่การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย เช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องคาดหมายหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

ชำระหนี้บ้าง เป็นค่าเสียหายที่ใคร ๆ ก็รู้เพราะเกิดขึ้นตามปกติบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นค่าเสียหายที่ทุกคนอาจคาดเห็นได้ว่าจะเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้⁷⁷

2) ค่าเสียหายพิเศษเป็นค่าเสียหายตามมาตรา 222 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดว่า เกิดจากพฤติการณ์พิเศษเป็นค่าเสียหายสำหรับความเสียหายซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ชำระหนี้ กล่าวคือ ความเสียหายนั้นไม่ใช่เรื่องที่คนทั่วไปอาจคาดเห็นได้ เนื่องจากเป็นความเสียหายพิเศษซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติหากแต่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์พิเศษ ซึ่งโดยหลักทั่วไปลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนี้เพราะลูกหนี้ไม่อาจคาดเห็นได้ก่อนว่าจะเกิดขึ้นถ้าไม่ชำระหนี้ แต่ถ้าเหตุการณ์พิเศษที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นที่รู้แก่ลูกหนี้อยู่ก่อนแล้ว หรือลูกหนี้ควรจะรู้คือลูกหนี้อย่อมคาดเห็นได้ว่าความเสียหายพิเศษจะเกิดขึ้นหากไม่ชำระหนี้ เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้และเกิดความเสียหายพิเศษขึ้น เจ้าหนี้อย่อมเรียกค่าสินไหมทดแทนรวมถึงความเสียหายพิเศษด้วย อย่างไรก็ตามค่าเสียหายพิเศษโดยปกติลูกหนี้ไม่อาจคาดเห็นได้เองจึงจะต้องมีการแจ้งให้ลูกหนี้ทราบหรือมีพฤติการณ์ซึ่งทำให้ลูกหนี้คาดเห็นได้เช่นนี้ ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ โดยค่าเสียหายพิเศษอาจเกิดขึ้นจากพฤติการณ์พิเศษในรูปต่าง ๆ เช่น กำไร เบี้ยปรับ มัดจำ ค่าเช่า ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นต้น⁷⁸

ทั้งนี้การที่ความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตเป็นผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดจากการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล เนื่องจากนโยบายของกฎหมายเห็นว่าการทำงานของผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลกำหนดแนวทางการทำงานของบุคคลดังกล่าวไว้จึงต้องยอมรับความเสี่ยงภัยจากความผิดพลาดของผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล รวมทั้งบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นนิติบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล เพราะความมุ่งหมายของกฎหมายย่อมมุ่งคุ้มครองเจ้าของข้อมูลให้สามารถได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้อย่างแน่นอน⁷⁹ นอกจากนั้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้เฉพาะบริษัทข้อมูลเครดิตที่จะกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการ หรือบุคคลอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แม้การกระทำดังกล่าวจะเป็นการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลก็ตาม⁸⁰

⁷⁷โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 179.

⁷⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า180-182.

⁷⁹ศันันท์กรณ โสติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรรได้, หน้า 139.

⁸⁰พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20.

หลังจากศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ยังมีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 515/2552 แล้วที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายกลางกำหนดกรอบวิธีปฏิบัติให้มีความชัดเจนโดยนำมาใช้บังคับกับภาคเอกชนที่ถือครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นไว้ ซึ่งในร่างพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดประเภทบุคคลที่กระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยรวมถึงผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ไว้โดยร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดลักษณะของกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง ผู้เขียนจะทำการศึกษาความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และบทบัญญัติความรับผิดชอบทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในหัวข้อต่อไป

3.4 ความรับผิดชอบทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...

ในปัจจุบันได้มีการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคล ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าว แม้ว่าจะได้มีการกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ยังไม่มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป และโดยที่มาตรา 35 วรรคสาม และมาตรา 56 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตน และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้มีร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวขึ้นเพื่อให้เป็นกฎหมายกลางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปใช้บังคับแก่ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งที่เป็นบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องหนึ่งเรื่องใดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น การยกเว้นการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการประเภทใดให้ตราเป็นกฎกระทรวง ในกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดไว้ให้นำการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้นตามที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไปใช้บังคับ แต่หากเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ จะไม่นำร่าง

พระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

อย่างไรก็ตามข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวม การใช้และการเปิดเผยตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพิจารณาความรับผิดชอบตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงทำให้ผู้เขียนจำเป็นต้องทำการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลในหัวข้อต่อไป

3.4.1 ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิส่วนบุคคลที่ได้รับการพัฒนาและมีการรับรองและคุ้มครองในระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ เนื่องจากการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิส่วนบุคคล โดยหลักความยินยอมและหลักการปกปิดเป็นหลักการทั่วไปของการให้ความคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลแต่หลักการเปิดเผยเป็นข้อยกเว้น ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลจะประกอบด้วยข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร หรือความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นที่คาดหมายได้ว่าบุคคลดังกล่าวต้องการให้เป็นเรื่องส่วนตัว และต้องการที่ปกปิดหรือการจำกัดการจัดเก็บ การใช้ หรือการเผยแพร่เรื่องดังกล่าว⁸¹

(1) คำว่า “ข้อมูล” ในทางคอมพิวเตอร์ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ข้อมูล” หมายถึง ข้อเท็จจริง หรือข้อความที่ผู้ใช้คำนี้ให้ความสนใจเพื่อใช้สำหรับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็น ข้อมูลเชิงปริมาณ หรือข้อมูลเชิงคุณภาพก็ได้ แต่เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ใช้ต้องการให้มีการประมวลผล ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้รับสารสนเทศ นอกจากนี้ข้อมูลยังมีความหมายรวมถึงข่าวสารที่ยังไม่ได้มีการประมวลผล เช่น เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เราสนใจและรวมทั้งวัตถุที่ประกอบกันเป็นข่าวสาร⁸² โดยกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลที่มีขอบเขตใช้บังคับเฉพาะข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เช่น Data Protection Act 1984 ของประเทศอังกฤษได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อมูล” หมายถึง ข่าวสารที่ถูกบันทึกในรูปแบบซึ่งสามารถดำเนินการโดยอุปกรณ์การทำงานอัตโนมัติ (เครื่องคอมพิวเตอร์) ในการตอบรับคำสั่งที่ป้อนให้ตามวัตถุประสงค์ (โปรแกรม) นั้น ๆ

⁸¹Raymond Wacks, *Personal Information : Privacy and the Law*(UK: Stevens & Sons Ltd.), p. 21-22.

⁸²รัชย์ จิตต์พานิชย์, ระพีพรรณ พิริยะกุล และอุดม ไยเจริญ, *คอมพิวเตอร์เบื้องต้น*, หน้า 1.

(2) คำว่า “ส่วนบุคคล” นั้นมีแนวความคิดของ Samuel D. Warren และ Louis D. Brandeis ได้อธิบายว่า ความเป็นส่วนตัว หมายถึง “สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง” (the right to be let lone) แต่เมื่อมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้แนวความคิดที่กล่าวไว้ไม่มีความเพียงพอเนื่องจากการละเมิดความเป็นส่วนตัวสามารถทำได้โดยง่าย⁸³ ซึ่งส่วนคำว่า “ส่วนบุคคล” อาจมีความหมายดังต่อไปนี้ คือ⁸⁴

1) สภาวะที่บุคคลหนึ่งไม่ต้องเกี่ยวข้องกับชุมชน (community) เช่น การปฏิเสธที่จะตอบคำถามที่มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัว

2) กิจกรรม (activities) ที่มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับร่างกาย

3) การติดต่อสื่อสาร (communication) หรือการสนทนาที่มีลักษณะเป็นการส่วนตัว เช่น จดหมายส่วนตัว โดยหมายความว่าเนื้อหาความในจดหมายนั้นสำหรับผู้อ่านโดยเฉพาะ เป็นต้น

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคำว่า “ข้อมูล” และคำว่า “ส่วนบุคคล” แล้วอาจให้คำนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้ว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อเท็จจริงต่าง ๆ การติดต่อสื่อสาร หรือความคิดเห็นซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลหนึ่ง และเป็นที่คาดหมายได้อย่างมีเหตุผลว่าบุคคลนั้นถือเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเป็นเรื่องที่อ่อนไหว และต้องการที่จะปกปิดหรืออย่างน้อยที่สุดก็จำกัดการเก็บการใช้ หรือการเผยแพร่เรื่องดังกล่าว⁸⁵ แต่อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 3 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน หรือประวัติกิจกรรม บรรดาที่มีชื่อของบุคคลนั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวบุคคลนั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมโดยต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ จึงเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้เพียงเท่าที่เกี่ยวข้อและจำเป็นแก่การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลดังต่อไปนี้ เกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ข้อมูลทาง

⁸³สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ... (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เด็อนตุลา, 2544), หน้า 11-12.

⁸⁴Raymond Wacks, Personal Information : Privacy and the Law, p. 21-22.

⁸⁵Ibid., p.21-22.

พันธุกรรม ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิศาสนา เป็นต้น เว้นแต่ได้รับความยินยอม เป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปเท่าที่จำเป็น ผู้เขียน จึงจะทำการศึกษาแนวทางการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

3.4.2 ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

แม้บุคคลแต่ละคนย่อมต้องการชีวิตความเป็นส่วนตัวที่ไม่ต้องการให้คนอื่นเข้ามาก้าวล่วง ได้แต่ด้วยพัฒนาการที่ก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายส่งผลให้มีการนำ คอมพิวเตอร์มาใช้และให้บริการมากขึ้นจึงก่อให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของ มากขึ้น ในขณะที่อดีตการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นการกระทำ โดยผ่านระบบการจัดการด้วยมือมนุษย์ (Manual) จึงไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิ ความเป็นส่วนตัวมากอย่างในปัจจุบัน แม้การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำโดยชอบด้วย กฎหมายแต่มีข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดของสิทธิส่วนบุคคลที่บุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลไม่สามารถ อ้างสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวที่สำคัญดังต่อไปนี้ ได้แก่ เพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) เอกสิทธิตามกฎหมาย (Privilege) ความยินยอม (Consent) และความมีคุณค่าของ ข่าวสาร (Newsworthiness) ทั้งนี้โดยหลักของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้การ จัดเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล* จะกระทำไม่ได้ หากไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้ ซึ่งการขอความยินยอมผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้ง วัตถุประสงค์ของเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วย และต้องไม่เป็นการหลอกลวง หรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ดังกล่าว แต่การให้ความยินยอมของ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเพิกถอนความยินยอมเมื่อใดก็ได้เว้นแต่มีกฎหมายหรือสัญญา จำกัดสิทธิการเพิกถอน หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปรากฏชื่อหรือ สิ่งบอกลักษณะที่ทำให้รู้ตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ทั้งนี้หากการเพิกถอนความยินยอมจะ ส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องใด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงผลกระทบจากการเพิกถอนความยินยอมนั้น⁸⁶

*“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรวบรวม ควบคุมการใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้

⁸⁶ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 16.

อย่างไรก็ตาม โดยหลักการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแต่สามารถเปิดเผยได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมหากเข้ากรณีดังต่อไปนี้⁸⁷

(1) เปิดเผยต่อทนายความของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ว่าความแทนในคดีใดคดีหนึ่งหรือได้รับมอบอำนาจทั่วไปให้กระทำการแทนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(2) เพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บหนี้ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องชำระให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

(3) เปิดเผยแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่รักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นประวัติศาสตร์

(4) เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศหรือกิจการระหว่างประเทศ

(5) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับการยกเว้นในกรณีดังต่อไปนี้

1) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

2) เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น

3) เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

4) เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

5) เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยหรือสถิติและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ ทั้งนี้ต้องแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการทราบก่อนที่จะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการประกาศกำหนด

⁸⁷ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 27.

6) เป็นสิ่งซึ่งได้จากการดูหรือสังเกตการณ์จากการแสดง การกีฬา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เมื่อบุคคลที่ถูกรวบรวมข้อมูลนั้นได้ปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในกิจกรรมด้วยความสมัครใจและกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ได้กล่าวข้างต้นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเปิดเผยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยตรงเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมแก่การนั้น ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เก็บรวบรวม* โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่⁸⁸

(1) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้าม⁸⁹ ได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือในกรณี

1) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับการยกเว้นในกรณีต่อไปนี้

1.1) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

1.2) เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น

1.3) เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

*ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 23 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) ข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิดหรือได้รับโทษใด ๆ ประวัติสุขภาพ แหล่งกำเนิดของเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในทางศาสนา ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ข้อมูลที่อาจเป็นผลร้าย ทำให้เสียชื่อเสียง หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือความไม่เท่าเทียมกันแก่บุคคลใด ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ข้อมูลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

⁸⁸ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 28.

⁸⁹ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 23 วรรคหนึ่ง.

1.4) เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

1.5) เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยหรือสถิติและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ ทั้งนี้ต้องแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการทราบก่อนที่จะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการประกาศกำหนด

1.6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลบุคคลใดและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ

(2) มีความจำเป็นอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

อย่างไรก็ดีการเปิดเผยข้อมูลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลไปยังภายนอกราชอาณาจักรได้ แต่หากได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมสามารถกระทำได้ ทั้งนี้แม้ไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแต่สามารถเปิดเผยไปยังภายนอกราชอาณาจักรได้หากเข้ากรณีดังต่อไปนี้⁹⁰

(1) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับการยกเว้นในกรณีต่อไปนี้

1.1) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

1.2) เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น

1.3) เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(2) เพื่อการดำเนินคดีนอกราชอาณาจักร

(3) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามมาตรการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาที่จะทำขึ้น

⁹⁰ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 29.

(4) เป็นผลหรือการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(5) เพื่อการป้องกันหรือปราบปรามการฟอกเงินหรือการก่อการร้าย

(6) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกาศกำหนด

แต่การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปนอกราชอาณาจักรดังกล่าวจะไม่สามารถกระทำได้ หากเป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่มีได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่⁹¹

(1) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับการยกเว้นในกรณีต่อไปนี้

1.1) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

1.2) เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น

1.3) เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(2) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกาศกำหนด

ทั้งนี้การขอความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่มีได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และการกำหนดว่าบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศที่มีได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ

⁹¹ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 30.

คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกาศกำหนดโดยคำนึงถึงมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้าม มาตรการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล และหลักเกณฑ์ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ตามแม้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... จะกำหนดผู้กระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลว่าเป็นผู้ควบคุมข้อมูลแล้วยังมีบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกคือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์* ซึ่งควรมีมาตรการควบคุมมากกว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป เพราะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์มีกิจการค่อนข้างใหญ่และมีลูกค้ามาก หากไม่มีมาตรการควบคุมอย่างเพียงพอ อาจจะทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลรั่วไหลโดยลูกค้าได้ง่ายและเกิดการละเมิดในข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมากได้ ซึ่งกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์** จะถูกควบคุมเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงเพื่อให้มีความยืดหยุ่นกว่าบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติและทำให้เกิดความชัดเจนอีกด้วย

โดยการปฏิบัติงานของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ได้บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วยังต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ⁹²

(1) ต้องจัดให้มีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าข้อปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมที่ประกาศไว้โดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และต้องแจ้งข้อปฏิบัติดังกล่าว ซึ่งหากไม่แจ้งจะมีความผิด และยิ่งจะถือได้ว่าเป็นการได้รับข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ได้รับความยินยอม จึงมีความผิดฐานเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความโปร่งใสและเข้าถึงได้โดยง่าย ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตรวจสอบได้และแบ่งเบาภาระการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคล

* ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 34 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์” หมายความว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์”

** ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 34 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “กิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์” หมายความว่า กิจการทุกประเภทที่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้อันมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

⁹² ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 36-40.

(2) ต้องจัดให้มีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการตั้งหน่วยรับเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือรับเรื่องร้องขอเพื่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นปัจจุบัน

(3) จัดให้มีระบบบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดซึ่งนอกจากต้องมีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยขั้นต่ำตามมาตรา 32 แล้ว หากคณะกรรมการประกาศกำหนดระบบบริหารจัดการความปลอดภัยเพิ่มขึ้นจะต้องปฏิบัติตามอีกด้วย

(4) ฝึกอบรมลูกจ้างหรือผู้รับจ้างให้ปฏิบัติเป็นไปตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของตนมีความรู้ที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายอันเป็นมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง

(5) รายงานการดำเนินงานตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เพื่อให้ทราบว่าคุณประกอบกิจการได้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้องหรือไม่เพียงใด อันเป็นการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ตามแต่คณะกรรมการกำหนด

(6) กำหนดให้ชัดเจนว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์เป็นผู้รับผิดชอบแม้จะเป็นการกระทำของลูกจ้าง โดยต้องจัดทำบัตรประจำตัวลูกจ้างของตนด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าเป็นลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์รายใด

(7) กรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ว่าจ้างบุคคลใด จะต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสัญญาว่าจ้างไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นหลักประกันเพิ่มขึ้นไม่ให้ผู้รับจ้างจะไม่ปฏิบัติตามข้อมูลส่วนบุคคลโดยผิดกฎหมาย

(8) กำหนดมาตรการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์เลิกกิจการหรือควบกิจการ

อย่างไรก็ตามการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีความมั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนจะไม่ถูกละเมิดได้โดยง่าย และหากถูกล่วงละเมิดจะสามารถเยียวยาแก้ไขปัญหาให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้กำหนดบทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นหมวดเฉพาะอย่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 แต่ได้บัญญัติไว้ในหมวดสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแล้วก็ได้แยกความรับผิดออกเป็นความรับผิดอันเกิดจากการกระทำของตน และความรับผิดอันเกิดจากการกระทำ

ของบุคคลอื่น โดยร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดลักษณะการกระทำที่จะทำให้บุคคลที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถูกฟ้องร้องเพื่อเยียวยาความเสียหายอยู่ 2 กรณี ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในหัวข้อต่อไป

3.4.3 ความรับผิดชอบทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 43

จากการศึกษาคำนิยามของคำว่า “หนี้” ว่าเป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่ายโดยฝ่ายหนึ่งต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เรียกว่าลูกหนี้ ส่วนฝ่ายที่ได้รับผลจากการกระทำนั้น เรียกว่าเจ้าหนี้ ซึ่งการกระทำนั้นแยกออกได้ดังนี้ คือ กระทำการอย่างที่เขาใจกัน กระทำการละเว้นการกระทำ และกระทำการอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ทางตำราได้แบ่งมูลแห่งหนี้ออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ นิติกรรมสัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมูลแห่งหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาจเกิดจากสถานะของบุคคล หรืออาจเกิดจากกฎหมายบัญญัติให้เกิดความผูกพันในลักษณะที่เป็นหนี้ต่อกันไว้โดยตรงก็ได้ ซึ่งเจ้าหนี้สามารถเรียกร้องเอาจากลูกหนี้ได้ตามมาตรา 194 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* โดยอาจเป็นการกระทำในเชิงบวก (Positive Act) เช่น การกระทำบางอย่าง การชำระเงิน การอินเทอร์เน็ต หรืออาจเป็นการกระทำในเชิงลบ (Negative Act) เช่น การงดเว้นการกระทำบางอย่างก็ได้ (ที่เรียกอีกนัยหนึ่งว่า “วัตถุแห่งหนี้”) ทั้งนี้จากการศึกษามาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อละเมิด และความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 แล้ว โดยร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าความรับผิดตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกิดจากกฎหมายกำหนดหน้าที่ไว้โดยตรง

เพราะฉะนั้นผู้เขียนจะทำการศึกษาความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 43 วรรคหนึ่งได้บัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย ผู้นั้นต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ซึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 43 แห่ง

*ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 บัญญัติว่า “ ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระหนี้ด้วยงดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมีได้”

พระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนจะอธิบายหลักเกณฑ์การกระทำความผิดโดยสามารถแยกพิจารณาองค์ประกอบดังนี้

(1) ผู้กระทำ

คำว่า “ผู้ใด” ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหมายความว่าบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้ ซึ่งในบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงของคำว่า “ผู้ใด” หมายความว่าถึงบุคคลใด แต่หากพิจารณาตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะพบว่า บุคคลที่อยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ใด” สามารถแยกได้ดังนี้

1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตามมาตรา 3 แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรวบรวม ควบคุมการใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

2) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ ซึ่งตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเก็บรวบรวม ใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์

3) ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้ให้ความหมายไว้เป็นการเฉพาะ แต่หากจะพิจารณาสถานะความเป็นลูกจ้างนั้นหมายความว่าถึงบุคคลธรรมดาที่มีความสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างแรงงาน* กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นสัญญาที่มีอำนาจบังคับบัญชาของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและการปฏิบัติงานงานในขอบเขตการจ้างงาน โดยลูกจ้างได้รับค่าตอบแทนเป็นสินจ้าง

4) ผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้ให้ความหมายไว้เป็นการเฉพาะ แต่หากจะพิจารณาสถานะความเป็นผู้รับจ้างนั้นหมายความว่า

* ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 575 บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาจ้างแรงงานนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่านายจ้างและนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้”

ถึงบุคคลธรรมดาที่มีความสัมพันธ์กันตามสัญญาจ้างทำของ* ซึ่งเป็นสัญญาที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีอำนาจบังคับบัญชาผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดีบุคคลทั้งสี่ประเภทข้างต้นจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายได้นั้นต้องเข้าองค์ประกอบทางการกระทำดังต่อไปนี้ด้วย

(2) ลักษณะการกระทำ

เนื่องจากความรับผิดตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างหนึ่งโดยเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำหนดการกระทำเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการให้ความคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลต้องเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้เพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น และการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้นหากจะใช้ข้อมูลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ให้นิยามคำว่า “การเก็บรวบรวม” หรือคำว่า “การใช้” หรือคำว่า “การเปิดเผย” ไว้

แต่อย่างไรก็ตามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจ หรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ต้องไม่กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้คือ

1) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

2) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ก่อนหรือขณะที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

*ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 587 บัญญัติว่า “อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจ้างตกลงจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น”

3) เมื่อมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแล้วจะต้องทำรายการแสดงการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้ ณ สถานที่ทำการ

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะทำการจัดเก็บรวบรวมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงไม่ได้หากไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

5) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องไม่เป็นข้อมูลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิดหรือได้รับโทษใด ๆ ประวัติสุขภาพ แหล่งกำเนิดของเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในทางศาสนา ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข. ข้อมูลที่อาจเป็นผลร้าย ทำให้เสียชื่อเสียง หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือความไม่เท่าเทียมแก่บุคคลใด ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ค. ข้อมูลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

6) การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

7) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

8) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลออกนอกราชอาณาจักรจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการเปิดเผยดังกล่าวไปยังประเทศที่ไม่ได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้หากไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 43 วรรคหนึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับกรณีที่มีความเสียหาย

เกิดขึ้นต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และเป็นบทบัญญัติที่มุ่งหมายให้มีการบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งเท่านั้นโดยไม่ต้องคำนึงว่าการกระทำนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ประกอบกับมาตราดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้การจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำหรือละเว้นการกระทำเป็นเงื่อนไขสำหรับความรับผิดตามมาตราดังกล่าวเหมือนดังเช่นที่กำหนดไว้ในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เงื่อนไขของมาตราดังกล่าวคือการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำ ซึ่งต้องเป็นการ “มิชอบด้วยกฎหมาย” โดยอาจเป็นการกระทำที่เกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ได้ ดังนั้นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่ได้กล่าวข้างต้น จะต้องรับผิดตามมาตราดังกล่าวได้ต้องก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

(3) มีความเสียหาย

โดยหลักหากเจ้าของข้อมูลไม่ได้เสียหายจากการกระทำดังกล่าวย่อมไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยเป็นไปตามหลักที่ว่า ค่าเสียหายมีเพื่อชดใช้ความเสียหาย (damages are compensary) หรือการชดใช้ค่าเสียหายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิทธิหรือประโยชน์ของเจ้าหนี้จะมีการชดใช้ค่าเสียหายต่อเมื่อสิทธิหรือประโยชน์ของเจ้าหนี้ได้รับความเสียหายแล้วซึ่งสิทธิและประโยชน์ของเจ้าหนี้ที่จะได้รับความคุ้มครองก็คือสิ่งที่จะได้รับจากการชำระหนี้ของลูกหนี้ตามสัญญา หรือชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งคำว่า “ความเสียหาย” หมายถึง ความสูญเสีย หรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิ หรือชื่อเสียงของบุคคล ความเสียหายมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องของเงินทองเท่านั้นแต่รวมถึงความเสียหายในทางอื่น ๆ ด้วย โดยความเสียหายดังกล่าวอาจเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณมูลค่าในทางเศรษฐกิจได้ หรือความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณมูลค่าในทางเศรษฐกิจได้แน่นอนแต่ต้องเป็นความเสียหายที่สามารถกำหนดให้ได้ และอาจเป็นความเสียหายในปัจจุบันหรืออาจเป็นความเสียหายในอนาคต

อย่างไรก็ตามการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายเหล่านี้ กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ให้หมายความรวมถึง

1) ทายาทหรือคู่สมรสของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถึงแก่ความตาย

2) ผู้ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ทั้งนี้เมื่อเกิดความเสียหายจากการกระทำของบุคคลดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว จึงต้องมีบุคคลเข้ามาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ดังที่ผู้เขียนจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

(4) การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

หลักสำคัญของการชดใช้ค่าเสียหายว่า ค่าเสียหายเพื่อชดใช้ความเสียหาย และการชดใช้ค่าเสียหายย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของเจ้านั้นนั้นคือตามสัญญา หรือชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยค่าสินไหมทดแทนหมายความถึงการชดใช้แก่ผู้เสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นทุกอย่างไม่ใช่เฉพาะแต่การชดใช้เป็นเงินจึงอาจกล่าวได้ว่าค่าสินไหมทดแทนมีความหมายที่กว้างกว่าค่าเสียหาย ดังนั้นเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่อธิบายมาข้างต้น จนก่อให้เกิดความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว ซึ่งตามมาตรา 43 วรรคหนึ่งแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้บุคคลแต่ละคนทั้งสี่ประเภทดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการกระทำของตนเอง

อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ไม่ได้มีบทบัญญัติการกำหนดค่าเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลไว้โดยเฉพาะจึงทำให้ต้องกลับไปใช้หลักตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* เนื่องจากความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 43 วรรคหนึ่งแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นหนี้ที่เกิดจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างหนึ่ง ดังนั้นเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วน

*ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 บัญญัติว่า “การเรียกค่าเสียหายนั้นได้แก่การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย เช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้”

เจ้านั้นจะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องคาดหมายหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

บุคคลนั้นถือได้ว่าเป็นความเสียหายที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งสามารถเรียกค่าเสียหายที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้สามารถแยกออกได้ 2 ประการ คือ

1) ค่าเสียหายปกติเป็นค่าเสียหายตามมาตรา 222 วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดว่า เป็นค่าเสียหายเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้

2) ค่าเสียหายพิเศษเป็นค่าเสียหายตามมาตรา 222 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดว่า เกิดจากพฤติการณ์พิเศษเป็นค่าเสียหายสำหรับความเสียหายซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ชำระหนี้

ทั้งนี้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เสียหายจากการกระทำดังกล่าวนอกจากจะเรียกค่าสินไหมทดแทนที่เป็นค่าเสียหายปกติ และค่าเสียหายพิเศษแล้วยังสามารถเรียกค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

93

แม้ผู้กระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจนทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย ผู้กระทำความผิดนั้น ๆ ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่ได้อธิบายไปข้างต้นแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดอาจจะอ้างเหตุเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบได้หากเข้าเหตุดังต่อไปนี้

(5) ช้อยกเว้นความรับผิด

แม้ผู้กระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจนทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่ต้องรับผิดชอบได้หากสามารถพิสูจน์ได้ว่า⁹⁴

1) ความเสียหายเกิดจากเหตุสุดวิสัย หมายความว่า ความเสียหายนั้นสามารถเกิดขึ้นได้โดยเหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี ไม่มีใครจะอาจป้องกันได้ แม้บุคคลที่ต้อง

⁹³ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 43 วรรคสาม.

⁹⁴ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 43 วรรคสอง.

ประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนี้จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลนั้นในฐานะเช่นนั้น

2) การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำตามกฎหมายหรือตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

3) การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

4) ความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเอง

นอกจากความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวยังได้กำหนดความรับผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไว้อีกส่วนหนึ่ง หากการกระทำมีความผิดตามมาตรา 43 วรรคหนึ่งได้เกิดขึ้นจากการกระทำของลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

3.4.4 ความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 44

หลังจากทำการศึกษากำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... แล้วยังกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไว้อีกส่วนหนึ่งหากเกิดขึ้นจากการกระทำของลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เพราะกฎหมายมุ่งหมายจะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งหากกำหนดให้มีความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 43 เพียงบทบัญญัติเดียวอาจส่งผลผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาและไม่ยุติธรรมกับผู้เสียหาย เนื่องจากลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ โดยร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... มาตรา 44 ได้บัญญัติไว้ว่า

“ในกรณีที่การกระทำตามมาตรา 43 เกิดจากการกระทำในทางการที่จ้างของลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้างด้วย

ความในวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับแก่การกระทำของผู้รับจ้างซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลว่าจ้างให้กระทำนั้นแทนตนด้วยโดยอนุโลม”

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจความรับผิดชอบทางแพ่งตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนจะอธิบายหลักเกณฑ์การกระทำความผิดโดยสามารถแยกพิจารณาองค์ประกอบดังนี้

(1) ผู้กระทำ

คำว่า “ผู้ใด” ตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสามารถแยกได้ดังนี้ คือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะเข้าร่วมรับผิดชอบตามมาตรา 43 วรรคหนึ่งจะต้องเป็นลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น

(2) ลักษณะการกระทำ

เมื่อลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ต้องไม่กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้คือ

1) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

2) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ก่อนหรือขณะที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

3) เมื่อมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแล้วจะต้องทำรายการแสดงการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้ ณ สถานที่ทำการ

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะทำการจัดเก็บรวบรวมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงไม่ได้หากไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

5) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องไม่เป็นข้อมูลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิดหรือได้รับโทษใด ๆ ประวัติสุขภาพ แหล่งกำเนิดของเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในทางศาสนา ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข. ข้อมูลที่อาจเป็นผลร้าย ทำให้เสียชื่อเสียง หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือความไม่เท่าเทียมแก่บุคคลใด ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ค. ข้อมูลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

6) การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

7) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

8) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลออกนอกราชอาณาจักรจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการเปิดเผยดังกล่าวไปยังประเทศที่ไม่ได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้หากไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ทั้งนี้ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นการกระทำในทางการที่จ้าง ซึ่งอาจเป็นการทำงานภายในขอบเขตของเวลาทำงาน การทำงานภายในพื้นที่ของการดำเนินงาน การทำงานตามลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย และอย่างน้อยที่สุดอาจหมายถึงการทำงานที่แม้เพียงบางส่วนลูกจ้างเจตนาจะทำเพื่อกิจการงานของนายจ้าง⁹⁵ และหากเป็นการกระทำของผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งต้องอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างทำของ

(3) ผู้ที่ต้องรับผิดชอบ

เมื่อผู้กระทำความผิดตามมาตรา 43 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการกระทำของลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

⁹⁵ ศนันท์กรณ์ โสติพิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิคอร์ได้, หน้า 137.

ซึ่งลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 43 ด้วยตนเองแล้ว เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเรียกให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเข้ามาร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ ซึ่งโดยหลักทั่วไปลูกหนี้ร่วมแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบหนี้แก่เจ้าหนี้โดยสิ้นเชิงอย่างที่กฎหมายอังกฤษใช้คำว่ารับผิดชอบร่วมกันและรับผิดชอบเป็นรายคน (jointly and severally) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “ความรับผิดชอบร่วมกันและแทนกัน” เมื่อลูกหนี้ทุกคนและแต่ละคนมีหนี้อย่างเดียวกันที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ครบถ้วนแล้วจะเรียกร้องเกินกว่านั้นอีกไม่ได้ เพราะฉะนั้นเจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องให้ลูกหนี้คนใดคนหนึ่งคนเดียวชำระหนี้ทั้งหมด แต่อาจฟ้องลูกหนี้ทุกคนพร้อมกันให้ลูกหนี้ชำระหนี้เป็นส่วน ๆ หรือจะฟ้องลูกหนี้ที่แต่ละคนจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ครบถ้วนก็ได้เพราะความมุ่งหมายของการให้ลูกหนี้ร่วมรับผิดชอบร่วมกันเพื่อมิให้เจ้าหนี้ต้องเสี่ยงต่อการที่ลูกหนี้มีทรัพย์สินของลดน้อยลง หรือไม่อยู่ในฐานะจะชำระหนี้ได้⁹⁶ จึงอาจกล่าวได้ว่า ความรับผิดชอบทางแพ่งตามมาตรา 44 แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติไว้เป็นพิเศษว่า ลูกหนี้หลายคนจะต้องรับผิดชอบหนี้ร่วมกัน แม้หนี้ที่จะต้องชำระเป็นหนี้แบ่งได้ลูกหนี้ก็เป็นลูกหนี้ร่วมเช่นกัน⁹⁷ ดังนั้นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรับผิดชอบชำระหนี้ร่วมกันในลักษณะลูกหนี้ร่วม*

นอกจากจากการศึกษาความรับผิดเพื่อละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... แล้ว เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างหนึ่งอาจถือได้ว่าข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลอย่างหนึ่ง ดังนั้นผู้เขียนจะทำการศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ในหัวข้อต่อไป

⁹⁶โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 396.

⁹⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 400.

*ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 291 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลหลายคนต้องทำการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้โดยสิ้นเชิงไซ้ร้ แม้ถึงว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สิ้นเชิงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่คนใดคนหนึ่งสิ้นเชิง หรือแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง”

3.5 เปรียบเทียบความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...

เนื่องจากความมุ่งหมายของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... เป็นร่างกฎหมายกลางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นการบังคับใช้กับผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งใดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น โดยในการยกเว้นการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการประเภทใดจะมีการตราเป็นกฎกระทรวง แต่หากบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดไว้ให้นำการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้นำบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ ทั้งนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์เป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวม ควบคุมการใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน หรือประวัติกิจกรรม บรรดาที่มีชื่อของบุคคลนั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวบุคคลนั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคน หรือรูปถ่าย และให้หมายรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย อย่างไรก็ตามการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นั้นต้องกระทำโดยได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าสามารถเปิดเผยได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้การควบคุมและการประมวลผลข้อมูลสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของข้อมูลเครดิตเนื่องจากกฎหมายได้ให้อำนาจกระทำการเช่นนั้นไว้เพื่อให้สมาชิกมีข้อมูลอย่างเพียงพอในการนำมาใช้วิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิต โดยข้อมูลเครดิตที่จะทำการเก็บรวบรวมได้ต้องเป็นข้อมูลทางการเงินที่ได้รับจากสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตเองซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสมาชิกที่ต้องกระทำการส่งข้อมูลดังกล่าวทุก ๆ สิ้นเดือน

ทั้งนี้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ได้กำหนดความรับผิดชอบไว้ 2 กรณีได้แก่

(1) กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจ หรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

(2) กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

อย่างไรก็ดีการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีดังต่อไปนี้คือ

1) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

2) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ก่อนหรือขณะที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

3) เมื่อมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแล้วจะต้องทำรายการแสดงการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้ ณ สถานที่ทำการ

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะทำการจัดเก็บรวบรวมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงไม่ได้หากไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

5) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องไม่เป็นข้อมูลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิดหรือได้รับโทษใด ๆ ประวัติสุขภาพ แหล่งกำเนิดของเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในทางศาสนา ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข. ข้อมูลที่อาจเป็นผลร้าย ทำให้เสียชื่อเสียง หรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือความไม่เท่าเทียมแก่บุคคลใด ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ค. ข้อมูลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

6) การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

7) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

8) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลออกนอกราชอาณาจักรจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการเปิดเผยดังกล่าวไปยังประเทศที่ไม่ได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้หากไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทั้งสองมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้น จำกัดเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น และการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... กำหนดให้ผู้ใดที่กระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นความผิด ทั้งนี้เนื่องจากการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตกำหนดให้การควบคุมและการประมวลผลข้อมูลสามารถกระทำได้ตามกฎหมายทั้งยังมีกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมและการประมวลผลข้อมูลตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวและตามประกาศต่าง ๆ ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตซึ่งหากบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลไม่กระทำตามย่อมมีโทษทางอาญาที่กำหนดไว้ในหมวด 8 เรื่องบทกำหนดโทษ

นอกจากความแตกต่างเรื่องลักษณะการกระทำความผิดของบทบัญญัติทั้งสองแล้วยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ไม่ได้กำหนดให้การจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำเป็นเงื่อนไขสำหรับความรับผิดตามมาตรา

ดังกล่าวเหมือนดังเช่นที่กำหนดไว้ในมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 แต่เงื่อนไขของมาตราดังกล่าวต้องเป็นการ “มิชอบด้วยกฎหมาย” โดยอาจเป็นการกระทำที่เกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ได้ เพราะฉะนั้นแม้ไม่ได้กำหนดความจงใจหรือประมาทเลินเล่อไว้ในบทบัญญัติความรับผิดชอบทางแพ่งก็ตาม แต่การกระทำของผู้กระทำอาจจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตามบทบัญญัติทั้งสองไม่ได้กำหนดลักษณะความเสียหายไว้ว่าเป็นความเสียหายต่อสิ่งใด แต่อาจอนุมานได้ว่าเป็นความเสียหายในผลสูญเสียต่าง ๆ หรือเป็นความเสียหายต่อสิทธิชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งความเสียหายมิได้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องของเงินทองเท่านั้นแต่รวมถึงความเสียหายอื่น ๆ ก็ได้ เนื่องจากหลักสำคัญเกี่ยวกับการชดใช้ความเสียหาย กล่าวคือ ค่าเสียหายเพื่อชดใช้ความเสียหายเพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของบุคคล ทั้งนี้เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นั้นหากพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด จึงทำให้ต้องกลับไปใช้บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายนั่นคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่หากพิจารณามาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วจะเห็นว่าเป็นบทบัญญัติความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกิดจากนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหาใช่ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดไม่ ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 จึงไม่สามารถใช้มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ แต่ต้องใช้บทบัญญัติมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทน

จากการศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และความรับผิดชอบทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... แล้ว ผู้เขียนจะทำการศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหัวข้อต่อไป

3.6 เปรียบเทียบความรับผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการศึกษาบันทึกการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวพบว่า คณะกรรมาธิการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบการกระทำความผิดของบทบัญญัติมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นมีองค์ประกอบการกระทำผิดเช่นเดียวกับมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ทั้งนี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนผู้แทนราษฎรกำหนดให้มีความรับผิดชอบทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นไปเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อเจ้าของข้อมูลเครดิตที่จะสามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ทั้งตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545⁹⁸ ดังนั้นผู้เขียนจึงจะทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กับมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังต่อไปนี้

เมื่อความรับผิดเพื่อละเมิดตามมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกิดจากการกระทำของตนเอง โดยมีหลักว่าบุคคลที่กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลที่รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเอง บุคคลอื่นที่ไม่ได้กระทำความผิดย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น¹⁰⁰ ซึ่งได้ให้การกระทำตามความหมายของบทบัญญัตินี้เป็นการเคลื่อนไหวอิริยาบถโดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นการกระทำภายใต้บังคับของจิตใจ รวมถึงการงดเว้นการกระทำโดยเป็นการกระทำอย่างหนึ่งที่ไม่ใช่การเคลื่อนไหวร่างกายและต้องเป็นการงดเว้นการกระทำในกรณีที่ต้องมีการป้องกันผลเสียหายไม่ให้เกิดขึ้นนั้นเป็นหน้าที่ที่จะต้องป้องกันผลเสียหายซึ่งอาจเกิดจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายหน้าที่ตามสัญญา หรือหน้าที่ที่เกิดจากความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณี¹⁰¹ ซึ่งการกระทำดังกล่าวต้องเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายด้วยนอกจากนั้นยังต้องเป็นการกระทำโดยจงใจซึ่งเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวแต่ไม่ได้มุ่งหมายต่อผลเสียหายอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง หรือโดยประมาทเลินเล่อเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำโดยไม่จงใจ ซึ่งบุคคลที่มีความระมัดระวังและมีสภาพภายนอกเช่นเดียวกับผู้ก่อความเสียหายนั้นจะไม่กระทำการดังกล่าวโดยระดับความระมัดระวังในความรับผิดชอบละเมิดนั้นจะต้องสมมุติขึ้นเปรียบเทียบเป็นมาตรฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดโดยเป็นการเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตามฐานะในสังคมเช่นเดียวกับผู้กระทำความเสียหาย จึงทำให้ความระมัดระวังแตกต่างกันไปตามพฤติการณ์แห่งตัวบุคคล

อย่างไรก็ตามแม้มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 จะมีองค์ประกอบของการกระทำเหมือนอย่างมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ

⁹⁸ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนผู้แทนราษฎรพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ... (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, “บันทึกการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ..., ครั้งที่ 10/2543,” 5 กรกฎาคม 2543.

¹⁰⁰ ศรินทร์กอร์ โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิควรได้, หน้า 48.

¹⁰¹ สุขุม ศุภนิศย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด, หน้า 13.

พาณิชย์ กล่าวคือ มีผู้กระทำ การกระทำ การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และมีความเสียหายก็ตาม แต่หากพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวที่บัญญัติว่า “บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” จะเห็นได้ว่าผู้ใดที่เป็นผู้กระทำตามบทบัญญัติดังกล่าวย่อมหมายความถึงเฉพาะบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลเท่านั้น แต่ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นหมายถึงบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลใด ๆ ทั้งนี้อาจหมายความรวมถึงบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลก็ได้ ส่วนการกระทำตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดลักษณะการกระทำ ความผิดไว้เฉพาะดังนี้คือ การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าแม้การกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่นจะไม่เข้าลักษณะการกระทำ ความผิดในส่วนแรกแล้ว ก็ย่อมเข้าลักษณะการกระทำ ความผิดในส่วนหลังอีก เนื่องจากหากพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากกำหนดกรอบของวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลแล้วยังได้กำหนดประเภทของบุคคลที่จะสามารถเปิดเผยได้ด้วย ซึ่งวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวได้แก่¹⁰²

(1) การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ และการออกบัตรเครดิต

(2) การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่ศาลที่มีคำสั่งศาลหรือตามหมายศาลหรือเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(3) การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่พนักงานสอบสวนตามประมวลวิธีพิจารณาความกฎหมายอาญา มาตรา 2 (6) โดยทำหนังสือที่มีการลงนามจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีสังกัดอยู่ ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงินซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีดังกล่าว

¹⁰² พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20.

(4) การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่มีหนังสือจากหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(5) การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่บรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ที่มีหนังสือจากนิติบุคคลดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

(6) การกระทำการเปิดเผยหรือให้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่มีหนังสือจากนิติบุคคลดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

จากการปรับใช้กฎหมายแล้วหากมีบทบัญญัติเฉพาะในเรื่องใดแล้วย่อมไม่กลับไปใช้บทบัญญัติกฎหมายทั่วไป เว้นแต่บทบัญญัติเฉพาะดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติในเรื่องจึงจะกลับไปใช้บทบัญญัติกฎหมายทั่วไป ดังนั้นหากการกระทำเข้าองค์ประกอบความรับผิดตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 แล้วย่อมไม่สามารถใช้บทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่ผู้กระทำไม่ใช่บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลได้กระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่ไม่ใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล จึงทำให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องรับผิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะฉะนั้นหากเจ้าของข้อมูลจะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการกระทำที่มีลักษณะดังกล่าวไม่สามารถฟ้องร้องได้ทั้งตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ตามที่คณะกรรมการสิทธิวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นไว้

นอกจากการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับย่อมส่งผลต่อบทบัญญัติ การเรียกร้องค่าเสียหายอีกด้วย กล่าวคือ หากผู้กระทำที่ไม่ใช่บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลนั้นเจ้าของข้อมูลเครดิตต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกำหนดการเรียกร้องค่าเสียหายไว้จึงต้องเป็นไปตามมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยเป็นอำนาจของศาลในการใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เป็นไปตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ทั้งนี้ค่าสินไหมทดแทนอาจจะเป็นการคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปจากการกระทำละเมิด หรือการใช้ราคาทรัพย์สินนั้น และค่าเสียหายที่สามารถบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นด้วย แต่หากผู้กระทำเป็นบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลนั้นเจ้าของข้อมูลเครดิตต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และกำหนดการเรียกร้องค่าเสียหายไว้จึงต้องเป็นไปตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการศึกษาความรับผิดชอบเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... กับศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบัญญัติกฎหมายทั้งสามฉบับแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจจนนำไปสู่การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการปรับใช้มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กับพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องศึกษาความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ซึ่งอาจนำไปสู่แนวทางการแก้ไขมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในอนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ความรับผิดชอบที่เกิดจากธุรกิจข้อมูลเครดิตของประเทศสหรัฐอเมริกา

หลังจากทำการศึกษาลักษณะทั่วไปของธุรกิจข้อมูลเครดิตและความรับผิดชอบที่เกิดจากธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทยแล้ว ในบทนี้จะทำการศึกษาพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 และความรับผิดชอบที่ตามมาตราพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบที่ตามมาตราพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ที่จะได้อธิบายในบทต่อไป

4.1 ความนำ

ในหลายประเทศทั่วโลกได้มีการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (Credit bureau) อาจเป็นการดำเนินงานโดยภาครัฐ หรือภาคเอกชน หรือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานโดยภาคเอกชน เช่น ประเทศแคนาดา เดนมาร์ก เยอรมัน นอร์เวย์ สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ในขณะที่บางประเทศจะเป็นการดำเนินงานโดยธนาคารกลาง เช่น ประเทศเบลเยียม และประเทศสเปน แต่ในประเทศสเปนได้มีการจัดตั้งการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตใน 2 รูปแบบ คือ Credit bureau ดำเนินงานโดยธนาคารกลางที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย และจัดตั้งขึ้นโดยองค์กรเอกชน ทั้งนี้การควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (Credit bureau) นั้นจะมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นการเฉพาะ เช่น ประเทศเบลเยียม แคนาดาและสหรัฐอเมริกา หรือไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตโดยเฉพาะอาจอยู่ภายใต้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเทศเดนมาร์ก ไอร์แลนด์ สเปน และสหราชอาณาจักร หรืออาจเป็นเพียงแนวปฏิบัติหรือจรรยาบรรณเพื่อควบคุมการดำเนินงานของ Credit bureau เช่น ฮังการีและแอฟริกาใต้ เป็นต้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ โดยครั้งแรกของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญไม่มีการบัญญัติเนื้อหาสาระรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างเพียงพอ แต่ภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นจำนวน 10 ครั้งๆ ที่เรียกกันว่า “บทบัญญัติแห่งสิทธิ (Bill of Rights)” โดยสิทธิและ

เสรีภาพที่มีการรับรองและคุ้มครองไว้ เช่น เสรีภาพในการพูดและการพิมพ์ เสรีภาพในการนับถือศาสนา สิทธิในการมีหนายความและได้รับการพิจารณาคดีโดยลูกขุน เป็นต้น¹ จึงทำให้สภาองเกรสไม่สามารถบัญญัติกฎหมายอันเป็นการลดทอนเสรีภาพการพูด เสรีภาพการโฆษณา หรือออกบทบัญญัติลดทอนสิทธิของประชาชนอันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งเสรีภาพในความเป็นส่วนตัวซึ่งเป็นเสรีภาพที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัว

อย่างไรก็ตามประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายระดับมลรัฐที่เป็นการคุ้มครองการประกอบธุรกิจการให้เครดิตที่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค คือ The Consumer Credit Protection Act เป็นกฎหมายที่คุ้มครองการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับข้อกำหนดการให้เครดิตเพื่อผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบกับข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้เสนอให้ได้ และหลีกเลี่ยงการใช้สินเชื่อที่ไม่มีการแจ้งข้อมูลรวมทั้งเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากใบแจ้งหนี้และแนวปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม ซึ่ง The Consumer Credit Protection Act แบ่งออกได้เป็น 5 ส่วนดังนี้คือ Truth in Lending Act ค.ศ.1968, Fair Credit Reporting Act ค.ศ.1970, Fair Credit Billing Act ค.ศ.1974, Equal Credit Opportunity Act ค.ศ.1974 และ Fair Debt Collecting Practices Act ค.ศ.1977 จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับเครดิตของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับเครดิตไว้อย่างมากมายเนื่องจากเครดิตเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาและความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่เมื่อมีการนำเอาข้อมูลเครดิตไปใช้และส่งผลเสียต่อเจ้าของข้อมูลและระบบเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นทางการ ค.ศ.1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ทั้งนี้บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดถึงการจัดการระบบ การประมวลผลข้อมูลเครดิตโดยหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต รวมถึงการให้ความคุ้มครองข้อมูลเครดิตและเจ้าของข้อมูลเครดิตภายในประเทศอย่างเป็นทางการ² ผู้เขียนจะทำการศึกษาลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต องค์กรที่มีอำนาจกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต การจัดเก็บข้อมูลเครดิต และขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไป

¹มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 50-51.

²มณีรัตน์ กำจรกิจการ, “การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต: รูปแบบกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 28-29.

4.2 พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970)* ของประเทศสหรัฐอเมริกา

* ทั้งนี้ยังได้มีพระราชบัญญัติการถ่ายโอนรายงานข้อมูลเครดิตอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ค.ศ. 2003 (Fair and Accurate Credit Transactions Act 2003: FACTA) ซึ่งเป็นการบัญญัติตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) โดยเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลางประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้ผ่านสภาองเกรสในวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 2003 และลงนามโดยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) ในวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 2003 เพื่อให้ช่วยเหลือผู้บริโภคจากปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับการขโมยข้อมูล ความถูกต้องของข้อมูล ความเป็นส่วนตัว และการจำกัดการเปิดเผยข้อมูล อย่างเช่น ถ้ามีการฉ้อโกง (credit histories) สำหรับบุคคล ซึ่งจะทำให้การขอกู้ยืมทำได้ยากยิ่งขึ้น และจะทำให้การรายงานข้อมูลเครดิตติดตามได้ง่ายขึ้น และดำเนินการเพื่อความปลอดภัยของข้อมูลของผู้บริโภค ซึ่งในบทบัญญัติดังกล่าวมีอยู่ 8 หมวดหมู่ คือ หมวดการป้องกันขโมยข้อมูลเฉพาะบุคคล (identity theft) และการฟื้นฟูประวัติเครดิต (credit history) หมวดการปรับปรุงการใช้และการเข้าถึงข้อมูลสินเชื่อของผู้บริโภค หมวดการเพิ่มระดับความถูกต้องของรายงานข้อมูลผู้บริโภค หมวดการจำกัดการใช้และการแบ่งปันข้อมูลทางการแพทย์ (medical information) ในระบบการเงิน หมวดการปรับปรุงการศึกษาและความสามารถทางการเงิน หมวดการป้องกันพนักงานลูกจ้างจากการตรวจสอบความบกพร่องต่อหน้าที่ หมวดความสัมพันธ์กับกฎหมายของมลรัฐ และหมวดเบ็ดเตล็ด ทั้งนี้ได้มีการบัญญัติกฎระเบียบใหม่เกี่ยวกับระบบการแจ้งเตือนการฉ้อโกง (fraud alerts) และการแจ้งเตือนเป็นประจำ (active duty alerts) ซึ่งระบบการแจ้งเตือนการฉ้อโกง (fraud alerts) นั้นเป็นการกำหนดให้หน่วยงานรายงานข้อมูลผู้บริโภค (consumer reporting agencies) ซึ่งได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่เชื่อว่าตนเป็นผู้เคราะห์ร้ายหรือกำลังตกเป็นผู้เคราะห์ร้ายจากการฉ้อโกงหรืออาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานรายงานข้อมูลผู้บริโภคต้องแจ้งเตือนพฤติการณ์การหลอกลวงที่เกิดขึ้นในแฟ้มข้อมูลของผู้บริโภคให้แก่หน่วยงานรายงานข้อมูลผู้บริโภคอื่น ๆ ทราบอย่างน้อย 90 วัน นอกจากนี้ผู้บริโภคอาจขอให้มีการแจ้งเตือนพฤติการณ์การหลอกลวงให้ขยายออกไปได้ซึ่งในกรณีเช่นนี้หน่วยงานรายงานข้อมูลผู้บริโภคต้องเปิดเผยการแจ้งเตือนพฤติการณ์การหลอกลวงในเรื่องคะแนนเครดิตสำหรับผู้บริโภคเป็นระยะเวลา 7 ปี โดยการขยายการแจ้งเตือนไปยังหน่วยงานรายงานข้อมูลผู้บริโภคซึ่งรายการข้อมูลของผู้บริโภคจะไม่เผยแพร่กับบุคคลที่สามเพื่อวัตถุประสงค์ในการขยายสินเชื่อหรือการเสนอประกันภัยแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้จัดให้สมาชิกประจำสามารถร้องขอให้มีการแจ้งเตือนอย่างสม่ำเสมอ (active duty alerts) ซึ่งหน่วยงานรายงานข้อมูลผู้บริโภคต้องเปิดเผยการแจ้งเตือนรายงานเครดิตที่ออกภายใน 12 เดือนนับแต่วันที่มีการร้องขอซึ่งรายการข้อมูลของผู้บริโภคจะไม่เผยแพร่กับบุคคลที่สามเพื่อวัตถุประสงค์ในการขยายสินเชื่อหรือการเสนอประกันภัยแก่ผู้บริโภคเป็นระยะเวลา 2 ปีนับแต่วันที่มีการร้องขอ

อย่างไรก็ดีพระราชบัญญัตินี้ได้สร้างกฎเกณฑ์ที่ว่า "Red Flags Rule" ซึ่งเป็นความต้องการของ Federal Banking Agencies กับ National Credit Union Administration และ Federal Trade Commission จึงได้ร่วมกันสร้างกฎระเบียบเกี่ยวกับวิธีการป้องกันการขโมยข้อมูลที่แสดงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้นให้แก่สถาบันการเงินต่าง ๆ และผู้ให้สินเชื่อต่าง ๆ โดยกฎเกณฑ์ดังกล่าวส่งผลโดยรวมดังนี้

1) สถาบันการเงินต่าง ๆ และผู้ให้สินเชื่อต่าง ๆ ต้องการพัฒนาและดำเนินการระบบป้องกันการขโมยข้อมูลที่แสดงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้นเกี่ยวกับบัญชีใหม่และบัญชีที่มีอยู่ ทั้งนี้ต้องประกอบด้วยนโยบายที่สมเหตุสมผล (reasonable policies) และกระบวนการเกี่ยวกับการตรวจหา การป้องกัน และการขจัดการขโมยข้อมูลที่แสดงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น

2) ผู้ใช้รายงานผู้บริโภค (users of consumer reports) ต้องการตอบสนองการแจ้งเตือนที่คลาดเคลื่อน ซึ่งผู้ใช้รายงานผู้บริโภคได้รับ และ

3) บริษัทผู้ออกบัตรเดบิตหรือบัตรเครดิต (issuers of debit or credit cards) ต้องการประเมินความถูกต้องของการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ ซึ่งบริษัทผู้ออกบัตรเดบิตหรือบัตรเครดิตเหล่านั้นได้รับการแจ้งการเปลี่ยนแปลงที่อยู่

โดยในอดีตประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถรับรู้ข้อมูลของผู้ขอเครดิตที่เป็นบุคคลในท้องถิ่น หรือชุมชนจากสถาบันการเงินภายในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ ได้ แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการขยายตัวของระบบการเงินที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และมีการเคลื่อนย้ายของบุคคล ในท้องถิ่น หรือชุมชนมากขึ้นจึงทำให้เกิดข้อมูลเครดิตแบบรวมศูนย์หรือหน่วยงานจัดทำรายงาน ข้อมูลเครดิตเพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูล และจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตให้แก่ผู้ให้เครดิต สามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือด้านเครดิตของผู้ขอเครดิตได้ ซึ่งระบบการรายงานข้อมูลเครดิตดังกล่าวได้มีหน่วยงานดำเนินการจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตโดย ทำหน้าที่ในการดูแล และรวบรวมข้อมูลเครดิตที่ได้รับมาจากหลายแหล่งด้วยกัน เช่น ข้อมูลจาก ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน สหกรณ์ สมาคมเครดิต พ่อค้าปลีก และผู้ให้เครดิต องค์กร รวบรวมข้อมูล และองค์กรของรัฐ เป็นต้น จึงได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูล เครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) โดยในสมัยสภานิติบัญญัติ ของผู้แทน Leonor Sullivan และวุฒิสมาชิก William Proxmire ได้ให้ความเห็นชอบบทบัญญัติ ดังกล่าวในปีค.ศ.1970 แล้วมีผลบังคับใช้ในวันที่ 25 ธันวาคม ค.ศ.1971 เป็นต้นไป โดยกฎหมาย ฉบับดังกล่าวได้วางหลักเกณฑ์รายงานข้อมูลเครดิตว่า “ความถูกต้องและเป็นธรรมของการ รายงานข้อมูลเครดิต” เพื่อส่งเสริมความถูกต้องความเป็นธรรม และความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ส่วนบุคคล (Personal information) สภาคองเกรสได้กล่าวไว้ว่า³

(1) ระบบธนาคารเกี่ยวข้องกับรายงานข้อมูลเครดิตที่มีความถูกต้อง และเป็น ธรรม หากข้อมูลมีความไม่ถูกต้อง หรือบิดเบือนจากความเป็นจริง จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ ประสิทธิภาพของระบบธนาคารโดยตรง และหากข้อมูลมีความไม่เป็นธรรมจะก่อให้เกิดความไม่ น่าเชื่อถือต่อประชาชน โดยจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินการในด้านอื่น ๆ ของระบบธนาคาร

บัญชีบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตของผู้บริโภคภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ภายหลังจากบริษัท ผู้ออกบัตรเครดิตหรือบัตร เครดิตเหล่านั้นได้รับการร้องขอเพิ่มหรือเปลี่ยนบัตรในบัญชีเดียวกัน

4) ผู้ให้งานของสหพันธ์ทรัพย์สินต้องทำให้ผู้บริโภคเปิดเผยข้อมูลเครดิต รวมถึงคะแนนเครดิต (credit scores) ช่วงคะแนน (range of scores) หน่วยงานข้อมูลเครดิต (credit bureaus) รูปแบบคะแนน (scoring models) และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อคะแนนของผู้บริโภค ความต้องการที่ได้กล่าวมานั้นมาจากหน่วยงานรายงานข้อมูลเครดิต (credit reporting agencies) และจะส่งโดยตรงไปยังผู้บริโภคในนามผู้ให้สินเชื่อ

อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ที่ว่า “Red Flags Rule” นั้น Federal Trade Commission ได้กำหนดให้นำไปใช้กับ ธุรกิจทุกประเภทที่มีการปกปิดบัญชี (covered accounts) โดยบัญชีที่ปกปิดนั้นรวมถึงบัญชีที่มีความเสี่ยงที่สามารถ คาดการณ์ได้ล่วงหน้าถึงการขโมยข้อมูล เช่น บัตรเครดิต ใบเสร็จรายเดือน (ใบเสร็จสาธารณูปโภคหรือใบเสร็จค่า โทรศัพทมือถือ) หมายเลขประกันสังคม หมายเลขใบอนุญาตขับขี่ บัญชีการประกันสุขภาพ และอื่น ๆ

³Fair Credit Reporting Act 1970, section 602 (a)(1)(2)(3)(4).

(2) ระบบการดำเนินการที่พิถีพิถัน และละเอียดรอบคอบต้องพัฒนาขึ้นเพื่อการตรวจสอบ และการประเมินความน่าเชื่อถือของเครดิต สถานะของเครดิต ความสามารถของเครดิต ลักษณะและชื่อเสียงของเจ้าของข้อมูล

(3) หน่วยงานที่จัดทำรายงานข้อมูลเครดิตเข้ามามีบทบาทสำคัญในการรวบรวม และประเมินเครดิตของเจ้าของข้อมูล รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเจ้าของข้อมูล

(4) ต้องทำให้เชื่อมั่นได้ว่าหน่วยงานที่จัดทำรายงานข้อมูลเครดิตว่าจะดำเนินการอย่างเป็นธรรม ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และเคารพต่อสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล

อาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 เป็นกฎหมายที่มีความสลับซับซ้อน และมีความแตกต่างจากการคุ้มครองในเบื้องต้น โดยได้กำหนดให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องดำเนินการตาม “กระบวนการที่เหมาะสม” (Reasonable procedures)⁴ โดยหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจะต้องพัฒนาขั้นตอนการดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของระบบการค้า หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับเครดิตของเจ้าของข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคล การประกันภัย และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องให้ความเป็นธรรมและเท่าเทียมกันแก่เจ้าของข้อมูลด้วย ทั้งนี้ต้องตระหนักถึงข้อมูลที่เป็นความลับ ความถูกต้องของข้อมูล ความเกี่ยวเนื่อง ตลอดจนการนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ โดยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวด้วย

ในประเทศสหรัฐอเมริกาการเก็บรวบรวมข้อมูลเครดิตและการประมวลผลข้อมูลจะถูกดำเนินการโดยหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตหรือที่เรียกว่า “ศูนย์ข้อมูลเครดิต” (Credit Bureau) โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลเครดิตเพื่อใช้ในทางธุรกิจ เช่น การประกอบกิจการธุรกิจบัตรเครดิต การธนาคาร การจ้างแรงงาน ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ผู้เขียนจะทำการศึกษาลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไปเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจการเก็บรวบรวมข้อมูลเครดิตและการเปิดเผยข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไป

4.2.1 ลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

ในประเทศสหรัฐอเมริกาการเก็บรวบรวมข้อมูลเครดิตจะดำเนินงานโดยหน่วยธุรกิจที่เรียกว่า “หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต” (Consumer Reporting Agencies: CRAs) เป็นบุคคลใด ๆ ดำเนินธุรกิจบางส่วนหรือทั้งหมดในการรวบรวม การประมวลผลข้อมูลเครดิตของผู้บริโภค เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าธรรมเนียม เงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ทางธุรกิจ หรือความร่วมมือทางธุรกิจโดยอาจจะมี

⁴Fair Credit Reporting Act 1970, section 602 (b).

หรือไม่มีผลตอบแทนก็ได้ โดยข้อมูลเครดิตของผู้บริโภคอาจหมายความรวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ของผู้บริโภคที่เป็นส่วนประกอบของรายงานของผู้บริโภคต่อบุคคลที่สาม และบุคคลผู้ได้รับข้อมูลนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางธุรกิจต่อไป ซึ่งเป็นข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของลูกค้าไม่ว่าจะเป็นความน่าเชื่อถือทางด้านสินเชื่อ เช่น สถานะสินเชื่อ (Credit Standing) ความเหมาะสมของสินเชื่อ (Credit Worthiness) ความสามารถการใช้จ่ายสินเชื่อ (Credit Capacity) รวมถึงความน่าเชื่อถือทางด้านอื่น ๆ เช่น บุคลิก (Character) ลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristic) ชื่อเสียง (General Reputation) การใช้ชีวิต (Mode of Living) การใช้บัญชีสินเชื่อของลูกค้า (Credit accounts history) และข้อมูลสาธารณะอื่น ๆ (Public record information) ของลูกค้าด้วย

การประกอบธุรกิจของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต (CRAs) สามารถดำเนินงานได้โดยไม่ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไว้เป็นการโดยเฉพาะ จึงทำให้ผู้ที่ประกอบธุรกิจรวบรวมข้อมูลความน่าเชื่อถือของบุคคลสามารถกระทำได้เป็นการทั่วไปโดยไม่จำกัดจำนวน และสามารถใช้ชื่อเรียกธุรกิจแตกต่างกันไป แต่ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ได้วางกฎเกณฑ์ในการดำเนินการต่าง ๆ ไว้⁵

อย่างไรก็ตามแม้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจะไม่ต้องขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจ แต่ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตโดยองค์กรหนึ่งซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

4.2.2 องค์กรที่มีอำนาจกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต⁶

การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบตราสอดส่องดูแลการบังคับใช้กฎหมาย โดยเรียกองค์กรนี้ว่า “คณะกรรมการการค้าแห่งรัฐ” (Federal Trade Commission: FTC) โดยเป็นการดำเนินงานภายใต้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการค้าแห่งรัฐ ค.ศ.2006 (Federal Trade Commission Act) ที่กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินการของหน่วยงานรายงานข้อมูลเครดิตและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นทางการ ค.ศ. 1970 ได้กำหนดไว้เป็นกรณีเฉพาะให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานอื่น ๆ

⁵สุดธนา พันธุ์ธนาภิรักษ์, “ศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 27.

⁶Fair Credit Reporting Act 1970, section 621.

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการค้าแห่งรัฐ (Federal Trade Commission) มีดังนี้คือ⁷

(1) มีอำนาจในการดำเนินการ สอบสวน และการบังคับ รวมทั้งอำนาจในการออกกฎหรือระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการบังคับให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ.1970 และเพื่อการรวบรวมรายงาน เอกสาร และการปรากฏของพยานหลักฐานที่เป็นเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการค้าแห่งรัฐ ค.ศ.2006 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนดนี้

(2) มีอำนาจในการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าปรับกับผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดใด ๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ.1970

นอกจากคณะกรรมการการค้าแห่งรัฐ (Federal Trade Commission) ที่เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบสอดส่องดูแลการบังคับใช้กฎหมายแล้วยังมีบุคคลอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไปเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจบทบาท สิทธิ และหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ

4.2.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

ตามพระราชบัญญัตินี้กล่าวได้ว่ามีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตดังต่อไปนี้

(1) เจ้าของข้อมูลเครดิต⁸

เจ้าของข้อมูลเครดิตเป็นเจ้าของข้อมูลทั้งหมดที่ถูกเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มข้อมูลของหน่วยงานรายงานข้อมูลเครดิต เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้กล่าวว่าเป็นกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจรวบรวมข้อมูลความน่าเชื่อถือของบุคคล จึงได้มีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลไว้หลายประการ ได้แก่ สิทธิที่จะให้ความยินยอมหรือไม่ให้ความยินยอมในการจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตของตน สิทธิที่จะทราบถึงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อโต้แย้งคัดค้านข้อมูลที่มีผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล สิทธิในการสืบค้นแฟ้มข้อมูลของตนเอง สิทธิในการโต้แย้งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องกับหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต สิทธิที่จะให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตทำการ

⁷สุดธนา พันธุ์วานุรักษ์, “ศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2546), หน้า 34.

⁸มณีรัตน์ กำจรกิจการ, “การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต: รูปแบบกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2546), หน้า 38-40.

แก้ไขหรือลบข้อมูลที่มีความผิดพลาด สิทธิในการโต้แย้งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องของแหล่งที่มาของข้อมูล
เครดิต สิทธิที่จะเลือกให้ไม่แสดงชื่อของเจ้าของข้อมูลจากบัญชีแฟ้มข้อมูลของหน่วยงานจัดทำ
รายงานข้อมูลเครดิต

อย่างไรก็ดีเจ้าของข้อมูลสามารถฟ้องผู้ทำละเมิดต่อศาลมลรัฐ หรือต่อรัฐบาลกลางได้
โดยอาจดำเนินคดีได้ทั้งทางแพ่งและอาญาได้ หากหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต ผู้ใช้
ข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลเครดิตแก่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่
ตนอันเนื่องมาจากการละเมิดต่อพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาใน
หัวข้อต่อไป

(2) หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต⁹

หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องดำเนินการรวบรวม การประเมินผล และการ
ดูแลรักษาข้อมูลเครดิตที่อยู่ในแฟ้มข้อมูลของเจ้าของข้อมูล โดยต้องตระหนักถึงการรักษาความลับ
และความถูกต้องของข้อมูลจึงต้องทำการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินการรวบรวม ประมวลผลข้อมูล
และดูแลรักษาแฟ้มข้อมูลให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่บุคคลที่สามที่จะเข้า
มาใช้ข้อมูลที่หน่วยงานจัดเก็บไว้ ซึ่งบุคคลที่สามอาจจะเป็นผู้พิจารณาให้เครดิต การประกันภัย
การจ้างแรงงาน หรือหน่วยงานของรัฐ

(3) ผู้จัดหาข้อมูลเครดิต หรือผู้ให้ข้อมูลเครดิต¹⁰

การจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตนั้นต้องมี
แหล่งที่มาของข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลจากองค์กรข้อมูลเครดิต บริษัทที่ตรวจสอบผู้เช่าที่
อยู่ การบริการการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริง และบริการข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ซึ่ง
เรียกโดยรวมว่า “ผู้จัดหาข้อมูลเครดิต” หรือ “ผู้ให้ข้อมูลเครดิต” ทั้งนี้มีหน้าที่ในการรายงานข้อมูล
ที่มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ให้แก่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต และมีหน้าที่ในการแก้ไข
ข้อมูล ปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ซึ่งหากพบความไม่สมบูรณ์ หรือไม่ถูกต้อง ผู้ให้ข้อมูลเครดิต
จะต้องดำเนินการแก้ไขข้อมูลให้มีความถูกต้องเพื่อส่งข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่หน่วยงานจัดทำ
รายงานข้อมูลเครดิตต่อไป

(4) ผู้ใช้ข้อมูลเครดิต¹¹

⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

¹⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 44-45.

อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลนั้นผู้ใช้ข้อมูลเครดิตต้องได้รับอนุญาตการใช้ข้อมูล และหนังสือรับรองที่อนุญาตนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์การใช้ และรับรองว่ารายงานนั้นจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในการนำไปใช้ ทั้งนี้จะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบการดำเนินการที่มีผลในทางลบกับเจ้าของข้อมูลเนื่องจากแหล่งที่มาของรายงานข้อมูลนั้นอาจมาได้จากหลายแห่งด้วยกัน

4.2.4 ลักษณะของข้อมูลเครดิตที่ถูกจัดเก็บ

การจัดเก็บข้อมูลเครดิตของหน่วยงานรายงานข้อมูลเครดิตนั้นสามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลดังนี้

(1) รายงานลูกค้า (consumer report)¹² กล่าวคือ ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของสินเชื่อของลูกค้า ภาวะสินเชื่อ ความสามารถในการใช้สินเชื่อ พฤติกรรม ชื่อเสียงทั่ว ๆ ไป บุคลิกลักษณะของบุคคล หรือรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยเป็นข้อมูลในลักษณะของการประเมินความเหมาะสมของสินเชื่อ หรือความน่าเชื่อถือของลูกค้า หรือความเห็นใด ๆ เกี่ยวกับลูกค้า เพื่อใช้ในการพิจารณาสินเชื่อ การประกัน หรือการจ้างแรงงาน ทั้งนี้ผู้ใช้ข้อมูลไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากลูกค้าแต่อย่างใด

(2) ข้อมูลทางการแพทย์¹³ กล่าวคือ ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาโดยได้รับความยินยอมจากบุคคลที่ได้ให้ไว้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยอาจเป็นแพทย์ผู้ได้รับอนุญาต หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ โรงพยาบาล คลินิก หรือแหล่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางแพทย์

(3) รายงานการสืบสวนลูกค้า¹⁴ กล่าวคือ รายงานเกี่ยวกับบุคคลในเรื่องความประพฤติ ชื่อเสียง อุปนิสัย หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ได้มาจากการสัมภาษณ์หรือสอบถามจากเพื่อนบ้าน เพื่อน หรือคนใกล้ชิด

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นทางการ ค.ศ.1970 ยังได้กำหนดลักษณะข้อมูลที่ไม่ใช่เป็นรายงานข้อมูลเครดิต ซึ่งมีลักษณะดังนี้¹⁵

¹¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 46-47.

¹²Fair Credit Reporting Act 1970, section 603 (d)(i).

¹³Fair Credit Reporting Act 1970, section 603(i).

¹⁴Fair Credit Reporting Act 1970, section 603(e).

¹⁵Fair Credit Reporting Act 1970, section 603 (d) (2).

(1) รายงานข้อมูลใด ๆ ที่เป็น

1) รายงานเกี่ยวกับการดำเนินการหรือประสบการณ์ระหว่างเจ้าของข้อมูลกับผู้จัดทำรายงานข้อมูลเครดิต

2) การติดต่อสื่อสารข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกันในลักษณะของเจ้าของกิจการกับสาขา หรือ

3) การติดต่อสื่อสารในข้อมูล ระหว่างบุคคลที่เป็นเจ้าของกิจการหรือภายในสาขาของธุรกิจ ซึ่งหากเจ้าของข้อมูลพบว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นการสื่อสารระหว่างตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านี้เท่านั้น และเจ้าของข้อมูลได้รับโอกาสที่จะกำหนดไม่ให้มีการส่งหรือสื่อสารข้อมูลนี้ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องได้

(2) รายงานเกี่ยวกับการมอบอำนาจ หรือการอนุมัติใด ๆ ในการขยายเครดิต ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยผู้ออกบัตรเครดิตหรือเครื่องมือทางการเงินอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน

(3) รายงานใด ๆ เกี่ยวกับบุคคลที่ได้รับการร้องขอจากบุคคลที่สามให้ขยายเครดิตไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อผู้พิจารณา และหากบุคคลที่สามแนะนำ หรือให้ชื่อ ที่อยู่ของบุคคลที่ขอขยายเครดิต และบุคคลนั้นเปิดเผยข้อมูลต่อผู้พิจารณา¹⁶

(4) การสื่อสารที่มีลักษณะดังนี้

1) เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับการสอบสวน ตรวจสอบรายงานข้อมูลเครดิต

2) เป็นการกระทำขึ้นโดยนายจ้างเพื่อการจัดหาลูกจ้าง หรือการจัดหางาน เพื่อให้โอกาสแก่คนพื้นเมือง

3) เป็นการกระทำขึ้นโดยมีหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้าง หรือ

4) เจ้าของข้อมูลเป็นบุคคลที่ถูกกล่าวถึงในการติดต่อสื่อสารได้โดยให้การยินยอมด้วยวาจา หรือด้วยลายลักษณ์อักษรในเรื่องขอบเขตของการติดต่อสื่อสารก่อนที่จะมีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการติดต่อสื่อสารนั้น ๆ หรือ

¹⁶Fair Credit Reporting Act 1970, section 615.

5) บุคคลที่ดำเนินการติดต่อสื่อสารเปิดเผยข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเจ้าของข้อมูลซึ่งเป็นบุคคลที่ถูกกล่าวถึงในการสื่อสารนั้น หรือร้องขอให้เปิดเผยสาระสำคัญและขอบเขตทั้งหมดของข้อมูลในแฟ้มข้อมูล ณ เวลาที่มีการร้องขอ เว้นแต่แหล่งที่มาของข้อมูลใด ๆ ที่ได้มานั้นมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารเท่านั้น แต่สามารถจะถูกเปิดเผยภายใต้ขอบเขตอำนาจของศาลโดยการดำเนินการที่เหมาะสม

ทั้งนี้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตสามารถจัดเก็บข้อมูลของลูกค้าได้ภายในกำหนดระยะเวลา กล่าวคือ หากเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคดีล้มละลายจะสามารถรายงานได้ไม่เกิน 10 ปี หากเป็นข้อมูลอื่น ๆ เช่น การฟ้องร้องคดีแพ่ง คำพิพากษาในคดีแพ่ง และรายงานการถูกจับกุม หรือข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายภาษีที่รัฐหรือท้องถิ่นมือสังหาริมทรัพย์ประกันการค้างชำระภาษีจะสามารถรายงานย้อนหลังไปได้เพียงไม่เกิน 7 ปี หรือจนกระทั่งข้อจำกัดของสถานะนั้น ๆ ได้เลย กำหนดไปแล้วซึ่งแล้วแต่กรณีใดจะยาวกว่ากัน¹⁷

หลังจากที่ทำการศึกษาลักษณะของข้อมูลเครดิตแล้ว การกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับ การเปิดเผยข้อมูลเครดิตต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นผู้เขียนจะทำการศึกษาขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลเครดิตของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไป เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

4.2.5 ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลเครดิต

การเปิดเผยข้อมูลเครดิตภายใต้พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 สามารถเปิดเผยข้อมูลได้โดยสามารถเปิดเผยทั้งในกระบวนการสืบเสาะรายงานข้อมูลซึ่งเจ้าของข้อมูลสามารถร้องขอให้ผู้ที่ได้มาหรือเตรียมการเพื่อการสืบเสาะรายงานข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลรายใด ๆ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลอย่างสมบูรณ์ และถูกต้องให้แก่เจ้าของข้อมูลร้องได้ อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดหลักเกณฑ์การเปิดเผยให้แก่เจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐ และผู้ขอใช้ข้อมูล ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การเปิดเผยข้อมูลแก่เจ้าของข้อมูล¹⁸

¹⁷Fair Credit Reporting Act 1970, section 606 (a).

¹⁸Fair Credit Reporting Act 1970, section 609.

หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจะต้องดำเนินการตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูล ซึ่งจะต้องทำการเปิดเผยข้อมูลที่มีความถูกต้องชัดเจน และเหมาะสมโดยจะทำการเปิดเผยข้อมูลจากแฟ้มของเจ้าของข้อมูล ณ เวลาที่มีการร้องขอ เว้นแต่เป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกับการประเมินผลการให้เครดิต การประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ หรือข้อมูลที่มีการคาดคะเนเกี่ยวกับตัวเจ้าของข้อมูล นอกจากการเปิดเผยข้อมูลแล้วยังต้องเปิดเผยสิ่งต่อไปอีกด้วย คือ

1) เปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูลเครดิต เว้นแต่เป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบเสาะรายงานข้อมูลเครดิต โดยมีข้อแม้ว่าการดำเนินการที่กล่าวมานั้นใช้บังคับเฉพาะภายใต้กฎหมายฉบับนี้เท่านั้น และแหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อสืบเสาะข้อมูลเครดิตนี้สามารถนำไปเปิดเผยต่อโจทก์ภายใต้กระบวนการเปิดเผยที่เหมาะสมในศาล

2) เปิดเผยถึงผู้จัดทำรายงานข้อมูลเครดิต จะเป็นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับชื่อชื่อทางการค้า(ถ้ามี) เบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น¹⁹

3) เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ตามสัญญา ผู้รับเงินรายแรก และปริมาณการใช้เช็ค ซึ่งจะถูกนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีผลในทางลบกับเจ้าของข้อมูล²⁰

4) เปิดเผยบันทึกคำร้องขอทุกคำร้องเกี่ยวกับการดำเนินการด้านเครดิต หรือการประกันที่ไม่ได้เริ่มจากเจ้าของข้อมูล โดยหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตมีอยู่ภายในระยะเวลา 1 ปีก่อนการร้องขอ ทั้งนี้เพื่อบ่งชี้ถึงตัวเจ้าของข้อมูล

ทั้งนี้หลักการเปิดเผยข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะไม่นำไปบังคับใช้กับการเปิดเผยถึงแหล่งที่มาของข้อมูล และส่วนประกอบของรายงานข้อมูลเครดิต หรือรายงานข้อมูลเครดิตที่ได้รับหรือได้จัดทำก่อนวันที่มีผลบังคับใช้ของกฎหมายฉบับนี้ เว้นแต่ข้อมูล หรือรายงานข้อมูลเครดิตที่มีอยู่ในแฟ้มข้อมูลของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตในวันที่กฎหมายบังคับใช้

อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลแก่เจ้าของข้อมูลย่อมต้องมีเงื่อนไขการเปิดเผยข้อมูลต่อเจ้าของข้อมูล²¹ ซึ่งมีการบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และการเปิดเผยในรูปแบบของลายลักษณ์อักษรมีหลักเกณฑ์ดังนี้

¹⁹ Fair Credit Reporting Act 1970, section 607(e)(1).

²⁰ Fair Credit Reporting Act 1970, section 609(a)(4).

²¹ Fair Credit Reporting Act 1970, section 610.

1) กรณีการเปิดเผยข้อมูลข้อมูลเครดิตที่เป็นการบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องกำหนดเงื่อนไขการเปิดเผยข้อมูลเครดิตที่บ่งชี้ถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างเหมาะสม²² โดยการเปิดเผยข้อมูลจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลโดยอาจเปิดเผยข้อมูลด้วยวิธีอื่นใด หรือในรูปแบบที่เจ้าของข้อมูลระบุ หรือในรูปแบบที่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตกำหนดเอาไว้

2) เจ้าของข้อมูลสามารถกำหนดรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลได้ดังนี้²³

2.1) การเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่เจ้าของข้อมูลทำการเปิดเผยที่หน่วยงานจัดทำรายงานด้วยตนเองในระหว่างเวลาทำการ

2.2) การเปิดเผยข้อมูลโดยทางโทรศัพท์โดยเจ้าของข้อมูลได้ร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เปิดเผยข้อมูลทางโทรศัพท์ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตในระหว่างเวลาทำการ²⁴ ซึ่งรายการที่ต้องมีในการร้องขอควรมีข้อความดังนี้ คือ

ก. การอธิบายโดยย่อ และสิทธิต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าว

ข. คำอธิบายการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าว

ค. รายชื่อองค์กรของรัฐที่ต้องรับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว รวมทั้งที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตเพื่อให้เจ้าของข้อมูลสามารถเลือกติดต่อกับหน่วยงานจัดทำรายการข้อมูลเครดิตที่เหมาะสมได้

ง. การแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบว่า เจ้าของข้อมูลอาจได้รับสิทธิเพิ่มเติมภายใต้กฎหมายของรัฐ (State Law) และเจ้าของข้อมูลจะต้องไปติดต่อกับองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคของรัฐ หรือท้องถิ่น หรือพนักงานอัยการเพื่อศึกษาสิทธิเหล่านั้น และ

จ. การแจ้งให้ทราบว่า หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไม่สามารถถูกร้องขอให้เคลื่อนย้ายที่ทำให้เสื่อมเสียออกจากแฟ้มข้อมูลของเจ้าของข้อมูลได้ เว้นแต่ข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบันแล้ว ตามที่ระบุไว้ในหมวด 605 หรือข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถพิสูจน์ได้

²²Fair Credit Reporting Act 1970, section 609.

²³Fair Credit Reporting Act 1970, section 610(b).

²⁴Fair Credit Reporting Act 1970, section 609(c).

3) การเปิดเผยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

4) โดยวิธีการอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสม

นอกจากการเปิดเผยข้อมูลแก่เจ้าของข้อมูลแล้วยังมีการเปิดเผยข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ²⁵ ซึ่งหน่วยงานที่จัดทำรายงานข้อมูลเครดิตอาจดำเนินการจัดหาข้อมูลที่เฉพาะของตัวบุคคลเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ในอดีตและปัจจุบัน สถานที่ทำงานในอดีตและปัจจุบันให้กับองค์กรต่าง ๆ ของรัฐได้ ดังนี้

(2) การเปิดเผยข้อมูลแก่สำนักงานสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา (Federal Bureau of Investigation: FBI)

หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตสามารถเปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบราชการลับและป้องกันการก่อวินาศกรรมซึ่งข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้แก่²⁶ ชื่อ ที่อยู่ในอดีตและปัจจุบัน สถานที่ทำงานในอดีตและปัจจุบัน ชื่อ ที่อยู่ของสถาบันทางการเงินที่เจ้าของข้อมูลเปิดบัญชีอยู่ หรือข้อมูลที่มีคำสั่งให้เปิดเผยให้แก่สำนักงานสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา (FBI) โดยสำนักงานสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาคannot นำมาเผยแพร่ข้อมูลที่ได้รับมา เว้นแต่เป็นการเผยแพร่ให้แก่ผู้แทนของรัฐบาลกลาง ซึ่งอาจเป็นส่วนสำคัญในการเห็นชอบหรือจัดการในการสืบสวนของหน่วยสืบราชการลับของต่างประเทศ หรือข้อมูลเกี่ยวข้องกับบุคคลตามประมวลกฎหมายทหาร (Uniform Code of Military Justice: UCMJ) เกี่ยวกับอำนาจในการสืบสวน

(3) การเปิดเผยข้อมูลแก่องค์กรของรัฐเพื่อป้องกันลัทธิก่อการร้าย

หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจะต้องเปิดเผยรายงานข้อมูลเครดิต รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ในแฟ้มข้อมูลของเจ้าของข้อมูลให้แก่หน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่ในการดำเนินการสืบสวน หรือทำการวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับก่อการร้ายข้ามชาติ โดยหน่วยงานเหล่านั้นต้องจัดทำหนังสือรับรองว่าข้อมูลที่ร้องขอนั้นมีความจำเป็นสำหรับการสืบสวน การวิเคราะห์ และดำเนินการของหน่วยงานดังกล่าว

²⁵Fair Credit Reporting Act 1970, section 608.

²⁶Fair Credit Reporting Act 1970, section 625 (a)(b)(c).

จากการศึกษาลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต องค์กรที่มีอำนาจกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต ลักษณะของข้อมูลเครดิตที่ถูกจัดเก็บ และขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 แล้ว ผู้เขียนจะทำการศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

4.3 ความรับผิดชอบทางแพ่งพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา

บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลเครดิตในประเทศสหรัฐอเมริกา คือพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเครดิต และกรอบการเปิดเผยข้อมูลเครดิตให้แก่บุคคลประเภทต่าง ๆ แล้วยังได้กำหนดบทลงโทษหากเกิดการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวโดยจะถูกดำเนินการตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง และกฎหมายของมลรัฐ ซึ่งบทลงโทษดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ความรับผิดชอบทางแพ่ง ซึ่งมีการบัญญัติที่กำหนดค่าเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไว้ใน 2 กรณี คือ ความรับผิดชอบทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยความจงใจ และความรับผิดชอบทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยความประมาทเลินเล่อ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจความรับผิดชอบทางแพ่งผู้เขียนจึงจะทำการศึกษาในส่วนต่อไป

2) ความรับผิดชอบอาญา ซึ่งหากปรากฏว่าได้รับข้อมูลมาจากหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลเครดิตโดยมิชอบ ส่วนเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลเครดิตซึ่งทำให้ข้อมูลเครดิตแก่บุคคลที่ไม่มีอำนาจโดยจงใจจะต้องได้รับโทษดังต่อไปนี้

ก. บุคคลใดที่จงใจครอบครองข้อมูลของเจ้าของข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต โดยเป็นการครอบครองที่มีเจตนาโดยรู้ว่าตนไม่มีสิทธิ ถูกปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁷

ข. การเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตของเจ้าหน้าที่หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตใดที่จงใจจัดเตรียมข้อมูลของบุคคลภายใต้

²⁷ Fair Credit Reporting Act 1970, section 619.

แฟ้มข้อมูลของหน่วยงานจัดทำรายงานให้กับบุคคลซึ่งไม่ได้รับอนุญาต เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างผู้นั้น จะถูกปรับหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁸

ค. หน่วยงาน หรือกรมของประเทศสหรัฐอเมริกาใด ๆ ที่ได้มา หรือเปิดเผย รายงานข้อมูลเครดิต เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกวิดีโอ หรือข้อมูลที่ฝ่าฝืน The Fair Credit Reporting Act (FCRA) พึ่งต้องชำระค่าเสียหายให้กับเจ้าของข้อมูลเท่ากับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง กับเจ้าของข้อมูล หรือ 100 ดอลลาร์สหรัฐ แต่ถ้าหากพบว่า การฝ่าฝืนเป็นการกระทำที่มีเจตนา หรือที่ตั้งใจ การลงโทษศาลสามารถสั่งให้ลงโทษจากการก่อความเสียหาย²⁹

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 นั้นมีบทบัญญัติการกำหนดค่าเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยความจงใจ และโดยความประมาทเลินเล่อซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ว่าลักษณะการกระทำมีความผิดเช่นใดเป็นความผิด แต่กำหนดลักษณะการกระทำผิดไว้อย่างกว้าง กล่าวคือ มีการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนความต้องการของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว (fails to comply with any requirement imposed under this title) จึงต้องทำการศึกษาว่าการกระทำลักษณะเช่นใดเป็นการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนความต้องการของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อต้องการให้ความคุ้มครองเจ้าของข้อมูล และเพื่อส่งเสริมความถูกต้องของรายงานข้อมูลเครดิต³⁰ อาจกล่าวได้ว่า หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องกระทำการใด ๆ เพื่อให้รายงานข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด โดยการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตของลูกค้านั้นต้องเป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสม (reasonable procedure)* เพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง ซึ่งการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตของลูกค้านั้นต้องเป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสม (reasonable procedure) อาจเป็นกรณีดังต่อไปนี้³¹

²⁸Fair Credit Reporting Act 1970, section 620.

²⁹Fair Credit Reporting Act 1970, section 625 (i).

³⁰มณีรัตน์ กำจรกิจการ, “การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต: รูปแบบกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 37.

* Fair Credit Reporting Act 1970, section 602(b) “*Reasonable procedure*. It is the purpose of this title to require that consumer reporting agencies adopt reasonable procedures for meeting the needs of commerce for consumer credit, personnel, insurance, and other information in a manner which is fair and equitable to the consumer, with regard to the confidentiality, accuracy, relevancy, and proper utilization of such information in accordance with the requirements of this title.”

³¹Gary Knapp, Requirement of § 607 (b) of Fair Credit Reporting Act that credit bureaus follow “reasonable procedures to assure maximum possible accuracy” [Online], 10 April 2010. Available from: <http://www.westlaw.com>

1) ความลับสนของรายงานข้อมูลเครดิตไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตที่มีความไม่เหมาะสม เช่น คดี *Lowry v. Credit Bureau, Inc.* ศาลได้วางหลักไว้ว่า หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตมีหน้าที่เตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสม (reasonable procedure) เพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องมากที่สุดเท่าที่ทำได้ โดยโจทก์ในคดีนี้ คือ *James Francis Lowry* ได้ถูกปฏิเสธการให้สินเชื่อเนื่องมาจากข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายเมื่อ 7 ปีก่อน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นปฏิปักษ์ (adverse information) โดยรายงานข้อมูลดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้มีรายชื่อเหมือนกับโจทก์ ทั้งนี้ศาลคดีนี้ตัดสินว่า ข้อเรียกร้องของโจทก์ไม่ได้เกี่ยวกับการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตแต่รายงานข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในระบบคอมพิวเตอร์ของจำเลย ซึ่งเป็นผลมาจากการสืบค้นรายงานข้อมูลเครดิต

2) หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องกระทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงของรายงานข้อมูลเครดิตที่ได้รับมาหรือรายงานจะต้องกระทำภายใต้มีกระบวนการที่เหมาะสม

ก. กรณีที่การตรวจสอบข้อเท็จจริงของรายงานข้อมูลเครดิตถูกจัดทำขึ้นจากหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตโดยกระบวนการที่เหมาะสม เช่น คดี *Hauser v. Equifax, Inc.* หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตเป็นการประกันแก่ผู้ทำประกันที่พิการและไม่สามารถหางานได้โดยในรายงานข้อมูลได้อธิบายเกี่ยวกับอาชีพการงานของผู้ทำประกันไม่ถูกต้องนั้นไม่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนการปฏิบัติให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพราะรายงานข้อมูลดังกล่าวไม่ได้เป็นประเภทที่เป็นปฏิปักษ์กับลูกค้า และต้องทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง (double-checking) ทั้งนี้ศาลตัดสินว่าหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนกระบวนการที่เหมาะสมเพราะรายงานข้อมูลดังกล่าวเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของบุคคลเกี่ยวกับผู้สมัครการขอรับประกันภัย ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ต้องการให้มีการตรวจสอบรายงานข้อมูลลูกค้าที่เกิดจากการสัมภาษณ์ และผู้สมัครการขอรับประกันภัยสามารถจะโต้แย้งความถูกต้องได้โดยสุจริต

ข. กรณีที่การตรวจสอบข้อเท็จจริงของรายงานข้อมูลเครดิตถูกจัดทำขึ้นจากหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตโดยไม่มีกระบวนการที่เหมาะสม เช่น คดี *Thompson v. Antonio Retail Merchants Asso.* ศาลตัดสินว่า การเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องนั้นกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต จะต้องปรับปรุงกระบวนการให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ เพราะการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตควรจะต้องดำเนินกระบวนการอยู่ตลอดเวลา แต่คดีนี้

ผู้จัดการของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องยืนยันว่า หมายเลขประกันสังคมเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อแฟ้มข้อมูลของลูกค้า และลูกจ้างของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตควรตรวจสอบหมายเลขประกันสังคมจากผู้ให้สินเชื่อและจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในแฟ้มข้อมูล ดังนั้นศาลจึงตัดสินว่าหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตกระทำไม่สมเหตุผลผลโดยได้จัดระบบคอมพิวเตอร์ไว้โดยอัตโนมัติในการเข้าถึงแฟ้มข้อมูลโดยปราศจากการสื่อสารระหว่างแหล่งข้อมูลและล้มเหลวในการตรวจสอบหมายเลขประกันสังคม

3) การตรวจสอบแฟ้มข้อมูลของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตกระทำ 2 ครั้งต่อปีในแต่ละแฟ้มข้อมูลถือได้ว่าเป็นการฝ่าฝืนการต้องเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง เช่น คดี *Morris v. Credit Bureau of Cincinnati, Inc.* ศาลกล่าวว่า การที่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตทำการตรวจสอบแฟ้มข้อมูล 2 ครั้งต่อปีย่อมเป็นการไม่เพียงพอต่อการรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องมากที่สุด เนื่องจากแฟ้มข้อมูลของ *Joe T. Morris* ถูกบันทึกในอีกชื่อหนึ่งว่า *Joseph T. Morris* แต่ข้อมูลอื่น ๆ ของทั้งสองแฟ้มเป็นข้อมูลเดียวกันไม่ว่า ที่อยู่ อาชีพ นายจ้าง หมายเลขประกันสังคม ชื่อภรรยา เป็นต้น เมื่อพบปัญหาหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไม่มีกระบวนการอย่างชัดเจนที่จะแสดงสัญลักษณ์ความไม่ถูกต้องในแฟ้มข้อมูลหนึ่งแต่กลับลบแฟ้มข้อมูลที่ชื่อ *Joseph T. Morris* จึงเป็นการปฏิบัติการฝ่าฝืนกระบวนการที่เหมาะสม

4) หากรายงานข้อมูลดังกล่าวผิดไปจากความเป็นจริงโดยชัดแจ้ง ถือได้ว่าหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตปฏิบัติการฝ่าฝืนกระบวนการที่เหมาะสม เช่น คดี *Pinner v. Schmidt*. ศาลกล่าวไว้ว่า บุคคลธรรมดาควรเข้าใจการอธิบายรายงานข้อมูลเครดิตว่า โจทก์ได้ฟ้องเรียกคืนเงินจากบริษัทแห่งหนึ่ง โดยตามปกติแล้วหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องรับรู้ได้ว่าโจทก์เป็นผู้ดำเนินคดีในอีกคดีหนึ่ง ซึ่งศาลให้ความเห็นว่าการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องนั้น กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจะต้องปรับปรุงกระบวนการให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ เพราะการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตควรจะต้องดำเนินกระบวนการอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามสิทธิเรียกร้องทางนี้ดังกล่าวสามารถรับรองได้ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องเนื่องจากมีพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน แต่คดีนี้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ในการปรับปรุงกระบวนการให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

5) หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตปฏิบัติการฝ่าฝืนกระบวนการที่เหมาะสมหากรายงานข้อมูลดังกล่าวไม่ถูกต้องเนื่องจากการปฏิบัติงานของลูกจ้างของหน่วยงานจัดทำ

รายงานข้อมูลเครดิต เช่น คดี *Millstone v. O'Hanlon Reports, Inc.* ศาลกล่าวไว้ว่า รายงานข้อมูลเครดิตของ *Millstone* นั้นสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการหมิ่นประมาท การรายงานที่ผิดพลาด และการดูหมิ่น ถึงแม้ว่าหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่ง แต่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและไม่ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลังว่าข้อมูลดังกล่าวหาได้เป็นจริง ๆ หรือไม่ จึงถือได้ว่าหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตปฏิบัติการฝ่าฝืนกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง

จากกรณีตัวอย่างข้างต้นอาจกล่าวโดยสรุปว่า หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) กล่าวคือ หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจะต้องดำเนินการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง โดยจะต้องปรับปรุงกระบวนการให้มีความทันสมัยตามข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตควรจะต้องดำเนินการอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหากความผิดพลาดประการใด ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการเตรียมข้อมูลให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องย่อมไม่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเหมือนอย่างเช่น คดี *Lowry v. Credit Bureau, Inc.* ที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น นอกจากการกำหนดลักษณะการกระทำความผิดอย่างกว้างไว้ว่า ต้องมีการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนความต้องการของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว (fails to comply with any requirement imposed under this title) แล้วยังต้องมีองค์ประกอบทางจิตใจ คือ โดยจงใจ หรือโดยประมาทเลินเล่อด้วย จึงจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 มาตรา 616 และมาตรา 617 ได้ ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(1) ความรับผิดชอบทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยความจงใจ* นั้นเป็นกรณีที่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้เป็นไปตาม กระบวนการที่เหมาะสม (reasonable procedure) เพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง ซึ่งการกระทำโดยจงใจนั้นจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลได้กระทำโดยเจตนาฝ่าฝืนต่อหน้าที่ที่ต้องกระทำต่อ บุคคลอื่นแล้วก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น³² ตัวอย่างเช่น คดี Millstone v. O'Hanlon Reports, Inc. เป็นกรณีที่โจทก์ทำการยื่นคำขอประกันภัยรถยนต์แต่ได้ถูกปฏิเสธอันเนื่องมาจากรายงานข้อมูล เครดิตของจำเลยที่ได้กล่าวถึงความประพฤติเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเพื่อนบ้านโดยไม่ได้มีการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เนื่องจากการปฏิบัติงาน ของโจทก์กำหนดให้ค่าจ้างของลูกจ้างโจทก์ให้เป็นไปตามจำนวนงานที่กระทำขึ้นซึ่งการกระทำ ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของรายงานที่จัดทำขึ้นเช่นนี้เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืน พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 ซึ่งเป็นกรณีที่หน่วยงานจัดทำ

* Fair Credit Reporting Act 1970, section 616 "Civil liability for willful noncompliance

(a) In general. Any person who willfully fails to comply with any requirement imposed under this title with respect to any consumer is liable to that consumer in an amount equal to the sum of

(1)(A) any actual damages sustained by the consumer as a result of the failure or damages of not less than \$100 and not more than \$1,000; or

(B) in the case of liability of a natural person for obtaining a consumer report under false pretenses or knowingly without a permissible purpose, actual damages sustained by the consumer as a result of the failure or \$1,000, whichever is greater;

(2) such amount of punitive damages as the court may allow; and

(3) in the case of any successful action to enforce any liability under this section, the costs of the action together with reasonable attorney's fees as determined by the court.

(b) Civil liability for knowing noncompliance. Any person who obtains a consumer report from a consumer reporting agency under false pretenses or knowingly without a permissible purpose shall be liable to the consumer reporting agency for actual damages sustained by the consumer reporting agency or \$1,000, whichever is greater.

(c) Attorney's fees. Upon a finding by the court that an unsuccessful pleading, motion, or other paper filed in connection with an action under this section was filed in bad faith or for purposes of harassment, the court shall award to the prevailing party attorney's fees reasonable in relation to the work expended in responding to the pleading, motion, or other paper."

³² มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา, หน้า 116.

รายงานข้อมูลเครดิตเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสม (reasonable procedure) เพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง³³

อย่างไรก็ดีเมื่อมีการกระทำการฝ่าฝืนโดยจงใจจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลแล้ว ตามมาตรา 616 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดประเภทของค่าเสียหายไว้ จึงทำให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลดังต่อไปนี้

1) ค่าเสียหายที่เป็นจริง (actual damages) ที่ได้รับจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง อาจกล่าวได้ว่าเป็นค่าเสียหายในลักษณะ “ค่าสินไหมทดแทน” ที่ผู้กระทำจะต้องชดเชยให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนถูกกระทำให้ได้ใกล้เคียงมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยต้องเป็นการชดเชยทดแทนความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจริง ๆ และผู้เสียหายต้องสามารถพิสูจน์ความเสียหายที่ตนได้รับให้ปรากฏต่อศาล³⁴ แต่ถ้าหากผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงได้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้ไม่น้อยกว่า 100 ดอลลาร์แต่ไม่เกินกว่า 1,000 ดอลลาร์

2) กรณีที่บุคคลธรรมดาที่ได้รับรายงานลูกค้าน่าซึ่งเป็นที่จริง หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาตต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลตามค่าเสียหายที่เป็นจริงที่ได้รับจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง ซึ่งผู้เสียหายต้องสามารถพิสูจน์ความเสียหายที่แท้จริงที่ตนได้รับให้ปรากฏต่อศาลได้ แต่กรณีนี้หากผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงได้แต่มีจำนวนน้อยกว่า 1,000 ดอลลาร์ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจำนวน 1,000 ดอลลาร์ได้ แต่หากผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงได้มากกว่า 1,000 ดอลลาร์ศาลสามารถกำหนดให้ได้ตามความเสียหายที่แท้จริง

นอกจากการกำหนดค่าเสียหายข้างต้นแล้วศาลยังสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้แก่ผู้เสียหายได้โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล³⁵ ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ กล่าวคือ ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นการลงโทษทางแพ่งอย่างหนึ่งและกำหนดขึ้นเพื่อเป็น

³³G. Allan Van Fleet, Judicial construction of the fair credit reporting act: Scope and Civil liability [Online], 16 January 2009. Available from: <http://www.westlaw.com>

³⁴คัมภีร์ แก้วเจริญ, “ค่าเสียหายในคดีละเมิด,” วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 7 (กุมภาพันธ์ 2526): 28.

³⁵Fair Credit Reporting Act 1970, section 616 (a)(B)(2).

การป้องกันการกระทำที่คล้ายคลึงกันอันจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยภายใต้แนวความคิดนี้ค่าเสียหายดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของนโยบายสาธารณะ (public policy) และประโยชน์ของสังคมและสาธารณะไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับเท่านั้น ดังนั้นค่าเสียหายในเชิงลงโทษอาจจะถูกกำหนดให้เป็นค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายซึ่งไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้³⁶ รวมทั้งค่าชดเชยธรรมเนียมในการฟ้องคดีและค่าทนายความตามความเหมาะสมซึ่งศาลจะตัดสินไว้ในคำพิพากษา³⁷

จากการกระทำฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยความจงใจในกรณีที่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องข้างต้นแล้วยังมีการกำหนดการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีดังต่อไปนี้ กล่าวคือ หากบุคคลที่ได้รับรายงานลูกค้ำมาจากตัวแทนที่รายงานข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้ำได้รู้อยู่แล้วว่ารายงานลูกค้ำนั้นเป็นเท็จ หรือได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาตจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายที่เป็นจริง ต่อหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต หรือค่าเสียหาย 1,000 ดอลลาร์ แล้วแต่ค่าเสียหายส่วนใดจะมากกว่ากัน³⁸

อย่างไรก็ตามหากศาลเห็นว่าค่าให้การ คำร้อง หรือเอกสารอื่นใด ๆ ที่ถูกยื่นไว้ในคดีนั้นถูกยื่นโดยไม่สุจริตหรือหลอกลวง ศาลสามารถตัดสินให้ฝ่ายที่แพ้คดีออกค่าใช้จ่ายของค่าทนายความฝ่ายที่ชนะคดีได้ตามความเหมาะสม³⁹

(2) ความรับผิดชอบทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยประมาท
* เป็นกรณีที่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้เป็นไปตาม

³⁶ กฤษณา พิชณนโกศล, “ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 17-18.

³⁷ Fair Credit Reporting Act 1970, section 616 (a)(B)(3).

³⁸ Fair Credit Reporting Act 1970, section 616 (b).

³⁹ Fair Credit Reporting Act 1970, section 616 (c).

* Fair Credit Reporting Act 1970, section 617 “Civil liability for negligent noncompliance

(a) In general. Any person who is negligent in failing to comply with any requirement imposed under this title with respect to any consumer is liable to that consumer in an amount equal to the sum of

(1) any actual damages sustained by the consumer as a result of the failure; and

(2) in the case of any successful action to enforce any liability under this section, the costs of the action together with reasonable attorney’s fees as determined by the court.

กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง ซึ่งการกระทำโดยประมาทเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้กระทำโดยมิได้เจตนาจะก่อให้เกิดการกระทำนั้น หากแต่เกิดจากเหตุแห่งความไม่ระมัดระวังของบุคคลที่ก่อเหตุจนเป็นเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ทั้งนี้องค์ประกอบของการกระทำโดยประมาท กล่าวคือ⁴⁰ ผู้กระทำมีหน้าที่ต่อบุคคลอื่นที่จะกระทำการใด ๆ อย่างรอบคอบ (duty to act reasonably) และผู้กระทำได้ฝ่าฝืนต่อหน้าที่ที่ต้องกระทำการใด ๆ อย่างรอบคอบ (breach duty to act reasonably) จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น (harm)

ตัวอย่างเช่น คดี *Miller v. Credit Bureau, Inc. of Washington, D.C.*,⁴¹ เป็นกรณีที่โจทก์ทำการยื่นคำขอบัตรเครดิตจากบริษัทนำมันแต่ได้ถูกปฏิเสธอันเนื่องมาจากรายงานข้อมูลเครดิตที่จำเลยเป็นผู้ให้ข้อมูล ในระหว่างการไต่สวนพิจารณาคดีศูนย์ข้อมูลเครดิตได้รับข้อมูลที่เป็นผลร้ายอย่างไม่ถูกต้องจากธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับข้อมูลสถานะทางบัญชีของโจทก์ ซึ่งในความเป็นจริงเป็นบัญชีของลูกค้าคนอื่นที่มีชื่อคล้ายกับชื่อโจทก์ รายงานประกอบด้วยใบเสร็จค่าใช้จ่ายโรงพยาบาลที่ค้างจ่ายเป็นปฏิปักษ์กับ Miller โดยศาลตัดสินว่าศูนย์ข้อมูลเครดิตได้กระทำโดยประมาทเกี่ยวเนื่องกับรายงานข้อมูลของ Miller ดังนี้

1) ศูนย์ข้อมูลเครดิตไม่ได้มีกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าข้อมูลที่ เป็นผลร้ายนำมาใช้กับรายงานข้อมูล

2) ศูนย์ข้อมูลเครดิตไม่ได้ใช้กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อประเมินรายงาน ข้อมูลเครดิตที่เป็นผลร้ายนั้น ศาลพบข้อบกพร่อง 2 จุดโดยเฉพาะกับกระบวนการของหน่วยงาน

ก. ศูนย์ข้อมูลเครดิตไม่ได้มีกระบวนการสำหรับการประกันภัยว่า พฤติการณ์ที่น้อยลงพร้อมกับผลร้ายของรายงานข้อมูลที่จะต้องมีการรายงาน เช่น ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับหนี้ ความล้มเหลวในการเก็บรวบรวม เป็นต้น

(b) Attorney's fees. On a finding by the court that an unsuccessful pleading, motion, or other paper filed in connection with an action under this section was filed in bad faith or for purposes of harassment, the court shall award to the prevailing party attorney's fees reasonable in relation to the work expended in responding to the pleading, motion, or other paper."

⁴⁰ มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา, หน้า 123-124.

⁴¹ G. Allan Van Fleet, Judicial construction of the fair credit reporting act: Scope and Civil liability [Online], 16 January 2009. Available from: <http://www.westlaw.com>

ข. ศูนย์ข้อมูลเครดิตไม่ได้มีกระบวนการสำหรับสิ่งใด ๆ ที่เป็นผลดีนั้นไม่สำคัญกับ Miller การนำเสนอของศาลถือเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ของหน่วยงานรายงานข้อมูลเครดิตที่จะดูแลให้มั่นใจได้เพื่อรับรองความถูกต้องของรายงานข้อมูลมากที่สุด

คดีดังกล่าวจำเลยควรนำกระบวนการที่เหมาะสมมาใช้กับการรายงานข้อมูลของผู้บริโภคในแฟ้มข้อมูลที่โจทก์เป็นลูกจ้างของสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐอเมริกาซึ่งปรากฏถึงตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ และรายงานข้อมูลที่เป็นผลร้ายที่มีความสัมพันธ์กับรายงานข้อมูลเก่าที่ได้มาจากโรงพยาบาลในจำนวนเงินประมาณ \$12.00 ความล้มเหลวในการยอมรับกระบวนการดังกล่าวเป็นการมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ.2513 โดยประมาทเลินเล่อ

อย่างไรก็ดีเมื่อมีการกระทำการฝ่าฝืนโดยประมาทจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลแล้ว ตามมาตรา 617 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดประเภทของค่าเสียหายไว้ จึงทำให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1) ค่าเสียหายที่เป็นจริงที่ได้รับจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง และ
- 2) ค่าฤชาธรรมเนียมในการฟ้องคดีและค่าทนายความตามความเหมาะสม ซึ่งศาลจะตัดสินไว้ในคำพิพากษา

อย่างไรก็ตามหากศาลเห็นว่าคำให้การ คำร้อง หรือเอกสารอื่นใด ๆ ที่ถูกยื่นไว้ในคดีนั้นถูกยื่นโดยไม่สุจริตหรือหลอกลวง ศาลสามารถตัดสินให้ฝ่ายที่แพ้คดีออกค่าใช้จ่ายของค่าทนายความฝ่ายที่ชนะคดีได้ตามความเหมาะสม

ทั้งนี้พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 ไม่ได้มุ่งหมายที่จะกำหนดมาตรฐานของความรับผิดเด็ดขาด (strict liability) ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนจากประวัติการบัญญัติกฎหมายว่ารัฐสภาไม่ได้มีเจตนาต้องการให้ผู้บริโภคแสดงถึงระดับความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของหน่วยงานรายงานข้อมูลเครดิตในการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว โดยในขณะผ่านวุฒิสภานั้นในความเป็นจริงการกำหนดความรับผิดชอบภายใต้มาตรา 617 เท่านั้นสำหรับความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (gross negligence) แต่ในการประชุมของคณะกรรมการธิการร่วมระหว่างสองสภากำหนดการป้องกันอย่างไม่เหมาะสมซึ่งเป็นการต่อต้านการฝ่าฝืนกฎหมาย และสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขโดยนำมาตรฐานของความประมาทเลินเล่อมาใช้ (ordinary

negligence) โดยไม่ได้สนับสนุนแนวความคิดของรัฐสภาที่ให้นำมาตรฐานของความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงมาใช้ ซึ่งรัฐสภาตั้งใจว่ามาตรฐานของความประมาทเลินเล่ออย่างสูงเพื่อที่จะให้เท่ากับผลที่เกิดจากการรวมเข้ากันของข้อกำหนดทางวิชาการในมาตรา 617 และมาตรา 607 (b)

หลังจากที่ผู้เขียนทำการศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกิดจากธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทยในบทที่ 3 และความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกิดจากธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศสหรัฐอเมริกาในบทนี้แล้ว จึงจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นทางการ ค.ศ. 1970 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ที่จะได้อธิบายในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็น ธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

เมื่อได้ศึกษาความรับผิดทางแพ่งของธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทยและต่างประเทศแล้ว ในบทนี้จะทำการศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ซึ่งจะเป็นการศึกษารายละเอียดในบทต่าง ๆ มาทำการสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เนื่องจากการปรับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งอันเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตจนมีผลทำให้เจ้าของข้อมูลเกิดความเสียหายมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ จึงควรศึกษาความเกี่ยวข้องของกฎหมายดังกล่าวเพื่อการบังคับใช้กฎหมายได้ถูกต้อง

5.1 ความนำ

จากศึกษากระบวนการร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้น กระบวนการคลังได้เสนอหลักการให้คณะรัฐมนตรีโอนุมัติรับหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2541 ซึ่งแนวความคิดพื้นฐานทางกฎหมายในการยกร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้ทำการศึกษาแบบอย่าง และเปรียบเทียบมาจากพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนอกจากจะทำการศึกษาจากพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) แล้วยังทำการศึกษาประกอบกับกฎหมายของสหราชอาณาจักรเพิ่มเติม คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Act 1988)¹ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครอง

¹สุดธนา พันธุ์วานุรักษ์, “ศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 75.

ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปโดยไม่ได้เป็นบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลเครดิตเหมือนกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ดีวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตซึ่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 บัญญัติว่า “บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” แต่จากการศึกษาบันทึกการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวพบว่า คณะกรรมาธิการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็น² องค์ประกอบการกระทำความผิดของบทบัญญัติมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่ไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก หรือผู้ให้บริการ หรือเจ้าของข้อมูลนั้น มีองค์ประกอบการกระทำความผิดเช่นเดียวกับมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดให้บุคคลใดได้กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายและเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดจึงทำให้บุคคลที่กระทำความผิดดังกล่าวต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรกำหนดให้มีความรับผิดชอบทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นไปเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อเจ้าของข้อมูลเครดิตที่จะสามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ทั้งตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

นอกจากบทบัญญัติพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเครดิตแล้ว ในประเทศไทยยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่หลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมาย

²คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ... (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, “บันทึกการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ..., ครั้งที่ 10/2543,” 5 กรกฎาคม 2543.

แพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เป็นต้น ซึ่งกฎหมายส่วนใหญ่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะจึงก่อให้เกิดแนวคิดในการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... เพื่อให้เป็นบทบัญญัติในลักษณะที่เป็นกรให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการทั่วไปโดยในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเอาไว้เช่นกัน

เพราะฉะนั้นเมื่อความมุ่งหมายของกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกันไปผู้เขียนจะทำการศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ในเรื่องขอบเขตการบังคับใช้ ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจข้อมูล บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูล และลักษณะการเปิดเผยข้อมูล ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา

	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545	ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...	Fair Credit Reporting Act 1970 (FCRA)	ความเห็น
1.ขอบเขตการบังคับใช้	1.การควบคุมข้อมูล 2.การประมวลผลข้อมูล 3.การเปิดเผยข้อมูล	1.การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล 2.การเก็บรักษา และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล	1.การเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต 2.การเปิดเผยรายงานข้อมูลเครดิต 3.การป้องกันการขโมยข้อมูล	การที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตกำหนดให้ใช้บังคับกับการควบคุมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล หรือการเปิดเผยข้อมูลย่อมส่งผลดีต่อเจ้าของข้อมูลในการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายมากกว่าการกำหนดให้มีการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตอย่าง FCRA

<p>2.ลักษณะทั่วไปของธุรกิจเกี่ยวกับข้อมูล</p>	<p>1.ต้องเป็นการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัท จำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชน จำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด</p> <p>2.ต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัท ข้อมูลเครดิต การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจากรัฐมนตรี</p>	<p>ไม่ได้กำหนดประเภทของนิติบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ เว้นแต่จะออกกฎกระทรวงมากำหนดประเภทกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์</p>	<p>1.เป็นนิติบุคคลภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต</p> <p>2.ไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัท การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากหน่วยงานของรัฐ</p>	<p>การที่พระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตต้องได้รับความเห็นชอบ การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตจากรัฐมนตรี กระทรวงการคลังนั้นย่อมเป็นการควบคุมการประกอบธุรกิจนี้ให้ต้องมีหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากหากปล่อยให้นิติบุคคลภาคเอกชนดำเนินการได้โดยเสรีอย่าง FCRA จะทำให้ไม่สามารถควบคุมการดำเนินงานได้ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลมากเกินไป</p>
--	--	--	--	--

<p>3.บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูล</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.เจ้าของข้อมูลเครดิต 2.บริษัทข้อมูลเครดิต 3.ผู้ควบคุมข้อมูล 4.ผู้ประมวลผลข้อมูล 5.สมาชิก 6.ผู้ใช้บริการ 7.คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต 	<ol style="list-style-type: none"> 1.เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล 2.ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล 3.ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ 4.คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต 	<ol style="list-style-type: none"> 1.เจ้าของข้อมูลเครดิต 2.หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต 3.ผู้จัดหาข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูล 4.ผู้ใช้ข้อมูล 5.คณะกรรมการการค้าแห่งรัฐ (Federal Trade Commission) 	<p>การที่พระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดค่านิยมของคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูล” และ “ผู้ประมวลผลข้อมูล” ไว้ ก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้อ่านได้ว่า หมายถึงบุคคลใด จึงไม่มีความจำเป็นในทางปฏิบัติ ส่วนสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตนั้นมีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดแต่ตาม FCRA ไม่ได้กำหนดถึงแหล่งที่มาของข้อมูล ivo อย่างชัดเจนเหมือนของกฎหมายไทย ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้มานั้นไม่ ถูกควบคุมความถูกต้องในเบื้องต้น</p>
--	---	--	---	--

<p>4.ลักษณะการเปิดเผยข้อมูล</p>	<p>ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือโดยวิธีการอื่น ได้แก่ Web site เครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือระบบตอบรับอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (interactive voice response : IVR) เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว</p>	<p>ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว</p>	<p>ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด</p>	<p>การที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลเท่ากับเป็นการสละประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคล แต่หากพิจารณา FCRA นั้นการขอสินเชื่อต่าง ๆ จะถือว่าเป็นการให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลโดยปริยาย ดังนั้นจึงควรจะทำเป็นหนังสือ หรือโดยวิธีอื่นใดที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อแสดงหลักฐานว่ามีการให้ความยินยอมโดยเจ้าของข้อมูลอย่างแท้จริง</p>
--	--	---	---	---

จากการศึกษาตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติกฎหมายทั้งสามฉบับเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีขอบเขตการบังคับใช้แตกต่างกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กำหนดให้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตต้องเป็นการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด โดยต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิต การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลังนั้นย่อมเป็นการควบคุมการประกอบธุรกิจประเภทนี้ให้ต้องมีหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากหากเปิดโอกาสให้นิติบุคคลภาคเอกชนดำเนินงานได้อย่างเสรีอย่างเดียวกับพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจไว้เพียงแต่เป็นนิติบุคคลภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต โดยไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัท การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจประเภทนี้ไว้เป็นการเฉพาะเว้นแต่จะมีการออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทกิจการเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์การเก็บรวบรวม การใช้ การเปิดเผยข้อมูล การเก็บรักษา และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล เพราะฉะนั้นจะทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลเกินความจำเป็น

ส่วนพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจไว้เพียงแต่เป็นนิติบุคคลภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต โดยไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัท การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากหน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต การเปิดเผยรายงานข้อมูลเครดิต และการป้องกันการขโมยข้อมูล ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขโมยข้อมูลได้มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติการถ่ายโอนรายงานข้อมูลเครดิตอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ค.ศ.2003 (Fair and Accurate Credit Transactions Act 2003: FACTA) เพื่อให้ช่วยเหลือผู้บริโภคจากปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับการขโมยข้อมูล ความถูกต้องของข้อมูล ความเป็นส่วนตัว และการจำกัดการเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น

นอกจากขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันตามที่ได้อธิบายในข้างต้นแล้วกฎหมายทั้งสามฉบับยังมีความแตกต่างกันในเรื่องลักษณะการเปิดเผยข้อมูล กล่าวคือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิตแก่บุคคลที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหากบริษัทข้อมูลเครดิตจะเปิดเผยข้อมูลให้แก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือโดยวิธีการอื่น ได้แก่ Web site เครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือระบบตอบรับอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (interactive voice response : IVR) เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 20 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้มีลักษณะคล้ายกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ที่กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยต้องทำเป็นหนังสือให้ความยินยอม แต่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแตกต่างจากพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ตรงที่ว่า การเก็บรวบรวม หรือการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลเหมือนกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถทำได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลแต่เป็นไปตามข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ตีกฎหมายทั้งสองฉบับมีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) โดยสิ้นเชิง กล่าวคือ นอกจากการประกอบธุรกิจโดยไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานรัฐแล้วยังกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลแต่อย่างใด

หลังจากทำการทำการศึกษารเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) แล้ว เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นทำการศึกษาค้นคว้าความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา

	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545	ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420	Fair Credit Reporting Act 1970	ความเห็น
1.ผู้กระทำ	<p>“ผู้ใด”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.บริษัทข้อมูลเครดิต 2.ผู้ควบคุมข้อมูล 3.ผู้ประมวลผลข้อมูล 	<p>“ผู้ใด”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล 2.ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ 3.ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล 4.ผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล 	<p>“ผู้ใด”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.บุคคลธรรมดา 2.นิติบุคคล 	<ol style="list-style-type: none"> 1.หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต (Credit Reporting Agency) 2.บุคคลธรรมดาที่ได้รับรายงานลูกค้าซึ่งเป็นเท็จ หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้ว่าโดยปราศจากการอนุญาต 	<p>การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดรวมถึงผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลไว้ อาจทำให้เกิดปัญหาต่อการนำสืบข้อเท็จจริงของโจทก์ว่าบุคคลที่กระทำความผิดเป็นบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่แต่หากพิจารณา FCRA อาจจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าบุคคลที่กระทำความผิดเป็นบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่</p>

<p>2.ลักษณะการ กระทำความผิด</p>	<p>1.กระทำการเปิดเผย ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ ผู้อื่น</p> <p>2.กระทำการเปิดเผย ข้อมูลที่ถูกต้องแต่มีใ้ เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนด ไว้ในพระราชบัญญัติ</p>	<p>1.การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วน บุคคล โดยฝ่าฝืน พระราชบัญญัติ ดังกล่าว หรือประกาศที่ ออกตามกฎหมายนี้</p>	<p>1.การกระทำการ 2.การงดเว้นการ กระทำการ</p>	<p>1.การเตรียมรายงาน ข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้ เป็นไปตามกระบวนการที่ เหมาะสม (reasonable procedure) เพื่อรับรอง ข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มี ความถูกต้อง</p>	<p>เนื่องจากบทบัญญัติของไทย กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสมาชิก ต้องส่งข้อมูลให้แก่บริษัทข้อมูล เครดิต ซึ่งหากฝ่าฝืนจะต้องได้รับ โทษตามมาตรา 48 วรรค 1 และ มาตรา 49 จึงไม่เปิดโอกาสให้เกิด การกระทำความผิดเช่น FCRA ซึ่ง อาจก่อให้เกิดความสับสนในการ ตีความว่าการกระทำมีลักษณะ เช่นใดเป็นความผิด</p>
<p>3.องค์ประกอบ ทางจิตใจ</p>	<p>โดยจงใจ หรือ โดยประมาทเลินเล่อ</p>	<p>×</p>	<p>โดยจงใจ หรือ โดยประมาท เลินเล่อ</p>	<p>โดยจงใจ หรือ โดยประมาทเลินเล่อ</p>	<p>การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็น การกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อต้องพิจารณาเป็นรายกรณี ไป แต่การกระทำโดยประมาท เลินเล่อตามกฎหมายไทยนั้นต้องใช้ ความระมัดระวังในระดับวิสัยของ บุคคลที่มีวิชาชีพ</p>

4. ความเสียหาย	/	/	/	<p>กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้กำหนดว่าเป็นความเสียหายต่อสิทธิใดโดยเฉพาะ ดังนั้นเมื่อพิจารณาทฤษฎีแล้วจะพบว่าความเสียหายเกิดขึ้นทันทีที่มีเหตุการณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในตัวเอง และความเสียหายเกิดขึ้นเมื่อมีการทำให้ลดน้อยถอยลงซึ่งทรัพย์สิน</p>
----------------	---	---	---	--

<p>5.บุคคลที่ต้อง รับผิดชอบใช้ ค่าสินไหม ทดแทน</p>	<p>บริษัทข้อมูลเครดิต</p>	<p>1.ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล 2.ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล 3.ผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล</p>	<p>1.บุคคลธรรมดา 2.นิติบุคคล</p>	<p>1.หน่วยงานจัดทำ รายงานข้อมูลเครดิต (Credit Reporting Agency) 2.บุคคลธรรมดาที่ได้รับ รายงานลูกค้าซึ่งเป็น เท็จ หรือโดยรู้อยู่แล้วว่า เป็นการรับรู้ว่าโดย ปราศจากการอนุญาต</p>	<p>การที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูล เครดิตของประเทศไทยกำหนดให้ บริษัทข้อมูลเครดิตเท่านั้นเป็น ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายสินไหมทดแทน ให้แก่เจ้าของข้อมูลเนื่องจากเป็น Public policy ซึ่งผู้บัญญัติกฎหมาย มุ่งหมายให้บริษัทข้อมูลเครดิต รับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น เพราะ จะทำให้เจ้าของข้อมูลได้รับการ เยียวยาความเสียหายอย่างแน่นอน แต่ตาม FCRA กำหนดให้หน่วยงาน จัดทำรายงานข้อมูลเครดิตรับผิดชอบ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้การกระทำ นั้นจะเกิดจากลูกจ้างก็ตาม เนื่องจาก การปฏิบัติงานที่ฝ่าฝืนเกิดจากแนว ปฏิบัติงานที่หน่วยงานจัดทำรายงาน ข้อมูลเครดิตได้ให้ไว้แก่ลูกจ้าง</p>
--	---------------------------	--	--------------------------------------	---	---

<p>6.การกำหนดค่าเสียหาย</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222</p>	<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438</p>	<p>Fair Credit Reporting Act 1970 มาตรา 616 และมาตรา 617</p>	<p>ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นอย่างอื่นนอกเหนือจากมาตรา 222 แห่งป.พ.พ.ซึ่งผู้เสียหายต้องแสดงให้ศาลเห็นถึงความเสียหายดังกล่าว แตกต่างจาก FCRA ที่กำหนดหลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลไว้โดยเฉพาะในมาตรา 616 และมาตรา 617 ว่าหากไม่สามารถพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงได้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้</p>
-----------------------------	---	---	---	--	--

จากตารางเปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งของบริษัทข้อมูลเครดิตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) แล้ว โดยกฎหมายทั้งสามฉบับได้มีกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะแล้วยังมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นบทบัญญัติความรับผิดชอบทางแพ่งทั่วไป ผู้เขียนจะทำการศึกษาวเคราะห์เปรียบเทียบในหัวข้อต่อไป

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ในเรื่องขอบเขตการบังคับใช้ ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจข้อมูล บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูล และลักษณะการเปิดเผยข้อมูลแล้ว โดยในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาวเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ซึ่งอาจนำข้อดีของพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ที่เหมาะสมกับลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทยมาแก้ไขกฎหมายไทยได้เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

5.2.1 ขอบเขตการบังคับใช้

เนื่องจากแนวความคิดพื้นฐานทางกฎหมายในการยกเว้นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้ทำการศึกษาแบบอย่าง และเปรียบเทียบมาจากพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เกิดความเข้าใจความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 จึงควรทำการศึกษาวเคราะห์ขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมายทั้งสองฉบับดังต่อไปนี้

จากลักษณะธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจไว้เพียงแค่ว่าเป็นนิติบุคคลภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต โดยไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัท การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากหน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตที่จะมีอำนาจเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเครดิตของเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะแสดงให้เห็นถึงบุคลิก ลักษณะนิสัยส่วนตัว ชื่อเสียง รวมถึงรูปแบบการอยู่อาศัยของเจ้าของข้อมูลโดยจะเป็นการสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือ สถานะ ความสามารถของเจ้าของข้อมูล ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นอาจมีแหล่งมาจากเจ้าของข้อมูลเอง หรือบุคคลรอบข้าง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้กฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตต้องเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตต้องเป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสม (reasonable procedure) เพื่อให้รายงานข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด แต่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กำหนดให้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตต้องเป็นการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด โดยต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิต การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมข้อมูลเครดิต รวมถึงการให้ความคุ้มครองเจ้าของข้อมูล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมให้บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลทำการควบคุม การประมวลผล และการเปิดเผยข้อมูลเครดิตเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

อาจกล่าวได้ว่าการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกันจึงทำให้ขอบเขตการบังคับใช้แตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้ถูกกำหนดให้สมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตทำการส่งข้อมูลทางการเงินของลูกค้าของตนให้แก่บริษัทข้อมูลเครดิต และจากความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับบริษัทข้อมูลเครดิตเป็นไปตามสัญญาให้บริการระหว่างกัน รวมทั้งประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตต่าง ๆ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การส่งข้อมูลและสืบค้นข้อมูลไว้แล้ว จึงทำให้กฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดถึงการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตเหมือนอย่างพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) เพราะตามลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลายประเภทและหลายแหล่งข้อมูล โดยกรอบของการเก็บรวบรวมดังกล่าวไม่ได้มีกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายจึงทำให้การดำเนินการเก็บรวบรวมเป็นไปตาม

ระเบียบปฏิบัติงานที่นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตดังกล่าวกำหนดขึ้นมาเพื่อให้ลูกจ้างของนิติบุคคลดำเนินการตามระเบียบปฏิบัติงานดังกล่าว ดังนั้นไม่ควรนำเรื่องการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตมาใช้ในการประกอบธุรกิจในประเทศไทยเนื่องจากลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตมีความแตกต่างกันดังที่ได้อธิบายในข้างต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาลักษณะทั่วไปของธุรกิจข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไป

5.2.2 ลักษณะทั่วไปของธุรกิจข้อมูลเครดิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเพื่อจัดทำเป็นรายงานข้อมูลเครดิตสำหรับบุคคลที่สามที่จะเข้ามาใช้ข้อมูลที่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจัดเก็บไว้ นั้นพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ไม่ได้กำหนดให้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตไม่ต้องขออนุญาตประกอบกิจการเฉพาะประเภทดังกล่าวไว้ จึงทำให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตสามารถประกอบธุรกิจได้ โดยมีสถานะเป็นนิติบุคคลภาคทั่วไปที่มีวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้บริการต่อไป แต่การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทยนั้นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดต้องเป็นการประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด โดยต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิต การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง

อาจกล่าวได้ว่า การที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตกำหนดให้ให้การประกอบธุรกิจต้องได้รับความเห็นชอบ การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลังย่อมเป็นการควบคุมการประกอบธุรกิจประเภทนี้ให้ต้องมีหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากหากเปิดโอกาสให้นิติบุคคลภาคเอกชนดำเนินงานได้อย่างเสรีอย่างเดียวกับพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจไว้เพียงแค่เป็นนิติบุคคลภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต โดยไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัท การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากหน่วยงานของรัฐ จะทำให้ไม่สามารถควบคุมการดำเนินงานได้ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลเกินความจำเป็น

ทั้งนี้การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นธุรกิจเอกชนประเภทหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลเครดิตจึงมีบุคคลธรรมดา หรือหน่วยธุรกิจต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้เขียนจะทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไป

5.2.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต

เนื่องจากการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นธุรกิจภาคเอกชนที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและเปิดเผยข้อมูลให้แก่บุคคลภายนอกจึงทำให้มีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยกันหลายฝ่าย ซึ่งในพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) นั้นมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตดังนี้ คือ เจ้าของข้อมูลเครดิต หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต ผู้จัดหาข้อมูลเครดิต หรือผู้ให้ข้อมูลเครดิต และผู้ใช้ข้อมูลเครดิต โดยได้กำหนดสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ เอาไว้ แต่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตดังนี้ คือ เจ้าของข้อมูลเครดิต บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูล สมาชิก และผู้ใช้บริการ โดยได้กำหนดสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ เอาไว้

อาจกล่าวได้ว่า การที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตกำหนดให้ใช้บังคับกับการควบคุมข้อมูล หรือการประมวลผล หรือการเปิดเผยข้อมูลย่อมส่งผลต่อเจ้าของข้อมูลในการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายมากกว่าการกำหนดให้มีการเตรียมรายงานข้อมูลอย่างพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดรายละเอียดให้ชัดเจนเกี่ยวกับการเตรียมรายงานข้อมูล อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูล” กับ “ผู้ประมวลผลข้อมูล” ไว้ก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้อ่านได้ว่าหมายความว่าความถึงบุคคลใด เนื่องจากลักษณะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเป็นการประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งซึ่งประชาชนไม่อาจเข้าใจลักษณะการดำเนินงานดังกล่าวได้ อาจกล่าวได้ว่าการบัญญัติคำนิยามดังกล่าวไม่มีความจำเป็นในทางปฏิบัติ เพราะการประกอบธุรกิจทั่วไปสามารถจ้างลูกจ้างเข้ามาทำงานแทนนิติบุคคล และหากมีความจำเป็นนิติบุคคลสามารถว่าจ้างให้นิติบุคคลอื่นเข้ามาทำงานแทนในบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นกฎหมายดังกล่าวอาจกำหนดกรอบของการว่าจ้างให้นิติบุคคลอื่นทำงานแทนได้ ส่วนการที่กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับทำให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลจะทำให้ฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลมีข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อให้สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตสามารถมองเห็นภาพรวมทางด้านสินเชื่อของผู้ขอสินเชื่อได้ดียิ่งขึ้นอาจถือได้ว่าเป็นความมุ่งหมายของการบัญญัติกฎหมายฉบับดังกล่าวขึ้นมา แต่หาก

พิจารณาพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) จะพบว่ากฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดถึงแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างชัดเจนเหมือนของกฎหมายไทย ซึ่งกำหนดเพียงว่าหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตสามารถจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจากแหล่งใดก็ได้จึงอาจทำให้ข้อมูลที่ได้มานั้นไม่ถูกควบคุมความถูกต้องที่แท้จริง

สาระสำคัญของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตนั้นมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลเครดิตและการเปิดเผยข้อมูลเครดิตต่อบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้สามารถเปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลนั้นได้ ซึ่งหากเป็นบุคคลอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ย่อมไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลเครดิตต่อบุคคลนั้นได้ ผู้เขียนจะทำการเปรียบเทียบลักษณะการเปิดเผยข้อมูลเครดิตในหัวข้อต่อไป

5.2.4 ลักษณะการเปิดเผยข้อมูลเครดิต

การเปิดเผยข้อมูลเครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดแนวทางให้บริษัทข้อมูลเครดิตเปิดเผยหรือให้ข้อมูลแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือโดยวิธีการอื่น ได้แก่ Web site เครื่องเบิกถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือระบบตอบรับอัตโนมัติทางโทรศัพท์ (interactive voice response : IVR) เว้นแต่จะเข้าช้อยกเว้นตามมาตรา 20 บรรดสองแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้แก่ ศาล พนักงานสอบสวน กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ บรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบรรษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ อาจกล่าวได้ว่าการที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลเครดิตต้องได้รับความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตเนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลรวมถึงข้อมูลเครดิตนั้นโดยหลักกฎหมายแล้วย่อมไม่สามารถล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวได้เว้นแต่มีบทบัญญัติกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ ดังนั้นการทำหนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเท่ากับเป็นการสละประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแล้ว และเมื่อกฎหมายกำหนดให้กระทำการเช่นนั้นได้ย่อมทำให้ไม่เป็นการล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวของบุคคล แต่หากพิจารณาพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) จะพบว่ากรเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องได้รับความ

ยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล เนื่องจากการขอสินเชื่อต่าง ๆ ของเจ้าของข้อมูลจะถือว่าเป็นการให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลโดยปริยาย ผู้เขียนมีความเห็นว่าเมื่อการเปิดเผยข้อมูลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคลควรจะทำเป็นหนังสือหรือโดยวิธีอื่นใดที่สามารถแสดงความเห็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล เพื่อให้มีพยานหลักฐานแสดงว่ามีการให้ความยินยอมโดยเจ้าของข้อมูลอย่างแท้จริง

หลังจากทำการเปรียบเทียบขอบเขตการบังคับใช้ ลักษณะทั่วไปของธุรกิจข้อมูลเครดิต บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต และลักษณะการเปิดเผยข้อมูลเครดิตแล้ว ผู้เขียนจะทำการศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบทางแพ่งของธุรกิจข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ในหัวข้อต่อไป

5.2.5 ความรับผิดทางแพ่ง

ในหัวข้อต่อไปนี้ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเรื่องบุคคลที่กระทำความผิด บุคคลที่ต้องชดใช้ค่าเสียหาย ลักษณะการกระทำความผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และความเสียหาย ซึ่งเป็นสาระสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งในหัวข้อต่อไป

5.2.5.1 บุคคลที่กระทำความผิด และบุคคลที่ต้องชดใช้ค่าเสียหาย

บทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ได้กำหนดผู้กระทำความผิดมีอยู่ 2 กรณีได้แก่หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตที่เตรียมรายงานข้อมูลเครดิตโดยไม่ได้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง และบุคคลธรรมดาที่ได้รับรายงานลูกค้าซึ่งเป็นเท็จ หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาต แต่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดผู้กระทำความผิดว่า “ผู้ใด” ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติดังกล่าวย่อมหมายถึงความถึงบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูล อาจกล่าวได้ว่าตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ผู้กระทำความผิดเป็นผู้รับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ นั่นคือ กรณีหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตเป็นผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหาย แต่หากเป็นการกระทำของบุคคลธรรมดาที่ได้รับรายงานลูกค้าซึ่งเป็นเท็จ หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการ

รับรู้โดยปราศจากการอนุญาต บุคคลนั้นต้องเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย แต่ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41 กำหนดให้บุคคลที่สามารถกระทำความผิดได้แก่ บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล แต่บุคคลที่ต้องเป็นคดีใช้ค่าเสียหายนั้นคือบริษัทข้อมูลเครดิต อาจกล่าวได้ว่า การที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเฉพาะบริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูล เนื่องจากลักษณะของการประกอบธุรกิจนี้ไม่สามารถมีบุคคลภายนอกเข้ามากระทำความผิดตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้โดยหากพิจารณามาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้ผู้เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลที่กฎหมายกำหนดได้นั้นต้องเป็นบริษัทข้อมูลเครดิตเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาต่อไปจะพบว่าในบทบัญญัติดังกล่าวได้กล่าวถึง “ผู้ควบคุมข้อมูล” และ “ผู้ประมวลผลข้อมูล” เฉพาะบทนิยามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวและบุคคลทั้งสองประเภทจะดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลภายใต้การควบคุมดูแลของบริษัทข้อมูลเครดิต เนื่องจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้บัญญัติเรื่องการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตไว้ในหมวด 2 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยกำหนดให้บุคคลทั้งสามประเภทต้องดำเนินการตามที่กฎหมายในหมวดดังกล่าวกำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ดีจากที่ได้อธิบายไปข้างต้นแล้วว่าในทางปฏิบัติไม่มีความจำเป็นในการบัญญัติค่านิยามคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูล” และ “ผู้ประมวลผลข้อมูล” ไว้เพราะจะก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้อ่านว่าหมายถึงบุคคลใด ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาต่อการนำสืบข้อเท็จจริงของโจทก์ว่าบุคคลที่กระทำความผิดเป็นบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ ทั้งนี้หากพิจารณาพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) พบว่าผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวหมายถึงหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตนั้นย่อมส่งผลดีต่อผู้เสียหายเนื่องจากไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าบุคคลที่กระทำความผิดเป็นบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่

5.2.5.2 ลักษณะการกระทำความผิด

แม้พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) จะกำหนดความรับผิดทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไว้ 2 กรณี ได้แก่ ความรับผิดทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยความจริงใจ (มาตรา 616) และความรับผิดทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยความประมาทเลินเล่อ (มาตรา 617) ก็ตาม โดยการปฏิบัติงานของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจะต้องดำเนินการตระเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรอง

ข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง³ ซึ่งจะต้องปรับปรุงกระบวนการให้มีความทันสมัยตามข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตควรจะต้องดำเนินการรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหากหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตกระทำการฝ่าฝืนในเรื่องดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความรับผิดตามมาตรา 616 และมาตรา 617 แต่หากความผิดพลาดประการใด ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการเตรียมข้อมูลให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องย่อมไม่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เช่น การความผิดพลาดจากระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น แต่ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 41 ได้กำหนดลักษณะของการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องเป็นการกระทำได้ดังต่อไปนี้คือ

(1) กระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น เป็นการเปิดเผยข้อมูลของเจ้าของข้อมูลเครดิตที่มีความไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงให้แก่บุคคลที่ไม่ใช่บุคคลดังต่อไปนี้คือ สมาชิก ผู้ใช้บริการ ศาล พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ บรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ เนื่องจากหากพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องนั้นเป็นการเปิดเผยแก่ “ผู้อื่น” ซึ่งกฎหมายประสงค์ให้การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องนั้นเป็นบุคคลตามที่กล่าวมาข้างต้น กฎหมายย่อมระบุประเภทบุคคลดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

(2) กระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งวัตถุประสงค์ในการเปิดเผยข้อมูลนั้นเป็นไปตามประเภทของผู้ขอใช้ข้อมูลดังนี้คือ⁴

1) สมาชิก หรือผู้ให้บริการ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิต

³Fair Credit Reporting Act 1970, section 607(b).

⁴พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 20.

2) ศาลที่มีคำสั่งศาลหรือตามหมายศาลหรือเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีต่าง ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

3) พนักงานสอบสวนตามประมวลวิธีพิจารณาความกฎหมายอาญา มาตรา 2 (6) โดยทำหนังสือซึ่งมีการลงนามโดยผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีสังกัดอยู่ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับธุรกิจการเงินซึ่งตนเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีดังกล่าว

4) กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่มีหนังสือจากหน่วยงานดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

5) บริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย หรือนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ที่มีหนังสือจากนิติบุคคลดังกล่าว เพื่อให้ประโยชน์ในการประเมินฐานะสินทรัพย์ที่นำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

6) บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่มีหนังสือจากนิติบุคคลดังกล่าว เพื่อให้ประโยชน์ในการประเมินราคาสินทรัพย์ที่รับซื้อหรือรับโอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นตามความจำเป็นแห่งกรณี

อาจกล่าวได้ว่า การที่กฎหมายประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตกำหนดลักษณะการกระทำผิดไว้มี 2 กรณี กล่าวคือ กระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว เนื่องจากการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในประเทศไทยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เรื่องการควบคุมข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล รวมทั้งแหล่งที่มาของข้อมูลกฎหมายได้กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิต โดยสมาชิกไม่สามารถเลือกปฏิบัติในการส่งข้อมูลของลูกค้าตนได้มิฉะนั้นจะต้องได้รับโทษทางอาญา กล่าวคือ หากสมาชิกไม่ทำการส่งข้อมูลแก่บริษัทข้อมูลเครดิตต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ

10,000 บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง⁵ หรือหากสมาชิกปกปิดหรือให้ข้อมูลของลูกค้ำของตนที่ไม่ถูกต้องแก่บริษัทข้อมูลเครดิตต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 300,000 บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ 10,000 บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง⁶ ดังนั้นลักษณะการกระทำที่ผิดตามกฎหมายไทยย่อมไม่เปิดโอกาสให้บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะกระทำความผิดอย่างเดียวกับลักษณะการกระทำที่ผิดตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ที่กำหนดให้การกระทำที่ฝ่าฝืนการปฏิบัติงานของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตที่จะต้องดำเนินการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง ดังนั้นการกำหนดลักษณะความผิดตามกฎหมายไทยย่อมเป็นการชัดเจนแก่เจ้าของข้อมูลเครดิตว่าตนจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำ 2 กรณีข้างต้น แต่หากเป็นลักษณะการกระทำที่ผิดตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ย่อมก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าของข้อมูลว่าการกระทำลักษณะใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดจากการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่ไม่มีความเหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง เช่น หากเกิดความผิดพลาดเกี่ยวกับรายงานข้อมูลเครดิตแต่ไม่ได้เกิดจากการเตรียมงานของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตแต่เกิดขึ้นจากความผิดพลาดของระบบคอมพิวเตอร์

นอกจากสาระสำคัญของการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดทางแพ่งนั้นต้องคำนึงถึงลักษณะการกระทำที่กฎหมายฉบับนั้นกำหนดไว้แล้ว หากกฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะให้ความรับผิดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางจิตใจในการกระทำนั้น ๆ ด้วยจะทำให้กฎหมายฉบับนั้น ๆ กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาเปรียบเทียบการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อดังต่อไปนี้

5.2.5.3 โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

อย่างไรก็ดีทั้งพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้มีองค์ประกอบทางจิตใจในการกระทำความผิดจนก่อให้เกิดความเสียหายเหมือนกัน คือ ต้องเป็นการกระทำโดยจงใจ หรือโดยประมาทเลินเล่อ โดยความรับผิด

⁵พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 48 วรรคหนึ่ง.

⁶พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 49.

กรณีจึงใจตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) เช่น กรณีที่เกิดจากการฝ่าฝืนในการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้ เป็นไปตามกระบวนการที่มีความเหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องเพื่อ รับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง ซึ่งความผิดพลาดดังกล่าวเกิดจากกระบวนการ ปฏิบัติงานของหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตที่กำหนดให้ค่าจ้างของลูกจ้างใจก็ให้เป็นไป ตามจำนวนงานที่กระทำขึ้นซึ่งการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของรายงาน ที่จัดทำขึ้นเช่นนี้เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว (คดี Millstone v. O'Hanlon Reports, Inc.) เป็นต้น หรือความรับผิดกรณีประมวลเงินแล้วตามพระราชบัญญัติการรายงาน ข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) เช่น กรณีที่เกิดจากที่ หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตไม่มีกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าข้อมูลที่เป็นผลร้าย แก่เจ้าของข้อมูล และไม่ได้ใช้กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อประเมินรายงานข้อมูลเครดิตที่เป็น ผลร้ายนั้นเช่นนี้ตัดสินว่าหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตได้กระทำโดยประมวลเงินแล้ว (คดี Miller v. Credit Bureau, Inc. of Washington, D.C.,) เป็นต้น

ส่วนตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 มาตรา 41 กำหนดให้การกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือการกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง แต่มีไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องเป็นไปโดยจงใจ หรือ โดยประมวลเงินแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการกระทำโดยจงใจหรือประมวลเงินแล้วตามมาตรา 41 แห่ง พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ซึ่งคำว่า “โดยจงใจ” หมายความว่า การกระทำความผิดกฎหมายนั้นต้องเป็นไปโดยจงใจซึ่งเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่ จะเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวแต่ไม่ได้มุ่งหมายต่อผลเสียหายอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง หรือคำว่า “โดยประมวลเงินแล้ว” หมายความว่า เป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำโดยไม่จงใจ ซึ่งบุคคลที่มีความระมัดระวังและมีสภาพภายนอกเช่นเดียวกับผู้ก่อความเสียหายนั้นจะไม่กระทำ การดังกล่าวโดยระดับความระมัดระวังในความรับผิดทางละเมิดนั้นจะต้องสมมุติขึ้นเปรียบเทียบ เป็นมาตรฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดโดยเป็นการเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตาม พฤติการณ์และตามฐานะในสังคมเช่นเดียวกับผู้กระทำความเสียหาย จึงทำให้ความระมัดระวัง แตกต่างกันไปตามพฤติการณ์แห่งตัวบุคคล

อาจกล่าวได้ว่า กรณีองค์ประกอบทางจิตใจในการกระทำความผิดของกฎหมาย ไทยกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้การกระทำต้องประกอบด้วยความจงใจ หรือความประมวลเงินแล้วเช่นเดียวกัน ดังนั้นการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำโดยจง ใจหรือประมวลเงินแล้วต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป แต่การกระทำโดยประมวลเงินแล้วตาม

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นต้องใช้ความระมัดระวังในระดับวิสัยของบุคคลที่มีวิชาชีพ จึงทำให้บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลต้องใช้ความระมัดระวังมากกว่านิติบุคคลอื่นที่ต้องรักษาความลับของลูกค้า

อย่างไรก็ดีบทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งตามบทบัญญัติของประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องการกระทำโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่อจะส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) นั่นคือ มาตรา 616 และมาตรา 617 ทั้งนี้แม้การกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและไทยนั้นจะต้องมีลักษณะการกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดประกอบกับความจงใจหรือประมาทเลินเล่อต้องก่อให้เกิดความเสียหายด้วยจึงจะก่อให้เกิดความรับผิดตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งผู้เขียนจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

5.2.5.4 ความเสียหาย

ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ไม่ได้กำหนดลักษณะของความเสียหายไว้ว่าเป็นความเสียหายอย่างไร แต่หากพิจารณาคำว่า “ความเสียหาย” จะหมายความถึงความสูญเสีย หรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิ หรือชื่อเสียงของบุคคล ความเสียหายมิได้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องการเงินทองเท่านั้นแต่รวมถึงความเสียหายอื่น ๆ ก็ได้ เนื่องจากหลักสำคัญเกี่ยวกับการชดใช้ความเสียหาย กล่าวคือ ค่าเสียหายเพื่อชดใช้ความเสียหายเพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของบุคคล⁷

อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 นั้นหากพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด จึงทำให้ต้องกลับไปใช้บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายนั่นคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่หากพิจารณามาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า เป็นบทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งที่เกิดจากหนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหาใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดไม่ ดังนั้น การกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามมาตราดังกล่าวจึงไม่สามารถใช้มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ แต่ต้องใช้บทบัญญัติมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทน ซึ่งการกำหนดความรับผิด

⁷ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 161.

ดังกล่าวเจ้าของข้อมูลต้องสามารถแสดงให้ศาลเห็นถึงความเสียหายดังกล่าวได้จึงจะทำให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้ได้ แต่ตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) นอกจากจะกำหนดลักษณะการกระทำผิดไว้แล้วยังกำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้ได้แม้เจ้าของข้อมูลไม่สามารถพิสูจน์ค่าเสียหายได้ทั้งหมดก็ตาม จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ได้กำหนดประเภทของค่าเสียหายที่เจ้าของข้อมูลสามารถเรียกจากผู้กระทำความผิดได้ดังนี้

(1) ความรับผิดทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยความจงใจนั้น หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจึงต้องรับผิดชอต่อเจ้าของข้อมูล ได้แก่⁸

1) ค่าเสียหายที่เป็นจริงที่ได้รับจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง หรือค่าเสียหายไม่น้อยกว่า 100 ดอลลาร์แต่ไม่เกินกว่า 1,000 ดอลลาร์ และค่าเสียหายเชิงลงโทษขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล

2) กรณีที่บุคคลธรรมดาที่ได้รับรายงานลูกค้านั้นเป็นเท็จ หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาต ต้องรับผิดต่อเจ้าของข้อมูลตามค่าเสียหายที่เป็นจริงที่ได้รับจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง หรือค่าเสียหาย 1,000 ดอลลาร์ แล้วแต่ที่ว่าค่าเสียหายส่วนใดจะมากกว่ากัน และค่าเสียหายเชิงลงโทษขึ้นอยู่กับดุลพินิจ

แต่หากบุคคลที่ได้รับรายงานลูกค้านั้นมาจากตัวแทนที่รายงานข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าได้รู้อยู่แล้วว่ารายงานลูกค้านั้นเป็นเท็จ หรือได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาต จะต้องรับผิดต่อหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตสำหรับค่าเสียหายที่เป็นจริง หรือค่าเสียหาย 1,000 ดอลลาร์ สุดแต่ที่ว่าค่าเสียหายส่วนใดจะมากกว่ากัน

ทั้งนี้รวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมในการฟ้องคดีและค่าทนายความตามความเหมาะสม ซึ่งศาลจะตัดสินไว้ในคำพิพากษา

(2) ความรับผิดทางแพ่งสำหรับการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยประมาทเลินเล่อ หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตจึงต้องรับผิดชอต่อเจ้าของข้อมูล ได้แก่ค่าเสียหายที่เป็นจริงที่ได้รับจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้

⁸Fair Credit Reporting Act 1970, section 616.

เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง รวมถึงค่า
 ฤชาธรรมเนียมในการฟ้องคดีและค่าทนายความตามความเหมาะสมซึ่งศาลจะตัดสินไว้ในคำ
 พิพากษา⁸

อาจกล่าวได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา
 นั้นไม่ได้กำหนดว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายต่อสิ่งใดบ้าง อย่างไรก็ตาม
 ก็ตีความเสียหายเป็นการทำให้ลดน้อยถอยลงทางทรัพย์สินที่เกิดจากเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่
 ผ่าฝืนประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองซึ่งอาจเป็นความเสียหายทางทรัพย์สิน หรือความเสียหายทาง
 จิตใจ ทั้งนี้ความเสียหายจะเกิดขึ้นทันทีที่มีเหตุการณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วยตนเองหรือเกิดขึ้น
 เมื่อเหตุการณ์นั้นทำให้ลดน้อยถอยลงซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหาย⁹ อย่างไรก็ตามแม้การกำหนด
 ค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ต้องใช้บทบัญญัติ
 มาตรา 22 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ซึ่งการ
 กำหนดความรับผิดดังกล่าวเจ้าของข้อมูลต้องสามารถแสดงให้ศาลเห็นถึงความเสียหายดังกล่าว
 ได้จึงจะทำให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้ได้ แต่ตามพระราชบัญญัติการรายงานข้อมูล
 เครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) นอกจากจะกำหนดลักษณะ
 การกระทำผิดไว้แล้วยังกำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้ได้แม้เจ้าของ
 ข้อมูลไม่สามารถพิสูจน์ค่าเสียหายได้ทั้งหมดก็ตาม

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดตามพระราชบัญญัติการรายงาน
 ข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) กับพระราชบัญญัติ
 การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และเปรียบเทียบพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ
 ข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ... และประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วในบทที่ 3 ซึ่งผู้เขียนจะนำเอาการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบในบท
 นี้มาทำการสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

⁸Fair Credit Reporting Act 1970, section 617.

⁹ศันท์กรณ ใตติพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิควรได้, หน้า 71-72..

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตขึ้นในประเทศไทยเพื่อให้เป็นแหล่งในการจัดเก็บข้อมูลประวัติการขอ และการชำระหนี้เชื่อของลูกค้าสถาบันการเงินทุกบัญชี ไม่ว่าจะเป็นบัญชีที่มีการชำระหนี้ที่ดี (positive information) และบัญชีที่มีการผิดนัดชำระหนี้ (negative information) ซึ่งลักษณะการจัดเก็บข้อมูลจะเป็นไปตามข้อเท็จจริงของลูกค้าแต่ละราย โดยสถาบันการเงินจะนำส่งข้อมูลของยอดคงค้างทุกสิ้นเดือนในแต่ละบัญชี จะเห็นได้ว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่บริษัทข้อมูลเครดิตได้รับมาจากสมาชิกที่เป็นสถาบันการเงินตามที่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 กำหนดไว้ ซึ่งการส่งข้อมูลของสมาชิกนั้นเป็นการกระทำตามที่กฎหมายกำหนดและสัญญาให้บริการที่ได้ให้ไว้แก่กัน โดยการใช้ข้อมูลเครดิตของสถาบันการเงินมาเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์สินเชื่อประเภทต่าง ๆ นั้นมีลักษณะเป็นสิทธิในความเป็นส่วนตัว และชื่อเสียงทางธุรกิจที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ไม่สามารถละเมิดได้เว้นแต่มีบทบัญญัติกฎหมายให้อำนาจกระทำการเช่นนั้นไว้ โดยกฎหมายที่ให้อำนาจในเรื่องนี้ไว้คือพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ซึ่งมีหลักเกณฑ์และขอบเขตที่ชัดเจนในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตเพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างสิทธิความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลกับประโยชน์ของการมีระบบข้อมูลเครดิตที่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพราะหากสถาบันการเงินต่าง ๆ ไม่มีข้อมูลทางการเงินของลูกค้าที่ขอสินเชื่ออย่างเพียงพอจึงส่งผลให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นจนส่งผลให้เกิดปัญหาต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินและระบบสถาบันการเงินโดยรวม เพราะฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ประวัติการชำระหนี้ของลูกค้าอย่างเพียงพอ และภาระหนี้สินที่มีอยู่กับสถาบันการเงินอื่นอย่างน้อยเพียงใด พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตที่มีความเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรม เนื่องจากบริษัทข้อมูลเครดิต (Credit bureau) เป็นธุรกิจให้บริการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสินเชื่อของลูกค้าทั้งข้อมูลด้านบวกและด้านลบ (Full File Information / Both Negative and Positive) เพื่อให้บริการแก่สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกหรือผู้ใช้บริการ จึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันเข้าเกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิต คือ เจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิต ผู้ควบคุมข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูล

สมาชิก และผู้ใช้บริการ โดยบริษัทข้อมูลเครดิตจะสามารถเปิดเผยข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของตนแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิตนั้นบริษัทข้อมูลเครดิตต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนทุกครั้งโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือโดยวิธีการอื่น ซึ่งการให้ความยินยอมดังกล่าวมีผู้ให้ความเห็นไว้ 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายแรกเห็นว่าการให้ความยินยอมเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม ฝ่ายที่สองเห็นว่า การให้ความยินยอมไม่เป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม และฝ่ายที่สามเห็นว่า การให้ความยินยอมเป็นทั้งการแสดงเจตนาทำนิติกรรม และไม่เป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรม ทั้งนี้เพราะหากการให้ความยินยอมเป็นการแสดงเจตนาจะทำให้การให้ความยินยอมย่อมต้องนำบทบัญญัติบรรพ 2 ลักษณะ 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับจึงอาจทำให้ความยินยอมนั้นเป็นโมฆะหรือโมฆียะได้ แต่หากการให้ความยินยอมมิใช่การแสดงเจตนาทำนิติกรรมย่อมไม่ต้องพิจารณาความสามารถของผู้ให้ความยินยอมก็ได้ อย่างไรก็ตามเจ้าของข้อมูลเครดิตนอกจากจะเกี่ยวข้องกับบริษัทข้อมูลเครดิตดังที่กล่าวมาแล้วยังมีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตและผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันตามสัญญากู้ยืมเงิน สัญญาให้ยืมหลักทรัพย์ สัญญาให้เช่าซื้อ สัญญาค้ำประกัน สัญญารับอ่าววัล สัญญารับรองตัวเงิน สัญญาซื้อลดหรือรับช่วงซื้อลดตัวเงิน สัญญาเล็ดเตอร์ออฟเครดิต สัญญาสินเชื่อส่วนบุคคล สัญญาแพ็คเกจจริง สัญญาบัตรเครดิต เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อและการออกบัตรเครดิตเท่านั้น

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจข้อมูลเครดิตโดยตรง คือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ซึ่งนอกจากจะมีบทบัญญัติโทษทางอาญาไว้ยังได้กำหนดบทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งไว้ในตามมาตรา 41 ที่บัญญัติว่า “บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นว่า¹ องค์ประกอบการกระทำผิดของบทบัญญัติมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องเป็นผู้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำของบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลในการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือการเปิดเผยข้อมูลที่

¹ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ... (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, “บันทึกการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. ..., ครั้งที่ 10/2543,” 5 กรกฎาคม 2543.

ถูกต้องแต่ไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก หรือผู้ใช้บริการ หรือเจ้าของข้อมูลนั้น มีองค์ประกอบการกระทำความผิดเช่นเดียวกับมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดให้บุคคลใดได้กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายและเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดจึงทำให้บุคคลที่กระทำความผิดดังกล่าวต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้คณะกรรมการวิสามัญผู้แทนราษฎรกำหนดให้มีความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นไปเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อเจ้าของข้อมูลเครดิตที่จะสามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ทั้งตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 แต่จากการศึกษาความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 พบว่าแม้มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 จะมีองค์ประกอบของการกระทำเหมือนอย่างมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ มีผู้กระทำ การกระทำ การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และมีความเสียหายก็ตาม แต่หากพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ใดที่เป็นผู้กระทำตามบทบัญญัติดังกล่าวย่อมหมายความว่าเฉพาะบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลเท่านั้น แต่ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นหมายถึงบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลใด ๆ ทั้งนี้อาจหมายความว่ารวมถึงบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลก็ได้ ส่วนการกระทำตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ได้กำหนดลักษณะการกระทำความผิดไว้เฉพาะดังนี้คือ การเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าแม้การกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้อื่นจะไม่เข้าลักษณะการกระทำความผิดในส่วนแรกแล้วก็ย่อมเข้าลักษณะการกระทำความผิดในส่วนหลังอีกเนื่องจากหากพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่ไม่ใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนอกจากกำหนดกรอบของวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลแล้วยังได้กำหนดประเภทของบุคคลที่จะสามารถเปิดเผยได้ด้วย

ทั้งนี้หากมีบทบัญญัติเฉพาะในเรื่องใดแล้วย่อมไม่กลับไปใช้บทบัญญัติกฎหมายทั่วไป เว้นแต่บทบัญญัติเฉพาะดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติในเรื่องจึงจะกลับไปใช้บทบัญญัติทั่วไป ดังนั้นหากการกระทำเข้าองค์ประกอบความรับผิดตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 แล้วย่อมไม่สามารถใช้บทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์ เว้นแต่ผู้กระทำไม่ใช่บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล ได้กระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่ไม่ใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการหรือเจ้าของข้อมูล จึงทำให้ผู้กระทำมีความผิดดังกล่าวต้องรับผิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะฉะนั้นหากเจ้าของข้อมูลจะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการกระทำที่มีลักษณะดังกล่าวไม่สามารถฟ้องร้องได้ทั้งตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ตามที่คณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นไว้ นอกจากการปรับให้บทบัญญัติกฎหมายทั้งสองฉบับย่อมส่งผลกระทบต่อบทบัญญัติการเรียกร้องค่าเสียหายอีกด้วย กล่าวคือ หากผู้กระทำที่ไม่ใช่บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลนั้น เจ้าของข้อมูลเครดิตต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกำหนดการเรียกร้องค่าเสียหายไว้จึงต้องเป็นไปตามมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยเป็นอำนาจของศาลในการใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เป็นไปตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ทั้งนี้ค่าสินไหมทดแทนอาจจะเป็นการคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปจากการกระทำละเมิด หรือการใช้ราคาทรัพย์สินนั้น และค่าเสียหายที่สามารถบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างไร ๆ อันได้ก่อขึ้นด้วย แต่หากผู้กระทำเป็นบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลนั้น เจ้าของข้อมูลเครดิตต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 และกำหนดการเรียกร้องค่าเสียหายไว้จึงต้องเป็นไปตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่ ค่าเสียหายเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ และค่าเสียหายที่เกิดจากพฤติการณ์พิเศษเป็นค่าเสียหายสำหรับความเสียหายซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ชำระหนี้

นอกจากความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ยังมีร่างกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นคือร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ซึ่งเป็นร่างกฎหมายกลางในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ใช้บังคับกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งใดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น โดยในการยกเว้นการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการประเภทใดจะมีการตราเป็นกฎกระทรวง แต่หากบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครอง

ข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดไว้ให้นำการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้นำบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ อย่างไรก็ตามการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นั้นต้องกระทำโดยได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าสามารถเปิดเผยได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ได้กำหนดความรับผิดไว้ 2 กรณีได้แก่

(1) กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ หรือลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

(2) กรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องร่วมรับผิดกับลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือประกาศที่ออกตามร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ทั้งนี้เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นั้นหากพิจารณาบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด จึงทำให้ต้องกลับไปใช้บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายนั่นคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่หากพิจารณามาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้วจะเห็นว่าเป็นบทบัญญัติความรับผิดทางแพ่งที่เกิดจากนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหาใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดไม่ ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... จึงไม่สามารถใช้มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แต่ต้องใช้บทบัญญัติมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทน ซึ่งเป็นค่าเสียหายเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ และค่าเสียหายที่เกิดจากพฤติการณ์พิเศษเป็นค่าเสียหายสำหรับความเสียหายซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ชำระหนี้ นอกจากนั้นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เสียหายจากการกระทำดังกล่าวนอกจากจะเรียกค่าสินไหมทดแทนที่เป็นค่าเสียหายปกติ และค่าเสียหายพิเศษแล้วยังสามารถเรียกค่าใช้จ่ายที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้จ่ายไปตามความจำเป็นแก่การป้องกันหรือระงับความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

อย่างไรก็ดีความรับผิดทางแพ่งของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 43 แห่งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... แล้วยังกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไว้อีกส่วนหนึ่งหากเกิดขึ้นจากการกระทำของลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เพราะกฎหมายมุ่งหมายจะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายซึ่งหากกำหนดให้มีความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 43 เพียงบทบัญญัติเดียวอาจส่งผลผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาและไม่ยุติธรรมกับผู้เสียหาย เนื่องจากลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 44 แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติไว้เป็นพิเศษว่า ลูกหนี้หลายคนจะต้องรับผิดชอบหนี้ร่วมกันแม้หนี้ที่จะต้องชำระเป็นหนี้แบ่งได้ลูกหนี้ก็เป็นลูกหนี้ร่วมเช่นกัน ดังนั้นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ลูกจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรับผิดชอบหนี้ร่วมกันในลักษณะลูกหนี้ร่วม

เมื่อศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต นั่นคือ พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 (Fair Credit Reporting Act 1970) ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจไว้เพียงแค่นี้เป็นนิติบุคคลภาคเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิต โดยไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจัดตั้งบริษัท การขอรับใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจจากหน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตที่จะมีอำนาจเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเครดิตของเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงบุคลิก ลักษณะนิสัยส่วนตัว ชื่อเสียง รวมถึงรูปแบบการอยู่อาศัยของเจ้าของข้อมูลโดยจะเป็นการสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือ สถานะ ความสามารถของเจ้าของข้อมูล ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นอาจมีแหล่งมาจากเจ้าของข้อมูลเอง หรือบุคคลรอบข้าง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้กฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดให้หน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิตมีหน้าที่ต้องดำเนินการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้องเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง โดยจะต้องปรับปรุงกระบวนการให้มีความทันสมัยตามข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตควรจะต้องดำเนินการอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดความรับผิดทางแพ่งจากการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวไว้ 2 กรณี ได้แก่ พระราชบัญญัติการรายงานข้อมูลเครดิตอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1970 มาตรา 616 และมาตรา 617 ซึ่งบทบัญญัติทั้งสองมาตราได้กำหนดลักษณะการกระทำความผิดอย่างกว้างไว้ว่า ต้องเป็นการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนความต้องการของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว (fails to comply with any requirement imposed under this title) จากการศึกษาคดีตัวอย่างต่าง ๆ พบว่า ลักษณะการกระทำ

ความผิดนั้นเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสม (reasonable procedure)* เพื่อรับรองข้อเท็จจริงของข้อมูลให้มีความถูกต้อง ทั้งนี้ในบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดค่าเสียหายที่เจ้าของข้อมูลสามารถเรียกได้จากหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต หรือบุคคลธรรมดาที่ได้รับรายงานลูกค้านั้นเป็นเท็จ หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาต ซึ่งการเรียกค่าเสียหายดังกล่าวสามารถแยกได้ตามประเภทขององค์ประกอบทางจิตใจ ได้แก่

(1) ค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้จากการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายโดยจงใจ

1) ค่าเสียหายที่เป็นจริง (actual damages) แต่ถ้าหากผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงได้ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้ไม่น้อยกว่า 100 ดอลลาร์แต่ไม่เกินกว่า 1,000 ดอลลาร์

2) กรณีที่บุคคลธรรมดาที่ได้รับรายงานลูกค้านั้นเป็นเท็จ หรือโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาตต้องรับผิดชอบเจ้าของข้อมูลตามค่าเสียหายที่เป็นจริง แต่กรณีนี้หากผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงได้แต่มีจำนวนน้อยกว่า 1,000 ดอลลาร์ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจำนวน 1,000 ดอลลาร์ได้ แต่หากผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ค่าเสียหายที่แท้จริงได้มากกว่า 1,000 ดอลลาร์ศาลสามารถกำหนดให้ได้ตามความเสียหายที่แท้จริง

นอกจากการกำหนดค่าเสียหายข้างต้นแล้วศาลยังสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้แก่ผู้เสียหายได้โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล โดยค่าเสียหายในเชิงลงโทษอาจจะถูกกำหนดให้เป็นค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายซึ่งไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ รวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในการฟ้องคดีและค่าทนายความตามความเหมาะสมซึ่งศาลจะตัดสินไว้ในคำพิพากษา

หากบุคคลที่ได้รับรายงานลูกค้านั้นมาจากตัวแทนที่รายงานข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้านั้นได้รู้อยู่แล้วว่ารายงานลูกค้านั้นเป็นเท็จ หรือได้รู้อยู่แล้วว่าเป็นการรับรู้โดยปราศจากการอนุญาตจะต้องรับ

* Fair Credit Reporting Act 1970, section 602(b) "Reasonable procedure. It is the purpose of this title to require that consumer reporting agencies adopt reasonable procedures for meeting the needs of commerce for consumer credit, personnel, insurance, and other information in a manner which is fair and equitable to the consumer, with regard to the confidentiality, accuracy, relevancy, and proper utilization of such information in accordance with the requirements of this title."

ผิดในค่าเสียหายที่เป็นจริงต่อหน่วยงานจัดทำรายงานข้อมูลเครดิต หรือค่าเสียหาย 1,000 ดอลลาร์ แล้วแต่ที่ว่าค่าเสียหายส่วนใดจะมากกว่ากัน

อย่างไรก็ตามหากศาลเห็นว่าค่าให้การ คำร้อง หรือเอกสารอื่นใด ๆ ที่ถูกยื่นไว้ในคดีนั้น ถูกยื่นโดยไม่สุจริตหรือหลอกลวง ศาลสามารถตัดสินให้ฝ่ายที่แพ้คดีออกค่าใช้จ่ายของค่า ทนายความฝ่ายที่ชนะคดีได้ตามความเหมาะสม

(2) ค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้จากการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายโดย ประมาทเลินเล่อ

1) ค่าเสียหายที่เป็นจริงที่ได้รับจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่อง การเตรียมรายงานข้อมูลเครดิตให้เป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อรับรองข้อเท็จจริงของ ข้อมูลให้มีความถูกต้อง และ

2) ค่าฤชาธรรมเนียมในการฟ้องคดีและค่าทนายความตามความเหมาะสมซึ่ง ศาลจะตัดสินไว้ในคำพิพากษา

อย่างไรก็ตามหากศาลเห็นว่าค่าให้การ คำร้อง หรือเอกสารอื่นใด ๆ ที่ถูกยื่นไว้ในคดี นั้นถูกยื่นโดยไม่สุจริตหรือหลอกลวง ศาลสามารถตัดสินให้ฝ่ายที่แพ้คดีออกค่าใช้จ่ายของค่า ทนายความฝ่ายที่ชนะคดีได้ตามความเหมาะสม

6.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูล เครดิต พ.ศ.2545 นั้นครอบคลุมลักษณะการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูล เครดิตของบริษัทข้อมูลเครดิต จึงไม่จำเป็นที่จะต้องแก้ไของค์ประกอบการกระทำความผิดแต่อย่าง ใดเนื่องจากหากมีการกระทำความผิดใดเกิดขึ้นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ย่อมสามารถเข้าบทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับได้อยู่แล้ว แต่ บทบัญญัติการกำหนดค่าเสียหายจากการกระทำความผิดตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าวต้องเป็นไปตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น อาจจะทำให้เกิดความยุ่งยากแก่เจ้าของข้อมูลเครดิตในการพิสูจน์ค่าเสียหายดังกล่าวเนื่องจาก

หากเกิดความเสียหายขึ้นจริงแต่ไม่อาจสามารถพิสูจน์ได้ย่อมจะทำให้เจ้าของข้อมูลเครดิตไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว

ผู้เขียนจึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายไว้เป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นค่าเสียหายดังต่อไปนี้ได้แก่

- (1) ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง
- (2) ในกรณีที่ไม่สามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนตาม (1) ได้ให้ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของข้อมูลเครดิตตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร
- (3) ในกรณีที่การกระทำการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือมีเจตนาครั้งแล้วเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งบริษัทข้อมูลเครดิตจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่ศาลกำหนดตาม (1) หรือ (2) ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

การคลัง, กระทรวง. หนังสือฉบับที่ 63/2547 เรื่อง การลงนามบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการรวม
กิจการระหว่างบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด กับบริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการคลัง, 2547. (อัดสำเนา)

กิตติพันธุ์ เกียรติสุนทร. มาตรการทางอาญาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. วิทยานิพนธ์

ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

กฤษณา พิษณุโกศล. ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

คัมภีร์ แก้วเจริญ. ค่าเสียหายในคดีละเมิด. วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย 7 (กุมภาพันธ์ 2526): 28.

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. แนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูลเครดิต
และแนวทางการให้คำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007233001.pdf>

[18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง กำหนดให้
การเคหะแห่งชาติเป็นสถาบันการเงิน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [\[creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007175402.pdf\]\(http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007175402.pdf\) \[18 ธันวาคม](http://www.</u></p></div><div data-bbox=)

2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง กำหนดให้
ธุรกิจเช่าซื้อ และธุรกิจลิสซิ่งเป็นสถาบันการเงิน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007174541.pdf> [18

ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง กำหนดให้
ธุรกิจนายหน้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นทางการค้าปกติเป็นสถาบันการเงิน

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.creditinfocommittee.or.th/ image/](http://www.creditinfocommittee.or.th/image/)

[notification/03052007175827.pdf](http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007175827.pdf) [18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง กำหนดให้
นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นทางการค้าปกติเป็นสถาบันการเงิน

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.creditinfocommittee.or.th/ image/](http://www.creditinfocommittee.or.th/image/)

notification/03052007175515.pdf [18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง กำหนดให้ บริษัทบริหารสินทรัพย์เป็นสถาบันการเงิน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007175203.pdf> [18 ธันวาคม 2551]

notification/03052007175203.pdf [18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง กำหนดให้ ธุรกิจแฟ็กเตอร์ริงเป็นสินเชื่อ และให้นิติบุคคลผู้ประกอบการธุรกิจแฟ็กเตอร์ริงเป็นสถาบันการเงิน [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/20022009160732.pdf> [25 สิงหาคม 2552]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง ห้ามประมวลผลข้อมูลที่มีอายุข้อมูลเกินกว่าที่กำหนด [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007180215.pdf> [18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบและข้อกำหนดเพื่อประมวลผลข้อมูล [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007233037.pdf> [18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับบริษัทข้อมูลเครดิตในการประมวลผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007232831.pdf> [18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต. หนังสือที่ กคค.(ว) 69/2550 เรื่อง ชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งข้อมูลของสมาชิกและการประมวลผลข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/09112007095504.pdf> [18 ธันวาคม 2551]

คณะกรรมการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. ผลกระทบของการดำเนินงานของบริษัทข้อมูลเครดิตต่อการให้สินเชื่อ. กรุงเทพมหานคร: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550. (อัดสำเนา)

จิตติ ติงศภักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.

จิตติ ดิงศรัทีย. ความยินยอมไม่ทำให้เป็นความผิด. วารสารกฎหมาย (พฤษภาคม-สิงหาคม 2520): 53.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรองศาสตราจารย์ ดร.ดาราวรรณิระวัฒน์. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ชัยภัทร นิสามณีนวงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ชนินทร์ พิทยาวิวิท. ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาสินเชื่อ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2533.

ฐานิศร เดชดำรง. วิกฤตการณ์เศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยและแนวทางแก้ไขปัญหา 2540-2542 : บทบาทและหน้าที่ขององค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน. กรุงเทพมหานคร: องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน, 2545.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ข่าวประชาสัมพันธ์การเปิดเผยข้อมูลเครดิตลูกค้าแก่นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.bot.or.th/Thai/PressAndSpeeches/Press/News2543/n6143t.pdf> [18 ธันวาคม 2551]

ธนาคารแห่งประเทศไทย. หนังสือเวียนที่ ธปท.สนส.(21) ว 1129/2543 เรื่องขอความร่วมมือในการขอความยินยอมจากลูกค้าเพื่อเปิดเผยข้อมูลเครดิตแก่นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www2.bot.or.th/fipcs/Documents/FPG/2543/ThaiPDF/25431021.htm> [18 ธันวาคม 2551]

ธนาคารซิตี้แบงก์. หนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตทางโทรสาร [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.citibank.co.th/global_docs/form/pdf/file/consent_fax_th.pdf [18 ธันวาคม 2551]

ธนาคารยูโอบี. หนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูล [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.uob.co.th/pdf/application/NCB-Thai_LegalProof.pdf [18 ธันวาคม 2551]

ธนกศักดิ์ วิเศษจรณา. ความรับผิดเพื่อละเมิดตามมาตรา 420 : ศักยภาพของความรับผิดเพื่อละเมิดโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

- น้ำเพชร ศรีวิจิตรโชค. ข้อมูลเครดิตกับสิทธิส่วนบุคคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. เครดิตบูโร เปิดแผนปี 2550 เน้นสร้างความเข้าใจบทบาท
หน้าที่องค์กรพร้อมรณรงค์คนไทยมีวินัยในการรักษาเครดิต [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://www.ncb.co.th/NEW_20070426.htm [5 เมษายน 2552].
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. พีธีได้รับมอบ ISO/IEC 27001:2005 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://www.ncb.co.th/NEW_20081121.htm [5 เมษายน 2552].
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. รายงานข้อมูลเครดิตแสดงอะไร [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://www.ncb.co.th/credit_report.htm [18 ธันวาคม 2551].
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. รายงานข้อมูลเครดิตนิติบุคคล(Commercial Credit Report)
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.ncb.co.th/pro_commercial.htm [18 ธันวาคม 2551].
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. รายงานข้อมูลเครดิตบุคคลธรรมดา(Consumer Credit Report) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.ncb.co.th/pro_consumer.htm [18 ธันวาคม 2551].
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด. Thailand ICT Excellence Award 2008 [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: http://www.ncb.co.th/NEW_20090122.htm [5 เมษายน 2552].
- ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการ
ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเพื่อการเปิดเผยข้อมูล. ราชกิจจานุเบกษา. 124
พิเศษ 146 ง (29 กันยายน 2550): 24-25.
- ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับบริษัท
ข้อมูลเครดิตในการประมวลผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้. ราชกิจจานุเบกษา. 125
(24 มกราคม 2551): 33-34.
- ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการบันทึกข้อโต้แย้งระหว่าง
สมาชิกและเจ้าของข้อมูล. ราชกิจจานุเบกษา. 125 พิเศษ 17 ง (24 มกราคม 2551): 31.
- ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ข้อโต้แย้งตาม
มาตรา 27. ราชกิจจานุเบกษา. 125 พิเศษ 17 ง (16 พฤศจิกายน 2550): 32.
- ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.
- ไพฑูริย์ เอกจริยกร. คำอธิบาย จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติ
บรรณการ, 2551.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2539.
- พจน์ ปุษาปาคม. ละเมิด. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2530.
- พรสิริ พรเวชอำนวย. การรับรู้และทัศนคติที่มีต่อบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2550.
- พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545. ราชกิจจานุเบกษา. 119 (13
พฤศจิกายน 2545): 1-19.
- พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549. ราชกิจจานุเบกษา. 123
(23 กุมภาพันธ์ 2549): 1-5.
- พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2551. ราชกิจจานุเบกษา. 125
(13 กุมภาพันธ์ 2551): 9-12.
- พิเชษฐ บึงเกียรติกุล. ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการเครดิต (ปค) งานปฏิบัติการข้อมูลเครดิต.
สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2552.
- ไพจิตร ปุณณพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551.
- ไพโรจน์ วายภาพ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. กรุงเทพมหานคร:
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2551.
- มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2552.
- มณีรัตน์ กำจรกิจการ. การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต : รูปแบบกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับ
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- เมธี ดุลยจินดา. หลักการหาผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวง
กมล, 2519.
- รัชย์ จิตต์พานิชย์, ระพีพรรณ พิริยะกุล และอุดม ไยเจริญ. คอมพิวเตอร์เบื้องต้น.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประชาชน จำกัด, 2528.
- รองพล เจริญพันธ์. การใช้หลัก Volenti non fit injuria เป็นข้ออ้างไม่ยอมรับผิดใช้ค่าเสียหายในคดี
ละเมิด. วารสารนิติศาสตร์ (ธันวาคม 2520): 88.
- วงศ์วิศ ดุลยนิติโกศล. รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด
(Executive Vice President). สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2553.

- วารีนาสกุล. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรได้. กรุงเทพมหานคร: วิบูลย์กิจการพิมพ์, 2544.
- วิชา มหาคุณ. หลักกฎหมายละเมิด ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2523.
- วีระพงษ์ บึงไกร. การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ศักดิ์ สมองชาติ. คำอธิบายโดยย่อ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด และความรับผิดชอบทางละเมิด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551.
- ศันนัทภรณ์ ไสตติพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.
- สายสุดา นิงสานนท์. ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สุดธนา พันธุ์ธีรารักษ์. ศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2544.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. แนวทางการจัดทำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546.
- สัมมา คีตสิน. บริษัท ข้อมูลเครดิตกลาง จำกัด (Central Credit Information Services Co., Ltd.). สถานการณ์สินเชื่อที่อยู่อาศัยปี 2544 และแนวโน้มปี 2545: 57.
- สุนทรี่ สันทราพรพล. การบริการเครดิต "credit management". กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.
- สุขุม ศุภนิธย์. คำสอนใหม่ทดแทนในมาตรา 438: สิทธิของผู้เสียหายและอำนาจตามกฎหมายของศาล. ใน วีระพงษ์ บุญญะภาส (บรรณารักษ์), ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิติ ติงศภัทย์, หน้า 80. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุขุม ศุภนิติย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2550.

เสนีย์ ปราโมช. กฎหมายอังกฤษว่าด้วยลักษณะสัญญา และละเมิด. พระนคร: โรงพิมพ์สุวรรณศรี, 2479.

อรพรรณ พันธุ์พัฒนา. คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2550.

ภาษาต่างประเทศ

Angie A. Welborn. Fair credit reporting act: Rights and responsibilities [Online]. 2006.

Available from: <http://www.westlaw.com> [2009, January 16]

David B. Edelman, Jonathan N. Crook and Lyn C. Thomas. Credit scoring and Its applications. Philadelphia: Society For Industry And Applied Mathematics, 2002.

Wikipedia. Fair and accurate credit transactions act [Online]. 2006. Available from:

http://en.wikipedia.org/wiki/Fair_and_Accurate_Credit_Transactions_Act [2009, February 10]

Federal Trade Commission. Fair credit reporting act. [Online]. 2004. Available from:

<http://www.ftc.gov/os/statutes/031224fcra.pdf> [2008, April 22]

G. Allan Van Fleet. Judicial construction of the fair credit reporting act : Scope and Civil liability [Online]. 1976. Available from: <http://www.westlaw.com> [2009, January 16]

Gray Hnapp. Requirement of § 607 (b) of Fair Credit Reporting Act that credit bureaus follow "reasonable procedures to assure maximum possible accuracy" [Online].

1987. Available from: <http://www.westlaw.com> [2010, April 10]

Harold A. Wallace. Starting and managing a small credit bureau and collection service.

Washington: Small Business Administration, 1959.

Margaret J. Miller. Credit reporting systems and the international economy. Cambridge: MIT Press, 2003.

Organisation for Economic Co-Operation and Development. OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data [Online]. 2004.

Available from: http://www.oecd.org/document/18/0,3343,en_2649_34255_1815186_1_1_1_1,00.html [2009, January 16]

Raymond Wacks. Personal Information : Privacy and the Law. New York: Oxford University Press, 1993.

Xavier Freixas. Microeconomics of banking. Cambridge: MIT Press, 1993.

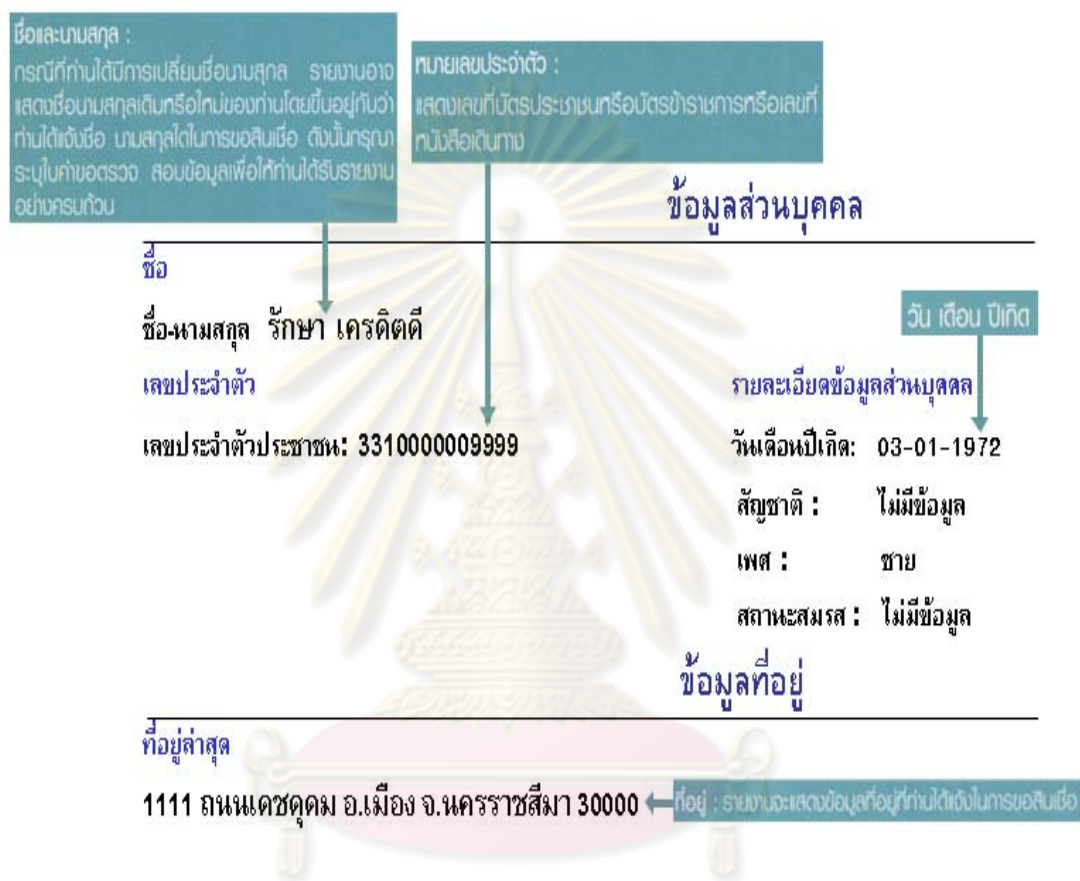

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างลักษณะของข้อมูลเครดิตที่อยู่ในฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต ได้แก่¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแสดงข้อเท็จจริงบ่งชี้ถึงตัวลูกค้าและคุณสมบัติของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ

¹บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด, รายงานข้อมูลเครดิตแสดงอะไร [ออนไลน์], 18 ธันวาคม 2551.
แหล่งที่มา http://www.ncb.co.th/credit_report.htm

ระบุว่าบัญชีบัตรเครดิตนี้เป็นข้อมูลล่าสุด ณ เวีื่อใด โดยสถาบันผู้ให้สินเชื่ออ้างอิง ประวัติ การชำระของลูกหนี้ให้กับบริษัทอย่างต่อเนื่องเดือนละครั้ง

ไม่ปรากฏยอดหนี้ที่เกินกำหนดชำระหรือผิดนัดชำระ

ประเภทสินเชื่อ บัตรเครดิต ลักษณะของบัญชี กู้เคียว

สถาบันผู้ให้สินเชื่อ ธนาคาร ABC วงเงินบัตรเครดิตที่ให้กับอนุมัติ (บาท) 70,000

บัญชีเป็นข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 31-01-2007 ยอดเงินที่ใช้ไปทั้งหมดชำระ (บาท) ไม่มีข้อมูล

เลขที่บัญชี ไม่มีข้อมูล วันที่เริ่มก่ินคินชำระ (ถ้ามี) ไม่มีข้อมูล

วันที่เปิดบัญชี 19-01-2006

วันที่ปิดบัญชี (ถ้ามี) ไม่มีข้อมูล

วันที่ชำระหนี้ล่าสุด 10-01-2006

วันที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (ถ้ามี) ไม่มีข้อมูล

สถานะบัญชี AB- บัญชีปกติ

ประวัติการชำระ (ย้อนหลัง 10 เดือน)

ข้อมูล ณ วันที่	ยอดเงินที่ใช้ไป(บาท)	จำนวนคงค้าง(วัน)	ข้อมูล ณ วันที่	ยอดเงินที่ใช้ไป(บาท)	จำนวนคงค้าง(วัน)
31-01-2007	4,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-03-2006	9,500	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-12-2006	7,500	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	28-02-2006	7,900	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
30-11-2006	8,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-01-2006	13,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-10-2006	3,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-12-2005	12,000	ค้างชำระ 31-60 วัน
30-09-2006	14,300	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	30-11-2005	8,390	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-08-2006	9,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-10-2005	6,482	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-07-2006	25,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	30-09-2005	23,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
30-06-2006	6,400	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-08-2005	12,700	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-05-2006	5,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-07-2007	9,870	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน

สถานะบัญชี :
แสดงถึง สถาบันผู้ให้สินเชื่อ ดำเนินการใดๆกับบัญชีนี้ เช่น บัญชีปกติ
คดียกเลิก สถาบันผู้ให้สินเชื่อถือว่าเป็นบัญชีที่มีการชำระหนี้ตามเงื่อนไข

ประวัติการชำระ :
จะแสดงข้อมูลการชำระของท่านในแต่ละเดือนที่ผ่านมา
โดยแสดงยอดบัตรเครดิตที่ท่านได้ใช้ไปในแต่ละเดือนและ
แสดงจำนวนวันคงค้างประกอบว่าท่านมีการค้างชำระ
หรือไม่ หากเดือนใดท่านได้ชำระครบถ้วนตามจำนวนเงิน
และระยะเวลาที่กำหนดในเงื่อนไขการชำระเป็น จำนวนวัน
คงค้างจะแสดงสัญลักษณ์เป็นเลข 0 : ไม่ค้างชำระ

ศูนย์วิทยท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแสดงรายงานบัญชีที่มีประวัติชำระหนี้ที่ดี

ประเภทสินเชื่อ	บัตรเครดิต	ลักษณะของบัญชี	คู่คี่บาท
สถาบันผู้ให้สินเชื่อ	ธนาคาร ABC	วงเงินบัตรเครดิตที่ได้รับอนุมัติ (บาท)	70,000
บัญชีเป็นข้อมูลล่าสุด ณ วันที่	31-01-2007	ยอดคงเหลือใช้ไป (บาท)	4,000
เลขที่บัญชี	ไม่มีข้อมูล	ยอดคงเหลือใช้ไปที่เกินจำนวนชำระ (บาท)	4,000 ←
วันที่เปิดบัญชี	19-01-2005	วันที่เริ่มคิดดอกเบี้ยชำระ (ถ้ามี)	ไม่มีข้อมูล
วันที่ปิดบัญชี (ถ้ามี)	ไม่มีข้อมูล		
วันที่ชำระหนี้ล่าสุด	10-01-2006		
วันที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (ถ้ามี)	ไม่มีข้อมูล		

→ สถานะบัญชี

ประวัติการชำระ (ย้อนหลัง 10 เดือน)

ข้อมูล ณ วันที่	ยอดคงเหลือใช้ไป(บาท)	จำนวนคงค้าง(วัน)	ข้อมูล ณ วันที่	ยอดคงเหลือใช้ไป(บาท)	จำนวนคงค้าง(วัน)
31-03-2007	4,000	ค้างชำระ 61-90 วัน	31-03-2006	5,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
28-02-2007	4,000	ค้างชำระ 31-60 วัน	28-02-2006	8,730	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-01-2007	4,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-01-2006	9,500	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-12-2006	7,500	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-12-2005	7,900	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
30-11-2006	8,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	30-11-2005	13,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-10-2006	14,380	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-10-2005	12,000	ค้างชำระ 31-60 วัน
30-09-2006	9,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	30-09-2005	8,390	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-08-2006	25,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-08-2005	6,482	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-07-2006	6,400	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-07-2007	23,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน

สถานะบัญชี :

แสดงถึง ณ วันที่ 31 มี.ค. 2550
 ยังมียอดหนี้ที่ค้างชำระ:

- ข้อมูล ณ วันที่ 31 มี.ค. 2550 แสดงว่าท่านมียอดใช้บัตรเครดิตในเดือน มี.ค. จำนวน 4,000 บาท และหากไม่ได้ชำระภายในกำหนดของเดือน ก.พ. ข้อมูล ณ วันที่ 28 ก.พ. 2550 แสดงว่ามียอดหนี้บัตรเครดิตที่เกินกำหนดชำระของเดือน มี.ค. จำนวน 4,000 บาท และค้างชำระเป็นระยะเวลา 31-60 วัน
- ท่านยังคงไม่ชำระในเดือน มี.ค. ระยะการค้างชำระ ณ วันที่ 31 มี.ค. 2550 จะเพิ่มขึ้นเป็น 61-90 วัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแสดงการผัดนัดชำระหนี้หรือชำระหนี้ล่าช้า

ประเภทสินเชื่อ	บัตรเครดิต	ลักษณะของบัญชี	กู้ยืม
สถาบันผู้ให้สินเชื่อ	ธนาคาร ABC	วงเงินบัตรเครดิตที่ได้รับอนุมัติ (บาท)	70,000
บัญชีที่มีข้อมูลสิ้นสุด ณ วันที่	30-04-2007	ยอดคงเงินที่ใช้ไป (บาท)	0
เลขที่บัญชี	4878888888	ยอดเงินที่ใช้ไปที่เหลือหลังชำระ (บาท)	ไม่มีข้อมูล
วันที่เปิดบัญชี	11-04-2007	วันที่เริ่มต้นคิดดอกเบี้ย (ถ้ามี)	ไม่มีข้อมูล
วันที่ปิดบัญชี (ถ้ามี)	ไม่มีข้อมูล		
วันที่ชำระหนี้ล่าสุด	05-04-2007		
วันที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (ถ้ามี)	ไม่มีข้อมูล		
สถานะบัญชี	AO- บัญชีปกติ		

สถานะบัญชีจะถูกปรับปรุงจากมียอดหนี้ค้างชำระ เป็นบัญชีที่มีการชำระตามปกติ

ประวัติการชำระ (ย้อนหลัง 10 เดือน)

ข้อมูล ณ วันที่	ยอดคงเงินที่ใช้ไป(บาท)	จำนวนคงค้าง(วัน)	ข้อมูล ณ วันที่	ยอดคงเงินที่ใช้ไป(บาท)	จำนวนคงค้าง(วัน)
30-04-2007	0	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-05-2006	5,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-03-2007	4,000	ค้างชำระ 61-90 วัน	31-05-2006	5,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
28-02-2007	4,000	ค้างชำระ 31-60 วัน	30-04-2006	8,730	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-01-2007	4,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-03-2006	9,500	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-12-2006	7,500	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	28-02-2006	7,900	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
30-11-2006	8,000	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-01-2006	13,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-10-2006	3,500	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-12-2005	12,000	ค้างชำระ 31-60 วัน
30-09-2006	14,380	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	30-11-2005	8,390	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน
31-08-2006	9,800	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน	31-10-2005	6,482	ไม่ค้างชำระหรือค้างชำระไม่เกิน 30 วัน

• ดังนั้นข้อมูลการชำระ ณ วันที่ 30 เม.ย. 2550 จะแสดงว่าไม่มียอดหนี้ค้างชำระและจำนวนวันแสดงว่าไม่ค้างชำระ ทั้งนี้ประวัติที่คำนวณได้ค้างชำระในเดือนที่ผ่านมานับบริษัทยังคงแสดงตามข้อเท็จจริงการชำระในเดือนอื่นๆ และจะลบออกจากระบบเมื่อครบกำหนดตามกฎหมาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างแสดงกรณีชำระหนี้เดิมที่เคยผิดนัดหรือชำระล่าช้า

ภาคผนวก ข²

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

๒๑ ธันวาคม 2546

เรียน ผู้จัดการ

บริษัทข้อมูลเครดิตทุกบริษัท

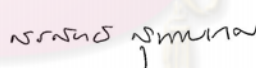
ที่ กคค.(ว) ๖ /2546 เรื่อง แนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการ
ข้อมูลเครดิตและแนวทางการให้คำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตได้ออกประกาศตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติ
การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบและ
ข้อกำหนดเพื่อประมวลผลข้อมูล ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2546 แล้ว นั้น

เนื่องจากปัจจุบันการประกอบธุรกิจของบริษัทข้อมูลเครดิตเกี่ยวข้องกับการให้บริการผ่าน
เครือข่ายสาธารณะ (Public Network) เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องมีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายภายใน
ของบริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก และผู้ใช้บริการ จึงมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ
โดยเฉพาะจากผู้บุกรุก (Hackers) ซึ่งสามารถสร้างความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูล สมาชิก หรือผู้ใช้บริการ
คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตจึงเห็นควรออกแนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูล
เครดิตและแนวทางการให้คำแนะนำแก่สมาชิกและผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริษัทข้อมูล
เครดิตใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการรักษาความปลอดภัยสำหรับการให้บริการข้อมูลเครดิต
และมีแนวทางการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการเพื่อให้เข้าใจและตระหนักถึง
ความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยในการใช้บริการด้วย

จึงขอส่งมาให้ท่านทราบและพิจารณาถือปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท่าน และใคร่ขอ
ความร่วมมือท่าน โปรดให้คำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการตามแนวทางการให้คำแนะนำแก่สมาชิก
หรือผู้ใช้บริการดังกล่าวด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายสรสิทธิ์ สุนทรเทศ)

เลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูลเครดิต
2. แนวทางการให้คำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

เลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

โทร. 0-2283-5820

0-2283-5963

แนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูลเครดิต

วัตถุประสงค์

เพื่อให้บริษัทข้อมูลเครดิตใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการรักษาความปลอดภัยสำหรับการให้บริการข้อมูลเครดิต และเป็นการรักษาผลประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลและสมาชิก

หลักการ

แนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูลเครดิตนี้มุ่งเน้นการรักษาความปลอดภัยของการให้และให้บริการข้อมูลเครดิตผ่านเครือข่ายสาธารณะ (Public Network) เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องมีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายภายในของบริษัทข้อมูลเครดิต สมาชิก และ ผู้ใช้บริการ ที่มีโอกาสสูงที่จะเกิดภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะจากผู้บุกรุก (Hackers) ซึ่งสามารถสร้างความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูล สมาชิก หรือผู้ให้บริการได้

เนื้อหาของแนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูลเครดิต แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. นโยบายการรักษาความปลอดภัย
2. กระบวนการหลักในการรักษาความปลอดภัย ได้แก่
 - 2.1 การควบคุมการเข้าถึงระบบให้บริการและฐานข้อมูล
 - 2.2 การตรวจสอบตัวตนของสมาชิกหรือผู้ให้บริการ
 - 2.3 การรักษาความถูกต้องเชื่อถือได้ของระบบให้บริการและข้อมูล
 - 2.4 การรักษาความลับของข้อมูล
 - 2.5 การรักษาความพร้อมใช้ของระบบให้บริการ
 - 2.6 การติดตามตรวจสอบความผิดปกติและจุดอ่อนของระบบให้บริการ
 - 2.7 การแก้ไขปัญหาและการรายงานในกรณีระบบให้บริการขัดข้องหรือได้รับความเสียหายจากภัยคุกคาม
3. กระบวนการเสริมการรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่
 - 3.1 การฝึกอบรมและให้ความรู้แก่พนักงานของบริษัทข้อมูลเครดิต
 - 3.2 การให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการ
 - 3.3 การควบคุมภายใน

รายละเอียดของแนวทางการรักษาความปลอดภัยการให้บริการข้อมูลเครดิต

1. นโยบายการรักษาความปลอดภัย

1.1 บริษัทข้อมูลเครดิตควรกำหนดนโยบายและกระบวนการรักษาความปลอดภัยของการให้บริการข้อมูลเครดิตที่ชัดเจน โดยพิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบให้บริการเจ้าของข้อมูล สมาชิก และผู้ใช้บริการ อันเนื่องมาจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รวมทั้งคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วด้วย

1.2 บริษัทข้อมูลเครดิตควรกำหนดให้มีผู้บริหารและพนักงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ มีการสื่อสารให้พนักงานได้รับทราบอย่างทั่วถึง มีการติดตามดูแลให้พนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบให้บริการปฏิบัติตามนโยบายและกระบวนการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งมีการตรวจสอบการปฏิบัติตามอย่างเหมาะสม

1.3 บริษัทข้อมูลเครดิตควรจัดให้มีการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการรักษาความปลอดภัยอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัย เช่น การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่ใช้ หรือการลักลอบเข้าถึงระบบให้บริการ (Hacking Incidents) ทั้งนี้ การประเมินควรกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกที่ไม่เป็นผู้พัฒนาหรือปฏิบัติการระบบ นอกจากนี้ บริษัทข้อมูลเครดิตควรมีการติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างใกล้ชิด เพื่อนำมาพัฒนานโยบายและกระบวนการรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. กระบวนการหลักในการรักษาความปลอดภัย

การให้บริการข้อมูลเครดิตแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการจะต้องมีระบบป้องกันภัยคุกคามจากผู้บุกรุกในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความเสียหายต่อระบบให้บริการ เจ้าของข้อมูล สมาชิก และผู้ใช้บริการได้ เช่น การลักลอบเข้าถึงเครือข่ายภายใน การโจมตีระบบให้บริการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ระบบทำงานไม่ได้หรือให้เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ การปลอมแปลงข้อมูล หรือการโจมตีระบบให้บริการ โดยไวรัสคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

บริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีกระบวนการรักษาความปลอดภัยที่ดีและเลือกใช้เทคโนโลยีสำหรับการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันภัยคุกคามต่าง ๆ และเมื่อเกิดภัยคุกคามก็สามารถควบคุมความเสียหายและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ กระบวนการหลักในการรักษาความปลอดภัยดังกล่าวควรประกอบด้วย

- 3 -

2.1 การควบคุมการเข้าถึงระบบให้บริการและฐานข้อมูล

กระบวนการและเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมการเข้าถึงระบบให้บริการและฐานข้อมูล ต้องสามารถป้องกันการลักลอบเข้าถึงโดยผู้ที่ไม่มีความชอบธรรมทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร โดยมีการควบคุมการเข้าถึงสถานที่ตั้งของระบบให้บริการและอุปกรณ์สำคัญ และมีการควบคุมการเข้าถึงระบบให้บริการและข้อมูลด้วยวิธีการทางคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวควรครอบคลุมถึง

- 1) การกำหนดสิทธิการเข้าถึงระบบให้บริการให้เหมาะสมกับการเข้าใช้บริการของสมาชิกหรือผู้ให้บริการ และสิทธิหน้าที่ของพนักงานในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการทบทวนสิทธิการเข้าถึงอย่างสม่ำเสมอ
- 2) การกำหนดให้ผู้มีอำนาจเท่านั้นที่สามารถเข้าแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิทธิการเข้าถึงต่างๆ ได้
- 3) การบันทึกรายละเอียดการเข้าถึงระบบให้บริการและฐานข้อมูล การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิทธิต่าง ๆ และการผ่านเข้าออกสถานที่ตั้งของระบบให้บริการไว้ เพื่อเป็นหลักฐานการตรวจสอบในกรณีเกิดปัญหา

2.2 การตรวจสอบตัวตนของสมาชิกหรือผู้ให้บริการ

บริษัทข้อมูลเครดิตควรจัดให้มีระบบการตรวจสอบตัวตนของสมาชิกหรือผู้ให้บริการ เพื่อป้องกันการเข้าถึงระบบให้บริการและฐานข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวควรครอบคลุมถึง

- 1) วิธีการตรวจสอบตัวตนและสิทธิในการใช้บริการของสมาชิกหรือผู้ให้บริการก่อนเข้าถึงระบบให้บริการหรือฐานข้อมูล
- 2) การควบคุมการเข้าถึงและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลในฐานข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบตัวตน
- 3) การตรวจสอบตัวตนสมาชิกหรือผู้ให้บริการต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง หากมีการหยุดชะงักควรเริ่มตรวจสอบตัวตนสมาชิกหรือผู้ให้บริการใหม่
- 4) การบันทึกรายละเอียดการเข้าถึงข้อมูลของสมาชิกหรือผู้ให้บริการ เพื่อใช้เป็นหลักฐานการตรวจสอบ รวมทั้งมีการจัดเก็บบันทึกดังกล่าวอย่างปลอดภัย
- 5) การจัดทำมีการทบทวนวิธีการตรวจสอบตัวตนอย่างสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

ตัวอย่างเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบตัวตน อาทิ รหัสผู้ใช้งาน (User ID) รหัสผ่านเพื่อการใช้งาน (Password) เทคโนโลยีการเข้ารหัสลับ (Encryption Technology) ข้อมูลที่ใช้

- 4 -

ตรวจสอบตัวตนสมาชิกหรือผู้ให้บริการ และการใช้ช่องทางที่มีความปลอดภัยสูงในการรับส่งข้อมูล การตรวจสอบตัวตน เช่น Secure Sockets Layer (SSL) เป็นต้น

2.3 การรักษาความถูกต้องเชื่อถือได้ของระบบให้บริการและข้อมูล

กระบวนการที่ใช้ในการรักษาความถูกต้องเชื่อถือได้ของระบบให้บริการและข้อมูล ควรครอบคลุมถึง

- 1) การออกแบบระบบให้บริการและการเลือกใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ
- 2) การทดสอบระบบให้บริการให้ทำงานได้อย่างถูกต้องก่อนเริ่มใช้งานหรือทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลง
- 3) การควบคุมการทำงานของระบบให้บริการในขั้นตอนที่สำคัญ เช่น ขั้นตอนการประมวลผล การรับส่ง และการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้สามารถป้องกันและตรวจสอบการลักลอบเข้าถึงระบบให้บริการได้
- 4) การควบคุมการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบให้บริการและข้อมูลอย่างรัดกุม

2.4 การรักษาความลับของข้อมูลเครดิต

กระบวนการและเทคโนโลยีที่ใช้ในการรักษาความลับของข้อมูลเครดิต โดยเฉพาะข้อมูลเครดิตที่อยู่ระหว่างการรับส่ง การประมวลผล และการจัดเก็บ ควรครอบคลุมถึง

- 1) วิธีการรับส่ง ประมวลผล และจัดเก็บข้อมูลในลักษณะที่ปลอดภัยตามระดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อป้องกันการเข้าถึงและแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล โดยไม่ได้รับอนุญาต
- 2) การควบคุมเพื่อให้ผู้ที่มีสิทธิและได้รับการตรวจสอบตัวตนแล้วเท่านั้นที่จะเข้าถึงหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้

2.5 การรักษาความพร้อมใช้ของระบบให้บริการ

กระบวนการที่ใช้รักษาความพร้อมใช้ของระบบให้บริการควรครอบคลุมถึงการดำเนินการให้ระบบให้บริการมีประสิทธิภาพและมีความพร้อมในการให้บริการตามช่วงเวลาที่ได้ตกลงไว้กับสมาชิกหรือผู้ให้บริการ สามารถรองรับการให้บริการได้อย่างพอเพียง ทั้งในช่วงเวลาปกติ และช่วงเวลาที่มีการให้บริการอย่างหนาแน่น รวมทั้งมีระบบสำรองข้อมูลและระบบการเรียกคืนข้อมูลอย่างทันท่วงทีในกรณีที่เกิดความเสียหายหรือขัดข้อง

ในการเตรียมการรองรับเหตุการณ์ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยไม่ได้คาดหมาย บริษัทข้อมูลเครดิตควรจัดให้มีแผนฉุกเฉินในการรักษาความพร้อมใช้ของการให้บริการ โดยให้คำนึงถึงปัญหาขัดข้องที่เกิดจากระบบขององค์กรภายนอกที่บริษัทข้อมูลเครดิตพึ่งพาหรือเชื่อมต่อกับ

- 5 -

2.6 การติดตามตรวจสอบความผิดปกติและจุดอ่อนของระบบให้บริการ

กระบวนการและเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดตามตรวจสอบความผิดปกติและจุดอ่อนของระบบให้บริการควรครอบคลุมถึง

- 1) การตรวจสอบความผิดปกติของระบบให้บริการอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจตรวจสอบจากหลักฐานที่บันทึกไว้ เช่น การเข้าถึงระบบให้บริการของสมาชิกหรือผู้ให้บริการ การเข้าถึงฐานข้อมูล การตรวจสอบตัวตน และการปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นต้น
- 2) การตรวจสอบจุดอ่อนของระบบให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในส่วน of ระบบเครือข่าย โปรแกรมระบบงาน และฐานข้อมูล เนื่องจากผู้บุกรุกสามารถใช้ข้อบกพร่องดังกล่าวเป็นช่องทางในการ โจมตีหรือลักลอบเข้าถึง
- 3) การทดสอบเจาะระบบ (Penetration Test) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของเทคโนโลยีการรักษาความปลอดภัย

ตัวอย่างเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบความผิดปกติและความเปราะบาง อาทิ ระบบตรวจจับการบุกรุก (Intrusion Detection System - IDS) เทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบ โปรแกรมหรือข้อมูลที่แปลกปลอมเข้ามาในระบบให้บริการ เช่น Network Scanner, Network Analyzer, Security Alert ต่าง ๆ และ โปรแกรมตรวจสอบและป้องกันไวรัสคอมพิวเตอร์ (Anti-virus Software) เป็นต้น

2.7 การแก้ไขปัญหาและการรายงานในกรณีระบบให้บริการขัดข้องหรือได้รับความเสียหายจากภัยคุกคาม

กระบวนการแก้ไขปัญหาและการรายงานในกรณีระบบให้บริการขัดข้องหรือได้รับความเสียหายจากภัยคุกคามหรือการลักลอบเข้าถึง ควรครอบคลุมถึง

- 1) การวิเคราะห์วิธีการคุกคามและลักลอบเข้าถึงข้อมูลที่เกิดขึ้น รวมทั้งประเมินความเสียหายและผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว
- 2) เมื่อตรวจพบปัญหาหรือความผิดปกติ ต้องรายงานผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบทันที
- 3) กำหนดผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาหรือความผิดปกติ ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนทั้งในด้านทักษะและความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
- 4) การจัดเตรียมข้อมูลและขั้นตอนการขอความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร โดยเฉพาะความช่วยเหลือทางเทคนิค

- 6 -

5) การสื่อสาร ชี้แจง และทำความเข้าใจกับพนักงาน สื่อมวลชน สมาชิก และ ผู้ใช้บริการอย่างรวดเร็วเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและการแก้ไข เพื่อรักษาภาพพจน์และชื่อเสียงของ บริษัทข้อมูลเครดิต รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นแก่เจ้าของข้อมูล สมาชิก และผู้ให้บริการ

6) การรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้บุกรุก เช่น หลักฐานที่บันทึกการเข้าถึงข้อมูลและส่วนต่าง ๆ ของระบบให้บริการ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ผู้บุกรุกใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสาร ข้อมูลที่แสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง วัน เวลา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

7) การจัดทำรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริษัท ข้อมูลเครดิต ทั้งนี้ คณะกรรมการบริษัทข้อมูลเครดิตอาจมอบหมายให้ผู้บริหารหรือทีมที่รับผิดชอบ พิจารณารายงานดังกล่าวและดำเนินการต่อไป

รายงานที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรควรมีสาระสำคัญดังนี้

- 7.1) วัน เวลา และสถานที่ที่ระบบให้บริการได้รับความเสียหายจากภัย คุกคามหรือการลักลอบเข้าถึง
- 7.2) ลักษณะ วิธีการที่ใช้ในการลักลอบเข้าถึง และผู้บุกรุก (กรณีทราบ)
- 7.3) สาเหตุและลักษณะความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยระบุถึงข้อมูลหรือ ระบบการให้บริการที่ได้รับความเสียหาย
- 7.4) การประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้น
- 7.5) การแก้ไขปัญหาที่ได้ดำเนินการแล้วและแนวทางที่จะดำเนินการต่อไป

3. กระบวนการเสริมการรักษาความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ

3.1 การฝึกอบรมและให้ความรู้แก่พนักงาน

บริษัทข้อมูลเครดิตควรจัดให้มีการพัฒนา ฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้บริหาร และพนักงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตระหนักถึงความปลอดภัย ในการให้บริการและสามารถปฏิบัติตาม นโยบายและกระบวนการรักษาความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดตามพัฒนาการทางเทคโนโลยี และภัยคุกคามใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่พนักงานอื่น ในองค์กรด้วย

3.2 การให้คำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ให้บริการ

บริษัทข้อมูลเครดิตควรให้ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกหรือ ผู้ใช้บริการ เช่น วิธีการใช้บริการอย่างปลอดภัย ข้อมูลทางเทคนิคหรือวิธีการรักษาความปลอดภัย เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่สมาชิกหรือผู้ให้บริการใช้ในการเข้าถึงข้อมูล คำแนะนำควรรวมถึง

- 7 -

การให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการระมัดระวังการใช้หรือความโหดของซอฟต์แวร์จากแหล่งที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือน่าสงสัย เนื่องจากอาจมีโปรแกรมของผู้บุกรุกแฝงมาด้วย (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในเรื่องแนวทางการให้คำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ)

การให้ข้อมูลและคำแนะนำดังกล่าวควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเปิดเผยไว้บน Website ของบริษัทข้อมูลเครดิต โดยให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการสามารถเรียกดูได้โดยสะดวก และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ บริษัทข้อมูลเครดิตอาจจัดให้มี Help Desk เพื่อทำหน้าที่ตอบปัญหาและให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการในการใช้บริการข้อมูลเครดิตด้วย นอกจากนี้ บริษัทข้อมูลเครดิตอาจจัดให้มีการฝึกอบรมสมาชิกหรือผู้ใช้บริการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการรักษาความปลอดภัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกหรือผู้ใช้บริการ รวมทั้งระบบการรักษาความปลอดภัยของบริษัทข้อมูลเครดิตที่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการควรทราบ ซึ่งเป็นกรให้ความรู้และความมั่นใจในการใช้บริการข้อมูลเครดิตได้อีกทางหนึ่ง

3.3 การควบคุมภายใน

บริษัทข้อมูลเครดิตควรจัดให้มีกระบวนการควบคุมภายในที่เหมาะสมกับการให้บริการข้อมูลเครดิต อาทิ ระมัดระวังไม่ให้เกิดการให้บริการข้อมูลเครดิตขัดต่อกฎหมาย ทั้งในเรื่องของวิธีการดำเนินงานและเทคโนโลยีที่ใช้ มีการกำหนดขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงาน การแบ่งแยกหน้าที่ และการควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานที่ชัดเจนและเหมาะสม รวมทั้งมีการบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานของพนักงาน และเก็บรักษาหลักฐานและเอกสารสำคัญเกี่ยวกับการให้บริการไว้อย่างปลอดภัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการให้คำแนะนำแก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

บริษัทข้อมูลเครดิตควรให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกหรือผู้ใช้บริการเพื่อให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยในการใช้บริการ โดยควรรวมถึงคำแนะนำดังต่อไปนี้

1. แนะนำสมาชิกหรือผู้ใช้บริการไม่ให้เปิดเผยข้อมูลรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านเพื่อการใช้งานให้บุคคลอื่นทราบ ไม่เขียนหรือจกรหัสไว้ในที่ที่เห็นได้ง่าย ทำลายเอกสารที่ใช้แจ้งรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านเพื่อการใช้งาน รวมทั้งแนะนำสมาชิกหรือผู้ใช้บริการให้ระมัดระวังการถูกแอบอ้างหรือหลอกลวงให้เปิดเผยข้อมูลรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านเพื่อการใช้งาน
2. แนะนำสมาชิกหรือผู้ใช้บริการเกี่ยวกับวิธีการกำหนดรหัสอย่างปลอดภัย มีการเปลี่ยนรหัสผ่านเพื่อการใช้งานเป็นประจำ และแนะนำให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการทราบถึงช่องทางในการแจ้งให้บริษัทข้อมูลเครดิตทราบทันทีที่พบว่าข้อมูลรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านเพื่อการใช้งานเกิดปัญหา
3. แนะนำสมาชิกหรือผู้ใช้บริการให้รู้จักการรักษาความปลอดภัยเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเอง เช่น
 - ติดตั้งและใช้งานโปรแกรมป้องกันไวรัสที่มีการปรับปรุงฐานข้อมูลไวรัสให้ทันสมัยและใช้บริการกรองไวรัสทางอินเทอร์เน็ตที่เชื่อถือได้
 - มีการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัว
 - มีการเข้าและออกจากระบบให้บริการอย่างถูกต้อง
 - ไม่ละทิ้งเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ในระหว่างการเข้าถึงฐานข้อมูล และออกจากระบบให้บริการอย่างถูกต้องเมื่อเสร็จสิ้นการใช้งาน
 - ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับระบบการรักษาความปลอดภัยของบริษัทข้อมูลเครดิต
 - หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐานหรือมาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้
 - หลีกเลี่ยงการติดตั้ง คาวน์ โหลด หรือใช้ซอฟต์แวร์จากแหล่งที่ไม่รู้จักหรือไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ เนื่องจากระบบของสมาชิกหรือผู้ใช้บริการอาจได้รับ โปรแกรมไวรัสหรือโปรแกรมอื่น ๆ ที่ผู้บุกรุกสามารถใช้ในการลักลอบเข้าถึงคิดมาด้วย
4. ชี้แจงให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการทราบถึงขอบเขตความรับผิดชอบทั้งในส่วนของบริษัทข้อมูลเครดิตและในส่วน of สมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

ภาคผนวก ค³

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบและข้อกำหนดเพื่อประมวลผลข้อมูล

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข สำหรับบริษัทข้อมูลเครดิตในการประมวลผลข้อมูลเครดิต ดังนี้

ข้อ 1 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบจำแนกข้อมูล คือ

- (1) ข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้าที่ขอสินเชื่อ
- (2) ประวัติการได้รับอนุมัติสินเชื่อ
- (3) ประวัติการชำระสินเชื่อและการชำระราคาสินค้าหรือบริการ โดยบัตรเครดิต
- (4) ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงตัวสมาชิกผู้ให้ข้อมูลหรือเจ้าของข้อมูล

ข้อ 2 เพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัยอยู่เสมอ บริษัทข้อมูลเครดิตต้องกำหนดระเบียบปฏิบัติเพื่อให้สมาชิกแจ้งข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงให้บริษัทข้อมูลเครดิตทราบ โดยเมื่อตรวจสอบพบความไม่ทันสมัย ต้องแจ้งต่อสมาชิกผู้ส่งข้อมูลดังกล่าวเพื่อดำเนินการแก้ไขโดยทันที

ข้อ 3 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบการแก้ไขข้อมูลให้มีความถูกต้อง โดยเมื่อตรวจสอบพบความไม่ถูกต้อง ต้องแจ้งต่อสมาชิกผู้ส่งข้อมูลดังกล่าวเพื่อดำเนินการแก้ไขโดยทันที

ข้อ 4 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีระบบรักษาความลับและความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันไม่ให้มีการนำข้อมูลไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตและไม่ให้ผู้ไม่มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งระบบป้องกันไม่ให้ข้อมูลถูกแก้ไข ทำให้เสียหายหรือ ถูกทำลายโดยไม่ชอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาต อย่างน้อยดังนี้

- (1) กำหนดให้สมาชิกหรือผู้ใช้บริการต้องมีระบบยืนยันผู้ใช้ โดยอย่างน้อยต้องกำหนดให้มี “รหัสผู้ใช้งาน” (User ID) และ “รหัสผ่านเพื่อการใช้งาน” (Password) เพื่อป้องกันการเรียกดูข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือ โดยบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง
- (2) การเข้าถึง และ/หรือ แก้ไขข้อมูลของสมาชิกหรือผู้ใช้บริการทุกครั้ง ต้องมีระบบบันทึกและยืนยันไว้เพื่อเป็นหลักฐานที่ยั่งยืนได้

³คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต, ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดระบบและข้อกำหนดเพื่อประมวลผลข้อมูล [ออนไลน์], 26 ธันวาคม 2546. แหล่งที่มา <http://www.creditinfocommittee.or.th/image/notification/03052007233037.pdf>

- 2 -

(3) คอมพิวเตอร์ หรือ อุปกรณ์ หรือ เครื่องมือใด ๆ ทุกชนิด ที่เชื่อมต่อกับฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต ไม่ว่าจะใช้สายหรือไร้สาย จะต้องได้รับการออกแบบติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยและมีระบบเตือนภัย (Alert report) เพื่อป้องกันการดักหรือลักลอบดูหรือโจรกรรมข้อมูล หรือ ก่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นหรือเกิดแก่ข้อมูล และ/หรือ ฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิต นอกจากนี้ ต้องมีระเบียบปฏิบัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีการทดสอบ หรือ ใช้ระบบรักษาความปลอดภัย ดังกล่าวตามกำหนดเวลาที่ชัดเจนและเคร่งครัด

ข้อ 5 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบการขอใช้ข้อมูลและระบบการรายงานข้อมูลตามปกติ โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย คู่มือการใช้งาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกหรือผู้ใช้บริการ

ข้อ 6 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบในการอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าของข้อมูลในการตรวจสอบข้อมูลเครดิต โดยบริษัทข้อมูลเครดิตต้องประกาศกำหนดวันและเวลาที่เจ้าของข้อมูลจะสามารถขอตรวจสอบข้อมูลเครดิตได้ตามความเหมาะสม

ข้อ 7 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับเจ้าของข้อมูลที่ต้องการจะตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่มีอยู่ ในกรณีที่เกิดข้อโต้แย้งที่ไม่อาจหาข้อยุติได้หรือมีการแก้ไขข้อมูลระหว่างบริษัทข้อมูลเครดิตกับเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตต้องบันทึกข้อโต้แย้งพร้อมหลักฐานประกอบของเจ้าของข้อมูลไว้ในระบบข้อมูลของเจ้าของข้อมูล เพื่อใช้ในการตรวจสอบและเป็นหลักฐานอ้างอิงต่อไป รวมทั้งต้องแจ้งข้อมูลที่แก้ไขให้แก่แหล่งข้อมูลสมาชิกหรือผู้ใช้บริการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องต่อไปด้วย

ข้อ 8 หากมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างสมาชิก หรือผู้ใช้บริการกับบริษัทข้อมูลเครดิต หรือ กับเจ้าของข้อมูลและไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้บริษัทข้อมูลเครดิตต้องบันทึกข้อโต้แย้งนั้นในระบบข้อมูลของเจ้าของข้อมูลนั้นเพื่อใช้ในการตรวจสอบและเป็นหลักฐานอ้างอิงต่อไป พร้อมกับแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

ข้อ 9 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีระบบบันทึกการขอใช้ข้อมูลและการรายงานผลทุกครั้งเมื่อมีผู้เข้าถึงข้อมูล โดยระบบและการรายงานต้องสามารถระบุผู้ใช้งาน พร้อมทั้งวันที่เข้าถึงข้อมูล ซึ่งสามารถตรวจสอบได้เมื่อมีปัญหาและข้อโต้แย้ง ทั้งนี้ ให้เก็บข้อมูลดังกล่าวมีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปีนับแต่วันที่มีการบันทึกของการเข้าถึงและออกจากข้อมูลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบได้

ข้อ 10 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบฐานข้อมูลของทะเบียนหนังสือคำยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลไว้ โดยอาจจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารต้นฉบับ

- 3 -

ซึ่งอย่างน้อยต้องเรียงลำดับชื่อหรือนามสกุลตามตัวอักษร วันที่ให้ความยินยอม และชื่อสมาชิกผู้รับ ใบให้คำยินยอม เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบคำยินยอมดังกล่าวกรณีมีการร้องขอจากเจ้าของข้อมูล หรือสมาชิก หรือผู้ใช้บริการ หรือศาล หรือพนักงานสอบสวน ในกรณี ระบบฐานข้อมูลดังกล่าวต้อง สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

ข้อ 11 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องจัดให้มีระบบสำรองข้อมูลและระบบประมวลผลสำรอง เตรียมพร้อมอยู่เสมอ หากเกิดปัญหาขึ้นกับระบบข้อมูลหลัก

ข้อ 12 บริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีระบบหรือ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อทำลายข้อมูลที่มี อายุเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ บริษัทข้อมูลเครดิตต้องมีคู่มือที่บ่งบอกถึงขั้นตอนและ ระเบียบวิธีปฏิบัติในการทำลายข้อมูลให้ชัดเจน

ข้อ 13 บริษัทข้อมูลเครดิตจะต้องจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญภายนอก ซึ่งธนาคารแห่ง ประเทศไทย ได้ให้ความเห็นชอบ ทำการตรวจสอบระบบที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูล ทุกรระบบ (System Audit) และออกรายงานยืนยันความถูกต้องครบถ้วนของทุกระบบอย่างน้อย ปีละหนึ่งครั้ง

ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ในประกาศนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๕๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

(ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล)

ประธานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง⁴

หนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูล

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บุคคลธรรมดา	
ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว	นามสกุล
วัน / เดือน / ปี พ.ศ. เกิด	หมายเลขโทรศัพท์
☐ บัตรประจำตัวประชาชน เลขที่ ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	
สำหรับบุคคลต่างด้าว	
☐ หนังสือเดินทาง เลขที่	
☐ อื่นๆ โปรดระบุ	เลขที่
นิติบุคคล	
ข้าพเจ้า (นิติบุคคลชื่อ)	ประเภทนิติบุคคล
ทะเบียนนิติบุคคล เลขที่/ เลขที่อ้างอิง เลขที่ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	
วันที่จดทะเบียน	หมายเลขโทรศัพท์
โดยมี	และ
เป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนตามหนังสือรับรอง/ ใบสำคัญการจดทะเบียน ซึ่งออกโดย	

ข้าพเจ้าตกลงยินยอมให้บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (บริษัท) เปิดเผยหรือให้ข้อมูลของข้าพเจ้าแก่ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้ใช้บริการของบริษัท เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ การออกบัตรเครดิต ตามคำขอสินเชื่อ/ขอออกบัตรเครดิตของข้าพเจ้าที่ไว้ไว้กับธนาคาร/บริษัทดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการทบทวนสินเชื่อ ต่ออายุสัญญาสินเชื่อ/บัตรเครดิต การบริหารและป้องกันความเสี่ยง ตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย และให้ถือว่าคู่ฉบับ และบรรดาสำเนา ภาพถ่าย ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือโทรสารที่ทำสำเนาขึ้นจากหนังสือให้ความยินยอมฉบับนี้ โดยการถ่ายสำเนา ถ่ายภาพ หรือบันทึกไว้ไม่ว่าในรูปแบบใดๆ เป็นหลักฐานในการให้ความยินยอมของข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน

.....
 (.....) (.....)
 ผู้ให้ความยินยอม/ ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลผู้ให้ความยินยอม พยาน
 โปรดเขียนชื่อสกุลตัวบรรจง โปรดเขียนชื่อสกุลตัวบรรจง

หมายเหตุ: ข้อมูลที่บริษัทเปิดเผยให้แก่สมาชิก หรือผู้ใช้บริการเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงิน แต่การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเป็นสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่จะให้ความยินยอมหรือไม่ก็ได้

NCB Revised for Credit Scoring 2009

ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตทางโทรสาร⁵

ธนาคารซีทีแบงก์

ความยินยอมเลขที่.....

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วิธีการให้ความยินยอมทางโทรสาร

1. ผู้ให้ความยินยอมต้องกรอกข้อความให้ถูกต้องครบถ้วนและลงลายมือชื่อ
2. ผู้ให้ความยินยอมต้องแนบเอกสารดังนี้มาพร้อมโทรสารด้วยบุคคลธรรมดา-
สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนที่ผู้ให้ความยินยอมลงลายมือชื่อรับรอง
3. ผู้ให้ความยินยอมอาจส่งโทรสารด้วยตัวเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้ส่ง
แทนก็ได้

เงื่อนไขในการให้ความยินยอมทางโทรสาร

การให้ความยินยอมทางโทรสารเป็น "ข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์" หรือเป็น
ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์
ซึ่งห้ามมิให้ผู้ให้ความยินยอมปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้
ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของ
ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

การให้ความยินยอมทางโทรสารนี้จึงมีผลเป็นการให้ความยินยอมตาม
กฎหมาย ว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตทุกประการ

บุคคลธรรมดา

ข้าพเจ้านาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....

วัน/เดือน/ปี พ.ศ. เกิด.....หมายเลขโทรศัพท์.....

บัตรประจำตัวประชาชน เลขที่

สำหรับบุคคลต่างด้าว

หนังสือเดินทาง เลขที่

อื่นๆโปรดระบุ..... เลขที่

⁵ธนาคารซีทีแบงก์, หนังสือให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลเครดิตทางโทรสาร [ออนไลน์], 18 ธันวาคม 2551. แหล่งที่มา http://www.citibank.co.th/global_docs/form/pdf/consent_fax_th.pdf

ความยินยอมนี้จัดทำขึ้นด้วยความสมัครใจของข้าพเจ้า และส่งให้แก่ บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (บริษัท) ทางโทรสารเพื่อเป็นหลักฐานว่า ข้าพเจ้าตกลงยินยอมให้บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (บริษัท) เปิดเผยหรือให้ข้อมูล เครดิตของข้าพเจ้าแก่ธนาคารซีทีแบงก์ ซึ่งเป็นสมาชิกหรือผู้ใช้บริการของบริษัท เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ การออกบัตรเครดิตตามคำขอสินเชื่อ/ขอออกบัตรเครดิตของข้าพเจ้า รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการทบทวนสินเชื่อต่ออายุ สัญญาสินเชื่อ/บัตรเครดิตการบริหารและป้องกันความเสี่ยงตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย และให้ถือว่า คู่ฉบับ และบรรดาสำเนา ภาพถ่ายข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือโทรสารที่ทำสำเนาขึ้นจากโทรสารฉบับนี้โดยการถ่ายสำเนา ถ่ายภาพ หรือบันทึกไว้ ไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ เป็นหลักฐานในการให้ความยินยอมของข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน

อนึ่งก่อนให้ความยินยอมข้าพเจ้าได้ทราบถึงวิธีการและเงื่อนไขของวิธีการให้ความยินยอมผ่านทางโทรสารซึ่งระบุไว้ด้านบนของความยินยอมนี้อย่างชัดเจนแล้ว

..... (ผู้ให้ความยินยอม)

(.....)

โปรดเขียนชื่อสกุลตัวบรรจง

..... (พยาน)

(.....)

โปรดเขียนชื่อสกุลตัวบรรจง

หมายเหตุ : ข้อมูลเครดิตเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงิน แต่การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเป็นสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่จะให้ความยินยอมหรือไม่ก็ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวชุธิดา สุภักคิตติมณีกุล
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 24 กันยายน 2525 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สำเร็จการศึกษา	ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เมื่อปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญานิติศาสตร มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2549

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย